

STORTINGET

Innst. 2 S

(2022–2023)

Innstilling fra finanskomiteen
om nasjonalbudsjettet 2023
og forslaget til statsbudsjett for 2023

Meld. St. 1 (2022–2023), Prop. 1 S (2022–2023),
Prop. 1 S Tillegg 1 (2022–2023) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2022–2023)

	Side
1. Innledning	1
2. Nasjonalbudsjettet 2023	2
2.1 Hovedlinjer i den økonomiske politikken og utsiktene for norsk økonomi.....	2
2.1.1 Sammendrag fra Meld. St. 1 (2022–2023)	2
2.1.2 Komiteens merknader.....	10
2.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.....	10
2.1.2.2 Merknader fra Høyre.....	10
2.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet.....	10
2.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	12
2.1.2.5 Merknader fra Rødt.....	12
2.1.2.6 Merknader fra Venstre.....	13
2.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne.....	14
2.1.2.8 Merknader fra Kristelig Folkeparti.....	14
3. Statsbudsjettet 2023	15
3.1 Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2023.....	15
3.1.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok.....	15
3.1.2 Komiteens merknader.....	19
3.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.....	19
3.1.2.2 Merknader fra Høyre.....	19
3.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet.....	27
3.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	43
3.1.2.5 Merknader fra Rødt.....	49
3.1.2.6 Merknader fra Venstre.....	57
3.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne.....	64
3.2 Oversikt over partienes forslag til rammevedtak.....	83
3.3 Statens lånebehov.....	85
3.3.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok.....	85
3.3.1.1 Fullmakt til å ta opp statslån o.a.....	85
3.3.1.2 Sammensetningen av statsgjelden	85
3.3.1.3 Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2023	85
3.3.2 Komiteens merknader.....	87
3.4 Omtale av særskilte saker	87
3.4.1 Oppdatering av veileder i statlig budsjettarbeid.....	87
3.4.1.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok.....	87
3.4.1.2 Komiteens merknader.....	88
3.4.2 Prinsipper og praksis for budsjettering av lånetransaksjoner.....	88
3.4.2.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok.....	88
3.4.2.2 Komiteens merknader.....	89
3.4.3 Gjennomgang av navngitte tilskuddsmottakere	89
3.4.3.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok.....	89
3.4.3.2 Komiteens merknader.....	89
3.4.4 Overskridelse av driftsbevilgninger til investeringer	90
3.4.4.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok.....	90
3.4.4.2 Komiteens merknader.....	90
4. Forslag fra mindretall	90
5. Komiteens tilråding	98

STORTINGET

Innst. 2 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Meld. St. 1 (2022–2023), Prop. 1 S (2022–2023), Prop. 1 S Tillegg 1 (2022–2023)
og Prop. 1 S Tillegg 2 (2022–2023)

Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2023 og forslaget til statsbudsjett for 2023

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Frode Jacobsen, lederen Eigil Knutsen, May Britt Lagesen, Tellef Inge Mørland og Mona Nilsen, fra Høyre, Mahmoud Farahmand, Irene Heng Lauvsnes, Heidi Nordby Lunde og Helge Orten, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud, Geir Pollestad og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen, fra Sosialistisk Venstreparti, Cato Brunvand Ellingsen, fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at det i Stortingets forretningsorden § 43 bl.a. står følgende om finanskomiteens oppgaver:

«Senest 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder fastsatt av Stortinget. Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i innstillingen eller fremsettes ved behandlingen av den, skal inneholde beløp for alle rammer, og kan ikke gå under rammenivå. I Stortinget kan det ikke votes særskilt over enkelte deler av et slikt forslag.»

Komiteen viser til at regjeringen Støre la frem Meld. St. 1 (2022–2023), Prop. 1 S (2022–2023) og Prop. 1 LS (2022–2023) 6. oktober 2022. Prop. 1 S Tillegg 1 (2022–2023) ble lagt frem 4. november 2022 og Prop. 1 S Tillegg 2 (2022–2023) ble lagt frem 10. november 2022. Disse blir behandlet i de respektive fagkomiteer, men er også lagt inn som grunnlag i denne innstillingen.

Komiteen viser videre til at Stortinget som følge av budsjettforhandlinger mellom regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og Sosialistisk Venstreparti, vedtok å fravike Stortingets forretningsorden § 43 vedrørende avgivelsesdato for finansinnstillingen. Ny avgivelsesdato ble satt til 25. november 2022. Forhandlingene om statsbudsjettet for 2023 mellom disse partiene ble imidlertid ikke sluttført før finanskomiteens avgivelse. Det er derfor ikke flertall for noe rammevedtak i innstillingen. Regjeringspartiene har valgt å fremme regjeringens forslag som komiteens tilråding. Det vises for øvrig til Innst. 5 S (2022–2023). Videre vises det til at finansdebatten for 2023 ble vedtatt avholdt 1. desember 2022.

Komiteen har disponert innstillingen som følger: I kapittel 2 behandles nasjonalbudsjettet for 2023, herunder hovedlinjer i den økonomiske politikken.

I kapittel 3 behandles regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder, jf. Innst. 1 S (2022–2023) og vedtak i Stortinget 13. oktober 2022, supplert med vedtak 8. og 15. november 2022. Merknadene fra hvert enkelt parti om forslaget til statsbudsjett for 2023 følger under pkt. 3.1.2 i denne innstillingen. Det er ikke tatt inn merknader under hvert enkelt rammeområde.

Pkt. 3.2 viser en oversikt over partienes primærstandpunkter vedrørende nettoramme. Pkt. 3.3 gjelder statens lånebehov. Pkt. 3.4 gjelder omtale av særskil-

te saker. Forslag fra komiteens mindretall er gjengitt i kapittel 4. Komiteens tilråding finnes i kapittel 5.

Det vises til brev fra finansminister Trygve Slagsvold Vedum av 6. oktober 2022 om feil i Meld. St. 1 (2022–2023) Nasjonalbudsjettet 2022. Brevet er lagt ved denne innstillingen som vedlegg.

2. Nasjonalbudsjettet 2023

2.1 Hovedlinjer i den økonomiske politikken og utsiktene for norsk økonomi

2.1.1 SAMMENDRAG FRA MELD. ST. 1 (2022–2023)

Målet for den økonomiske politikken er økonomisk vekst som bidrar til arbeid til alle, mer rettferdig fordeling som reduserer de sosiale og geografiske forskjellene, og en sterk velferdsstat med gode tjenester uavhengig av folks lommebok og bosted. Budsjettet for 2023 er et budsjett for trygg økonomisk styring i en urolig tid.

Det er krig i Europa, og utviklingen fremover er usikker. Russlands aggressive angrep på Ukraina påvirker hele Europa, og Russland benytter nå stopp i gasstilførselen som et økonomisk pressmiddel for å ramme europeiske forbrukere. Prisveksten på varer og tjenester er høy, og energikrisen på kontinentet gir rekordhøye strømpriser. Norge har innført en av de beste strømstøtteordningene i Europa. Vi har tatt imot mange mennesker på flukt, og vi rustet opp forsvar og beredskap. Til sammen innebærer det store utgifter som må dekkes inn i budsjettet for neste år. Samtidig er det klare tegn til overoppheting av norsk økonomi. Det betyr at vi må bruke mindre oljepenger. Ellers vil det ramme vanlige folk i form av høyere priser og raskere renteøkning.

Regjeringens svar er et ansvarlig og rettferdig budsjett, som bidrar til trygghet i folks hverdag – et budsjett som prioriterer verdiene regjeringen jobber for. Vi skal komme ut av denne tiden uten at forskjellene mellom folk får vokse seg større. Så mange som mulig skal ha en jobb å gå til, og folk må ha råd til å betale regningene sine. Regjeringen vil prioritere trygge velferdstjenester i hele landet og styrket beredskap i møte med et urolig Europa.

Det er høy aktivitet i norsk økonomi. Den registrerte arbeidsledigheten har ikke vært lavere siden 2008, og sysselsettingen er høy. Aldri før har flere nordmenn hatt en jobb å gå til. Siden andre kvartal i fjor har det blitt om lag 150 000 flere sysselsatte. Høy sysselsetting og lav ledighet er blant de viktigste målene i den økonomiske politikken. Men situasjonen fører også med seg utfordringer. Mange bedrifter over hele landet melder om mangel på arbeidskraft. Det er fare for at stigende priser

forplanter seg, og at priser og lønninger driver hverandre videre oppover. Konsumprisveksten har ikke vært høyere siden 1980-tallet, og prisveksten er bredere nå enn bare for få måneder siden. Utenom energipriser og avgiftsendringer steg konsumprisene med hele 4,7 pst. fra august i fjor til samme måned i år. Økt prisvekst gjelder ikke bare importerte varer og strøm, men i økende grad også norskproduserte varer og tjenester. Vår egen og andre lands erfaring viser at når prisstigningen er høy, er det viktig å reagere raskt for å få den ned. Om inflasjonen kommer ut av kontroll, vil det bli nødvendig å stramme inn så kraftig at det utløser et økonomisk tilbakeslag med stigende ledighet for å få kontroll på lønns- og prisveksten.

For gradvis å bringe den høye konsumprisveksten ned mot inflasjonsmålet på 2 pst. har Norges Bank økt renten og signalisert at den skal videre opp fremover. Penge- og finanspolitikken bør i denne situasjonen virke sammen. Hvis ikke finanspolitikken bidrar til den nødvendige stabiliseringen, vil renten måtte økes mer, slik vi nå ser i USA. Lønnsdannelsen i Norge, med frontfagsmodellen der hensynet til konkurranseutsatt sektor tillegges stor vekt, bidrar til å holde lønnsveksten nede selv med lav ledighet. Samtidig er det fare også hos oss for at vi får en utvikling der priser og lønninger presser hverandre oppover. Høyere rente slår ut i privatøkonomien til folk som har boliglån, og kan gi sterkere krone og svakere konkurranseevne for næringslivet. I lang tid har utfordringer vært løst ved økt oljepengebruk. Nå er medisinen det motsatte – det er tid for lavere oljepengebruk og trygg og ansvarlig økonomisk styring. Målet er å holde arbeidsledigheten lav og sysselsettingen høy, samtidig som vi får dempet prisveksten. Klarer vi det, vil også folks kjøpekraft etter hvert øke.

Regjeringens forslag til budsjett for neste år er basert på en nedgang i oljepengebruken fra 2022 til 2023 på 0,6 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Budsjettforslaget gir et uttak på 2,5 pst. av Statens pensjonsfond utland. Økte olje- og gasspriser gir betydelige ekstrainntekter for staten, som overføres fondet. Krigen i Ukraina har kommet samtidig med uro i internasjonale finansmarkeder, og markedsverdien av fondet var i slutten av september lavere enn ved årsskiftet på tross av at inntektene fra petroleum har vært høye så langt i år.

Når regjeringen foreslår å bruke mindre oljepenger og samtidig dekke store ekstraavgifter, blant annet som følge av krigen, blir det enda viktigere at vi prioriterer bedre. Regjeringen ønsker å redusere forskjellene mellom folk, både sosialt og geografisk. I tråd med Hurdalsplattformen skal de med lave og vanlige inntekter få mindre skatt, mens de med de høyeste inntektene må bidra mer.

De største innstramningene i budsjettet kommer fra omfordeling av ekstraordinære inntekter i produksjon av kraft. Det foreslås også økt arbeidsgiveravgift på

inntekter over 750 000 kroner. Grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft på land bidrar til å utvide skattegrunnlagene og til økte skatteinntekter over tid. Også på utgiftssiden har regjeringen gjort prioriteringer for å skape handlingsrom til andre formål, se omtale av innstramminger nedenfor.

Høy aktivitet og lav ledighet i norsk økonomi

Aktiviteten i norsk økonomi er høy, den økonomiske veksten har vært sterk, sysselsettingen har økt kraftig og ledigheten er lav. Det er ikke nok arbeidskraft tilgjengelig til å møte bedriftenes behov. Lønnsveksten ser ut til å være på vei opp, og inflasjonen er svært høy. Det er en betydelig risiko for vedvarende høy inflasjon.

Russlands krigføring i Ukraina, samt at stopp i tilførselen av russisk gass brukes som et pressmiddel for å ramme europeiske forbrukere, preger energimarkedene. Sammen med tørke i Europa, problemer med drift av franske kjernekraftverk og tettere tilknytning mellom strømmarkedet i Sør-Norge og Europa, har dette bidratt til at elektrisitetsprisene i Sør-Norge er kommet opp på svært høye nivåer. Økte råvarepriser gir høyere eksportinntekter for Norge, men bidrar også til å dempe aktiviteten hos våre handelspartnere.

Som en liten, åpen økonomi blir vi påvirket av det som skjer i landene vi handler med. Det er fortsatt høy aktivitet ute, men den økonomiske veksten har dempet seg som følge av høy inflasjon, høyere renter og mangel på arbeidskraft i flere land. Hos våre handelspartnere i Europa gir svært høye gasspriser og fall i reallønnen utsikter til svakere vekst. Etter en kraftig gjeninnhenting etter pandemien måtte det forventes at vekstratene ville avta markert fremover, selv om styrken og tempoet i avdempingen var usikker.

Sterk etterspørsel etter varer og tjenester i etterkant av pandemien har bidratt til den høyeste inflasjonen på flere tiår. Lav rente i flere år og omfattende finanspolitiske støttetiltak under pandemien, hvor etterspørselsvirkningen kom med styrke først etter at smitteverntiltakene ble avvirket, har bidratt til den kraftige veksten i etterspørselen etter varer og tjenester i verdensøkonomien. Den internasjonale handelen med varer har aldri vært høyere. Inflasjonen er blitt forsterket av leveringsproblemer som følge av vedvarende flaskehalser etter pandemien, nye nedstengninger i Kina og Russlands angrep på Ukraina. Samtidig er arbeidsledigheten i de fleste land tilbake til de historisk lave nivåene fra før pandemien. På samme måte som i Norge er det betydelig knapphet på arbeidskraft i mange land, særlig i USA hvor lønns- og prisveksten er kommet opp på høye nivåer. Ledende sentralbanker inntok lenge en avventende holdning til inflasjonen, men har det siste året endret syn, og styringsrentene er nå kraftig på vei opp. Fremover ventes innstramminger i pengepolitikken å bidra

til å trekke ned den internasjonale økonomiske veksten og redusere prisveksten.

Samlet sett ventes det forholdsvis svak økonomisk vekst hos Norges handelspartnere fremover. Selv om den økonomiske veksten bremser opp, er kapasitetsutnyttelsen høy, og det er mangel på arbeidskraft i både amerikansk og europeisk økonomi.

Her hjemme har den høye etterspørselen etter pandemien gitt sterk sysselsettingsvekst og lav arbeidsledighet. Det er mange utlyste stillinger, og arbeidsgivere rapporterer om store problemer med å rekruttere flere typer arbeidskraft. Det høye presset i arbeidsmarkedet bidrar nå til økende lønnsvekst. Det gjenspeiles blant annet i Norges Banks forventningsundersøkelse, der partene i arbeidslivet forventer en klart sterkere lønnsvekst neste år enn i år. Det regionale nettverket fra Norges Bank rapporterte i september om at pris- og kostnadsveksten og høyere renter vil bidra til at aktiviteten faller litt fremover. Det er fortsatt mange bedrifter som begrenses av kapasitetsproblemer, men andelen er lavere enn i mai. Ifølge det regionale nettverket strever nesten halvparten av bedriftene med å få tak i arbeidskraft.

Anslaget for veksten i fastlandsøkonomien er i denne meldingen justert noe ned siden revidert nasjonalbudsjett, til 2,9 pst. i 2022, 1,7 pst. i 2023 og 2,0 pst. i 2024. Avdempingen av den økonomiske aktiviteten ser ut til å komme noe raskere både ute og hjemme enn tidligere anslått. Vekstanslaget for neste år er om lag på linje med anslaget fra Statistisk sentralbyrå, mens Norges Bank anslår at aktiviteten vil gå noe ned. Alle de tre institusjonene anslår likevel at ledigheten vil holde seg på et svært lavt nivå fremover. Det innebærer at mange arbeidsgivere fortsatt vil ha vanskeligheter med å rekruttere arbeidskraft.

Inflasjonen er nå klart høyere enn både Finansdepartementet og andre prognosemakere så for seg for bare kort tid siden. Denne meldingen er basert på at konsumprisene stiger med 4,8 pst. i 2022 og 2,8 pst. i 2023, som er høyere for begge år enn anslått i revidert nasjonalbudsjett og høyere enn inflasjonsmålet for pengepolitikken på 2 pst. Uten videreføring av strømsstøtten i 2023 ville inflasjonen vært anslått 2,4 prosentenheter høyere i 2023. Konsumprisanslagene ble i tråd med vanlig budsjettpraksis utarbeidet tidlig i august. Etter dette har det kommet konsumpristall for juli og august som gjør at anslagene nå fremstår som lave. Konsumprisveksten er blitt trukket opp av høyere priser på strøm i Sør-Norge og økte drivstoffpriser, men også den underliggende inflasjonen har tiltatt markert gjennom sommermånedene. En stund var prisstigningen høyest på importerte varer, men i det siste har prisveksten tatt seg opp også på norskproduserte varer og tjenester, også utenom strøm. Fremover ventes enda mer av inflasjons-

impulsene å komme fra innenlandske forhold, blant annet som følge av høyere lønnsvekst.

Etter to år med smitteverntiltak og historisk høy sparing var det en stor oppdemmet etterspørsel i husholdningene. Ekstraordinær høy sparing under pandemien er blitt etterfulgt av en periode med høy konsumvekst. Fremover ventes forbruksveksten å dempe seg. Høye energipriser, reallønnsnedgang, høyere renter og større usikkerhet om utviklingen fremover har ført til at forbrukertilliten både her hjemme og ute har falt til de laveste nivåene siden finanskrisen. Det kan bidra til mer forsiktighetsmotivert sparing i husholdningene.

Norske husholdninger har mye gjeld og bruker en stor andel av inntekten på å betjene renter og avdrag. I tillegg er flytende renter på boliglån langt vanligere enn i andre land. Effekten av renteøkninger for norske husholdninger er derfor større enn før, og større enn i de fleste andre OECD-landene. Høyere renter skaper derfor usikkerhet om husholdningenes økonomiske tilpasninger fremover, noe som blant annet vil ha følger for utviklingen i boligmarkedet. Boligprisene økte betydelig gjennom pandemien. Dersom stabiliseringspolitikken i sin helhet overlates til pengepolitikken, kan det bli nødvendig å heve rentene mye og raskt fremover.

Usikkerheten i det videre økonomiske forløpet er uvanlig stor. Russlands aggressive krigføring i Ukraina skaper særlig usikkerhet, både når det gjelder lengde og omfang på krigshandlingene og de økonomiske sanksjonene. Russlands avstenging av gasstilførsel for å ramme europeiske forbrukere gjør utviklingen i energiprisene svært usikker. Jo mer energiprisene øker, desto svakere kan den økonomiske veksten i Europa bli. Samtidig er det også risiko for at inflasjonen her hjemme kan stige mer enn lagt til grunn, for eksempel hvis lønnsveksten skyter fart som følge av knappheten på arbeidskraft. Skulle den økonomiske utviklingen gjennom 2023 bli vesentlig annerledes enn lagt til grunn i denne meldingen, kan budsjettopplegget justeres. Revidert nasjonalbudsjett i mai er i så fall en stasjon for dette, og det kan også gjøres justeringer på andre tidspunkt dersom endringene i den økonomiske situasjonen er store.

De økonomiske utsiktene er nærmere omtalt i kapittel 2 i meldingen.

Oljepengebruken reduseres for å dempe presset i norsk økonomi

Regjeringen legger handlingsregelen til grunn for budsjettpolitikken. I tråd med denne skal finanspolitikken bidra til en stabil økonomisk utvikling, både på kort og lang sikt, og brukes til å jevne ut svingninger i økonomien.

Finanspolitikken bør spille på lag med pengepolitikken. Målet er å bevare det gode utgangspunktet vi har, å holde arbeidsledigheten lav og sysselsettingen høy, samtidig som vi får dempet prisveksten. Klarer vi

det, vil også folks kjøpekraft etter hvert øke. Hvis ikke finanspolitikken og lønnsdannelsen bidrar i den nødvendige stabiliseringen, vil renten måtte økes mer. Høyere rente slår ut i privatøkonomien til folk som har boliglån og kan gi sterkere krone og svakere konkurransevne for næringslivet.

For at finanspolitikken skal være opprettholdbar over tid, må utgifter til midlertidige krisetiltak som ble innført under pandemien, fases ut når krisen er over og ikke lede til varig økning i utgiftsnivået. I en situasjon med høy aktivitet i økonomien bør oljepengebruken reduseres og ligge vesentlig under 3 pst. av fondsverdien. Det gir handlingsrom i fremtidige lavkonjunkturer og kriser.

Regjeringens forslag til budsjett for neste år er basert på en nedgang i oljepengebruken fra 2022 til 2023 på 0,6 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Bortfallet av koronautgifter fra i år til neste år bidrar til denne reduksjonen. Ifølge makromodellen KVARTS virker budsjettopplegget for 2023 samlet sett om lag nøytralt på aktiviteten. Modellberegningen fanger også opp virkningen av de automatiske stabilisatorene i budsjettet, som isolert sett virker kontraktivt, og hensyntar at aktivitetsvirkningene av de ulike postene på statsbudsjettet er forskjellig.

Regjeringen foreslår endringer i skattesystemet som ikke vil ha bokførte effekter i 2023, men som likevel virker innstrammende. Dette gjelder blant annet grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft på land, og innstramningen i de midlertidige petroleumsskattereglene. De midlertidige reglene ble begrunnet med pandemi og lav oljepris. Leverandørindustrien opplever nå sterk etterspørselsvekst på grunn av høye olje- og gasspriser. Endringen vil over tid dempe presset i økonomien og kan dermed avlaste penge- og finanspolitikken, selv om merinntektene fra petroleumsskatten blir overført direkte til Statens pensjonsfond utland.

Budsjettforslaget gir et uttak på 2,5 pst. av Statens pensjonsfond utland. Etter hvert som fondet og overføringen fra fondet til statsbudsjettet har blitt større, har budsjettet blitt mer og mer sårbart for endringer i internasjonale finansmarkeder. I utformingen av finanspolitikken må det tas hensyn til at verdien av fondet kan falle raskt og mye. Krigen i Ukraina har kommet sammen med uro i internasjonale finansmarkeder, og i første halvår 2022 var oljefondets avkastning -1 680 mrd. kroner (-14,4 pst.). Til tross for høye petroleumsinntekter er fondet i slutten av september fortsatt lavere enn ved inngangen til året. Norske kroner har svekket seg siden årsskiftet, og nedgangen i fondsverdien er derfor enda sterkere målt i utenlandsk valuta, som er det mest relevante for kjøpekraften av fondet. Usikkerheten i fondsverdien taler for et klart lavere uttak fra fondet enn 3 pst. i normale tider.

Høye olje- og gasspriser vil både i 2022 og 2023 gi høye eksportinntekter og betydelige ekstrainntekter for staten. Netto kontantstrøm fra oljevirkomheten anslås til nær 1 200 mrd. kroner i 2022 og 1 400 mrd. kroner i 2023, en økning fra under 300 mrd. kroner i 2021. I tråd med det finanspolitiske rammeverket brukes ikke inntektene fra petroleumssektoren direkte i statsbudsjettet, men spares i Statens pensjonsfond utland. Over tid brukes realavkastningen av fondet, og i det enkelte år tilpasses bruken av oljepenger til situasjonen i økonomien for å bidra til en stabil økonomisk utvikling. Det er stor utsikkerhet om den videre utviklingen både i olje- og gasspriser og i finansmarkedene. Det avhenger blant annet av Russlands krig i Ukraina samt omfanget og varigheten av stopp i tilførselen av russisk gass til Europa. Markedsverdien av fondet anslås om lag uendret fra utgangen av 2021 til utgangen av 2022, mens det i denne meldingen legges til grunn en betydelig verdiøkning i løpet av neste år særlig som følge av høye inntekter fra petroleumsvirksomheten. Dette har primært sammenheng med en forutsetning om høye priser på salg av norsk gass også neste år. Det understrekes at denne forutsetningen er usikker.

Pengepolitikken har vært svært ekspansiv under pandemien. Norges Bank begynte i september i fjor å reversere det ekstraordinært lave rentenivået. Styringsrenten hadde da ligget på null i nærmere halvannet år. Senere er styringsrenten blitt hevet i flere omganger, til 2,25 pst. For gradvis å bringe konsumprisveksten ned mot inflasjonsmålet på 2 pst. har Norges Bank signalisert at styringsrenten skal videre opp fremover, til om lag 3 pst. I rentesettingen legger Norges Bank i tråd med mandatet også vekt på hensynet til høy og stabil sysselsetting. I lys av utsikter til en svakere økonomisk utvikling uttaler Norges Bank at renten ikke vil bli satt like mye opp fremover som hensynet til å få inflasjonen ned isolert sett kunne tilsi.

Budsjettpolitikken er nærmere omtalt i avsnitt 3.1, mens pengepolitikken omtales i avsnitt 3.2 i meldingen.

Regjeringens hovedprioriteringer i budsjettet for 2023

Vi er i en krevende tid med krig i Ukraina, energikrise i Europa og kraftig prisvekst. Samtidig som det er høy aktivitet i norsk økonomi, blir det dyrere for folk å leve. Hovedmålet med dette budsjettet er å bidra til å få kontroll på den kraftige prisveksten, skape trygghet for folks økonomi og arbeidsplasser og bidra til å utjevne de sosiale og geografiske forskjellene. Budsjettet for 2023 er et budsjett for trygg økonomisk styring i en urolig tid. Så mange som mulig skal ha en jobb å gå til, og folk må ha råd til å betale regningene sine. Regjeringen prioriterer trygge velferdstjenester i hele landet, og en styrket beredskap i møte med et urolig Europa.

Hovedprioriteringene for 2023 er:

Et budsjett som omfordeler rettferdig og gir trygghet for folks hverdagsøkonomi

Regjeringen vil utjevne geografiske og sosiale forskjeller. Da må vi fordele bedre. I tråd med Hurdalsplattformen skal de med lave og vanlige inntekter få mindre skatt, mens de med de høyeste inntektene må bidra mer. Det foreslås også en særskilt arbeidsgiveravgift på inntekt over 750 000 kroner, mens de med inntekt under 750 000 kroner skal få lavere skatt, se omtale av skatte- og avgiftsopplegget nedenfor.

Regjeringen vil fortsette å hjelpe folk med høye strømregninger så lenge krisen varer. Den midlertidige strømstønsordningen for husholdninger og borettslag foreslås derfor forlenget ut 2023. Regjeringen legger til grunn en stønsgrad på 90 pst. i januar–mars 2023, 80 pst. i april–september 2023 og 90 pst. i oktober–desember 2023. Strømstøtten til jordbruket og veksthus og til frivillige organisasjoner forlenges ut første halvår 2023. Strømtiltakene i bostøtteordningen videreføres i desember, med utbetaling i januar. Fra 1. juli 2022 ble de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp særskilt oppjustert. For 2023 er økningen videreført, og satsene er ytterligere økt i tråd med anslått prisvekst. Videre foreslår regjeringen at Husbanken skal kunne gi støtte til energiltak i studentboliger, utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem.

Regjeringen vil dempe veksten i levekostnader for å gjøre hverdagen litt enklere for vanlige folk og familier. Maksimalprisen for en barnehageplass foreslås redusert til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023, og det foreslås å innføre gratis barnehage for tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023. Bevilgningen er økt til tilskudd til inkludering av barn og unge, som blant annet dekker kostnader til utstyrssentraler og deltakelse i fritidsaktiviteter.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til takstreduksjonen for riks- og fylkesveiferjer. Ferjetakstene kan med dette halveres sammenlignet med nivået 1. januar 2021. Regjeringen foreslår også å legge til rette for at ferjer til øyer og samfunn uten veiforbindelse til fastlandet kan gjøres gratis.

Regjeringen har allerede sørget for at personer som mottar arbeidsavklaringspenger, får forlengelse dersom de ikke er ferdig avklart. Gjennom å innføre et ferietillegg til dagpenger vil regjeringen bidra til bedre inntektssikring for dagpengemottakere.

Arbeidsledigheten er lav, og behovet for arbeidskraft er stort. Den lave ledigheten og sterke etterspørselen etter arbeidskraft gir gode muligheter for at grupper som ofte står lengre unna arbeidslivet, nå kan komme i jobb. Regjeringen vil blant annet sette i gang et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye unge uføre, og bidra til at flere med psykiske lidelser eller rusproblemer kan delta i arbeidslivet gjennom økt bevilgning til

individuell jobbstøtte (IPS). Se også omtale av sysselsetnings- og inntektspolitikken under.

Regjeringen prioriterer med dette budsjettet de unge. Unge mennesker som vokser opp i dag, har allerede opplevd både pandemi og krig i Europa. Regjeringen vil innføre en ny ungdomsgaranti for personer under 30 år som står utenfor arbeidslivet. Garantien skal gi tett oppfølging og målrettede tiltak for denne gruppen. Regjeringen foreslår en rekke forebyggende og behandlingsrettede tiltak innen psykisk helse og rus. Barn og unge prioriteres særskilt, blant annet gjennom økt tilskudd til helsestasjons- og skolehelsetjenesten, digitale tilbud og oppsøkende arbeid. Regjeringen foreslår også flere tiltak rettet mot barnevernet, blant annet veiledning for økt kvalitet i kommunalt barnevern og utvidet tilbud for helsekartlegging av barn som bor utenfor hjemmet. Regjeringen foreslår å øke tilskuddet for at flere elever i videregående opplæring skal bli kvalifisert og formidlet til læreplass, og å øke støtten til utstyr og til borteboere i videregående opplæring.

Regjeringen vil utjevne geografiske forskjeller og legge til rette for aktivitet i hele landet. Bevilgningene til jordbruksavtalen er økt med 2 mrd. kroner i 2022 og foreslås ytterligere økt med 3,5 mrd. kroner i 2023. Økningen skal bidra til kompensasjon og gi grunnlag for forbedrede inntektsmuligheter i næringen.

Med dagens internasjonale situasjon er det viktige enn noen gang å legge til rette for økt bosetting i Nord-Norge. Derfor foreslår regjeringen å gi tilbud om gratis barnehage for alle 1–5 åringer i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms fra 1. august 2023. Regjeringen foreslår samtidig å øke slettingen av studiegjeld i Lånekassen for personer i tiltakssonen, noe som vil gjøre det mer attraktivt for uteksaminerte studenter å bosette seg i de nordligste regionene. Det foreslås også å øke tilskuddet til utbygging av bredbånd i områder uten grunnlag for kommersiell utbygging.

Et budsjett som prioriterer trygghet for våre felles velferdstjenester

Gode velferdstjenester i hele landet er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen og bidrar til å redusere sosiale og geografiske forskjeller. Regjeringen prioriterer derfor velferdstjenestene i dette budsjettet og fortsetter å investere i vår felles helse, våre eldre og i barna våre. Helsetjenestene skal gi god hjelp, behandling og omsorg til befolkningen i hele landet.

Viktige offentlige velferdstjenester ytes av kommunesektoren. En god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Regjeringens forslag innebærer en vekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner. Dette er høyere enn intervallet på 1,8 til 2,3 mrd. kroner som ble signalisert i Kommuneopposisjonen, og innebærer at sektoren får dekket

økte demografi- og pensjonskostnader som er anslått til 2,5 mrd. kroner.

Regjeringens forslag til budsjett gir trygghet for god helsehjelp, med sykehus som løser dagens utfordringer. Forslaget legger til rette for vekst i pasientbehandlingen i sykehusene utover behovet som følger av den demografiske utviklingen. Det foreslås også midler til økt vedlikehold, investeringer, beredskapsarbeid og intensivkapasitet.

Allmennlegetjenesten er en del av grunnmuren i helse- og omsorgstjenestene. Regjeringen vil øke rekrutteringen av fastleger og bidra til stabil legedekning i hele landet. Det foreslås å øke bevilgningen til ALIS-avtaler og å øke basistilskuddet til fastlegene, samtidig som innretningen endres for å bedre reflektere legenes arbeidsbelastning.

Budsjettet tar på alvor utfordringene etter en pandemi. Det foreslås bevilgninger til vaksiner og vaksinasjon mot covid-19 og til beredskapslagre for legemidler og smittevernutstyr. Pandemien har også tydeliggjort behovet for spesialsykepleiere, særlig intensivsykepleiere. Regjeringen foreslår bevilgninger til opprettelse av 200 nye utdanningsstillinger i 2023.

Et budsjett som kutter utslipp og legger til rette for grønne arbeidsplasser

Klimakrisen kan ikke settes på vent. Budsjettet legger opp til høye, nødvendige kutt av klimagassutslipp. Utslippsmålene skal nås samtidig som vi sikrer sosial og geografisk omfordeling. I regjeringens første utgave av klimastatus og -plan viser regjeringen at vi vil oppfylle våre internasjonale forpliktelser. Norsk økonomi skal omstilles. Regjeringen presenterer en grønn nærings- og eksportomstillingspakke for å få fart på omstillingstakten, eksportinnsatsen og industriutviklingen i næringslivet.

Regjeringen fortsetter arbeidet med et grønt industriløft som skal bidra til lønnsomme investeringer i nye grønne verdikjeder, utslippskutt og omstilling i eksisterende næringer og industri i hele landet. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til hurtig grønn omstilling samt andre prioriterte områder, blant annet relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for grønt industriløft. Regjeringen vil innføre et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, blant annet relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft.

Regjeringen foreslår også å omprioritere deler av midlene i det næringsrettede virkemiddelapparatet for å forsterke innsatsen rettet mot grønne innovasjonsprosjekter. Regjeringen vil legge til rette for en utlysning på 600 mill. kroner gjennom Grønn plattform for perioden 2023 til 2025. Videre foreslås det at minst 300 mill. kroner innenfor ordningen for innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) i Forskningsrådet, avsettes til prosjekter som har en plass på vei mot lavutslippssamfunnet. I tillegg foreslår regjeringen å øke øremerkingen til grønne vekstlån innenfor innovasjonslånordningen til 900 mill. kroner.

Prising av utslipp gjør det lønnsomt å investere i klimavennlige løsninger og øker konkurransevnen til produksjon med lave utslipp. Regjeringen følger opp planen om å trappe opp klimaavgiftene til 2 000 2020-kroner i 2030, ved å øke avgiftene på utslipp av klimagasser med 21 pst.

Regjeringen bidrar til fremdrift og til å realisere gevinster fra Langskip, det norske demonstrasjonsprosjektet for fangst og lagring av CO₂. Langskip omfatter nå oppstart av fangst av CO₂ på Hafslund Oslo Celsios avfallsforbrenningsanlegg på Klemetsrud i tillegg til Norcems sementfabrikk. Det er tilgjengelig kapasitet i transport- og lagringskapasiteten på norsk sokkel, som skal bygges og drives av Northern Lights. Lagerinfrastrukturen bygges ut med ledig kapasitet som også kan utnyttes av fangstprosjekter i andre land. Etterfølgende anlegg i Europa og verden er en forutsetning for at CO₂-håndtering skal kunne bli et effektivt og konkurransedyktig klimatiltak. Forventede kostnader for Langskip er 27,6 mrd. kroner, hvorav forventet statlig bidrag er 17,9 mrd. kroner.

Regjeringens forslag til budsjett bidrar til å løse fremtidens energiutfordringer, med tiltak for energisparing, teknologiutvikling og satsing på havvind. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Enova, noe som vil bidra til at selskapet kan øke sin innsats i prosjekter som gir utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor. Støtten kan for eksempel bidra til økt elektrifisering av fartøy, tungtransport og anleggsmaskiner, og til utslippsreduksjoner i industri i ikke-kvotepliktig sektor. Det foreslås videre økte bevilgninger for å legge til rette for raske utbygging av havvind og konsesjonsbehandling av fornybar kraft og anlegg for nett. Dette omfatter blant annet midler til grunnundersøkelser for havvindområdene i resterende relevante deler av Sørlege Nordsjø II og Utsira Nord, samt økte midler til konsekvensutredning av nye områder for vindkraft til havs.

Et budsjett som prioriterer vår alles trygghet og viser solidaritet i en urolig tid

Vi lever i en krevende tid med krig i Europa og mye usikkerhet om utviklingen fremover. Regjeringen legger frem et budsjett som bidrar til å holde egen befolkning trygg, både for dagens trusler og de som kan komme.

Det er en av de viktigste oppgavene for en regjering. Budsjettet forsterker den norske forsvarsevnen og styrker sivil beredskap. Samtidig bidrar budsjettet til å trygge den nasjonale mat- og legemiddelberedskapen.

Regjeringen foreslår en samlet bevilgningsøkning på om lag 4,5 mrd. kroner til økt operativ evne i Forsvaret og til økt nasjonal militær og sivil beredskap. Av disse foreslås om lag 3,2 mrd. kroner til oppfølging av langtidsplanen for forsvarssektoren og 0,7 mrd. kroner til å videreføre tiltak for økt forsvarsevne og militær og sivil beredskap fra Prop. 78 S (2021–2022). Resterende foreslås til styrking av Heimevernet, til økt vedlikehold av bygg og andre tiltak i forsvarssektoren for økt nasjonal militær beredskap. I tillegg foreslås det bevilgning til implementering av Schengen IKT-systemer under politiet som vil bidra til økt grense-, sikkerhets- og migrasjonskontroll.

Regjeringen prioriterer videre å styrke norsk matberedskap i en krevende tid. Budsjettet vil bidra til at Norge produserer mer mat.

For å trygge forsyningen av legemidler under koronapandemien ble det inngått midlertidige avtaler for å bygge opp nasjonale beredskapslagre av legemidler. Regjeringen foreslår bevilgninger til permanente beredskapslagre for legemidler og smittevernustyr. Samtidig arbeider regjeringen for tett tilknytning til det europeiske helseberedskapssamarbeidet.

Regjeringen legger frem et budsjett hvor Norge stiller opp for Ukraina. Vi skal ta imot ukrainske flyktninger som trenger beskyttelse, og gi både militær og sivil støtte. Flyktningene som kommer, skal inkluderes i det norske samfunnet gjennom blant annet arbeid og utdanning i kommuner over hele landet. Det er stor usikkerhet om forventede ankomster også i 2023. Det foreslås derfor 0,4 mrd. kroner i økt driftsbevilgning til politiet, UDI og IMDi som beredskap for et mulig høyere ankomstnivå. Regjeringen vil foreslå økt støtte til Ukraina på til sammen 10 mrd. kroner i 2022 og 2023. Av dette foreslår regjeringen 3 mrd. kroner til Ukraina i 2023, hvorav 1 mrd. kroner til militær støtte og 2 mrd. kroner i bistand. Sistnevnte inngår i forslag om et samlet bistandsbudsjett på 43,8 mrd. kroner, som innebærer en økning på 2,5 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2022.

Innstramminger

For å skape rom for satsingene og økte utgifter på andre områder foreslår regjeringen betydelige omprioriteringer og inndekninger. Dette gjelder særlig innenfor skatte- og avgiftsopplegget, se omtale nedenfor, men også en rekke tiltak på utgiftssiden av budsjettet.

Regjeringen foreslår å ikke starte opp nye store vei- og jernbaneprosjekter i 2023, og det foreslås også reduksjon i bevilgningene til planlegging av slike prosjekter. Det vil i de nærmeste årene være mindre rom for å starte

opp store investeringsprosjekt på riksvei og jernbane enn det som følger av Nasjonal transportplan 2022–2033, og det vil ta lengre tid å gjennomføre de prioriterte prosjektene. Frem mot ny nasjonal transportplan skal både Statens vegvesen og Nye Veier se på om det er mulig å nedskalere prosjekter, for eksempel om flere strekninger kan utbedres, fremfor fullskala utbygging. Også innenfor planlegging av statlige, sivile byggeprosjekter tar regjeringen grep for å redusere kostnadene, få bedre kostnadskontroll og unngå ytterligere press i norsk økonomi. Regjeringen har blant annet besluttet vesentlige kutt i senere byggetrinn av prosjektet for nytt regjeringskvartal og nedskalere prosjektet for campus-samling ved NTNU. I tillegg avsluttes forprosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet. Rehabiliteringen av Nationaltheatret gjennomgås og utredes videre før det eventuelt fremmes forslag om gjennomføring. Grepene regjeringen foreslår innenfor samferdsel og bygg gir innsparinger i 2023-budsjettet, men ikke minst er de viktige for å skape budsjettmessig handlingsrom i årene fremover.

Utgiftene til CO₂-kompensasjonsordningen øker betydelig i 2023-budsjettet og er forventet å øke videre i årene som kommer. Regjeringen foreslår at det innføres et kvoteprisgulv i ordningen. Dette reduserer isolert sett utgiftene under ordningen med 2,7 mrd. kroner i 2023, men andre forhold gjør at utgiftene til ordningen likevel øker med 1,9 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2022.

Regjeringens forslag om ettårig trekk i rammetilskuddet for kommuner og fylkeskommuner som ventes å ha ekstra høye inntekter fra konsesjonskraft, bidrar med 3 mrd. kroner til andre prioriterte formål.

Regjeringen foreslår også en rekke andre innsparinger. Tilskuddet til lavere bompengetakster foreslås redusert med 0,4 mrd. kroner. Videre foreslår regjeringen å nominelt videreføre en rekke ordninger, deriblant integreringstilskuddet, lærlingtilskuddet, barnetrygden, kontantstøtten og engangsstønaden. Gevinstuttaket fra endrede jobbreisevaner i staten foreslås økt med 0,7 mrd. kroner. Regjeringen foreslår å tilpasse nivået på arbeidsmarkedstiltak til situasjonen i arbeidsmarkedet, noe som gir om lag 0,7 mrd. kroner i lavere utgifter sammenlignet med saldert budsjett 2022. Videre foreslår regjeringen å redusere opptjeningsperioden for dagpenge fra tre til ett år. Dette gir om lag 0,2 mrd. kroner i lavere utgifter i 2023 og større innsparinger på sikt. Bevilgningen til skogvern foreslås redusert med 0,2 mrd. kroner i 2023. Regjeringen foreslår at universitetene og høyskolene skal kreve minst kostnadsdekkende studieavgift fra studenter utenfra EØS og Sveits fra og med høstsemesteret 2023.

Regjeringens prioriteringer på utgiftssiden er nærmere omtalt i Gul bok, Prop. 1 S (2022–2023) Statsbudsjettet.

Skatte- og avgiftsopplegget

Skatte- og avgiftsopplegget for 2023 må tilpasses dagens krevende økonomiske situasjon. Det innebærer å gi et vesentlig bidrag til netto inndekning i 2023, samt legge til rette for stabile og gode skatte- og avgiftsgrunnlag i årene som ligger foran oss. Regjeringen foreslår skatte- og avgiftsskjerpelser på 44,8 mrd. kroner i 2023-budsjettet, fullt innfaset. Av dette er 31,2 mrd. kroner fra næringer med ekstraordinært høye overskudd. Som gruppe skjermes husholdningene ved at skatt og avgift på løpende inntekt og forbruk reduseres med om lag 2,5 mrd. kroner. Bokførte økte skatte- og avgiftsinntekter utgjør 46,1 mrd. kroner i 2023.

De høye kraftprisene bidrar til betydelig økte inntekter fra grunnrenteskatten på vannkraft i 2022 og forventes også å gjøre det i 2023. Regjeringen mener at det i tillegg er behov for å omfordele mer av de ekstraordinært høye inntektene fra kraftproduksjonen. Regjeringen foreslår derfor å innføre et høyprisbidrag.

Regjeringen mener videre at energisituasjonen aktualiserer spørsmålet om hvor mye av grunnrenten i vannkraftproduksjon som bør tilfalle fellesskapet. Den høye grunnrenten oppstår som følge av eksklusiv tilgang til en knapp og svært verdifull naturressurs som tilhører fellesskapet. Det foreslås å øke den effektive grunnrenteskattesatsen på vannkraft fra 37 til 45 pst. fra 2022.

I Hurdalsplattformen er regjeringen tydelig på at lokalsamfunn og fellesskapet bør få en rettferdig andel av verdiene som skapes ved utnyttelse av fellesskapets naturressurser. Prinsippet om at fellesskapet skal ha en andel av avkastningen ved utnyttelsen av fellesskapets naturressurser, har tjent Norge godt. Uten dette ville vi i dag ikke hatt Statens pensjonsfond. I likhet med petroleum- og vannkraftressursene er sjø- og vindkraftressurser skatteobjekt som ikke kan flyttes, og som kan bidra til fellesskapet i en tid der mange skattegrunnlag blir mer mobile. Regjeringen foreslår nå at det innføres grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft på land, med virkning fra og med inntektsåret 2023. En sentral del av forslaget er at lokalsamfunn som stiller naturressurser til disposisjon, skal sikres en andel av grunnrenten.

Det foreslås også en særskilt arbeidsgiveravgift på inntekter over 750 000 kroner.

Regjeringen er opptatt av å ta utfordringene som vanlige folk opplever i hverdagen, med raskt økende priser på en rekke nødvendighetsvarer, på alvor. Svaret på økte levekostnader er blant annet netto skattelettelser til grupper med inntekt under 750 000 kroner, i tillegg til at veibruksavgiften på drivstoff reduseres. Økt utbytteskatt og økt formuesskatt bidrar til både økonomisk og geografisk omfordeling.

Regjeringen følger opp planen om å trappe opp klimaavgiftene til 2 000 2020-kroner i 2030 ved å øke avgiftene på utslipp av klimagasser med 21 pst.

Regjeringen foreslår å innføre merverdiavgift på kjøpsbeløp over 500 000 kroner ved omsetning av elbiler, samt endringer i bilavgiftene som er viktige skritt for at bilavgiftene fortsatt skal være en viktig finansieringskilde for velferdsstaten i årene fremover. Det vil likevel fremdeles være attraktivt å kjøpe elbil.

Skatte- og avgiftspolitikken er nærmere omtalt i kapittel 4 i meldingen og i Prop. 1 LS (2022–2023) Skatter, avgifter og toll 2023.

Sårbarheter i det norske finansielle systemet

Høy gjeld og høye eiendomspriser er de største sårbarhetene i det norske finansielle systemet. I en lengre periode har husholdningenes gjeld vokst mye, og den er nå historisk høy i forhold til inntektene. Det er et tegn på at sårbarheter har bygget seg opp. Den høye gjelden i husholdningene gjør at en forholdsvis stor andel av deres inntekter går til å betjene renter og avdrag. Andelen vil trolig øke fremover, etter hvert som boliglånsrentene settes opp. Makroreguleringen skal bidra til å dempe oppbygging av finansielle ubalanser og forhindre at kredittilbudet reduseres for mye ved makroøkonomiske tilbakeslag. Kravene må derfor tilpasses den økonomiske utviklingen, og ved alvorlige forstyrrelser kan det være avgjørende å handle raskt. De siste årene har det blitt satt inn en rekke tiltak for å bidra til en mer bærekraftig utvikling i husholdningenes gjeld, dempe sårbarheten i husholdningene og gjøre finanssystemet mer robust. Siden 1. januar 2021 har reguleringen av bankenes utlånspraksis for bolig- og forbrukslån vært samlet i utlånsforskriften. Forskriften gjelder til 31. desember 2024 og evalueres høsten 2022. Finanstilsynet har avgitt sin vurdering av behovet for endringer i forskriften ut fra hensynet til finansiell stabilitet. Forslaget er nå på høring.

Norske banker er solide og lønnsomme. Bankene opprettholdt kredittilbudet til husholdninger og foretak gjennom pandemien og er godt rustet til å gjøre det også fremover. Samtidig har utlånstapene, til dels som følge av tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger, vært svært lave. Fremover kan økte renter bidra til høyere netto renteinntekter, som er bankenes viktigste inntektskilde. Økte renter og høy inflasjon kan imidlertid svekke mange låntakeres økonomi, noe som kan føre til økt kredittrisiko for bankene.

Finansiell stabilitet er nærmere omtalt i avsnitt 3.3 i meldingen.

Sysselsettings- og inntektspolitikken

Regjeringen legger vekt på at alle som kan og vil jobbe, skal få mulighet til det. Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Sysselsettingspolitikken skal, sammen med den øvrige økonomiske politikken, bidra til høy sysselsetting og lav arbeidsledighet. Arbeidsledigheten har den siste tiden kommet ned på et svært lavt nivå, og

mange arbeidsgivere har store problemer med å skaffe kvalifisert arbeidskraft til ledige stillinger. Sysselsettingspolitikken må da legge til rette for at flere kan delta i arbeidsmarkedet, slik at tilbudet av arbeidskraft øker.

Den lave ledigheten og sterke etterspørselen etter arbeidskraft gir gode muligheter for at grupper som ofte står lengre unna arbeidslivet, nå kan komme i jobb. Derfor vrir regjeringen innsatsen ved å ta ned ordinære arbeidsmarkedstiltak og satse på målrettet arbeid overfor disse gruppene. Det er særlig viktig å få flere ungdom som står utenfor arbeidsmarkedet, inn i jobb og aktivitet. Foruten en ny ungdomsgaranti for personer under 30 år, foreslår regjeringen et avgrenset forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye unge uføre. Hensikten er å få flere mottakere av helserelaterte trygdeytelser over i ordinært arbeid. De som deltar i forsøket, vil få tett oppfølging fra Nav, samtidig som det gis adgang til ansettelse med lønn som kan fastsettes ut fra den enkeltes arbeidsevne.

Utsatte grupper vil likevel kunne ha særskilt behov for å delta på arbeidsmarkedstiltak. Omfanget av arbeidsmarkedstiltak skal tilpasses situasjonen i arbeidsmarkedet. Det er nå viktig at arbeidsledige raskt kommer ut i jobb, og at tiltak målrettes mot personer med særlig behov for bistand. I lys av den lavere arbeidsledigheten ble tiltaksnivået redusert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2022. Den registrerte arbeidsledigheten ventes å ligge på et svært lavt nivå fremover. I lys av dette foreslås det å redusere bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak i 2023 ytterligere.

Regjeringen prioriterer tiltak og virkemidler for å styrke arbeidstakeres rett til faste ansettelser og vil legge til rette for et trygt, seriøst og organisert arbeidsliv. For å øke antallet faste ansettelser har regjeringen fremmet flere forslag til tiltak i regelverket for inn- og utleie fra bemanningsforetak. Regjeringen foreslår å styrke ressursene til Arbeidstilsynet, og i tråd med Hurdalsplattformen har regjeringen lagt frem en handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Heltid skal være hovedregelen i det norske arbeidsmarkedet. Regjeringen vil øke kunnskapen om hva slags tiltak som kan bidra til ytterligere bruk av heltid og foreslår en treårig satsing til forsøk med å redusere bruken av deltid.

En velfungerende lønnsdannelse og det inntektspolitiske samarbeidet legger til rette for at vi over tid kan ha høy sysselsetting og lav arbeidsledighet, og samtidig en moderat lønnsvekst. Partene har ansvaret for å gjennomføre lønnsoppgjørene. Myndighetene har ansvaret for at lover og regler legger til rette for et velfungerende arbeidsmarked. Lønnsoppgjørene er lagt opp slik at sentrale tariffområder i konkurranseutsatt sektor (det såkalte frontfaget) forhandler først og danner en norm for lønnsveksten i forhandlingsområdene som følger etter. Det bidrar til at lønnsveksten i økonomien samlet ikke blir høyere enn det konkurranseutsatt virksomhet

kan leve med over tid. Arbeidsmarkedet er nå svært stramt, og mange arbeidsgivere har problemer med å rekruttere arbeidskraft. I denne meldingen legges det til grunn at årslønnen øker med 3,9 pst. i år og 4,2 pst. i 2023. Det er viktig at partene i arbeidslivet bidrar til moderate lønnsoppgjør i den situasjonen norsk økonomi nå står i, slik at prisveksten kan komme ned samtidig som vi holder på en lav ledighet og en høy sysselsetting.

Sysselsettingspolitikken og det inntektspolitiske samarbeidet er nærmere omtalt i avsnitt 3.4 i meldingen.

Tiltak for å bedre bruken av samfunnets ressurser er omtalt i kap. 5, fordeling og ulikhet i kap. 6 og forvaltningen av Statens pensjonsfond i kap. 7 i meldingen.

2.1.2 KOMITEENS MERKNADER

2.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til omtalen i Meld. St. 1 (2022–2023) og slutter seg til denne.

2.1.2.2 Merknader fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Norge, Europa og verden står overfor store utfordringer. Russlands krigføring og ettervirkningene etter pandemien har ført til høye priser og stort press på økonomien. Norske familier har fått dårligere økonomi, og nedgangen ligger an til å fortsette neste år. Det internasjonale trusselbildet er mer alvorlig enn på mange tiår, og det er krig i våre nærrområder. Tiden fremover vil kreve mye av oss alle, men også store utfordringer kan løses. Høyre vil i sitt alternative budsjett legge frem løsninger på de viktigste utfordringene.

Disse medlemmer viser til at en ansvarlig økonomisk politikk er nødvendig for at norsk økonomi skal fungere godt over tid. Dette er en forutsetning for nær alle politiske mål. Dersom økonomien ikke fungerer, rammer det norske familiers mulighet til å ha en trygg jobb og leve et godt liv. Det rammer også statens mulighet til å bruke ressurser på viktige fellesoppgaver som forsvar, sykehus og utdanning. Skal vi lykkes på andre områder, må vi lykkes med den økonomiske politikken.

Norges Banks rentepolitikk og statsbudsjettet bør dra i samme retning for å motvirke den høye prisveksten og dempe ubalanser i norsk økonomi. Ifølge Finansdepartementets modellberegninger virker budsjettet om lag nøytralt på aktivitetsnivået i økonomien. Regjeringens budsjett viser at det fortsatt ikke prioriteres godt nok i stramme budsjetter, når det fortsatt kan brukes penger på å lage flere fylkeskommuner, avvikle reformen for avbyråkratisering og effektivisering av offentlig sektor (ABE) eller bruke en mrd. kroner i redusert diesellavgift. I tillegg gjennomførte regjeringen et jord-

bruksoppgjør til over 10 mrd. kroner, som gir landbruket en langt høyere inntektsvekst enn andre grupper i 2023. Dette er prioriteringer som går på bekostning av muligheten til å løse andre utfordringer.

Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene av regjeringens økonomiske politikk på lengre sikt. Regjeringen har foreslått kraftige og til dels uventede skatteskjerpelser for næringslivet. Dette øker den politiske risikoen ved å investere og skape nye jobber i Norge. Den økte arbeidsgiveravgiften er langt på vei en ekstraskatt på kompetansearbeidsplasser landet trenger i det grønne skiftet og for å skape nye næringer etter oljealderen. Regjeringen viser ellers liten vilje til å gjennomføre reformer og prioriteringer som kan øke verdiskapingen og bærekraften i økonomien.

Disse medlemmer påpeker at de økonomiske prognosene er blitt noe mer pessimistiske etter at regjeringens budsjett ble lagt frem. Det internasjonale valutafondet (IMF) anslo i oktober at veksten i verdensøkonomien neste år vil kunne synke til sitt laveste nivå siden 2001, når man ser bort fra finanskrisen og den akutte fasen av pandemien. NHOs medlemsbedrifter og Norges Banks regionale nettverk venter lavere aktivitet. Det er tydelige tegn til et omslag i norsk økonomi. Faren er at veksten synker neste år, samtidig som prisveksten forblir høy. Dette krever en målrettet økonomisk politikk. Statsbudsjettet bør skjerme personer med de laveste inntektene mot for store fall i levestandard, samtidig som budsjettet er tilstrekkelig stramt til å støtte Norges Bank i å stabilisere prisveksten. Det vil være behov for reformer for å legge grunnlaget for ny vekst og for å inkludere flere i arbeidslivet.

2.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge og Europa er i en spesiell situasjon preget av Russlands angrep på Ukraina og en ekstrem utvikling i priser på særlig energi og mat.

Disse medlemmer viser videre til at gjennom hele energipriskrisen har Fremskrittspartiet kjempet for å redusere utgiftene til folk og bedrifter. Både drivstoffpriser, strømpriser, matpriser og renten har økt dramatisk. Disse medlemmer vil la folk og bedrifter få beholde mer av sine egne penger, i stedet for at en allerede svært rik stat skal bli enda rikere.

Disse medlemmer konstaterer at i regjeringens budsjettforslag for 2023 øker statens utgifter kraftig. Samtidig inndras kjøpekraft i privat sektor. I løpet av tolv måneder har regjeringen lansert skatte- og avgiftsøkninger på 55 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil prioritere det viktigste først:

I en tid med krig i Europa må våre grenser og verdier i møte med ustabilitet og globale endringer forsvares.

Derfor må vår beredskap, politiet og Forsvaret styrkes ytterligere.

Disse medlemmer vil bygge ut helse- og omsorgstjenestene på alle nivå. Herunder ligger å opprettholde og vesentlig styrke satsingen på omsorg for eldre, hvor regjeringspartiene foreslår kutt. Også utviklingen av veinettet må fortsette, i stedet for å kuttes.

Disse medlemmer understreker at statens utgifter må begrenses. Det foreslås derfor kraftige kutt i det stadig voksende byråkratiet, og tilsvarende for kostnader som følger av innvandring ut over flyktninger fra Ukraina, og i bistand med unntak for nødhjelp og hjelp i nærområder, som økes. Disse medlemmer mener det også er rom for store kutt i klimatiltak hvor den påviselige globale effekten, ut over det symbolske, er liten eller ingen.

Disse medlemmer viser til at i SSBs rapport 2022/46 publisert 9. november 2022, «De økte utgiftene for husholdningene i 2022 – hvem rammes mest?», fremgår det at inntektene til husholdningene i 2022 er 9 000 kroner høyere enn forventet ved årsskiftet, mens utgiftene er 27 000 kroner høyere. Det betyr at det «økonomiske sjokket» har medført at nettoutgiftene til husholdningene har økt med om lag 18 000 kroner i gjennomsnitt. Pga. geografiske forskjeller i prisutvikling på strøm er netto utgiftsøkning for husholdninger i det sørlige Norge i gjennomsnitt på om lag 20 000 kroner.

I denne situasjonen har regjeringen gjennomført de største skatte- og avgiftsøkningene på 20 år. Regjeringen foreslår store skatte- og avgiftsøkninger også for 2023. Igjen er det vanlige folk som taper, mens staten blir rikere.

Disse medlemmer viser til at mer enn 80 pst. av persontransporten i Norge foregår med personbil. De fleste i Norge er avhengige av bilen både i by og i bygd. Disse medlemmer mener derfor det er uholdbart at bilen skal være en avgiftspolitisk melkeku for staten. I Fremskrittspartiets regjeringstid gikk bilavgiftene ned. Regjeringens første grep var å snu bilavgiftsnedgangen, slik at avgiftsskruen nok en gang ble strammet til. Både drivstoffavgiftene og kjørtøyavgiftene er økt i 2022, mot disse medlemmers stemmer. Disse medlemmer vil gjeninnføre fullt fradrag i engangsavgiften for ladbare biler, som vil gi betydelige avgiftskutt på biler med lave utslipp. Disse medlemmer foreslår også å fjerne lav sats i trafikkkforsikringsavgiften, som vil gjøre blant annet veteran kjøretøy, traktorer og mopeder avgiftsfrie.

I 2022 har vi sett drivstoffpriser på over 27 kroner per liter. Dette innebærer en prisøkning på opp mot 10 kroner per liter på ett år. Dette er en utvikling som bryter med utgangspunktet for statsbudsjettet for 2022, hvor det også ble gjennomført avgiftsøkninger på bensin og diesel. Den formidable økningen i drivstoffpriser rammer i særlig grad folk i distriktene, og mest de som har vanlige og lave inntekter. Disse medlemmer

mener at dagens drivstoffpriser er uholdbare, og at den betydelige delen av prisen som er avgifter til staten, må fjernes inntil prisene igjen normaliseres. Disse medlemmer viser til at å fjerne drivstoffavgiftene vil redusere pumpeprisen med 7 til 8 kroner per liter. Dette vil komme både husholdninger og næringslivet til gode. Disse medlemmer vil redusere avgiftsbelastningen på både kjøretøy og bilbruk. Reduserte avgifter demper inflasjonspresset i økonomien og sikrer kjøpekraft, noe som har størst betydning for folk med lavere inntekter. Disse medlemmer går derfor imot regjeringens forslag også om økt engangsavgift på alle biler.

Disse medlemmer mener at lave kraftpriser fortsatt skal være et gode for norske forbrukere og næringsliv. Disse medlemmer foreslår at strømstøtteordningen utvides til 100 pst. dekning over 50 øre per kWt. Disse medlemmer foreslår videre at elavgiften fjernes. Disse medlemmer mener at det offentliges ekstraintekter skal komme befolkningen til gode gjennom stabile og lavere strømpriser, som også bidrar til å sikre folks kjøpekraft. Disse medlemmer viser videre til at den etablerte strømstøtteordningen ifølge SSB har virket inflasjonsdempende. En styrket strømstøtteordning, der staten dekker 100 pst. av prisen over 50 øre per kWt, kan ytterligere dempe inflasjonen. Dette fremgår av Finansdepartementets svar på spørsmål fra Fremskrittspartiet til regjeringens budsjettforslag. Tilsvarende inflasjonsdempende effekt vil hver for seg avgiftsreduksjoner på mat og fjerning av drivstoffavgiftene kunne ha.

Disse medlemmer mener strømstøtte også må gjelde næringskunder, og viser til sitt forslag om dette i statsbudsjettkapittelet. Disse medlemmer er på ingen måte overbevist om at regjeringens lovnader om «gunstige fastprisavtaler» operative fra årsskiftet vil imøtekomme næringslivets behov. Det registreres også skepsis til dette fra flere næringshold. Disse medlemmer mener derfor en strømstøtteordning for næringslivet må på plass for 2023, og frykter at alternativet vil være konkurser blant bedrifter som ikke kan nyttiggjøre seg en mulig fastprisordning.

Disse medlemmer viser til at matprisene øker betydelig og gjør vanlige folk fattigere. En prisvekst på over 13 pst. siste år presser nå husholdninger også ut over lavinntektsgruppene. Dette er prisøkninger som nok engang sørger for at staten blir rikere og folk fattigere. Momsinntektene øker med stigende priser. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at staten bør bidra til å dempe prisveksten på mat ved å redusere matmomsen. Dette vil hjelpe husholdningene å håndtere det generelt økte kostnadsnivået.

Disse medlemmer viser til at det fortsatt er betydelig grensehandel, og mener at en større del av denne handelsaktiviteten burde vært i Norge, og gitt nye arbeidsplasser i både industri og handel. Disse medlemmer

lemmer viser til at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for å fjerne både sjokoladeavgiften og drikkevareavgiften, samt at avgiftene på alkohol og snus er redusert. Dette har bidratt til å jevne ut prisforskjellene mellom Norge og Sverige.

Disse medlemmer mener at særnorske avgifter skal fjernes, og at nivået på særavgifter skal reduseres til et nivå på linje med nabolandene våre. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn forslag om en særavgiftsgjennomgang, som regjeringen skal levere i løpet av 2023. I påvente av denne fremmer disse medlemmer i sitt alternativ til statsbudsjett for 2023 ikke større avgiftsmessige endringer på disse områdene. Disse medlemmer fremmer imidlertid forslag om å fjerne den gjenværende særskilte sukkeravgiften. Med dette grepet vil alle de særnorske sukkeravgiftene som har skapt problemer for næringslivet og forårsaket økt grensehandel, være borte.

Disse medlemmer mener regjeringen med sitt forslag til statsbudsjett for 2023 gjør livet vanskeligere for både folk og bedrifter. Samtidig legger regjeringen opp til å fortsette veksten i offentlig sektor. Flere fylkeskommuner og nye klimasymboler prioriteres, samtidig som veiinvesteringer kuttes og utbygging av nødvendige sykehjems plasser opphører. Disse medlemmer vil stoppe sløsingen på byråkrati, bistand, innvandring og store kulturinstitusjoner. Disse medlemmer vil prioritere sikkerhet, gi folk og bedrifter økt økonomisk handlefrihet og staten mindre makt.

2.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at vi er inne i en utfordrende økonomisk tid både i Norge og i verden, som har stor betydning for hvordan statsbudsjettet for 2023 bør innrettes. Det er avgjørende at Norge stiller opp med store midler til å hjelpe både Ukraina og andre land som har økte humanitære behov som følge av krigen i Ukraina. Den norske økonomien går godt i den forstand at arbeidsledigheten er lav og at vi har ekstraordinært høye petroleums- og kraftinntekter. På den annen side er konsumprisveksten høy, renten har økt, og husholdningene får betydelig dårligere privatøkonomi, og stadig flere sliter med å få endene til å møtes. Samtidig rykker klimakrisen og datoen for klimamålene stadig nærmere.

Finanspolitikken må derfor treffe en balanse mellom budsjettimpuls, dyrtidstiltak som hjelper husholdningenes økonomi, våre økonomiske bidrag til andre land og tiltak for å nå klimamålene. Dette medlemmer mener regjeringens forslag til statsbudsjett ikke treffer riktig balanse. Selv om strømstøtten har vært viktig for husholdningenes økonomi, har den en skjevfordelt innretning, og budsjettforslaget mangler tiltak som monner, særlig for de som har dårligst råd. I en situasjon med ekstraordinære statlige inntekter er det en feilvur-

dering å ikke opprettholde bistandsprosenten, ikke minst tatt i betraktning at utenlandsbistand ikke påvirker aktiviteten i norsk økonomi.

Dette medlemmer mener videre at regjeringen ikke har tatt tilstrekkelig høyde for den økonomiske usikkerheten fremover. Både arbeidsledigheten og inflasjonen kan bli høyere enn nasjonalbudsjettet anslår. Hvis norsk økonomi går inn i en lavkonjunktur, slik prognosene til SSB tilsier, vil arbeidsledigheten øke, og det vil gå verst ut over de med lavest inntekt og de mest usikre jobbene. Dette medlemmer mener at regjeringen overdriver faren for en «pris- og lønns spiral», all den tid de økte prisene i hovedsak skyldes økte energipriser og internasjonale forsyningsproblemer, og vi har et system for kollektive lønnsforhandlinger i Norge som hensyntar både aktivitetsnivå og inflasjonspress i lønnsdannelsen. Dette medlemmer mener regjeringens innstramninger i budsjettpolitikken i form av økt beskatning på kraft og oppdrettsnæringen er riktig politikk, men mener også at det er rom for mer omfordelende tiltak uten at det vil ha noen betydelig innvirkning på aktivitetspresset og prispresset i norsk økonomi og behovet for ytterligere renteøkninger.

I tillegg til de økonomiske utfordringene som vil kjennetegne 2023, må statsbudsjettet rettes inn på å løse de to store, mer langsiktige problemene vi har i norsk økonomi: økonomisk ulikhet og klimakrisen.

Dette medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås omfattende omfordelende grep både gjennom skattesystemet og gjennom en betydelig styrking av velferdsytelser og velferdstjenester. Videre foreslås det en rekke klimasatsinger og et mer miljøvennlig skatte- og avgiftssystem. Det foreslås også at noen av de ekstraordinære inntektene fra salg av gass settes av til internasjonal bistand for å opprettholde prosentmålet, gjennom innføringen av et høyprisbidrag på gass. Det legges opp til noe mindre «oljepengebruk» enn regjeringen på det ordinære budsjettet.

2.1.2.5 Merknader fra Rødt

Komiteens medlem fra Rødt viser til at kelaskillene øker i Norge. Stadig mer rikdom og makt konsentreres på hendene til et lite mindretall. Kapitaleierne blir rikere, også nå når prisene øker. Samtidig får de aller fleste nordmenn det trangere. Mange må velge mellom å betale for mat, strøm eller tannlegeregninga. Flere hundre tusen familier sliter økonomisk, ifølge en undersøkelse fra Forbruksforskningsinstituttet SIFO.

Dette medlemmer minner om at stortingsvalget i fjor ga et stort flertall for skifte, med en historisk sterk venstreside. Med 100 mandater for et skifte var åtte år med Høyre-styre endelig forbi. Folk hadde håp og et ønske om forandring.

Dette medlem viser til at Norge og verden nå står midt i flere kriser: En alvorlig priskrise som gir de aller fleste dårligere råd, og en klimakrise som truer hele kloden. Russland har gått til ulovlig angrepskrig mot nabolandet Ukraina.

Som i tidligere kriser kan man velge å løse krisene i fellesskap, ved å bygge ut samfunnets infrastruktur, styrke velferden og tette hull i det sosiale sikkerhetsnettet. Det handler om prioriteringer, og dette medlem vil sette rettferdighet og trygghet først.

Dette medlem viser til at regjeringen totalt sett øker skattene. Mesteparten av de nye skatteinntektene er imidlertid kun omfordeling i offentlige budsjetter på grunn av de svært høye strømprisene. Mye av de økte inntektene blir også i stor grad motsvart av høyere kostnader til strømstøtte.

Dette medlem mener at regjeringens forslag til skatteendringer i for liten grad består av økt skatt for de rikeste. Samtidig øker forskjellene dramatisk. Aldri før har det vært flere milliardærer i Norge, og aldri før har formuene deres vært større. Dersom skatteforliket med høyresida og regjeringen Solbergs nivå for selskapsskatt fredes, gir man i praksis opp å virkelig få ned forskjellene i Norge.

Dette medlem viser til at Russland fører en folkerettsstridig og brutal angrepskrig mot Ukraina. Krigen understreker at det haster å bygge et forsvar som kan sikre norsk selvstendighet.

Dette medlem viser til Rødts budsjettforslag. Forslaget viser hvordan Norge kan få ned de økonomiske forskjellene og få landet gjennom priskrisen i fellesskap. Budsjettforslaget viser også hvordan man får ned både utslippene og ulikheten med en rettferdig miljøpolitikk som møter klimakrisen.

2.1.2.6 Merknader fra Venstre

Komiteens medlem fra Venstre understreker at både Norge og verden er inne i krevende tider. Prisveksten er høy, renten er på vei opp, energiprisene ryster næringsliv og familier, og krigen i Ukraina skaper stor uvisshet om framtiden. Dette medlem mener det gjør årets statsbudsjett enda viktigere enn vanlig, og at budsjettet må løse de store utfordringene Norge og verden står overfor.

Dette medlem viser til at Venstres alternative budsjett løser to utfordringer. Det er både et ansvarlig budsjett som holder renten nede og prisveksten under kontroll, og samtidig et budsjett som tar Norge framover gjennom målrettede investeringer i kunnskap, det grønne skiftet og mer til de som trenger det mest.

Dette medlem understreker at det krever svært tøffe prioriteringer og reduksjoner i utgifter. Sammenliknet med regjeringens budsjettforelegg reduserer Venstres alternative budsjett utgiftene på ulike områder med ca. 23,3 mrd. kroner. Dette medlem viser til at

Venstre omprioriterer i overkant av 17 mrd. kroner til andre formål som både omfordeler og omstiller samfunnet i en grønn retning. Dette medlem viser til at det for Venstre er særlig klima- og miljøatsinger, skole og utdanning og økt bistand til Ukraina som prioriteres i budsjettforslaget.

Dette medlem viser til at noen av utgiftene Venstre foreslår å senke, gjelder kontantstøtte, CO₂-kompensasjon til industrien, offentlig byråkrati (ABE-reform), tilskudd til kommuner og fylkeskommuner som vil dele seg opp, og statlige bidrag til AFP-ordningen. Dette medlem foreslår også en stor omlegging av sykelønnsordningen, der både arbeidsgiver og arbeidstaker får sterkere incentiv til å ta i bruk graderte sykemeldinger, slik at færre ender opp i varig utenforskap. I sum bidrar slike endringer til å styrke arbeidslinja og effektivisere statsforvaltningen.

Dette medlem viser til at Venstres hovedprioriteringer på utgiftssiden er styrking av kollektivtransporten, støtte til klimateknologi, forskning og kunnskapsutvikling, motivering til læring i skolen, en styrking av Forsvaret hjemme og av Ukraina sin heltedige kamp for frihet og demokrati i Europa.

Dette medlem mener skatte- og avgiftstrykket regjeringen har foreslått, er for høyt både for privatpersoner og næringsliv, og foreslår å redusere skatte- og avgiftstrykket med om lag 5,5 mrd. kroner sammenliknet med regjeringens forslag. Dette medlem viser likevel til at denne forholdsvis moderate skattereduksjonen i sum inkluderer store interne omprioriteringer i skattesystemet.

Dette medlem viser til at Venstres mål er et skattesystem med en god sosial profil, og som legger til rette for verdiskaping og grønn vekst. Derfor går dette medlem imot regjeringens næringsfiendtlige hevinger av arbeidsgiveravgiften og utbytteskatten, dette medlem sikrer elbilfordelene og foreslår et langt grønnere avgiftssystem for bil. Dette medlem foreslår også å øke miljøavgiftene og senke skattenivået for de som har minst. I tillegg foreslår dette medlem viktige strukturelle grep, som en kraftig økning av barnetrygda, der den blir gjort til skattbar inntekt. Det medfører et stort økonomisk løft for lavinntektsfamilier og en bedre sosial profil i skattesystemet.

Dette medlem mener Venstres alternative budsjett er et budsjett som senker skattene for både folk og næringsliv, som prioriterer nødvendige investeringer i kunnskap og det grønne skiftet, og styrker vår internasjonale solidaritet, og som viderefører en ansvarlig økonomisk styring i krevende tider. Slik tar vi Norge framover.

Dette medlem viser også til Venstres hovedmerknad (3.1.2.6), faginnstillingene fra de ulike komiteene der Venstre er representert, og Venstres alternative

budsjett for detaljert gjennomgang av de ulike endringene som blir foreslått.

2.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at vi lever i en usikker tid. Vi har akkurat kommet oss igjennom en pandemi, en krig har brutt ut i Europa, og prisene på mat og energi stiger dramatisk. Dette medlem viser til at et grønnere og mer rettferdig samfunn forutsetter at godene fordeles bedre både her hjemme og globalt. Selv i Norge favner ikke vårt felles sikkerhetsnett bredt nok. Over 400 000 husholdninger sliter med å få endene til å møtes, og rekordmange familier ser seg nå nødt til å stille seg i matkø fordi lommeboken ikke strekker til.

Konsekvensene av klimakrisen rammer oss allerede hardt. På Afrikas Horn er det sultkatastrofe. En tredjedel av Pakistan var nylig under vann. På Voss har vi hatt den nest verste flommen noensinne. Verden styrer mot 2,8 graders oppvarming. Det haster å kutte utslippene og de rike landenes overforbruk, som ødelegger natur og dyreliv.

Dette medlem viser til at vi må evne å være solidariske med de utenfor landets grenser samtidig som vi må redusere ulikheten også her hjemme og hjelpe de som nå sliter med å få endene til å møtes.

Dette medlem viser til Miljøpartiet De Grønnes alternative budsjett, hvor det foreslås å sette av pengene som Norge har tjent på høye priser på gass som følge av krigen, i et eget fond. Solidaritetsfondet skal ha tre formål: Hjelp Ukraina humanitært nå og med gjenoppbygging når krigen er slutt. Videre skal midlene også brukes til å hjelpe Europa til å bli mer uavhengig av fossilenergi, gjennom en storsatsing på utbygging av fornybar energi. Sist men ikke minst må midlene også gå til å hjelpe utviklingslandene som nå sliter som følge av de økte matvare- og energiprisene. Dette medlem foreslår å sette av de ekstra midlene Norge har tjent i 2022 og det vi er antatt å tjene i 2023 som følge av høye gasspriser som følge av krigen. Totalt foreslås satt av 1 900 mrd. kroner til dette fondet.

Videre viser dette medlem til at det under klimaforhandlingene har blitt enighet om å etablere et fond for finansiering av tap og skade til fattige land. Dette medlem viser til at Miljøpartiet De Grønne i sitt alternative budsjett, og også i tidligere års alternative budsjett, har satt av 1 pst. av BNI til klimabistand. I årets alternative budsjett har dette medlem valgt å trekke midlene ut av oljefondet og sette det av i et eget fond for å hjelpe utviklingsland både til å investere i utslippsreducerende tiltak og til å håndtere tap og skade som følge av klimaendringene.

Dette medlem viser til at det er flere og flere som har problemer med å få endene til å møtes i en periode med økende priser. Dette medlem fremmer derfor

forslag om en kraftigere omfordelende skatt, med 10 mrd. kroner i skattelette til de med inntekter under 500 000 kroner, 15 mrd. kroner for de med inntekter under 800 000, og tilsvarende økning for de med inntekter over 800 000 kroner. Samtidig foreslår dette medlem å øke barnetrygden, reversere regjeringens kutt i opptjenings tid for dagpenger og ikke minst øke pensjon til minstepensjonistene. Dette medlem foreslår også å dele ut igjen deler av inntektene fra økte miljøavgifter. Alt dette vil bidra til å gjøre det lettere for de som har minst.

2.1.2.8 Merknader fra Kristelig Folkeparti

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at det er uvanlig krevende tider i Europa, som her hjemme rammer økonomien til alt fra barnefamilier og pensjonister, til sykepleiere og lærere. Derfor foreslår dette medlem en sterkere strømstøtte med 100 pst. kompensasjon for priser over 50 øre per kWt, en økning i barnetrygden med om lag 4 000 kroner per barn, økt pensjon for enslige minstepensjonister og økt bostøtte og sosialhjelp.

Dette medlem viser til at disse tiltakene vil motvirke de sterke usosiale utslagene som særlig høye strømpriser gir, medvirke til å opprettholde oppslutningen i befolkningen om krigen i Ukraina og til å dempe lønnskravene i lønnsoppgjøret til våren. For å bidra til inndekning og sikre at personer med høye inntekter ikke får unødig høy støtte, finansierer Kristelig Folkeparti strømstøtten delvis med en midlertidig økt trinnskatt for personer med inntekter over 1 mill. kroner i sitt alternative budsjett.

Dette medlem foreslår videre økt bevilgning til sykehusene for å opprettholde aktivitet og motvirke køer tross kostnadsvekst, økt strømstøtte for frivillige og ideelle organisasjoner, for landbruket og for Merkurbutikkene, styrking av veiledningsordningen for nye lærere i grunnskolen og skjerping av innsatsen for klima og miljø. Samlet sett innebærer dette medlems forslag om lag samme oljepengetilskudd som regjeringen når bistand holdes utenfor.

Dette medlem viser til at strømstøtten til husholdningene kan regnes som en negativ skatt, og dette medlems forslag til skatte- og avgiftsopplegg gir en reduksjon i det samlede skatte- og avgiftsnivået når strømstøtten inkluderes. Dette medlem mener at regjeringens forslag til skatteøkninger for næringslivet har vært preget av dårlig politisk håndverk og uklar kommunikasjon. Dette medlem vil gå imot forslaget om økt arbeidsgiveravgift, da det gjør arbeidskraften dyrere. Forslaget rammer små og store bedrifter over hele landet, samtidig som det er sysselsettingsfiendtlig og motvirker målet om høy sysselsetting. Dette medlem vil videre foreslå å utsette grunnrenteskattene for havbruk og vindkraft for å sikre en god høringsprosess og behand-

ling i Stortinget. Kristelig Folkeparti vil foreslå at økningen i grunnrenteskatt på kraft skal være midlertidig og senest avvikes ved utgangen av 2024. Høyprisbidrag forutsettes også å være midlertidig, og dette medlem foreslår at inntektsberegningen endres til årlige gjennomsnittspriser.

Dette medlem viser til at Ukraina og fattige land har et stort behov for bistand som følge av krigen i Ukraina. Norge får ekstraordinære inntekter fra olje og gass på grunn av krigen, som det er rimelig at vi deler av. En økning i internasjonal bistand gir ikke økt prispress her i Norge. Dette medlem foreslår å øke bistanden til Ukraina med 10 mrd. kroner og øvrig bistand med 12 mrd. kroner. Dette gir en økt oljepengebruk på om lag 22 mrd. kroner og et uttak fra oljefondet på 2,7 pst. Dette medlem viser til at dette fortsatt er godt under den langsiktige rettesnoren for oljepengebruken på 3 pst. Bistandsøkningen utgjør midlertidige utgifter i en ekstraordinær situasjon og er dermed fullt forsvarlig økonomisk politikk som ikke bryter med handlingsregelen.

3. Statsbudsjettet 2023

3.1 Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2023

3.1.1 SAMMENDRAG FRA PROP. 1 S (2022–2023) GUL BOK

Målet for den økonomiske politikken er økonomisk vekst som bidrar til arbeid til alle, mer rettferdig fordeling som reduserer de sosiale og geografiske forskjellene, og en sterk velferdsstat med gode tjenester uavhengig av folks lommebok og bosted. Budsjettet for 2023 er et budsjett for trygg økonomisk styring i en urolig tid.

Det er krig i Europa, og utviklingen fremover er usikker. Russlands aggressive angrep på Ukraina påvirker hele Europa, og Russland benytter nå stopp i gasstilførselen som et økonomisk pressmiddel for å ramme europeiske forbrukere. Prisveksten på varer og tjenester er høy, og energikrisen på kontinentet gir rekordhøye strømpriser. Norge har innført en av de beste strømstøtteordningene i Europa. Vi har tatt imot mange mennesker på flukt, og vi rustet opp forsvar og beredskap. Til sammen innebærer det store utgifter som må dekkes inn i budsjettet for neste år. Samtidig er det klare tegn til overoppheting av norsk økonomi. Det betyr at vi må bruke mindre oljepenger. Ellers vil det ramme vanlige folk i form av høyere priser og raskere renteøkning.

Regjeringens svar er et ansvarlig og rettferdig budsjett, som bidrar til trygghet i folks hverdag – et budsjett som prioriterer verdiene regjeringen jobber for. Vi skal komme ut av denne tiden uten at forskjellene mellom

folk får vokse seg større. Så mange som mulig skal ha en jobb å gå til, og folk må ha råd til å betale regningene sine. Regjeringen vil prioritere trygge velferdstjenester i hele landet og styrket beredskap i møte med et urolig Europa.

Det er høy aktivitet i norsk økonomi. Den registrerte arbeidsledigheten har ikke vært lavere siden 2008, og sysselsettingen er høy. Aldri før har flere nordmenn hatt en jobb å gå til. Siden andre kvartal i fjor har det blitt om lag 150 000 flere sysselsatte. Høy sysselsetting og lav ledighet er blant de viktigste målene i den økonomiske politikken. Men situasjonen fører også med seg utfordringer. Mange bedrifter over hele landet melder om mangel på arbeidskraft. Det er fare for at stigende priser forplanter seg, og at priser og lønninger driver hverandre videre oppover. Konsumprisveksten har ikke vært høyere siden 1980-tallet, og prisveksten er bredere nå enn bare for få måneder siden. Utenom energipriser og avgiftsendringer steg konsumprisene med hele 4,7 pst. fra august i fjor til samme måned i år. Økt prisvekst gjelder ikke bare importerte varer og strøm, men i økende grad også norskproduserte varer og tjenester. Vår egen og andre lands erfaring viser at når prisstigningen er høy, er det viktig å reagere raskt for å få den ned. Om inflasjonen kommer ut av kontroll, vil det bli nødvendig å stramme inn så kraftig at det utløser et økonomisk tilbakeslag med stigende ledighet for å få kontroll på lønns- og prisveksten.

For gradvis å bringe den høye konsumprisveksten ned mot inflasjonsmålet på 2 pst. har Norges Bank økt renten og signalisert at den skal videre opp fremover. Penge- og finanspolitikken bør i denne situasjonen virke sammen. Hvis ikke finanspolitikken bidrar til den nødvendige stabiliseringen, vil renten måtte økes mer, slik vi nå ser i USA. Lønnsdannelsen i Norge, med frontfagsmodellen der hensynet til konkurranseutsatt sektor tillegges stor vekt, bidrar til å holde lønnsveksten nede selv med lav ledighet. Samtidig er det fare også hos oss for at vi får en utvikling der priser og lønninger presser hverandre oppover. Høyere rente slår ut i privatøkonomien til folk som har boliglån, og kan gi sterkere krone og svakere konkurransevne for næringslivet. I lang tid har utfordringer vært løst ved økt oljepengebruk. Nå er medisinen det motsatte – det er tid for lavere oljepengebruk og trygg og ansvarlig økonomisk styring. Målet er å holde arbeidsledigheten lav og sysselsettingen høy, samtidig som vi får dempet prisveksten. Klarer vi det, vil også folks kjøpekraft etter hvert øke.

Regjeringens forslag til budsjett for neste år er basert på en nedgang i oljepengebruken fra 2022 til 2023 på 0,6 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Budsjettforslaget gir et uttak på 2,5 pst. av Statens pensjonsfond utland. Økte olje- og gasspriser gir betydelige ekstraintekter for staten, som overføres fondet. Krigen i Ukraina har kommet samtidig med uro i internasjonale finans-

markeder, og markedsverdien av fondet var i slutten av september lavere enn ved årsskiftet på tross av at inntektene fra petroleum har vært høye så langt i år.

Når regjeringen foreslår å bruke mindre oljepenger og samtidig dekke store ekstraavgifter, blant annet som følge av krigen, blir det enda viktigere at vi prioriterer bedre. Regjeringen ønsker å redusere forskjellene mellom folk, både sosialt og geografisk. I tråd med Hurdalsplattformen skal de med lave og vanlige inntekter få mindre skatt, mens de med de høyeste inntektene må bidra mer.

De største innstramminger i budsjettet kommer fra omfordeling av ekstraordinære inntekter i produksjon av kraft. Det foreslås også økt arbeidsgiveravgift på inntekter over 750 000 kroner. Grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft på land bidrar til å utvide skattegrunnlagene og til økte skatteinntekter over tid. Også på utgiftssiden har regjeringen gjort prioriteringer for å skape handlingsrom til andre formål. Se omtale av innstramminger nedenfor.

Hovedprioriteringer i 2023

Vi er i en krevende tid med krig i Ukraina, energikrise i Europa og kraftig prisvekst. Samtidig som det er høy aktivitet i norsk økonomi, blir det dyrere for folk å leve. Hovedmålet med dette budsjettet er å bidra til å få kontroll på den kraftige prisveksten, skape trygghet for folks økonomi og arbeidsplasser og bidra til å utjevne de sosiale og geografiske forskjellene. Budsjettet for 2023 er et budsjett for trygg økonomisk styring i en urolig tid. Så mange som mulig skal ha en jobb å gå til, og folk må ha råd til å betale regningene sine. Regjeringen prioriterer trygge velferdstjenester i hele landet og en styrket beredskap i møte med et urolig Europa.

Hovedprioriteringene for 2023 er:

Et budsjett som omfordeler rettferdig og gir trygghet for folks hverdagsøkonomi

Regjeringen vil utjevne geografiske og sosiale forskjeller. Da må vi fordele bedre. I tråd med Hurdalsplattformen skal de med lave og vanlige inntekter få mindre skatt, mens de med de høyeste inntektene må bidra mer. Det foreslås også en særskilt arbeidsgiveravgift på inntekt over 750 000 kroner, mens de med inntekt under 750 000 kroner skal få lavere skatt. Se nærmere omtale i Prop. 1 LS (2022–2023) Skatter, avgifter og toll 2023.

Regjeringen vil fortsette å hjelpe folk med høye strømregninger så lenge krisen varer. Den midlertidige strømstøttestøtten for husholdninger og borettslag foreslås derfor forlenget ut 2023. Regjeringen legger til grunn en støttestøttestøtten på 90 pst. i januar–mars 2023, 80 pst. i april–september 2023 og 90 pst. i oktober–desember 2023. Strømstøtten til jordbruket og veksthus og til frivillige organisasjoner forlenges ut første halvår

2023. Strømtiltakene i bostøtteordningen videreføres i desember, med utbetaling i januar. Fra 1. juli 2022 ble de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp særskilt oppjustert. For 2023 er økningen videreført, og satsene er ytterligere økt i tråd med anslått prisvekst. Videre foreslår regjeringen at Husbanken skal kunne gi støtte til energitiltak i studentboliger, utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem.

Regjeringen vil dempe veksten i levekostnader for å gjøre hverdagen litt enklere for vanlige folk og familier. Maksimalprisen for en barnehageplass foreslås redusert til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023, og det foreslås å innføre gratis barnehage for tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023. Bevilgningen er økt til tilskudd til inkludering av barn og unge, som blant annet dekker kostnader til utstyrssentraler og deltakelse i fritidsaktiviteter.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til takstreduksjonen for riks- og fylkesveiferjer. Ferjetakstene kan med dette halveres sammenlignet med nivået 1. januar 2021. Regjeringen foreslår også å legge til rette for at ferjer til øyer og samfunn uten veiforbindelse til fastlandet kan gjøres gratis.

Regjeringen har allerede sørget for at personer som mottar arbeidsavklaringspenger, får forlengelse dersom de ikke er ferdig avklart. Gjennom å innføre et ferietillegg til dagpenger vil regjeringen bidra til bedre inntektssikring for dagpengemottakere.

Arbeidsledigheten er lav, og behovet for arbeidskraft er stort. Den lave ledigheten og sterke etterspørselen etter arbeidskraft gir gode muligheter for at grupper som ofte står lenger unna arbeidslivet, nå kan komme i jobb. Regjeringen vil blant annet sette i gang et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye unge uføre og bidra til at flere med psykiske lidelser eller rusproblemer kan delta i arbeidslivet gjennom økt bevilgning til individuell jobbstøtte (IPS). Se også omtale av sysselsettings- og inntektspolitikken i Meld. St. 1 (2022–2023) Nasjonalbudsjettet 2023.

Regjeringen prioriterer med dette budsjettet de unge. Unge mennesker som vokser opp i dag, har allerede opplevd både pandemi og krig i Europa. Regjeringen vil innføre en ny ungdomsgaranti for personer under 30 år som står utenfor arbeidslivet. Garantien skal gi tett oppfølging og målrettede tiltak for denne gruppen. Regjeringen foreslår en rekke forebyggende og behandlingsrettede tiltak innen psykisk helse og rus. Barn og unge prioriteres særskilt, blant annet gjennom økt tilskudd til helsestasjons- og skolehelsetjenesten, digitale tilbud og oppsøkende arbeid. Regjeringen foreslår også flere tiltak rettet mot barnevernet, blant annet veiledning for økt kvalitet i kommunalt barnevern og utvidet tilbud for helsekartlegging av barn som bor utenfor hjemmet. Regjeringen foreslår å øke tilskuddet for at flere elever i videregående opplæring skal bli kvalifisert og formidlet

til læreplass, og å øke støtten til utstyr og til borteboere i videregående opplæring.

Regjeringen vil utjevne geografiske forskjeller og legge til rette for aktivitet i hele landet. Bevilgningene til jordbruksavtalen er økt med 2 mrd. kroner i 2022 og foreslås ytterligere økt med 3,5 mrd. kroner i 2023. Økningen skal bidra til kompensasjon og gi grunnlag for forbedrede inntektsmuligheter i næringen.

Med dagens internasjonale situasjon er det viktige enn noen gang å legge til rette for økt bosetting i Nord-Norge. Derfor foreslår regjeringen å gi tilbud om gratis barnehage for alle 1–5-åringer i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms fra 1. august 2023. Regjeringen foreslår samtidig å øke slettingen av studiegjeld i Lånekassen for personer i tiltakssonen, noe som vil gjøre det mer attraktivt for uteksaminerte studenter å bosette seg i de nordligste regionene. Det foreslås også å øke tilskuddet til utbygging av bredbånd i områder uten grunnlag for kommersiell utbygging.

Et budsjett som prioriterer trygghet for våre felles velferdstjenester

Gode velferdstjenester i hele landet er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen og bidrar til å redusere sosiale og geografiske forskjeller. Regjeringen prioriterer derfor velferdstjenestene i dette budsjettet og fortsetter å investere i vår felles helse, våre eldre og i barna våre. Helsetjenestene skal gi god hjelp, behandling og omsorg til befolkningen i hele landet.

Viktige offentlige velferdstjenester ytes av kommunesektoren. En god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Regjeringens forslag innebærer en vekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner. Dette er høyere enn intervallet på 1,8 til 2,3 mrd. kroner som ble signalisert i Kommuneproposisjonen, og innebærer at sektoren får dekket økte demografi- og pensjonskostnader som er anslått til 2,5 mrd. kroner.

Regjeringens forslag til budsjett gir trygghet for god helsehjelp, med sykehus som løser dagens utfordringer. Forslaget legger til rette for vekst i pasientbehandlingen i sykehusene utover behovet som følger av den demografiske utviklingen. Det foreslås også midler til økt vedlikehold, investeringer, beredskapsarbeid og intensivkapasitet.

Allmennlegetjenesten er en del av grunnmuren i helse- og omsorgstjenestene. Regjeringen vil øke rekrutteringen av fastleger og bidra til stabil legedekning i hele landet. Det foreslås å øke bevilgningen til ALIS-avtaler og å øke basistilskuddet til fastlegene, samtidig som innretningen endres for å bedre reflektere legenes arbeidsbelastning.

Budsjettet tar på alvor utfordringene etter en pandemi. Det foreslås bevilgninger til vaksiner og vaksina-

sjon mot covid-19 og til beredskapslagre for legemidler og smittevernustyr. Pandemien har også tydeliggjort behovet for spesialsykepleiere, særlig intensivsykepleiere. Regjeringen foreslår bevilgninger til opprettelse av 200 nye utdanningsstillinger i 2023.

Et budsjett som kutter utslipp og legger til rette for grønne arbeidsplasser

Klimakrisen kan ikke settes på vent. Budsjettet som legges frem, legger opp til høye, nødvendige kutt av klimagassutslipp. Utslippsmålene skal nås samtidig som vi sikrer sosial og geografisk omfordeling. I regjeringens første utgave av klimastatus og -plan viser regjeringen at vi vil oppfylle våre internasjonale forpliktelser. Norsk økonomi skal omstilles. Regjeringen presenterer en grønn nærings- og eksportomstillingspakke for å få fart på omstillingstakten, eksportinnsatsen og industriutviklingen i næringslivet.

Regjeringen fortsetter arbeidet med et grønt industriløft som skal bidra til lønnsomme investeringer i nye grønne verdikjeder, utslippskutt og omstilling i eksisterende næringer og industri i hele landet. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til hurtig grønn omstilling samt andre prioriterte områder, blant annet relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for grønt industriløft. Regjeringen vil innføre et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, blant annet relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft.

Regjeringen foreslår også å omprioritere deler av midlene i det næringsrettede virkemiddelapparatet for å forsterke innsatsen rettet mot grønne innovasjonsprosjekter. Regjeringen vil legge til rette for en utlysning på 600 mill. kroner gjennom Grønn plattform for perioden 2023 til 2025. Videre foreslås det at minst 300 mill. kroner innenfor ordningen for innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) i Forskningsrådet avsettes til prosjekter som har en plass på vei mot lavutslippssamfunnet. I tillegg foreslår regjeringen å øke øremerkingen til grønne vekstlån innenfor innovasjonslånordningen til 900 mill. kroner.

Prising av utslipp gjør det lønnsomt å investere i klimavennlige løsninger og øker konkurransevnen til produksjon med lave utslipp. Regjeringen følger opp planen om å trappe opp klimaavgiftene til 2 000 2020-

kroner i 2030, ved å øke avgiftene på utslipp av klimagasser med 21 pst.

Regjeringen bidrar til fremdrift og til å realisere gevinster fra Langskip, det norske demonstrasjonsprosjektet for fangst og lagring av CO₂. Langskip omfatter nå oppstart av fangst av CO₂ på Hafslund Oslo Celsios avfallsforbrenningsanlegg på Klemetsrud i tillegg til Norcems sementfabrikk. Det er tilgjengelig kapasitet i transport- og lagringskapasiteten på norsk sokkel, som skal bygges og drives av Northern Lights. Lagerinfrastrukturen bygges ut med ledig kapasitet som også kan utnyttes av fangstprosjekter i andre land. Etterfølgende anlegg i Europa og verden er en forutsetning for at CO₂-håndtering skal kunne bli et effektivt og konkurransedyktig klimatiltak. Forventede kostnader for Langskip er 27,6 mrd. kroner, hvorav forventet statlig bidrag er 17,9 mrd. kroner.

Regjeringens forslag til budsjett bidrar til å løse fremtidens energiutfordringer, med tiltak for energisparing, teknologiutvikling og satsing på havvind. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Enova, noe som vil bidra til at selskapet kan øke sin innsats i prosjekter som gir utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor. Støtten kan for eksempel bidra til økt elektrifisering av fartøy, tungtransport og anleggsmaskiner og til utslippsreduksjoner i industri i ikke-kvotepliktig sektor. Det foreslås videre økte bevilgninger for å legge til rette for raske utbygging av havvind og konsesjonsbehandling av fornybar kraft og anlegg for nett. Dette omfatter blant annet midler til grunnundersøkelser for havvindområdene i resterende relevante deler av Sørlege Nordsjø II og Utsira Nord samt økte midler til konsekvensutredning av nye områder for vindkraft til havs.

Et budsjett som prioriterer vår alles trygghet og viser solidaritet i en urolig tid

Vi lever i en krevende tid med krig i Europa og mye usikkerhet om utviklingen fremover. Regjeringen legger frem et budsjett som bidrar til å holde egen befolkning trygg, både for dagens trusler og de som kan komme. Det er en av de viktigste oppgavene for en regjering. Budsjettet forsterker den norske forsvarsevnen og styrker sivil beredskap. Samtidig bidrar budsjettet til å trygge den nasjonale mat- og legemiddelberedskapen.

Regjeringen foreslår en samlet bevilgningsøkning på om lag 4,5 mrd. kroner til økt operativ evne i Forsvaret og til økt nasjonal militær og sivil beredskap. Av disse foreslås om lag 3,2 mrd. kroner til oppfølging av langtidsplanen for forsvarssektoren og 0,7 mrd. kroner til å videreføre tiltak for økt forsvarsevne og militær og sivil beredskap fra Prop. 78 S (2021–2022). Resterende foreslås til styrking av Heimevernet, til økt vedlikehold av bygg og andre tiltak i forsvarssektoren for økt nasjonal militær beredskap. I tillegg foreslås det bevilgning til implementering av Schengen IKT-systemer under politiet

som vil bidra til økt grense-, sikkerhets- og migrasjonskontroll.

Regjeringen prioriterer videre å styrke norsk matberedskap i en krevende tid. Budsjettet vil bidra til at Norge produserer mer mat.

For å trygge forsyningen av legemidler under koronapandemien ble det inngått midlertidige avtaler for å bygge opp nasjonale beredskapslagre av legemidler. Regjeringen foreslår bevilgninger til permanente beredskapslagre for legemidler og smittevernustyr. Samtidig arbeider regjeringen for tett tilknytning til det europeiske helseberedskapssamarbeidet.

Regjeringen legger frem et budsjett hvor Norge stiller opp for Ukraina. Vi skal ta imot ukrainske flyktninger som trenger beskyttelse, og gi både militær og sivil støtte. Flyktningene som kommer, skal inkluderes i det norske samfunnet gjennom blant annet arbeid og utdanning i kommuner over hele landet. Det er stor usikkerhet om forventede ankomster også i 2023. Det foreslås derfor 0,4 mrd. kroner i økt driftsbevilgning til politiet, UDI og IMDi som beredskap for et mulig høyere ankomstnivå. Regjeringen vil foreslå økt støtte til Ukraina på til sammen 10 mrd. kroner i 2022 og 2023. Av dette foreslår regjeringen 3 mrd. kroner til Ukraina i 2023, hvorav 1 mrd. kroner til militær støtte og 2 mrd. kroner i bistand. Sistnevnte inngår i forslag om et samlet bistandsbudsjett på 43,8 mrd. kroner, som innebærer en økning på 2,5 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2022.

Innstramminger

For å skape rom for satsingene og økte utgifter på andre områder foreslår regjeringen betydelige omprioriteringer og inndekninger. Dette gjelder særlig innenfor skatte- og avgiftsopplegget, se omtale i Prop. 1 LS (2022–2023) Skatter, avgifter og toll 2023, men også en rekke tiltak på utgiftssiden av budsjettet.

Regjeringen foreslår å ikke starte opp nye store vei- og jernbaneprosjekter i 2023, og det foreslås også reduksjon i bevilgningene til planlegging av slike prosjekter. Det vil i de nærmeste årene være mindre rom for å starte opp store investeringsprosjekt på riksvei og jernbane enn det som følger av Nasjonal transportplan 2022–2033, og det vil ta lengre tid å gjennomføre de prioriterte prosjektene. Frem mot ny nasjonal transportplan skal både Statens vegvesen og Nye Veier se på om det er mulig å nedskalere prosjekter, for eksempel om flere strekninger kan utbedres, fremfor fullskala utbygging. Også innenfor planlegging av statlige, sivile byggeprosjekter tar regjeringen grep for å redusere kostnadene, få bedre kostnadskontroll og unngå ytterligere press i norsk økonomi. Regjeringen har blant annet besluttet vesentlige kutt i senere byggetrinn av prosjektet for nytt regjeringskvartal og nedskalere prosjektet for campusamling ved NTNU. I tillegg avsluttes forprosjektet for

samløkalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet. Rehabiliteringen av Nationalteatret gjennomgås og utredes videre før det eventuelt fremmes forslag om gjennomføring. Grepene regjeringen foreslår innenfor samferdsel og bygg, gir innsparinger i 2023-budsjettet, men ikke minst er de viktige for å skape budsjettmessig handlingsrom i årene fremover.

Utgiftene til CO₂-kompensasjonsordningen øker betydelig i 2023-budsjettet og er forventet å øke videre i årene som kommer. Regjeringen foreslår at det innføres et kvotepripgulv i ordningen. Dette reduserer isolert sett utgiftene under ordningen med 2,7 mrd. kroner i 2023, men andre forhold gjør at utgiftene til ordningen likevel øker med 1,9 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2022.

Regjeringens forslag om et ettårig trekk i rammetilskuddet for kommuner og fylkeskommuner som ventes å ha ekstra høye inntekter fra konsesjonskraft, bidrar med 3 mrd. kroner til andre prioriterte formål.

Regjeringen foreslår også en rekke andre innsparinger. Tilskuddet til lavere bompengetakster foreslås redusert med 0,4 mrd. kroner. Videre foreslår regjeringen å nominelt videreføre en rekke ordninger, deriblant integreringstilskuddet, lærlingtilskuddet, barnetrygden, kontantstøtten og engangsstønaden. Gevinstuttaket fra endrede jobbreisevaner i staten foreslås økt med 0,7 mrd. kroner. Regjeringen foreslår å tilpasse nivået på arbeidsmarkedstiltak til situasjonen i arbeidsmarkedet, noe som gir om lag 0,7 mrd. kroner i lavere utgifter sammenlignet med saldert budsjett 2022. Videre foreslår regjeringen å redusere opptjeningsperioden for dagpenger fra tre til ett år. Dette gir om lag 0,2 mrd. kroner i lavere utgifter i 2023 og større innsparinger på sikt. Bevilgningen til skogvern foreslås redusert med 0,2 mrd. kroner i 2023. Regjeringen foreslår at universitetene og høyskolene skal kreve minst kostnadsdekkende studieavgift fra studenter utenfra EØS og Sveits fra og med høstsemesteret 2023.

Hovedtall i budsjettet

Det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet

Bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet måles ved det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet. I beregningen korrigeres det blant annet for virkningene av økonomiske svingninger på skatter, avgifter, renter og arbeidsledighetstrygd. Regjeringens budsjettforslag for 2023 innebærer et strukturelt, oljekorrigert underskudd på 316,8 mrd. kroner. Anslaget for det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge i 2023 reduseres med 0,6 prosentenheter sammenlignet med anslaget for 2022. Målt som andel av anslått kapital i Statens pensjonsfond utland ved inngangen til 2023 utgjør underskuddet 2,5 pst.

Den reelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter fra 2022 til 2023 anslås til 1,3 pst.

Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet og Statens pensjonsfond

Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet anslås til 257,0 mrd. kroner i 2023. Dette underskuddet motsvares av en overføring fra Statens pensjonsfond utland, slik at statsbudsjettet er i balanse. Forskjellen mellom det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet og det oljekorrigerte budsjettunderskuddet er nærmere redegjort for i Nasjonalbudsjettet 2023.

Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres til Statens pensjonsfond utland. For 2023 ligger netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten an til å bli 1 384,3 mrd. kroner, som er 1 127,3 mrd. kroner høyere enn overføringen fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettet for å dekke det oljekorrigerte underskuddet. Rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond anslås til 287,8 mrd. kroner, hvorav 274,5 mrd. kroner fra utenlandsdelen av fondet. Dette innebærer at det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens pensjonsfond i 2023 anslås til 1 415,0 mrd. kroner.

Utenlandsdelen av Statens pensjonsfond anslås til 12 500 mrd. kroner ved inngangen til 2023. Den samlede kapitalen i Statens pensjonsfond anslås til 12 848 mrd. kroner ved inngangen til 2023.

3.1.2 KOMITEENS MERKNADER

3.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Prop. 1 S (2022–2023) med tillegg 1 og 2 og slutter seg til vurderingene og til regjeringens forslag.

3.1.2.2 Merknader fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sitt forslag til statsbudsjett for 2023. Dette budsjettet prioriterer trygghet i en urolig tid, bedre økonomi for folk og bedrifter, grønn verdiskaping og gode lokalsamfunn.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen er mer usikker enn på mange tiår. Den militære beredskapen i Norge er hevet, og vi ser stadig forsøk på påvirkning og spionasje fra fremmede makter. Krigen i Ukraina viser at vi ikke kan ta fred for gitt. Norge må fortsette å øke sin militære og sivile beredskap og bidra til tett samarbeid med våre allierte. Høyres alternative budsjett prioriterer derfor mer aktivitet i Forsvaret, slik at vi kan opprettholde og øke tilstedeværelse og beredskap. Budsjettet legger også til rette for økt produksjon og anskaffelse av ammunisjon.

Disse medlemmer påpeker at en vanlig familie ifølge Statistikk sentralbyrå (SSB) har fått om lag 18 000 kroner mindre å rutte med i 2023. Høyre prioriterer derfor å øke personfradraget, satsen i minstefradraget og barnetrygden. En vanlig familie med to voksne og to barn vil sitte igjen med om lag 8 000 kroner mer i året. Høyre prioriterer også energiøkonomiseringstiltak gjennom Enova. Dermed vil flere kunne redusere strømregningene.

Alle som kan og vil jobbe, bør få muligheten til det. Nav melder for tiden om 70 000 ledige jobber. Samtidig står 250 000 mennesker utenfor både utdanning og arbeid. Flere bør inkluderes i arbeidslivet og få verktøyene de trenger for å stå trygt i jobb. Derfor prioriterer Høyre flere tiltaksplasser gjennom Nav og bedre tilgang på videregående opplæring for voksne.

Gode og trygge jobber er viktig, både for den enkelte og samfunnet. Regjeringens forslag om økt arbeidsgiveravgift er en ekstraskatt på kompetansearbeidsplasser. Det er nettopp slike arbeidsplasser Norge trenger for å skape nye næringer etter oljen og ta landet gjennom det grønne skiftet.

Arbeidsgiveravgift og formuesskatt må betales uavhengig av om en bedrift går med overskudd. Prognosene fremover tyder ellers på at veksten i økonomien vil falle. Arbeidsledigheten ligger an til å stige. Fremover vil vi trenge flere, ikke færre arbeidsplasser i privat sektor. Det er behov for nye investeringer for å legge grunnlaget for ny vekst. Disse medlemmer avviser derfor regjeringens forslag om økt arbeidsgiveravgift og foreslår å redusere formuesskatten.

Disse medlemmer viser til at det i Høyres alternative budsjett også er satt av en buffer innenfor rammen for lavere oljepengebruk for å kunne videreføre strømstøtte til bedrifter i tilfelle fastpriskontraktene for strøm ikke blir gode nok.

Disse medlemmer viser til at Høyre i regjering forbedret norsk konkurransevne ved å satse på næringsrettet forskning, skattelettelser til norske bedriftseiere og vanlige arbeidsfolk og raskere bygging av vei og bane. Norge er et dyrt land å produsere i. Løsningen er ikke å bli billigst, men smartest. Kunnskap og kompetanse er ikke bare nøkkelen til et konkurransedyktig næringsliv, men også helt grunnleggende for å utjevne sosiale forskjeller og gi muligheter for alle. Derfor prioriterte Høyre i regjering et historisk løft for etter- og videreutdanning av lærere, økte lærlingtilskudd og en kompetansereform for etterutdanning i arbeidslivet.

Målet er et samfunn med små forskjeller og muligheter til alle. Høyre vil redusere fattigdom og bidra til sosial mobilitet ved å inkludere flere i arbeidslivet og redusere risikoen for at levekårsutfordringer går i arv. Arbeid gir inntekt og bedrer levekårene og livsmulighetene til enkeltpersoner og familier. Et bærekraftig velferdssam-

funn er avhengig av små forskjeller, lav grad av utenforskap og at færrest mulig vokser opp i fattigdom.

Et bærekraftig velferdssamfunn avhenger også av velferdsordninger som ivaretar de som av ulike grunner ikke kan forsørge seg selv, samtidig som ordningene ikke må skape økonomiske barrierer mot å delta i arbeidslivet. Høyre vil at de som ikke kan delta i arbeidslivet, skal ha en anstendig inntekt, men at det alltid skal lønne seg å jobbe.

De aller fleste ønsker å bidra, og derfor må velferdssystemet støtte opp under arbeidslinjen, enten det er gjennom helsehjelp, kvalifiseringstiltak eller at ordninger og ytelser bidrar til å løfte de som trenger hjelp til å kunne bidra med det de kan. Det viktigste for å motvirke utenforskap og fattigdom er satsing på arbeid, kunnskap og kompetanse, slik at færrest mulig faller utenfor tidlig, og at flest mulig har en jobb å gå til. Velferd er mer enn størrelsen på en enkeltytelse, det er summen av hva fellesskapet stiller opp med. Fellesskapet er til for å løfte den enkelte.

Et seriøst arbeidsliv er en forutsetning for lønnsomme bedrifter, trygge arbeidsplasser og finansieringen av felles velferd. Høyre er for et reelt trepartssamarbeid og et godt organisert arbeidsliv og mener trepartssamarbeidet er en forutsetning for nødvendige omstillinger for fremtiden. Særlig i krisetider er det viktig å forankre prioriteringer og omstillinger bredt for å opprettholde tilliten i befolkningen gjennom å stå sammen om felles utfordringer og felles løsninger.

Disse medlemmer vil øke farten i det grønne skiftet. Høyres alternative budsjett inneholder en rekke tiltak for å kutte utslipp. CO₂-avgiften er blant de mest virkningsfulle tiltakene for å kutte utslipp. Høyre vil legge til rette for en forutsigbar opptrapping og la CO₂-avgiften virke. Disse medlemmer går derfor imot regjeringens reduksjoner i avgiftene på diesel og bensin og foreslår heller å kompensere bileierne for økt CO₂-avgift gjennom lavere trafikksikringsavgift, rimeligere elbil og et løft for privatøkonomien. Totalt legger Høyres budsjettforslag til rette for å kutte utslippene med om lag 200 000 tonn CO₂-ekvivalenter mer enn regjeringen. Budsjettet prioriterer også mer forskning på klimavennlig teknologi og energiomstilling som kan bidra til utslippskutt på sikt. Klimaendringene er en massiv utfordring. En offensiv klimapolitikk er helt avgjørende for å oppfylle Norges klimaforpliktelser og bidra til at kommende generasjoner skal ha like gode muligheter som oss. Det grønne skiftet må være effektivt og rettferdig og industrimulighetene skape arbeidsplasser over hele landet.

Disse medlemmer vil legge til rette for gode lokalsamfunn i hele landet. En god kommune er et sted det er godt å vokse opp, leve livet sitt og ha en god alderdom. Gode lokalsamfunn i by og bygd skapes gjennom gode velferdstjenester og en sterk og mangfoldig frivillig

sektor. Høyre vil at alle barn skal ha en trygg og god barnehage og en skole der de trives, lærer det de skal, og møter faglig oppdaterte lærere. I Høyres budsjett reduseres maksimal foreldrebetaling i barnehagen til fem pst. av inntekter, skolene får 1 800 lærerspesialistfunksjoner, og oppfølgingstjenesten for elever som dropper ut, blir styrket. Potten til ideelle og frivillige organisasjoner innen psykisk helse, rus og vold økes.

Gode lokalsamfunn handler også om god samferdsel. I regjering forenklet og forbedret Høyre bygging av vei og bane gjennom blant annet opprettelsen av et eget

veiselskap, Nye Veier. Det gav raskere planlegging og mer sammenhengende utbygging av det norske veinettet.

Disse medlemmer viser til at utfordringene Norge står overfor, vil kreve mye av oss alle, men også store utfordringer kan løses. Statsbudsjettet for 2023 må gi løsninger på de store utfordringene – slik at hver og en av oss kan leve trygge, gode og selvstendige liv. Høyres alternative budsjett er oppsummert i tabellene under. Det vises til Høyres helhetlige budsjettokument for nærmere redegjørelse.

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
		41	1 Stortinget. Innsparing. Fellestjenester og eiendomsdrift overført til DSS og Statsbygg	-40,0
		70	Reduksjon i partigruppetilskudd	-10,0
	42	1	Forsvarsombudet	-0,1
	43	1	Sivilombudet	-1,0
	44	1	EOS-utvalget	-0,4
	45	1	NIM	-0,3
	51	1	Innsparing i Riksrevisjonen	-5,8
01 UD	118	70	Prosjektsamarbeid Russland	-15,0
		74	EU-opplysning Norge-Amerika-foreningen	5,0 0,5
	159	73	Bistand. Bidrag til ICMPs arbeid i Ukraina	20,0
		75	Bistand. Regionbevilgning Afrika	-250,0
		76	Bistand. Regionbevilgning Asia	-200,0
	161	70	Bistand. Utdanning	100,0
	162	72	Bistand. Fornybar energi	-200,0
	163	70	Bistand. Miljø og klima	-115,5
	170	70	Bistand. Sivilt samfunn	-200,0
	171	70	Bistand. Kjernestøtte UNDP	25,0
		71	Bistand. Kjernestøtte UNICEF	25,0
	172	73	Bistand. Gjeldslette	-50,0
	179	21	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-14,8
02 KD	225	69	Vgs. for voksne. Pilotprosjekter	50,0
	226	21	Samiske læremidler	9,0
		61	1 800 lærerspesialister	96,2
			Opprette en ny karrierevei for lærere	4,4
			Veiledningsordningen for nytilsatte nyutdannede lærere	7,0
		71	To nye talentsentre ved vitensentrene	4,0
	64		Sårbare barn og unge. Videreføre 0–24-samarbeidet	42,7
	227	78	Norsk seksjon ved Lycée International i Paris	2,8
			Signo grunn- og videregående skole	5,0
			Tilskudd til kulturarvskoler	5,0
			Økt tilskudd til Kongshaug Musikkgymnas, Oslo by steinerskole og Kristen VGS Vennesla	5,9
	228	79	Økt tilskudd til toppidrettsgymnasene	1,7
	231	21	Innsparing i KDs prosjektmidler til barnehager	-94,8
		63	Omdisponere midler tilbake til 0–24-samarbeidet	-10,9
		66	Omdisponere midler tilbake til 0–24-samarbeidet	-4,2
	257	21	Bransjeprogrammer	60,0
	258	21	Vgs. for voksne: Videreføre prosjekter med modulbasert opplæring	7,5

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
		260	50 Videreføre 500 studieplasser innen IKT fra Utdanningsløftet 2020	30,0
		272	52 Program for maritim kompetanse	10,0
		285	52 Høyres forskningspakke: Banebrytende forskning (FRIPRO) rettet mot unge forskerprosjekter	200,0
			53 Høyres forskningspakke: FORNY	60,0
			Høyres forskningspakke: Midler til oppfølging av langtidsplan for forskning og høyere utdanning	100,0
	2410	71	Økt stipendsats på skolepenger for norske studenter i utlandet	67,5
		72	1,5 G i studiestøtte, gjennom frivillig lån	41,6
			Øke lånerammen på tilleggs lån for voksne som tar utdanning, med 10 000 kroner	0,9
03 KUD	300	1	KUD. Kutt i reiser, møter, velferdstiltak, konferanser og kurs	-2,0
			KUD. Mindre konsulentbruk	-0,6
		78	KUD. Reduksjon i tilskudd til priser og konkurranser	-5,0
		79	Reduksjon i midler til disposisjon for kulturministeren	-10,0
	315	78	Økt støtte til frivillighet	2,5
		86	Økt støtte til frivillighet (idrett)	1,0
	320	1	Kulturdirektoratet, administrasjon	-30,0
			Mindre konsulentbruk i Norsk kulturråd	-4,6
			Omprioritere fra Kulturrådet til The Whale	-1,0
		55	Kulturfondet. Lavere vekst	-9,0
			Styrking av innkjøpsordningene for bøker	50,0
		72	Færre ekstra kunstnerstipend	-30,0
		75	Litteraturhus, kunstscener og kompanier	5,0
			Søkbar ordning for etablerte scenekunstkompanier	5,0
	322	1	KORO. Mindre konsulentbruk	-0,4
		50	Kunst i offentlige rom finansieres med oppdragsinntekter	-11,8
	325	1	Kulturtanken. Reduksjon i konsulentbruk og administrasjon	-10,5
		21	Kulturtanken. Mindre konsulentbruk	-1,3
	326	1	Nasjonalbiblioteket. Mindre konsulentbruk	-3,4
		75	Ordboksarbeid	-1,0
	327	71	Regionale pilegrimssentre	-8,6
	328	70	Det nasjonale museumsnettverket	4,0
		78	Museums- og kulturverntiltak	1,0
			Prosjekteringsmidler til The Whale på Andøya	1,0
	329	1	Arkivverket. Mindre konsulentbruk	-3,4
		21	Arkivverket. Mindre konsulentbruk	0,0
		45	Arkivverket. Mindre konsulentbruk	-8,8
	334	1	Norsk filminstitutt. Mindre konsulentbruk	-4,7
		21	Teksting av dubbede filmer	0,3
		50	Dataspillsatsing	5,0
		78	Film- og dataspilltiltak	0,4
	335	1	Medietilsynet. Mindre konsulentbruk	-3,3
		73	Arbeid mot falske nyheter og desinformasjon.	5,0
	339	1	Lotteri- og stiftelsestilsynet. Mindre konsulentbruk	-4,9
		21	Lotteri- og stiftelsestilsynet. Mindre konsulentbruk	-0,6
	351	21	Bufdir. Mindre konsulentbruk	-0,1
			Reduksjon i utredningsmidler	-5,0
		70	Søkbare midler til likestilling	3,4
	352	21	Bufdir. Mindre konsulentbruk	-0,2
		72	Forbedring av funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	2,5

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
			TV Bra og Helt Med	6,5
04 JD	410	1	Hurtigspor for fengsling av ungdoms- og gjengkriminelle	5,0
			Økt kapasitet i domstolene	50,0
	430	1	Utsette utvidelsen av Romerike fengsel avd. Ullersmo	-5,8
			Økt bruk av soning med fotlenke	-46,8
			Økt grunnbemanning i Kriminalomsorgen	50,0
	45		Utsette utvidelsen av Romerike fengsel avd. Ullersmo	-7,4
	431	1	Omorganisere fra tre til to nivåer i Kriminalomsorgen	-37,5
	440	1	Ikke åpne nye politikontor (økning i 2023-budsjettet)	-75,0
			Ikke åpne nye politikontor, effektivisering og reduksjon av ubrukte midler	-150,0
			Mer synlig politi i gatene og i lokalsamfunn	70,0
			Politiets nasjonale beredskapssenter	15,0
			Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-4,9
	441	1	POD. Reduksjon i utgifter til HR og konsulentbruk	-20,0
	444	1	Politiets sikkerhetstjeneste	15,0
			Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-0,3
	455	73	Redningsselskapet	20,0
	457	1	Cybersikkerhet. Styrke Nasjonal sikkerhetsmyndighet	5,0
	473	1	Endringer i voldserstatningsloven iht. Prop. 238 L (2020–2021)	-34,0
	490	1	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-4,2
		73	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-4,0
		75	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-6,6
	3490	3	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	10,5
		6	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	4,3
05 KDD	500	70	BuildingSMART	2,0
	540	21	StartOff (innovasjon i staten)	10,0
		26	Stimulab (innovasjon i staten)	16,0
	541	50	Høyres forskningspakke: Digitalisering og IKT	22,0
			Omprioritering av midler til ekomforskning	-30,0
		60	Bredbåndstilskudd	-200,0
		70	Digitalt utenforskap	7,3
	553	66	Bygdeveksttaler	-25,3
		71	Nytt investeringstilskudd til fylkene	-100,0
	554	73	Merkurprogrammet. Energistilskudd til små butikker	10,0
	571	60	Innføring av en ekstra naturfagstime på ungdomsskolen	114,0
			Kommunene. Grunnskoletilskudd	-1 289,5
			Kommunene. Kvalitet i grunnskolen	1 289,5
			Makspris i barnehage. Omprioriteres til bl.a. redusert betaling for flere lavinntektsfamilier	-121,4
			Redusere maksimal barnehagepris til 5 pst. av inntekt	93,0
	572	60	Fylker. Ekstraordinære konsesjonskraftinntekter	-1 485,0
			Gratis ferge	-174,3
			Regjeringens tannhelsereform	-268,0
			Styrke oppfølgingstjenesten	10,0
	573	62	Delingskostnader nye fylker og kommuner	-200,0
	581	60	Energiltak kommunale bygg omdisponeres til tiltak for familier og bedrifter mv.	-333,5
		76	Inkludering i boligmarkedet. Tilskudd til utleieboliger og nye boligmodeller	69,4
		78	Beholde boligsosiale tiltak (netto null)	0,0
			Omprioritere distriktstiltak til trygghetsboliger i distriktene	-6,0
			Prøveprosjekt: Husbanken matcher sparing til egenkapital	50,0

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
	595	21	Kartverket. Utsette ny formuesverdimodell for fritidsboliger	-20,0
	761	62	Trygghetsboliger i distriktene	6,0
	2445	31	Utsette utvidelsen av Romerike fengsel avd. Ullersmo	-61,2
	5447	40	Salg av Bankplassen 4 (inntekt)	-450,0
06 AID	601	23	AID. Søkbar heltidspott	-14,1
	605	1	1 000 nye plasser i varig tilrettelagt arbeid (VTA)	36,4
			1 000 nye tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne	36,4
			Ferietillegg på dagpenger	-15,0
			Gjeninnføre karenperiode på arbeidsavklaringspenger	-17,0
			Nav. Digital økonomisk rådgivning	13,0
			Nav. Rammeøkning omprioriteres	-225,0
			Nav. Søkbar heltidspott	-0,9
	612	1	Fjerneplikten til å gå av med særaldersgrense i Forsvaret	-8,0
	621	63	Omdisponere midler tilbake til 0–24-samarbeidet	-8,6
	634	76	1 000 nye tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne	123,6
		77	1 000 nye plasser i varig tilrettelagt arbeid (VTA)	109,9
	640	1	Arbeidstilsynet. Nytt innleieregelverk	-25,0
			Arbeidstilsynet. Økt innsats mot a-krim	45,0
	642	1	Petroleumstilsynet. Nytt innleieregelverk	-2,0
	670	1	Flere minoritetsrådgivere	11,0
			Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-3,2
	671	60	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-114,4
		71	Styrke jobbsjansen med 400 plasser	64,0
			Utdanne flere ukrainske tolker	11,0
			Utvide norskopplæringen («klippekortordningen») med 3 000 klippekort	30,0
	672	60	Redusere til 1 000 kvoteflyktninger	-5,8
	2541	70	Ferietillegg på dagpenger	-995,0
	2650	75	Ferietillegg på dagpenger	-59,0
	2651	70	Gjeninnføre karenperiode på arbeidsavklaringspenger	-690,0
	2655	70	Gjeninnføre 95 pst.-regelen i uføretrygd	-86,5
	2661	70	Bedre støtteordningen til parykk for dem med alopecia over 30 år	5,0
	3640	85	Arbeidstilsynet. 20 pst. økning av tvangsmulkt (inntekt)	-1,4
		86	Arbeidstilsynet. 20 pst. økning av overtredelsesgebyr (inntekt)	-5,7
	5571	70	Petroleumstilsynet. Sektoravgift etter tilsvarende modell som for Finanstilsynet (inntekt)	-137,0
07 HOD	708	1	Eldreombudet	6,0
	709	1	Styrking av pasient- og brukerombudet omdisponeres til eldreombudet	-6,0
	714	21	Omdisponere økning til eldrerådene til arbeid mot ensomhet	-5,0
		60	Kommunale folkehelseiltak	-57,0
		74	Skolefrukt	-21,0
		79	Mobilisering mot ensomhet	5,0
	732	70	Nasjonalt kompetansesenter for kvinnehelse	10,0
			Rekrutterings- og kompetansetiltak Nordmøre og Romsdal	-25,0
			Styrke helseforetakene (basisbevilgning)	1 367,0
			Videreføring av 31 LIS1-stillinger	31,0
			Øke fraværsgybet for pasienter som ikke møter	-59,7
			Øremerkede midler til kjøp av privat kapasitet for reduserte helsekøer	300,0
	744	21	Standardisert språk innenfor e-helsefeltet	-73,9
	761	63	Investeringstilskudd til 1 000 heldøgns omsorgsplasser for eldre og utviklingshemmede	196,0

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
		73	Økt tilskudd til lindrende enheter, bl.a. Hospice Malvik og Hospice Andreas Hus	27,8
	765	60	Omdisponere midler tilbake til 0–24-samarbeidet	-13,5
		72	Økt pott til frivillig arbeid. Fotballstiftelsen, Idretten skaper sjanser mv.	16,5
	770	21	Redusere utrednings- og utvalgsarbeid på tannhelsefeltet	-10,0
	2711	72	Regjeringens tannhelsereform	-40,0
08 BFD	800	21	BFD. Utredningsmidler	-5,0
	840	70	Voldsforebyggende tiltak	2,5
		73	Senter for voldsutsatte barn – Stine Sofies Stiftelse	5,0
	844	70	Avvikle gradert kontantstøtte	-21,0
	845	70	3000 kroner i økt barnetrygd per barn (0–18 år)	3 309,0
	846	21	Omdisponere midler tilbake til 0–24-samarbeidet	-5,4
		61	Inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter mv.	30,0
		70	LNU. Grunntilskudd og digital portal	5,0
		71	Barne- og ungdomsorganisasjoner. Omprioritere fra søkbare midler	-40,0
	855	1	Barnevernet. Reversere økning fra 2022-budsjettet for å fase ut kommersielle tilbydere mv.	-100,0
		21	Statlig forvaltning av barnevernet. Prosjektmidler	-5,3
		22	Ikke økt andel ideelle barnevernstjenester	-10,0
	858	1	BFD-direktoratet. Mindre konsulentbruk	-7,5
	860	50	Forbrukerrådet. Mindre konsulentbruk	-5,0
	868	1	Forbrukertilsynet. Mindre konsulentbruk	-2,5
	880	70	Den norske kirke (nominell videreføring av tilskudd)	-69,0
	881	21	Politikkutforming på tros- og livssynsområdet	-5,0
		70	Tros- og livssynssamfunn (nominell videreføring av tilskudd)	-65,0
	882	61	Ikke øke tilskudd til kirkebygg	-30,0
09 NFD	900	1	Regjeringens eksportsatsing	-8,0
		21	Lavterskel bedriftsrådgivning mot konkurs NFD. Utredningsmidler	5,0 -40,0
		25	NFD. Avvikling av kompensasjonsordninger	-3,0
	904	1	Brønnøysundregistrene. Prioritere midler til register for reelle rettighetshavere innenfor rammen	0,0
	909	73	Nettolønnsordningen videreføres i tråd med regjeringen Solbergs forslag	-207,0
	910	1	Sjøfartsdirektoratet. Tilsyn med nye arbeidsvilkårsregler	-13,0
	916	1	Kystverket. Reduksjon i drift	-20,0
		60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	-20,0
	919	60	Ny auksjon av oppdrettstillatelser som ikke ble solgt i 2022. Overføring til Havbruksfondet iht. fordelingsnøkkel	400,0
		61	Gamvikordningen	0,5
		73	CO ₂ -kompensasjonsordningen for fiskerifartøy	-30,0
	920	50	Høyres forskningspakke: 20 ekstra nærings-ph.d.-prosjekter	38,0
			Høyres forskningspakke: Grønn plattform (Forskningsrådet)	75,0
	922	74	European Space Agency (ESA)	30,0
	940	21	Regjeringens eksportsatsing	-15,2
		70	Eksporthemmetiltak Regjeringens eksportsatsing	75,0 -46,7
	950	21	Utredningsarbeid for statlig eierskap	-7,0
	2421	71	Høyres forskningspakke: Grønn plattform (Innovasjon Norge)	25,0
		75	Grønn pakke for kysten og maritim sektor Høyres forskningspakke: Grønn plattform (Innovasjon Norge)	200,0 50,0
	2426	71	Høyres forskningspakke: Katapultordningen	30,0

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
	3917	13	Ny auksjon av oppdrettstillatelser som ikke ble solgt i 2022 (inntekt)	-1 000,0
	5656	85	Argentum. Økt utbytte	-1 350,0
	941	1	Eksportstrategirådet i Ålesund	16,4
11 LMD	1138	70	Geitmyra matkultursenter for barn	3,0
		73	Ikke etablere senter for fjellandbruk ved Løken gård	-4,0
	1142	21	Utredningsarbeid for lagring av korn	-20,0
	1150	73	Landbruk. Økt tilskudd til grøntsektoren (ses i sammenheng med CO ₂ -avgift)	30,0
	1152	50	Bionova	-87,5
13 SD	1300	1	SD. Administrasjon	-8,6
	1310	70	FOT-rutekontrakter. Forhandlingsreserve	-20,0
	1313	1	Luffartstilsynet. Administrasjon	-5,0
	1320	1	Statens vegvesen. Reduksjon i drift	-20,0
		22	Utsette noe vedlikehold av riksvei	-200,0
		28	Trafikant- og kjøretøystilsyn. Mindre systemutvikling	-10,0
		30	Anleggsstart av E134 Oslofjordtunnelen byggetrinn 2	100,0
			Høyres veipakke	500,0
			Lærdalstunnelen. Utsette vedlikehold, men gjennomføre KVU	-55,0
			Planlegging av riksveiprosjekter	30,0
	1332	66	Tilskuddsordning til mindre byområder	20,0
	1352	1	Jernbanedirektoratet. Administrasjon	-7,3
		21	Jernbanedirektoratet. Utredninger	-10,0
		70	Gevinst ved konkurranse om persontogtrafikken	-50,0
		71	Gevinst ved konkurranse om vedlikehold	-100,0
			Utsette noe vedlikehold av jernbanespor	-200,0
		73	Utsette mindre investeringstiltak i Bane NOR	-100,0
	5672	85	Bane NOR Eiendom. Økt utbytte. Nedsalg av kommersiell eiendom (inntekt)	-1 650,0
		86	Bane NOR. Tilbakebetaling av driftskreditt som ikke brukes (inntekt)	-500,0
14 KLD	1410	21	Miljødata	5,0
		23	Havbunnskartlegging	3,0
	1420	21	Restaurering av myr og våtmark	5,0
		80	Vannforvaltning og naturvern	10,4
		85	Atlanterhavsparken og Runde Miljøsentre	6,6
		32	Frivillig skogvern	-7,8
	1428	50	Enova. ENØK-tiltak for personer og bedrifter	300,0
			Planlegging av punktutslippsprogram	1,0
	1429	1	Riksantikvaren. Administrasjon mv.	-2,0
	1432	50	Norsk kulturminnefond. Administrasjon og drift	-3,0
	1482	73	Bistand. Skogsatsing	-500,0
16 FIN	1605	1	DFØ. Innsparing i drift	-27,0
	1610	1	Tolletaten. Innsparing i drift	-55,0
	1618	1	Skatteetaten. Reversere økning fra regjeringen	-125,0
	2309	1	ABE-reformen videreføres (0,5 pp.)	-2 000,0
			Engangstiltak. Staten dekker deler av egen lønns- og prisvekst (0,5 pp.)	-2 000,0
			Husleie for statlige etater. Gevinstkrav til reforhandling av 190 leieavtaler i 2023	-80,0
			Kompensasjon til offentlig sektor for ny arbeidsgiveravgift	-2 576,0
	5309	29	Inntekt fra auksjon for tildeling av areal på Sørlege Nordsjø II (inntekt)	-1 100,0
17 FD	950	96	NAMMO. Ta høyde for kapitaltilskudd til økt produksjon (90-post)	375,0
	1700	73	Norsk forsvarsteknologi	50,0
	1710	1	Omprioritere fra drift av Forsvarsbygg	-50,0

Dep.	Kap.	Post	Endringer fra regjeringens forslag (reduserte utgifter og økte inntekter i minus)	Mill. kroner
	1720	1	Forsvaret. Forsering av anskaffelser av ammunisjon	600,0
			Forsvaret. Innsparing på reiser	-60,0
			Forsvaret. Økt beredskap og tilstedeværelse	330,0
			Forsvarets høgscole	30,0
			Ytterligere opptrapping av årsverk i Forsvaret i tråd med forsvarssjefens råd	100,0
18 OED	1850	50	Høyres forskningspakke: Klimavennlig teknologi og omstilling	50,0
			Oljeforskning dekkes av bransjen	-30,0
	4810	1	Gebyrinntekter fra 26. konsesjonsrunde	-5,0
Memo			Korreksjon for 90-post: NAMMO. Ta høyde for kapitaltilskudd til økt produksjon (90-post)	-375,0
			Redusert oljepengebruk	2 000,0
			Netto skattelettelser	10 119,0
			Balanse	0,0

Skatteendringer (tall i mill. kroner)	Helårs- effekt	2023
Næringsliv	13 215	10 969
Reversere økning i arbeidsgiveravgiften (brutto, inkludert offentlig sektor)	10 780	9 016
Reversere økning i formuesskatt	2 435	1 953
Bedre privatøkonomi	4 685	3 750
Øke personfradraget med 5 000 kroner	4 175	3 340
Økt sats i minstefradraget med 10 pp. for arbeid og trygd	510	410
Grønn skatteveksling. Skjerme privatbil	-2 625	-2 650
Heve taket for moms på elbil til 600 000 kroner	600	500
Fjerne vektfordel for hybridbiler i engangsavgiften	-125	-100
Veibruksavgift diesel. Ikke redusere	-1 620	-1 490
Veibruksavgift bensin. Ikke redusere	-260	-240
Grunnavgift på mineralolje. Ikke redusere	-1 460	-1 360
Redusere trafikkforsikringsavgiften	1 250	1 000
Miljøavgift på engangsemballasje. Avvikle fritak for melk og kakaoprodukter	-550	-500
CO ₂ -avgift på landbruk (tilsv. 100 kr/CO ₂ -ekvivalent)	-460	-460
Diverse	-2 295	-1 950
Skattefradrag for gaver til frivillighet	115	95
Avgift på viltlevende marine ressurser	-60	-50
Taxfree. Gjeninnføre veksling mellom tobakkskvote og alkoholkvote	-200	-180
Øke tobakksavgiftene med 5 pst. (utenom for snus og e-sigaretter)	-190	-205
Fagforeningsfradrag på regjeringen Solbergs nivå (3 850 kroner)	-760	-610
Moms på bøker	-1 200	-1 000
Sum skatt	12 980	10 119

3.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge og Europa er i en spesiell situasjon preget av Russlands overfall på Ukraina og en ekstrem prisstigning på energi og mat, men også på mange andre varer. Dette preger Fremskrittspartiets forslag til statsbudsjett for det kommende året.

Gjennom hele energikrisen har disse medlemmer kjempet for å redusere utgiftene til folk og bedrifter. Ved å fjerne skatter og avgifter ønsker disse med-

lemmer å være en garantist for enkeltmenneskets selvstendighet og trygghet. Både drivstoffpriser, strømpriser, matpriser og renten har økt dramatisk. Disse medlemmer vil la folk og bedrifter få beholde mer av sine egne penger i stedet for at en allerede rikstat skal bli enda rikere.

I regjeringens forslag til statsbudsjett øker statens utgifter kraftig. Samtidig inndras kjøpekraft i privat sektor. Disse medlemmer viser til at dette ikke er Fremskrittspartiets politikk. Disse medlemmer går

til kamp mot tidenes skatte- og avgiftsøkninger fra regjeringen. I løpet av tolv måneder har regjeringen lansert skatte- og avgiftsøkninger på 55 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil prioritere det viktigste først. Disse medlemmer vil redusere skatter og avgifter, slik at folk og bedrifter sitter igjen med mer av egen lønn og bedriftene går med overskudd. Disse medlemmer mener ingen skal betale mer enn 50 øre per kWh for strøm, og disse medlemmer vil fjerne avgiftene på drivstoff og halvere momsen på mat.

Statens utgifter må ned. Disse medlemmer foreslår derfor kraftige kutt i det stadig voksende byråkratiet og vil kutte i bistand. Disse medlemmer sier nei til symbolske klimatiltak, hvor den globale effekten er liten.

Pga. krigen i Ukraina, som medfører stor usikkerhet og ustabilitet, omfatter ikke Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2023 alle økonomiske endringer partiet ønsker å gjennomføre. Disse medlemmer prioriterer de viktigste tiltakene for norsk næringsliv, arbeidsplasser og folk flest i Norge.

I en tid med krig i Europa, ustabilitet og globale endringer må vi forsvare våre grenser og verdier. Derfor mener disse medlemmer at vår beredskap, politiet og Forsvaret må styrkes.

Helse- og omsorgstjenestene til befolkningen må forbedres og kapasiteten økes, og ikke forringes og bygges ned slik regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet foreslår. Disse medlemmer vil ha valgfrihet og sikre alle en verdig alderdom. Fremskrittspartiets mål er at alle skal få anledning til å leve sine liv på egne premisser.

Menneskets skaperkraft må slippes fri for å sørge for et bedre og mer velfungerende samfunn for neste generasjon. Disse medlemmer mener at dette gjøres best gjennom mer frihet for enkeltmennesket.

Avgiftskutt gir frihet

Staten har tjent seg svært rik på de skyhøye energiprisene. Disse medlemmer mener at denne rikdommen bør deles med vanlige folk ved at staten tar seg litt mindre betalt gjennom lavere avgifter, noe som gir mer frihet for enkeltmennesket.

På vårparten lovet finansministeren at alle skulle få bedre økonomi i 2022. Finansministerens kalkulator viste at en familie ville sitte igjen med 14 700 kroner mer etter fratrukket for økte avgifter og ekstrem prisstigning. Folk og bedrifter opplever dessverre det stikk motsatte, og ingen av finansministerens analyser eller prognoser har vært riktige så langt.

Prisene på blant annet strøm, drivstoff og matvarer og økende rente har ifølge SSB ført til et «uventet økonomisk sjokk». Byrået presenterte i november tall som viser at husholdningenes utgifter i gjennomsnitt økte med 27 000 kroner i 2022, mens inntektene økte langt mindre.

I gjennomsnitt anslår SSB en netto utgiftsøkning for husholdningene i de sørlige strømsoneene på om lag 20 000 kroner og en netto utgiftsøkning for husholdningene i de nordlige strømsoneene på 14 000 kroner.

Mens økningen i nettoutgifter i gjennomsnitt er på om lag 3,7 pst. for folk med disponibel inntekt på om lag 130 000 kroner, er økningen på om lag 2,3 pst. for folk med inntekt på 1 700 000 kroner. SSB konkluderer med at ulikheten blant husholdningene har blitt noe høyere som følge av det økonomiske sjokket i 2022, men at effekten er moderat. Effekten av regjeringens påståtte skattelettelser for lave og middels inntekter er knapt nok synlig på de tabellene som SSB presenterer.

Vil gi folk økonomisk handlefrihet

Konsumprisindeksen har økt med 7,5 pst. fra oktober 2021 til oktober 2022. Det er den høyeste prisveksten siden 1987. Det er spesielt strøm, mat og drivstoff som bidrar til at prisveksten er rekordhøy.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil gi folk økonomisk handlefrihet. Derfor prioriterer partiet å redusere avgifter og skatter, som er offentlige inngrep i privatpersoners og bedrifters økonomi.

Disse medlemmer mener politikernes oppgave er å finne løsninger basert på enkeltmenneskets behov, ikke statens. Disse medlemmer vil at flere skal sitte igjen med mer av egen lønn, og at bedriftene skal gå med overskudd.

Så lenge strømprisen er unormalt høy, skal ingen betale mer enn 50 øre per kWh for strømmen. Mens regjeringen har økt avgiftene, vil disse medlemmer i en tid med svært høye priser heller fjerne avgiftene på drivstoff. For å redusere den kraftige økningen i prisen på matvarer foreslår disse medlemmer at staten skattlegger matvarene litt mindre gjennom å halvere momsen på mat.

For disse medlemmer er det viktig at staten har respekt for dine og mine penger. Summen av disse medlemmers forslag vil gi mer frihet og hjelpe folk og bedrifter med å komme seg gjennom en tøff vinter med stadig økende priser. Slik vil disse medlemmer gi folk mer frihet.

Strøm

Regjeringen har gjort for lite for å hjelpe alle som nå sliter med å betale strømregningene. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet en rekke ganger har foreslått en midlertidig makspris på strøm på 50 øre per kWh for alle så lenge strømprisene er unormalt høye. Det er heller ingen grunn til at staten skal gjøre den enda dyrere gjennom elavgift.

Det er stor usikkerhet knyttet til utviklingen i strømprisen. Fremskrittspartiet foreslår derfor en midlertidig makspris på 50 øre/kWh for første halvår, for deretter å ta en ny vurdering av situasjonen. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets forslag vil

bety at man sparer opp mot en tusenlapp i måneden dersom man har et forbruk på 20 000 kWh med en snittpris på 3,59 kroner.

	Regjeringen	Fremskrittspartiet
Forbruk 12 000 kWh	23 304	10 958
Forbruk 20 000 kWh	38 840	18 263
Forbruk 30 000 kWh	58 260	27 394

Drivstoff

I løpet av 2022 har det for første gang vært drivstoffpriser på over 30 kroner literen i Norge. Prisene på diesel har økt med 44,1 pst. de siste tolv månedene, mens bensin har hatt en prisøkning på 27,9 pst.

Mens regjeringen også i dette budsjettet øker avgiftene på bensin, mener disse medlemmer at den høye drivstoffprisen i Norge skal ned.

Det er særlig folk som er avhengige av bil for å få hverdagen til å fungere, som straffes av regjeringens politikk.

Disse medlemmer mener folk skal sitte igjen med mer av sine egne penger, og vil derfor fjerne særavgiftene på drivstoff og bidra til lavere prisvekst.

For bensin vil dette bety en avgiftsreduksjon inkludert moms på ca. 8 kroner per liter, mens det for diesel vil bety ca. 7 kroner per liter. En bilist som kjører 16 000 kilometer i året og har et forbruk på 0,8 liter bensin per mil, vil med disse medlemmers forslag spare 11 056 kroner i året, mens en som kjører 30 000 kilometer i året, vil spare 20 730 kroner i året.

Bensin – sparte drivstoffkostnader med Fremskrittspartiets forslag		Halvår
Årlig kjørelengde 16 000 km med forbruk på 0,8 l/mil		5 528
Årlig kjørelengde 20 000 km med forbruk på 0,8 l/mil		6 910
Årlig kjørelengde 30 000 km med forbruk på 0,8 l/mil		10 365
Diesel – sparte drivstoffkostnader med Fremskrittspartiets forslag		Halvår
Årlig kjørelengde 15 000 km med forbruk på 0,5 l/mil		2 555
Årlig kjørelengde 20 000 km med forbruk på 0,5 l/mil		3 407
Årlig kjørelengde 30 000 km med forbruk på 0,5 l/mil		5 110

Disse medlemmer mener at forslaget vil bidra til at bensinprisen nærmer seg det mer normale nivået den var på i perioden før den store oljeprisøkningen.

Matmoms

Det har blitt langt dyrere å fylle handlekurven i dagligvarebutikken. Det siste året har prisene på mat steget

med 13,1 pst. Mange står nå i kø for å få utdelt gratis mat fordi de ikke har råd til å kjøpe det aller mest nødvendige. Dette er uverdig.

Disse medlemmer mener at det ikke er riktig at staten skal gjøre seg selv rikere mens folk ikke har råd til mat. Derfor foreslår disse medlemmer å halvere momsen på mat fra 15 til 7,5 pst.

	Årlig besparelse
Forbruk på 7 000 kroner i måneden	5 500
Forbruk på 10 000 kroner i måneden	7 800
Forbruk på 14 000 kroner i måneden	11 000

Disse medlemmer forutsetter at hele avgiftsreduksjonen skal komme forbrukerne til gode.

Reduserte bilavgifter

Bilavgiftene i Norge er for høye. Bilen er vårt viktigste og mest fleksible transportmiddel og står for mer enn 80 pst. av persontrafikken. Disse medlemmer vil derfor prioritere å senke avgiftene på bil og drivstoff, slik at det blir billigere både å kjøpe og bruke bil for vanlige folk.

Kjøpsavgiftene på bil er for høye, og disse medlemmer mener at engangavgiften for bil over tid skal avvikles. Disse medlemmer går derfor imot regjeringens forslag om innføring av ny vektavgift for alle personbiler. For bensin- og dieslbiler vil regjeringens forslag innebære betaling av dobbel vektavgift, i tillegg til at også CO₂-komponenten økes med 20 pst. Disse medlemmer mener dette er uholdbare prisøkninger på bil fra regjeringen, og avviser alle regjeringens skjerpelser av engangavgiften.

Siden regjeringen overtok makten, har det vært en formidabel avgiftsøkning for ladbare biler. Regjeringen legger opp til videre avgiftsøkning for denne biltypen for 2023. Disse medlemmer sier nei til dette og mener at ladbare biler er et godt alternativ for mange som har et kjøremønster der bruk av elbil i dag ikke er praktisk. Disse medlemmer foreslår at fradragssystemet i engangavgiften for ladbare biler skal være som før Arbeiderpartiet og Senterpartiet overtok regjeringens kontorene. For noen av de mest praktiske ladbare bilene vil dette gi prisreduksjoner på inntil 120 000 kroner. Dette vil gjøre nye ladbare biler tilgjengelige for flere og samtidig dempe prispresset som regjeringens avgiftsøkninger på bil innebærer.

Disse medlemmer foreslår også å avvikle trafikkforsikringsavgiften for veterankjøretøy, traktor, snøscooter, moped og motorredskap.

Nei til bompenger

Disse medlemmer mener at alle skal ha mulighet til å velge bilen til sin dagligtransport. Da må avgifte-

ne ned og bompengene bort. Disse medlemmer foreslår å avvikle alle bomprosjekter og fjerne bompengegjelden gjennom bruk av infrastrukturfondet.

Flypassasjeravgift

Disse medlemmer minner om at Fremskrittspartiet sørget for å fjerne flypassasjeravgiften, som den rød-grønne regjeringen nå har gjeninnført. Dette er en avgift som kommer på toppen av høyere priser for flyreiser. Disse medlemmer ønsker å fjerne den rød-grønne flypassasjeravgiften.

Regjeringen vil at man neste år skal betale 82 kroner ekstra for hver flytur i Europa og 220 kroner for hver flytur utenfor Europa.

Disse medlemmer avviser regjeringens forslag om å halvere tobakkskvoten på taxfree. Inntektene fra taxfreesalget er en viktig bidragsyter til å finansiere flyplasser i Norge.

Disse medlemmer har tidligere fått gjennomslag for å fjerne avgiften på alkoholfrie drikkevarer. Nå vil disse medlemmer også fjerne den siste resten av sukkeravgiften for å utligne noe av forskjellen i pris mellom norske og svenske produkter.

Effekt på inflasjon

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets tre hovedgrep for å sikre at folk og bedrifter får bedre økonomi neste år, er at ingen skal betale mer for strøm enn 50 øre per kWh så lenge prisen er unormalt høy, at drivstoffavgiftene fjernes, og at momsen på matvarer blir halvert.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har bedt Finansdepartementet beregne hvilken virkning disse hovedgrepene i dette budsjettforslaget ville hatt på inflasjonen. Departementet har brukt den makroøkonomiske modellen KVARTS til å beregne den isolerte effekten av avgiftskuttene. På samme måte som regjeringens såkalte «strømsstøtteordning» bidrar til å dempe inflasjonen, ville Fremskrittspartiets modell for strømsstøtte med uendret forbruk bidratt til å dempe veksten i konsumprisindeksen med 1,3 prosentpoeng. Den isolerte effekten av å fjerne veibruksavgiften på drivstoff og CO₂-avgiften på mineralske produkter i et helt år kan trekke ned inflasjonen med om lag 0,8 prosentenheter samme år, gitt at avgiftslettelsene i sin helhet veltes over i prisene. Fjerning av veibruksavgiften og CO₂-avgiften i et halvt år kan bidra til å trekke ned inflasjonen med 0,4 prosentenheter samme år. Disse medlemmer vil videre vise til at den isolerte effekten av å halvere matmomsen i et helt år kan trekke ned inflasjonen med om lag 0,8 prosentenheter samme år, gitt at avgiftslettelsene i sin helhet veltes over i prisene. En halvering av matmomsen i et halvt år kan bidra til å trekke ned inflasjonen med 0,4 prosentenheter samme år. Hvert enkelt av Fremskrittspartiets tre hovedgrep ville

altså ifølge brev fra finansministeren til Stortinget bidratt til å dempe inflasjonen.

Folk skal beholde mer av egen inntekt

Disse medlemmer mener at folk må få beholde mer av sin egen inntekt. Disse medlemmer prioriterer derfor å sette ned skatter og avgifter, slik at folk flest kan sikre velferd for seg og sin familie. Disse medlemmer vil gi folk valgfrihet til å prioritere pengebruken etter egne behov. Staten skal ikke prioritere for den enkelte.

Mens regjeringen mener at de som er medlem av fagforeninger, skal få en egen skattelette, vil disse medlemmer kutte i skattene for alle. Disse medlemmer øker i stedet personfradraget, som kommer alle skattebetalere til gode.

Disse medlemmer foreslår også å øke frikortgrensen betydelig fra dagens nivå på 65 000 kroner til 100 000 kroner. Dette vil bety svært mye for mange som jobber deltid ved siden av studiene.

Disse medlemmer mener at flere skal få mulighet til å greie seg på egen inntekt i stedet for å være avhengig av offentlige støtteordninger. Det skal lønne seg å jobbe.

Dropper skattesjokket

Regjeringens forslag til statsbudsjett vil svekke norsk konkurransekraft og øke risikoen for konkurser og tapte arbeidsplasser. Disse medlemmer sier nei til tidenes skatte- og avgiftssjokk og foreslår å reversere flere av forslagene til den rød-grønne regjeringen.

Regjeringen har foreslått å øke arbeidsgiveravgiften for alle som tjener over 750 000 kroner i privat sektor. Beløpet omfatter også avsetninger til pensjon og naturalytelser. Trolig vil avgiften slå inn på inntekter rundt 670 000–700 000 kroner, og dermed slår avgiften inn på lønninger som ligger like over gjennomsnittet for ansatte i privat sektor. En lang rekke arbeidsgivere vil dermed få en ny særnorsk ekstraskatt av regjeringen, som vil gjøre det enda vanskeligere for norske bedrifter å konkurrere med bedrifter i andre land.

Formuesskatt

Regjeringen har også foreslått en kraftig økning i formuesskatten, som vil ramme bedrifter i en allerede hardt presset situasjon. Disse medlemmer mener regjeringen med sine forslag vil gjøre vondt til verre for mange bedrifter, og skatteøkningene kan gå ut over arbeidsplasser.

Disse medlemmer sier derfor nei til en kraftig økning i den særnorske formuesskatten.

Utbytteskatt

I løpet av to budsjettår har regjeringen økt skatt på utbytte fra 33 til 38 pst. For mange norske bedriftseiere er utbytte fra bedriften eneste mulighet for å betale for-

muesskatt, mens utenlandske eiere slipper formuesskatten. Regjeringen med Senterpartiet i spissen gjør det enda vanskeligere å være norsk bedriftseier. For alle nordmenn med fondssparing er dette også svært dårlige nyheter. Disse må også betale utbytteskatt på avkastningen av oppsparte midler, som kan kanskje var planlagt til sikring av pensjon.

Vil redusere skatten på kraft

Disse medlemmer mener regjeringens forslag til ny grunnrenteskatt for vannkraft og høyprisbidrag (avgift på kraftproduksjon) med tilbakevirkende kraft for 2022 kan være i strid med Grunnlovens tilbakevirkningsforbud. Fremskrittspartiet har derfor fremmet forslag i Stortinget om at Høyesterett skal vurdere spørsmålet.

Disse medlemmer avviser regjeringens forslag om å øke grunnrenteskatten for vannkraft fra 37 til 45 pst. og foreslår å redusere satsen til 40 pst. Dette gjør at satsen blir lik skattesatsen for vindkraft. Disse medlemmer foreslår også å kutte høyprisfradraget for 2022 og første halvår 2023. I løpet av våren skal Stortinget behandle en egen sak om ordningen, og disse medlemmer vil komme tilbake til sine forslag for andre halvår.

Nei til ny skatt på oppdrett

Regjeringen har foreslått en ny særnorsk skatt for oppdrettsnæringen. Skatten kommer til å ramme en av våre viktigste næringer hardt. Skatten vil særlig gå ut over distriktskommuner langs kysten og vil også ha negative ringvirkninger for andre næringer i distriktene.

Havbruksnæringen deltar ikke i et NM, men et VM. De er i sterk konkurranse med aktører i land med lavere kostnader enn Norge på en rekke områder, og da må vi tilby de driftige folkene i havbruksnæringen konkurransedyktige rammevilkår.

Disse medlemmer sier nei til å innføre den nye ekstraskatten til regjeringen, som kommer på toppen av skyhøye kostnader og den største skatteøkningen for næringslivet på over 20 år.

Binder Norge sammen

Disse medlemmer legger til grunn at gode og trafikksikre veier bygger Norge for fremtiden. Disse medlemmer mener det bør igangsettes flere veiprojekter, og vil øke bevilgningene til vedlikehold. Disse medlemmer vil videre sikre fortsatt utbygging av jernbanen og sier nei til både bompenger og den rødgrønne flypassasjeravgiften.

Norge er et langstrakt land med spredt befolkning. Landet vårt er rikt på muligheter og ressurser. Likevel kan store avstander gi norske bedrifter en konkurranseulempe som kan motvirkes ved investeringer i infrastruktur som vei, jernbane og flyplasser. Derfor mener

disse medlemmer at å sørge for effektiv logistikk for både folk flest og næringsliv er blant statens viktigste oppgaver. Det knytter Norge sammen, gir personlig frihet og gir grunnlag for bosetting og næringsvirksomhet over hele landet.

Prioriterer vedlikehold og tryggere veier

Disse medlemmer mener det er viktig å investere i nye og bedre veier som et grunnlag for å komme styrket ut av de tøffe tidene med prisstigning og mye usikkerhet. Samtidig er det viktig å ta vare på den infrastrukturen vi har. Derfor prioriterer disse medlemmer mer penger til vedlikehold av både riks- og fylkesveier, hvor det er stort etterslep for begge kategoriene.

Riks- og fylkesveiene er det viktigste transportnettverket i landet, som både innbyggere og næringsliv er avhengige av. Nye veier og redusert vedlikeholdsetterslep gir bedre kapasitet og styrket trafikksikkerhet for alle.

Både transport-, bygge- og anleggsbransjen befinner seg i en tøff situasjon som følge av kostnadsveksten. Regjeringen gjør situasjonen verre når den foreslår å stoppe videreføring av store og viktige veiprojekter som disse medlemmer nå foreslår midler til å videreføre etter planene. Disse medlemmer prioriterer i tillegg å øke bevilgningene til drift og vedlikehold med 1,4 mrd. kroner mer enn regjeringen.

Vedlikeholdsmilliard

Godt vedlikeholdte veier øker trafikksikkerheten. Derfor foreslår disse medlemmer en egen vedlikeholdsmilliard til riksveiene.

Selv om fylkesveiene i hovedsak blir finansiert gjennom overføringer til fylkeskommunene, vil disse medlemmer øremerke ytterligere 400 mill. kroner til vedlikehold av fylkesveier.

I tillegg øker disse medlemmer satsingen på det såkalte bruprogrammet for utbedring av fylkesveier for tømmertransport med 29 mill. kroner for å ta et krafttak for å få gjennomført planlagt utbedring.

Nye og bedre veier

Disse medlemmer prioriterer flere av de viktigste prosjektene fra Nasjonal transportplan som regjeringen ønsker å utsette. Disse medlemmer foreslår å øke bevilgningene til riksveiinvesteringer med totalt 1,75 mrd. kroner, fordelt på Statens vegvesen og Nye Veier AS.

For å sikre oppstart i 2023 setter Fremskrittspartiet av totalt 715 mill. kroner ut over regjeringens forslag, fordelt på følgende seks store prosjekter:

Fylke	Veinummer	Strekning	Ekstra bevilgninger
Nordland	E6	Megården–Mørsvikbotn	150 000 000
Vestland	E16	Hylland–Slæen	50 000 000
Vestland	E16/Vossabana	Arna–Stanghelle	200 000 000
Vestland	E134	Røldal–Seljestad	200 000 000
Viken	E134	Saggrenda–Elgsjø	15 000 000
Viken	E134	Oslofjordforbindelsen	100 000 000

Disse medlemmer prioriterer også en rekke mindre prosjekter. Det er viktig med fremdrift i planlegging av blant annet rv. 15 nye Strynefjellstunnelen med arm til Geiranger, samt E39 Veibust–Blindheim–Moa.

Ringeriksbanen

Disse medlemmer foreslår å beholde Ringeriksbanen i fellesprosjektet med ny E16. Nye Veier har allerede identifisert om lag fem mrd. kroner i kostnadsbesparelser på banedelen, og ved å beholde Ringeriksbanen i prosjektet sikrer vi fremdrift samtidig som det blir bygget med god kontroll på kostnadene.

Bedrer ras- og skredsikring på vei

Flere veistreknings i Norge er sterkt ras- og skredutsatte. Dette gjelder både på riks- og fylkesveinettet. Disse medlemmer prioriterer mer til rassikring og gjenoppretter de øremerkede midlene til rassikring som regjeringen har foreslått å fjerne. Trygghet og fremkommelighet på veinettet er svært viktig for disse medlemmer.

Disse medlemmer vil gjenopprette egne øremerkede poster for skredsikring både på riks- og fylkesveier. Dette gjør vi for å sikre at midlene kommer til nytte på de strekningene som trenger det, og for å oppnå størst mulig fremdrift i arbeidet med trafikksikre veier.

Fjerner bompengene

Disse medlemmer mener offentlige veier er et offentlig ansvar. Derfor er disse medlemmer mot bompengefinansiering og foreslår å fjerne bompengbelastningen for norske bilister ved å innløse all bompengegjeld i eksisterende prosjekter. Midler fra infrastrukturfondet benyttes til nedbetalingen. Både folk flest og næringslivet vil få en bedre hverdag uten bomstasjoner.

Mindre sløsing og mer effektivitet

Disse medlemmer mener det er viktig å ha respekt for skattebetalernes penger og få mest mulig ut av hver krone. Det er et innsparings- og effektiviseringspotensial blant annet hos Jernbanedirektoratet, Statens vegvesen og Vegdirektoratet. Digitalisering, delegering av oppgaver til private samt forenkling av veinormalene

vil frigjøre ressurser fra administrasjon som kan brukes på veibygging og fjerning av etterslep på vedlikehold.

Vil bygge jernbane som et reelt alternativ

Dersom toget skal være et reelt alternativ som folk flest kan velge til hverdagsreisen, må hastigheten opp og punktligheten bli bedre. Det er derfor behov for fremdrift på InterCity-utbyggingen slik at vi får høyere hastighet og høyere frekvens på de mest trafikkerte strekningene. Disse medlemmer prioriterer utbygging av Vestfoldbanen og planlegging av InterCity.

Disse medlemmer øker satsingen på jernbane med 200 mill. kroner mer enn regjeringen. Disse medlemmer foreslår å sette av 100 mill. kroner til å sikre fremdrift i byggingen av Vestfoldbanen mellom Sandefjord, Stokke og Torp. Videre prioriteres også 100 mill. kroner for å sikre fremdrift i det ytre InterCity-nettet.

Vil sikre et godt flytilbud i hele landet

Disse medlemmer vil fjerne flypassasjeravgiften for å lette byrden for flyselskapene. For store deler av Norge er flyrutene eneste kollektivtilbud. Et godt utviklet flytilbud, også på kortbanenettet, er avgjørende for bosetting, arbeid og verdiskaping i hele landet. Luftfarten har så vidt kommet seg ut av krisen som fulgte av koronapandemien. Viktige flytilbud står i fare for å bli avvirket. Norge er avhengig av å sikre konkurranse i luften for folk og næringsliv, også i årene som kommer.

En ny og strammere kurs i innvandringspolitikken

Det er krig i Europa, og disse medlemmer mener Norge har et spesielt ansvar for å hjelpe mennesker på flukt i vårt eget nærområde. Den store ankomsten av ukrainske flyktninger legger likevel press på det norske mottakssystemet, og det er viktigere enn noen gang å sørge for at flyktninger og migranter utenfra Europa først og fremst hjelpes i sitt eget nærområde.

Samfunnet er avhengig av en streng innvandringspolitikk og god integrering. Derfor vil disse medlemmer stille tydelige krav til den enkelte om å lære seg norsk og skaffe seg arbeid. Det handler om å verne om de unike, vestlige og norske verdiene som gjør landet godt å bo i for alle. Disse medlemmer vil erstatte

dagens asylsystem med en ny modell som hjelper dem som trenger det mest.

Et nytt asylsystem er helt nødvendig

Norge og Europa trenger et nytt, mer rettferdig og humant asylsystem som sikrer beskyttelse og hjelp til et størst mulig antall mennesker. Disse medlemmer vil heller hjelpe tusenvis av mennesker i trygge nærområder enn å hente en liten håndfull til Norge. I dag er det over 100 millioner mennesker på flukt, et antall som har doblet seg bare siden 2014. I tillegg er det kostbart å behandle søknader og returnere økonomiske migranter uten beskyttelsesbehov.

Disse medlemmer vil få på plass et nytt asylsystem som skal bygge på prinsippet at det skal være umulig å få opphold i Norge gjennom å komme til grensen som asylsøker. De som kommer inn i Norge og leverer en asylsøknad, skal overføres til et asylsenter i nærområdene. Flere land, som Danmark og Storbritannia, ser nå nødvendigheten av å inngå avtaler med trygge land i nærområdene for håndtering av asylsøknader. Dette er en ordning disse medlemmer støtter, og Norge bør jobbe for å inngå slike avtaler, gjerne i samarbeid med land som Danmark.

På denne måten kan det unngås at flere mennesker risikerer livet på en farefull reise med menneskesmuglere over havet. FN anslår at minst 25 000 mennesker har mistet livet i forsøk på å krysse Middelhavet siden 2014. Derfor vil disse medlemmer prioritere hjelp i nærområdene og gjøre det mindre attraktivt å søke asyl i Norge, slik at færre mennesker skal måtte risikere livet for å få hjelp. Disse medlemmer vil stoppe incentivene som får millioner av mennesker til å legge ut på en livsfarlig reise til Norge og Europa hvert år.

Norge er blant landene i Europa som gjennom de siste tiårene har tatt imot flest asylsøkere og kvoteflyktninger. I perioden 2010 til og med 2019 har Norge bostatt ca. 12 000 kvoteflyktninger, personer som har fått asyl, og familiegjenforente av flyktninger.

Beregninger fra SSB viser at Norge er verdens dyreste land for bosetting av flyktninger med en livsløpskostnad per flyktning på ca. 20 mill. kroner, tilsvarende 40 mrd. kroner for 2 000 kvoteflyktninger, som er regjeringens forslag for 2023. Denne politikken er ikke bærekraftig og kan ikke fortsette. Disse medlemmer vil styrke norsk nødhjelp i nærområdene, og på denne måten hjelpe langt flere flyktninger for en langt lavere kostnad enn dagens politikk har, hvor målet er å hjelpe flyktninger i Norge.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets hovedprioritering på innvandringsfeltet i forslag til statsbudsjett for 2023 er å redusere antall kvoteflyktninger med 90 pst. til 200, samtidig som vi ønsker å styrke nødhjelp og Norges bistand for flyktninger i nærområdene.

På denne måten kan man hjelpe langt flere mennesker med beskyttelsesbehov og redusere presset på det norske samfunnet. Disse medlemmer er tydelige på at Norge har et ansvar for vårt eget nærområde, og er krystallklare på at Norge skal hjelpe både Ukraina og ukrainere på flukt.

Bedre helsetjenester for flere

Fremskrittspartiet vil sikre gode, raske og trygge helsetjenester, hvor enkeltmennesket står i sentrum. Et godt behandlingstilbud når helsen svikter, er viktig i alle livets faser.

Disse medlemmer prioriterer et løft i eldreomsorgen, kutt i helsekøene, lavere egenandeler, flere fastleger og styrkning av det psykiske helsetilbudet.

Sykehusmilliard

Norge har et helsevesen i verdenstoppen. Likevel går sykehusene med store underskudd og helsekøene blir lengre. Disse medlemmer mener det er viktig å ha et helsevesen som gir rask behandling, uten helsekøer, slik at folk slipper å leve i lange perioder med smerter og sykemeldinger. Slik får vi folk raskere tilbake på jobb. Disse medlemmer setter derfor av 1,1 mrd. kroner til å styrke sykehusbudsjettene.

Samtidig som over 200 000 nordmenn står i offentlig helsekø, sier private aktører at de kan utføre 300 000 flere behandlinger hvert år. Disse medlemmer mener at all ledig kapasitet må tas i bruk, enten den er offentlig eller privat, og foreslår 300 mill. kroner til å inngå behandlingsavtaler med private tilbydere.

Lavere egenandeler

Egenandeler på helsetjenester fungerer i praksis som en skatt på sykdom. I fjor valgte regjeringen å heve egenandelstaket for frikort. Nå legger den rød-grønne regjeringen opp til å heve egenandelstaket til over 3 000 kroner. Det mener disse medlemmer er grunnleggende usosialt.

For eldre og kronikere som benytter seg mye av helsetjenestene, betyr økningen i egenandelstaket en ekstraregning på 3 000 kroner allerede i januar/februar. Det kommer på toppen av skyhøye matpriser, strømpriser, drivstoffpriser og økende rente. Disse medlemmer vil senke egenandelstaket til 2 540 kroner, slik at man ikke skal bli blakk av å være syk.

Disse medlemmer mener videre det er naturlig at egenandelsfritaket følger myndighetsalder. Disse medlemmer understreker samtidig at tannbehandling er gratis for barn, og at dette prinsippet bør følge gjennom helsetjenesten. Disse medlemmer mener barns helse ikke skal avhenge av økonomi, og at helsetjenestene derfor skal være gratis frem til fylte 18 år.

Flere fastleger

Norge står i en alvorlig fastlegekrise. Ifølge tall fra Legeforeningen står i dag 235 000 innbyggere uten fastlege. Ved årsskiftet kan så mange som 340 000 mangle fastlege. Derfor trenger vi kraftfulle tiltak raskt. Alle nordmenn har en lovfestet rett på en fastlege. Disse medlemmer vil trygge fastlegeordningen ved å styrke basistilskuddet til fastlegene. Regjeringen venter med økningen til 1. mai. Disse medlemmer foreslår å heve basistilskuddet fra 1. januar.

Fastlegene trenger mer tid med pasientene og å bruke mindre tid på byråkratiske oppgaver. Disse medlemmer mener mange av arbeidsoppgavene til fastlegene er dårlig ressursbruk, og har fått gjennomslag for å avlaste fastleger fra oppgaver av ikke-klinisk art.

En av de viktigste oppgavene i årene som kommer, er å rekruttere flere fastleger inn i helsesektoren. For å lykkes trenger vi flere studieplasser, og ikke minst flere LIS1-stillinger (praksisplasser). Tilgangen til LIS1-stillinger har blitt en flaskehals, og regjeringen foreslår å trekke tilbake 31 LIS1-stillinger. Det mener disse medlemmer er galt, og foreslår heller å etablere 100 nye LIS1-stillinger.

Satsing på psykisk helse

Institusjonstilbudet til psykisk syke har blitt bygget kraftig ned de siste tjue årene. Dette betaler de sykeste prisen for. De får ikke den hjelpen og tryggheten de trenger. Mange ender opp som svingdørspasienter, uten å få behandling som gjør dem friske. Dette utgjør en stor fare og utfordring for samfunnet.

Disse medlemmer vil ha en styrkning av antall plasser i psykiatrien. Det handler om å gi et verdig tilbud til de som er syke, men også om å sikre trygghet for samfunnet. En høy andel av dem som er dømt til tvungent psykisk helsevern, går i dag ute i det fri, uten noe behandlingstilbud. Det mener disse medlemmer er galt. Disse medlemmer ønsker derfor å sikre et tilstrekkelig tilbud til psykisk syke som utgjør en trussel for seg selv eller andre.

Stadig flere sliter med psykisk helse. Selvmord og depresjon har blitt store samfunnsproblemer som må tas på alvor. Det psykiske hjelpetilbudet må styrkes gjennom et mangfoldig tilbud både fra det offentlige og private, der staten alltid tar regningen. I tillegg trenger vi et vidt spenn av lavterskeltilbud. Regjeringen legger blant annet opp til å kutte alle midler til Mental Helses hjelpetelefon, som vil sette et viktig lavterskeltilbud innen psykisk helse i fare. Disse medlemmer går inn for å styrke tilbudet innen psykisk helse.

Pasienten skal alltid stå i sentrum – også innen rus og psykiatri. Regjeringen har gått inn for å avvikle fritt behandlingsvalg fra 2023, til tross for at det ikke er etablert et alternativt tilbud. Det gir private og ideelle tilbydere en uforutsigbar fremtid, i tillegg til at en rekke bru-

kere må inn i den offentlige helsekøen. Disse medlemmer vil videreføre fritt behandlingsvalg, slik at alle som benytter seg av tjenester innen rus og psykiatri, kan velge det tilbudet som passer dem selv best.

Kjøpe flere medisiner

Norge er en sinke med å ta i bruk nye medisiner. Syke dør mens de venter i kø på at en medisin som kan redde livene deres, skal bli godkjent. Samtidig som pasienter får behandling i våre naboland, lever norske pasienter med den samme sykdommen et liv med store smerter. Disse medlemmer mener Norge ikke skal være dårligere til å tilby medisiner enn våre naboland. Derfor setter disse medlemmer av midler til raskere metodevurderinger i Legemiddelverket, i tillegg til å øremerke 300 mill. kroner til å kjøpe legemidler til pasienter med sjeldne sykdommer.

Stadig flere vil trenge pleie- og omsorgstjenester i årene som kommer. Disse medlemmer vil legge til rette for at eldre får valgfrihet og en verdig alderdom.

Disse medlemmer mener det er galt når andre partier reduserer tilbudet til eldre. Disse medlemmer ønsker å legge til rette for at de som ønsker det, skal få frihet til å bo hjemme så lenge som mulig. Samtidig skal et godt sykehjemstilbud stå klart når behovet melder seg.

Eldremilliard

Eldreomsorgen trenger et løft. Derfor foreslår disse medlemmer en egen eldremilliard til å løfte kvaliteten. I dag varierer tilbudet stort fra kommune til kommune. Disse medlemmer vil derfor flytte ansvaret for eldreomsorgen fra kommunene til staten, slik at ikke postnummeret ditt skal være avgjørende for om du får en god eldreomsorg eller ikke.

Eldre skal ikke lide av underernæring

En rapport fra Helsedirektoratet viser at hele 44,4 pst. av dem som bor på sykehjem, er underernært, eller i ferd med å bli det. I 2020 døde 1 218 beboere på sykehjem med sult eller underernæring som en av dødsårsakene. Disse medlemmer mener dette er helt uakseptabelt. Derfor foreslår disse medlemmer en ernæringsreform i eldreomsorgen. Kjøkkenet skal tilbake på sykehjemmene. God mat og matlukt løfter matlyst og appetitt. Eldre skal ikke lide av underernæring på norske sykehjem.

Vil bygge flere sykehjemsplasser

Det er behov for flere sykehjemsplasser. Mens regjeringen legger opp til stans i byggingen av sykehjem, foreslår disse medlemmer å styrke tilskuddsordningen for sykehjem og heldøgns omsorgsboliger. Det vil føre til at det bygges flere sykehjemsplasser.

I tillegg setter disse medlemmer av midler til å bekjempe ensomhet blant eldre. Ensomhet har blitt en

stadig større utfordring, særlig som følge av pandemien. Derfor er det viktig å få på plass gode tilbud rettet mot ensomhet.

Vil bevare eldreombudet

Eldreombudet skal bevares. Ombudet spiller en viktig rolle som de eldres vaktbikkje. I en tid med stadige tilfeller av regelbrudd i omsorgstjenestene, mer digitalt utenforskap og kutt i eldreomsorgen er eldreombudet viktigere enn noen gang. Disse medlemmer foreslår i sitt alternative statsbudsjett å sette av midler til å la eldreombudet fortsette det viktige arbeidet.

Olje og gass er vår viktigste næring

Petroleumsnæringen er vår viktigste industri og skaper vekst, velferd og arbeidsplasser i hele landet. Følgene av Russlands krig mot Ukraina viser hvor viktig det er at Norge fortsetter å være en forutsigbar eksportør av olje og gass. Europa kan ikke fortsette å være avhengig av Russland.

Disse medlemmer vil videreutvikle Norge som en energinasjon. Slik sikrer vi velferdssamfunnet og fortsatt verdiskaping over hele landet. Dette er også et bidrag til Europas sikkerhet. Disse medlemmer vil derfor satse mer på kartlegging og leting, forskning og utvikling. Videre skal det åpnes flere blokker for leting og utvinning samt bygges infrastruktur slik at Norge kan eksportere enda mer gass.

Disse medlemmer vil også kartlegge forekomster av mineraler på norsk sokkel for å sikre muligheten for etterspurte råvarer og fremtidige inntekter til Norge.

Lavere strømpris

Strømprisene er rekordhøye, og for mange er strømregningen nær tålegrensen. I tillegg kommer økende priser på drivstoff og mat. Dette gjør at folk og bedrifter går et vanskelig år i møte. Energikrisen er politikerskapt. Russlands krigføring og Norges eksport via de to nyeste utenlandskablene er viktige årsaker. Det er ikke riktig at staten og kommunene skal håve inn milliarder på de høye olje-, gass-, og strømprisene, mens folk flest og bedriftene sliter.

Disse medlemmer mener at staten bør senke særavgifter og merverdiavgiften og fjerne el-avgiften slik at folk kan sitte igjen med mer og bedriftene kan gå med overskudd. Disse medlemmer ønsker å sette en makspris på 50 øre per kWt inkl. mva. Den skal gjelde for alle, både husholdninger, fritidseiendom, frivilligheten og næringsliv. Strømtøtten forbrukerne mottar, settes til 100 pst. over 50 øre.

En klimapolitikk som virker

Disse medlemmer vil ha en effektiv, økonomisk bærekraftig klimapolitikk som virker. Det hjelper lite om vi reduserer utslipp i Norge hvis de øker langt mer i andre land. Målet er derfor å få ned utslippene glo-

balt. Disse medlemmer mener de beste tiltakene er å kjøpe klimakvoter, fordi man slik får gjennomført utslippskutt der de er billigst.

Disse medlemmer vil satse på tiltak som skogplanting og gjødsling av skog. Ung skog i god vekst tar opp mye CO₂, slik at klimautslippene blir mindre.

Disse medlemmer er mot en kostbar symbolpolitikk. Disse medlemmer vil derfor stoppe elektrifisering av sokkelen. Det vil spare skattebetalerne for minst 50 mrd. kroner og sørge for rundt 10 tWh mer strøm til norske forbrukere og bedrifter på land. Disse medlemmer mener også at CCS-prosjektet Langskip er en feilprioritering fordi staten tar nesten all risikoen mens skattebetalerne tar regningen. Staten bør trekke seg fra prosjektet.

Norge må rustes bedre for å håndtere klimaendringene. Disse medlemmer vil derfor prioritere flom- og skredsikring. Disse medlemmer vil også forsterke arbeidet mot forsøpling på land og i havet.

Mer fornybar energi

Disse medlemmer vil styrke satsingen på vannkraften, som er vår viktigste fornybarkilde. En oppgradering av eksisterende vannkraftverk vil gi oss 6–8 tWh mer strøm. Disse medlemmer ønsker et skattesystem som stimulerer til lønnsomme oppgraderinger og større vannkraftproduksjon. Rimelig fornybar kraft skal fortsatt være et konkurransefortrinn for norsk industri. Disse medlemmer støtter utbygging av vindkraft bare hvis det er lønnsomt og har lokal tilslutning.

Kommunen er til for innbyggerne

Disse medlemmer ønsker JA-kommuner som er til for innbyggerne, ikke omvendt. Kommunene skal være pådriver og ressurs for innbyggerne, ikke en bremsekloss. Disse medlemmer vil fjerne forbud, påbud, reguleringer og byråkrati.

Det er mer effektivt å løse oppgaver nær folk gjennom lokaldemokratiet, fremfor at alt skal detaljstyres fra regjering, storting, fylkeskommunen eller statlige byråkrater.

Mer frihet

Et sterkt lokalt folkestyre gir folk og lokalsamfunn frihet og mulighet til å styre sin egen hverdag. Statlig detaljstyring og byråkrati må kuttes. Makt og myndighet må gis til de folkevalgte nærmest mulig innbyggerne.

Disse medlemmer vil fjerne Statsforvalterens og Statens vegvesens innsigelsesrett i arealsaker. Dette er eksempler på at staten i altfor stor grad detaljstyrer kommunene.

Mindre skatt

Disse medlemmer mener enkeltmennesker skal styre over eget liv, og at man skal begrense det offentliges makt og mulighet til å skattlegge. Disse

medlemmer ønsker å avskaffe boplikten og fjerne kommunens mulighet til å kreve inn eiendomsskatt på hus og fritidsboliger.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har bidratt til gode økonomiske rammer for Kommune-Norge og vil fortsatt prioritere dette. Kommunene bør primært få sine inntekter gjennom skatt fra innbyggerne og en andel av verdiskapningen, fremfor overføring fra staten. Eksempler på dette er havbruksinntekter som kommunene får sin andel av.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er en belastning for folk flest. Disse medlemmer mener kommunene skal fjerne eiendomsskatten.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har fått Stortinget med på å vedta at den maksimale satsen for bolig- og fritidseiendom ble redusert fra fem til fire promille fra 2021. Som et minimum forventer disse medlemmer at husstander og næringsliv får nytte godt av disse skattekuttene.

Legg ned Statsforvalteren

Statsforvalterne har også flere oppgaver som kommunene selv kan løse. Disse medlemmer foreslår derfor å fjerne Statsforvalteren, som tidligere het Fylkesmannen, og gi mer makt til lokaldemokratiet. Disse medlemmer vil overføre midler til kommunesektoren for å løse de oppgavene statsforvalterne har i dag.

Fylkeskommunen

Disse medlemmer mener Norge kan klare seg med to administrative nivåer, stat og kommune. Fylkeskommunen er et fordyrende mellomledd uten særlig legitimitet fra innbyggerne. Oppgavene fylkeskommunen i dag løser, kan flyttes til kommunene, private eller staten der det er mest hensiktsmessig.

Distriktpolitikk

Distriktpolitikk handler ofte om å kappes om overføringer fra stat til distrikt. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets distriktpolitikk handler om at distriktene må få lov til å utnytte sine fortrinn til næringsutvikling og på den måten bli attraktive. I tillegg må staten legge forholdene til rette med infrastruktur.

Disse medlemmer foreslår å øke veibudsjettet med flere milliarder kroner, noe som vil være viktige bidrag til distriktpolitikken.

Disse medlemmers forslag om å redusere avgifter vil også være bedre for distriktene, mens regjeringen foreslår store skatteøkninger for næringsliv og kystkommuner, noe som er svært distriktsfiendtlig.

Mange små butikker ute i distriktene sliter i dag og risikerer å måtte stenge ned på grunn av at inntjeningen ikke står i stil med utgifter grunnet ekstreme strømpriiser. Disse medlemmer foreslår at ingen skal betale

mer enn 50 øre per kWh for strømmen. Med en slik ordning vil småbutikkene kunne holde åpent og beboerne få et tilbud i nærheten av der de bor.

Regjeringskvartal

Utvikling av nytt regjeringskvartal har vært en lang og vanskelig prosess der sikkerhet har vært viktig. Disse medlemmer er opptatt av en ryddig prosess og nøktern pengebruk i slike store prosjekter.

Disse medlemmer mener kostnaden for det nye regjeringskvartalet er for høy. Disse medlemmer mener det må gås en ekstra runde for å få til bedre løsninger og redusere bruken av skattebetalernes penger på prosjektet.

Private aktører er viktig for tjenestene

Disse medlemmer ønsker et mangfold av aktører som leverer offentlig finansierte tjenester til innbyggerne. Dette er gode tilbud som gir valgfrihet, blant annet i eldreomsorgen, helsevesenet og barnehager.

Kvalitet, valgfrihet og verdiskapning

En god utdanningssektor er avgjørende for å utvikle morgendagens talenter og arbeidskraft. Det er disse som skal sikre morgendagens velferdssamfunn og verdiskapning.

Det er det offentliges ansvar å legge til rette for kvalitet og mangfold i utdanningen – fra barnehage til universitet. Når folk kan velge selv hva som er best for dem, fører dette til bedre kvalitet på tilbudet. Det er derfor ødeleggende når regjeringen angriper private aktører. Det går ut over folks valgfrihet og det går ut over kvaliteten. For disse medlemmer er det ikke viktig hvem som leverer tjenesten – om det er privat eller offentlig. Det viktige er tjenestens kvalitet og friheten til å velge selv.

Sikrer de private barnehagene

Regjeringen kutter i pensjonstilskuddet for å få færre private barnehager. Disse medlemmer mener de private barnehagene er viktige. Det store mangfoldet – små og store, kommersielle og ideelle – gir foreldre stor valgfrihet. Disse barnehagene står for omtrent halvparten av barnehagetilbudet nasjonalt, og har i snitt høyere tilfredshet og lavere sykefravær enn offentlige. De krever også mindre tilskudd fra kommunene enn kommunale barnehager, og slik spares skattebetalerne for flere milliarder kroner hvert år.

Disse medlemmer vil at private barnehager skal likebehandles med offentlige, og foreslår å bevilge 685 mill. kroner til å reversere kuttene i pensjonskostnadene for private barnehager.

Verdens beste skole

Norske barn har krav på å få verdens beste undervisning, tilpasset den enkelte elevs nivå. For å få til dette vil

disse medlemmer ta i bruk verktøy slik som nasjonale prøver for å måle fremgang og kvalitet. Skolen må være fleksibel og åpen, og ha stort rom for tilpassede, lokale løsninger. Gode tiltak som gir mangfold og kvalitet, skal styrkes.

Pandemien var svært forstyrrende for utdanningsløpet til norske elever. Den ble etterfulgt av en langvarig lærerstreik. Det er viktig å følge opp de elevene som opplever særskilte utfordringer som følge av dette, og fokusere på å tette de kunnskapshullene som har oppstått i den generelle opplæringen. Disse medlemmer mener derfor at de store summene som det offentlige har spart på lærerlønninger under streiken, må beholdes i skoleverket og investeres i økt aktivitet og kvalitet i skolen.

Utdanning til arbeid

Elever og studenter må gis mulighet til å velge utdanninger som gir dem arbeid som bidrar til verdiskapingen i samfunnet. Disse medlemmer mener det er behov for mer markeds- og verdiskapingsrettet utdanning. Mange bedrifter sliter med å få tak i folk med yrkesfaglig kompetanse, og fylkene prioriterer ikke disse utdanningstilbudene. Disse medlemmer vil styrke yrkesfaglinjene, og foreslår derfor midler til 1 500 flere fagskoleplasser.

Disse medlemmer mener at finansieringssystemet for universiteter og høyskoler må endres slik at arbeidsmarkedets behov og jobb etter studiet vektlegges mer. Universiteter, høyskoler, fagskoler, regioner, kommuner og næringslivet må samarbeide om å tilby studenter skoleplasser som fører til verdiskapende og relevant arbeid.

Bedre økonomi for studentene

Den kraftige prisøkningen har gjort en allerede stram studentøkonomi enda verre. Disse medlemmer foreslår å øke studiestøtten til 1,5 G over fire år og knytte støtten til grunnbeløpet i folketrygden slik at den oppjusteres hvert år.

Regjeringen har foreslått å redusere stipendandelen for norske studenter som studerer og betaler skolepenger i utlandet. Dette vil øke kostnaden for å studere i utlandet betraktelig.

Disse medlemmer mener at dette skaper et sosialt skille. Det er de studentene med best økonomi eller rikeste foreldre som får studere i utlandet. Disse medlemmer mener at staten må legge til rette for like muligheter for alle nordmenn, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Disse medlemmer går derfor mot regjeringens foreslåtte kutt i stipendandelen.

Sikkerhet for folk, eiendom og verdier

Disse medlemmer mener at samfunnets viktigste oppgave er å ivareta innbyggernes trygghet og sik-

kerhet. Disse medlemmer vil styrke både politiet og rettsvesenet.

Utviklingen i trusselbildet har blitt mer alvorlig, både i våre nærområder og her hjemme. Disse medlemmer viser til at det er stadig flere skyteepisoder, grov vold og kriminalitet på åpen gate. Trygghet i hverdagen for den enkelte er viktig for den enkeltes livskvalitet. For å oppnå dette må hele justissektoren sees under ett, fra kriminell handling til dom og soning. Disse medlemmer foreslår en rekke tiltak for å styrke både politi, rettsvesen, kriminalomsorg og beredskap.

Et styrket politi

En forutsetning for å skape en trygg hverdag er at politiet har kapasitet både til å følge opp hverdagskriminalitet og til å håndtere store og alvorlige hendelser. Politiet må ha kapasitet både til å trygge gatene og hindre at innbyggerne utsettes for kriminalitet. Samtidig må det sørges for videreutvikling og vedlikehold av beredskapen for å håndtere større hendelser, terror og organisert kriminalitet.

Politiet må tilføres tilstrekkelig med midler for å sikre kortere responstid, nok politi i gatene og økt tilstedeværelse i distriktene. Disse medlemmer foreslår en styrking av politiet i sitt alternative budsjett. Dette er helt nødvendig for å sette politiet i stand til å utøve sitt viktige samfunnsoppdrag på en forsvarlig måte. Disse medlemmer foreslår derfor 80 mill. kroner spesifikt for å sikre døgnbemanning hele året ved Politiets beredskapssenter.

Kamp mot gjengkriminalitet

De siste årene har vi opplevd en betydelig økning i ungdoms- og gjengkriminalitet, både i hovedstaden og andre steder i landet. Barn ned i 13-årsalderen begår alvorlige kriminelle handlinger. Disse medlemmer mener det kreves umiddelbar ressurstilførsel for å stanse denne utviklingen.

Samtidig må politiet gis bedre verktøy for å stanse utviklingen, slik disse medlemmer har fremmet forslag om i Stortinget. Dette er avgjørende viktig for å bryte kriminelle løpebaner i ung alder, og for å sikre at flere barn og unge får de beste forutsetninger for gode liv.

Uavhengige og effektive domstoler

Disse medlemmer vil beholde gjeldende budsjettmodell for domstolene, som ivaretar domstolenes budsjettautonomi og sikrer den tredje statsmakts uavhengighet. Det er også viktig med et økonomisk rammeverk som sikrer at effektiviteten i norske domstoler kan opprettholdes.

Styrking av kriminalomsorgen

Det er økende bekymring over bemanningssituasjonen i kriminalomsorgen. Ansatte føler at deres sik-

kerhet er svekket som følge av for lav bemanning, og det har vært flere alvorlige episoder hvor ansatte i norske fengsler har blitt angrepet. Dette fører igjen til økning i antall sykmeldinger og at dyktige folk slutter i kriminalomsorgen. Denne situasjonen må tas på alvor før det er for sent. Disse medlemmer foreslår derfor at kriminalomsorgen tilføres ytterligere midler til styrking av drift, særlig styrking av grunnbemanningen i norske fengsler.

Helhetlig beredskap

Situasjonen vi nå opplever med krig i våre nærområder, viser hvor viktig det er å bygge en helhetlig nasjonal beredskap. Samtidig spiller Sivilforsvaret en nøkkelrolle i små og store kriser. Sivilforsvaret har et stort behov for tilføring av ytterligere ressurser, både for å styrke bemanningen og for å erstatte foreldet utstyr og materiell. Disse medlemmer er opptatt av å anerkjenne den viktige rollen Sivilforsvaret spiller for å trygge vår nasjonale beredskap, og foreslår derfor å styrke Sivilforsvaret i 2023.

Nei til næringsfiendtlige skatter og avgifter

Ryggraden i den norske økonomien er alle de private bedriftene som skaper verdier og arbeidsplasser over hele landet. For at flere bedrifter skal etableres og vokse, må rammevilkårene være stabile og gode. Det siste året har vi sett at dette ikke lenger kan tas for gitt.

Billig og ren kraft har historisk vært et konkurransefortrinn for norske bedrifter. Dette er i ferd med å skusles bort av politikere som prioriterer å eksportere strømmen til Europa og igangsette dyre elektrifiseringsprosjekter. Dette gir dyrere strøm og mindre kraftoverskudd. Det gir lavere lønnsomhet i bedrifter som trenger mye strøm. Bedrifter får ikke kompensasjon for de høye strømprisene. Disse medlemmer mener at alle bedrifter bør få en makspris på strøm på 50 øre per kWt.

Næringslivet er avhengig av at skatte- og avgiftsnivået holdes på et nivå som gir overskudd og insentiver til å satse videre. Den rød-grønne regjeringen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet øker skattene og avgiftene til rekordhøyder. Innføring av grunnrenteskatt på havbruk og økning i formuesskatt og utbytteskatt er en brems for privat verdiskapning. Dette er disse medlemmer sterkt imot, fordi det går ut over bedriftenes lønnsomhet og folks arbeidsplasser.

Disse medlemmer vil i 2023 sette fokus på bedrifters rammevilkår, og be regjeringen om å legge frem en industrimelding og en melding for små og mellomstore bedrifter.

Nei til grunnrenteskatt på havbruk

Havbruksnæringen har store muligheter for vekst og verdiskapning gjennom økt produksjon, oppdrett av nye arter og mer videreforedling. Regjeringens forslag om å innføre grunnrenteskatt har sendt sjokkbølger

gjennom næringen og har effektivt stoppet eller frosset nye investeringer. Hundrevis av planlagte arbeidsplasser har blitt lagt i skuffen.

Mange teller på knappene om de skal si opp folk, og mange ansatte har allerede fått permitteringsvarsel. Det er alvorlig at regjeringen ikke skjønner konsekvensene av egen politikk. Disse medlemmer vil jobbe hardt for å stoppe grunnrenteskatten.

Utvikling av mineralnæringen

Russlands krig mot Ukraina og et generelt økt konfliktnivå i verden viser at det kan være svært risikabelt å være for avhengig av nødvendige ressurser i andre land. Land som Russland og Kina sitter på mange mineraler og metaller som er viktige i produksjon av for eksempel gjødsel og høyteknologi. I hele Vesten legges det planer for å sikre forsyning av essensielle råvarer. Dette er en unik mulighet for mineralrike Norge til å utvikle denne næringen, som har et stort potensial for å skape verdier og arbeidsplasser i distriktene. Å utvikle mineralnæringen er derfor en prioritet for Fremskrittspartiet. Disse medlemmer mener økt kartlegging av mineraler, forenklet byråkrati og kortere saksbehandlingstid må prioriteres. Mineralnæringen er en kapitalkrevende industri, og disse medlemmer foreslår derfor å opprette et statlig kapitalfond som skal investere i norske utvinningsprosjekt.

Vil kjempe for nettolønnsordningen

Maritim næring skaper store verdier, og norske sjøfolk har en nøkkelrolle i å opprettholde og styrke den unike norske maritime klyngen. Nettolønnsordningen er det viktigste virkemiddelet for å få norske, kompetente sjøfolk. Regjeringen innførte betydelige kutt i ordningen ved å innføre tak på alle fartøysegmenter. Dette svekker konkurransekraften til norske sjøfolk og norske rederier og skaper utrygghet for de omtrent 12 000 norske sjøfolkene som dekkes av ordningen. Disse medlemmer vil reversere regjeringens kutt og tilbakeføre ordningen til slik den var da Fremskrittspartiet gikk ut av regjering. Da var ordningen uten tak.

Landbruket må bli mer konkurransedyktig

Landbruket er i dag helt avhengig av store subsidier fra staten. Disse medlemmer har tro på at norsk landbruk vil være i stand til å produsere så mye og god mat at det reduserer behovet for overføringer fra staten. Disse medlemmer vil derfor legge til rette for at gårdsbruk kan drive større og mer effektivt, og tilpasset inntektsmuligheter fra markedet. For å markere Fremskrittspartiets prinsipielle syn på landbruket reduserer disse medlemmer subsidiene fra staten til landbruket i 2023 i sitt alternative budsjett.

Krigen i Ukraina viser at matproduksjon kan være sårbar i krig og konflikt. I Norge har vi god matsikkerhet, men vi må hvert år importere matkorn avhengig av hvor

gode avlingene er. Regjeringen foreslår å sette av midler til beredskapslager for matkorn, men sier ikke noe om lagerets innretning. Disse medlemmer er skeptiske til store, sentraliserte kornlagre. Isteden ønsker disse medlemmer å se på hvordan vi kan øke lagringskapasiteten rundt på gårdene. Dette vil også bidra til å løse logistikkutfordringer i kornhøsten, samtidig som lagringskapasiteten og forsyningssikkerheten øker.

Norske interesser først

I en verden med økt ustabilitet og raske endringer er ivaretagelsen av norske interesser en hovedprioritet i utenriks- og sikkerhetspolitikken. Norges sikkerhet er først og fremst ivaretatt gjennom vårt NATO-medlemskap. Disse medlemmer mener at oppgaver som styrker Norges grenser, interesser og verdier må prioriteres i utenrikstjenesten.

Stopp sløseriet av bistandspenger

Det er mange viktige formål innenfor Norges grenser, og folks utgifter øker. Regjeringen velger fortsatt å gi rekordmye i bistand. Disse medlemmer har alltid vært mot stortingsflertallets ambisjon om at én pst. av BNI skal gå til bistand hvert eneste år. Bistandsnivået må reduseres betydelig, og midlene må kontrolleres bedre og gå til færre formål og land. Slik blir det lettere å se effekten av pengene. Ofte er den tydeligste effekten at bistandsbransjen vokser. Disse medlemmer mener at bistanden må gå til tiltak som gjør at land kan komme seg ut av fattigdom.

Mer hjelp til flyktninger i nærområdene

Flukt og masse migrasjon er blant de største utfordringene globalt. I dag ser vi at også Europa er i en ny flyktningsituasjon som følge av krigen i Ukraina. Disse medlemmer er positive til at ukrainske flyktninger kommer til Norge og på annen måte mottar norsk hjelp. Situasjonen i Ukraina kombinert med andre flyktninger legger et stort press på mottakerland og lokalsamfunn. Hvis flest mulig skal hjelpes, er det både tryggere og mer kostnadseffektivt å hjelpe i nærområdene, der det er mulig. Da slipper flyktninger å utsettes for unødvendige farer på lange reiser som menneskesmuglere profitterer på. Behovet for finansiering er stort, og mottakerlandene i nærområdene sitter ofte igjen med både ansvaret og regningen. Derfor mener disse medlemmer at hjelp til flyktninger der de er, skal være høyt prioritert over bistandsbudsjettet.

Krav til mottakere av bistand

Mottakere av norske skattepenger må vite at bistanden er midlertidig, og bistandsprosjekter må komme med en sluttdato. Disse medlemmer mener at mottakerne også må forplikte seg til å jobbe for økonomisk vekst og utvikling, med formål om bistandsuavhengighet. Dette inkluderer også å få kontroll på en eksplosiv

befolkningsvekst, som er en av de fremste utfordringene for økonomisk utvikling i fattige land. Videre skal land som har økonomisk mulighet til å finansiere egne prosjekter, slik som Kina, ikke få norske skattepenger. Land og aktører slik som den palestinske selvstyremyndigheten, som prioriterer å gi betydelige summer til dømte terrorister over sitt budsjett og som indoktrinerer barn i hat og vold, skal ikke få støtte fra norske skattebetalere.

Nasjonal sikkerhet er hovedprioritet

En av statens viktigste oppgaver er å sikre innbyggerne mot trusler utenfra. Uten trygghet mot påvirkning og trusler fra aktører som vil skade Norge, vil folk flest føle at hverdagen blir usikker og demokratiet vil smuldre opp.

Russlands angrep på Ukraina har vist oss at fred og frihet ikke kan tas for gitt. Norges NATO-medlemskap er viktigere enn noen gang.

Nasjonal suverenitet og sikkerhet må sikres gjennom et sterkt nasjonalt forsvar bygget på allmenn verneplikt og bred alliansebygging i NATO. Sverige og Finland vil forsterke det nordiske forsvarssamarbeidet. Forsvarspolitikken skal planlegge for morgendagens utfordringer og løse dagens oppgaver på en forsvarlig måte, til beste for Norges sikkerhet. Det betyr at Forsvaret raskt må kunne tilpasses nye trusselbilder og ny teknologi. Ikke minst gjelder dette innenfor cyberdomenet. Det krever evne til omstilling og rekruttering av riktig personell. Forsvarets kampkraft skal virke avskrekken- de og samtidig ha evne til selvforsvar.

Disse medlemmer mener at Norge skal være en konstruktiv bidragsyter i NATO. NATO er den viktigste arenaen for deltakelse og samarbeid når det gjelder sikkerhet. Disse medlemmer ønsker å begrense norsk deltakelse i internasjonale operasjoner og mener slik deltakelse bør være forankret i NATO.

Disse medlemmer ser NATO som en god arena for materiellsamarbeidsprosjekter. Med stadig endrede politiske forhold og ulike perspektiver på utfordringene NATO står overfor, er det viktig å sikre et sterkt bånd til våre fremste allierte, USA og Storbritannia. Derfor ønsker disse medlemmer å åpne opp for etablering av allierte baser på norsk jord, også i fredstid.

Disse medlemmer ønsker at flere gjennomfører førstegangstjeneste. Det vil være bra for den enkelte og for landet. Dette vil også bedre tilgjengeligheten på vernepliktige for tjeneste i Heimevernet. Avtjening av verneplikten bør få økt status også i det sivile samfunnet. Disse medlemmer ønsker å øke dimisjonsgodtgjørelsen og tjenestetillegget. Det vil sikre at færre lider et stort økonomisk tap ved å gjennomføre førstegangstjeneste.

Forsvaret står overfor store materiellanskaffelser, noe som vil medføre bindinger av investeringsmidler i årene som kommer. Alle anskaffelser vil kreve årlige

driftsmidler og ofte også spesialutdanning. Disse medlemmer frykter at investeringsveksten vil gå på bekostning av driftsmidler. Dette vil medføre at materiell ikke vil bli benyttet som forutsatt, noe som vil bidra til at utdanning og tjenesteutførelse svekkes. Investeringer, drift og utdanning må derfor sees i sammenheng.

Disse medlemmer er, og har alltid vært, opptatt av å ivareta Forsvarets personell både i utenlandstjeneste og tjeneste i Norge. Soldater som gjennomfører utenlandsoppdrag, må også følges tett opp i etterkant av gjennomførte oppdrag. Mange reaksjoner kommer lang tid etter at oppdraget er over, og da er det viktig og riktig at veteranene har ressurssteder de kan henvende seg til. Alle former for senskader skal tas på alvor, og oppfølging skal skje både fra Forsvaret og det sivile helsevesenet.

Veteranorganisasjonene er viktige samarbeidspartnere i dette arbeidet, de besitter erfaringer og kompetanse som kan bidra til bedre tilrettelegging og oppfølging av våre veteraner. Disse medlemmer støtter veteranorganisasjonenes ønske om mer sivil forskning på veteranenes helse og psykiske reaksjoner.

Trygghet for folk flest gjennom bedre beredskap og tettere samarbeid mellom Forsvaret og de sivile aktørene er viktig for disse medlemmer. Beredskapsarbeidet er svært viktig, og Forsvarets rolle må avklares og defineres slik at organisasjonen kan bistå det sivile samfunn mest mulig hensiktsmessig. Samarbeidet mellom politi og forsvar bør utvikles videre både innenfor beredskap, informasjonsbehandling og operative oppgaver.

Arbeid skal lønne seg

Så mange som mulig må delta i arbeidslivet for at det norske velferdssamfunnet skal bestå. Derfor vil disse medlemmer arbeide for at arbeidslivet skal være trygt, fleksibelt og familievennlig, med plass til alle.

Stadig flere står utenfor arbeidslivet, og antall eldre øker kraftig i årene fremover. Vår velferdsmodell er avhengig av at alle bidrar etter evne. Virkemidlene må derfor innrettes på en måte som gjør at arbeid alltid lønner seg. Enkeltmennesket må få brukt sin arbeidsevne.

Til kamp for pensjonistene

Alderspensjon skal bidra til å gi alle eldre en verdig alderdom og skal være basert på opptjente rettigheter. Pensjonsreformen gjorde at landets pensjonister gjennom flere år tapte kjøpekraft. Disse medlemmer viser til at i 2021 fikk Fremskrittspartiet gjennomslag for at underreguleringen på 0,75 pst. ble fjernet, og dette gir pensjonistene nå en inntektsvekst lik snittet av lønns- og prisvekst.

Disse medlemmer vil fortsette kampen for pensjonistene. Gifte og samboende pensjonister får sin pensjon avkortet med ti pst. hvert eneste år. Disse medlemmer mener det er urettferdig at pensjonister

på bakgrunn av sivilstatus får lavere pensjon enn det de har opparbeidet gjennom et langt yrkesliv. Derfor foreslår disse medlemmer å fjerne avkortningen for gifte og samboende over to år, første skritt tas i 2023 med virkning fra 1. juli 2023.

Disse medlemmer vil også at de som har de laveste pensjonene, skal få hevet sin pensjon. Disse medlemmer foreslår derfor å øke pensjonen med 7 500 kroner for alle minstepensjonister med virkning fra 1. juli 2023.

400 nye plasser for varig tilrettelagt arbeid (VTA)

Regjeringens budsjettforslag legger opp til et kutt i antall plasser for varig tilrettelagt arbeid (VTA). Tall fra Arbeidsgiverforeningen for vekst- og attføringsbedrifter (ASVL) viser at mellom 8 og 10 av personer med utviklingshemming i alderen 18–25 år står helt uten jobb. Mange av disse ønsker å jobbe. Noen av dem kan med litt tilrettelegging tre inn i det ordinære arbeidslivet, mens andre trenger tettere og tryggere rammer i skjermet virksomhet. Disse medlemmer vil at alle som ønsker å arbeide, får arbeide, og foreslår derfor å bevilge penger til 400 nye plasser i 2023.

Avvikler overgangsstønad

Overgangsstønad gis i dag til funksjonsfriske mennesker hvor eneste særskilte utfordring er at de er alene om hovedomsorgen for små barn. Mange mottakere tar utdanning for å styrke sine muligheter til å komme i arbeid og bli selvforsørget. Disse medlemmer mener det ikke er behov for en særskilt stønad for enslige forsørgere. Disse bør henvises til ordinære studieordninger som Lånekassen og eventuelt gis veiledning og ordinær oppfølging hos Nav. For flere vil dagens ordning med subsidiert barnehageplass, overgangsstønad og ulike tilleggsstønader som skolepenger og annet gjøre det lite lønnsomt å aktivt søke seg mot arbeid og selvforsørgelse før stønadsperioden er over. Disse medlemmer foreslår derfor å avvikle stønaden for de som er i ordningen fra 1. juli 2023, og stanse adgangen til nye søkere fra 1. januar 2024.

Harmoniserer stønader

I dag er det ulikt ytelsesnivå for dagpenger under arbeidsledighet og for de som midlertidig skal gjennom et avklaringsløp mot tilbakeføring til arbeid eller varig uføretrygd. Det er uheldig at det gjøres forskjell på ytelsesnivået mellom slike stønader. Det kan i ytterste konsekvens være et insentiv til å søke seg mot en helse-relatert ytelse. I dag gis det 62,4 pst. av inntekt opp til 6 G (statens grunnbeløp) på ordinære dagpenger, mot 66 pst. av inntekt opp til 6 G på arbeidsavklaringspenger. For de som avklares mot varig uføretrygd, vil ytelsesnivået gi 66 pst. av inntekt opp til 6 G. Disse medlemmer foreslår derfor å harmonisere ytelsene for arbeids-

avklaringspenger og dagpenger til 62,4 pst. av inntekten opp til 6 G.

Større valgfrihet i hverdagen

Familien er det viktigste fellesskapet i samfunnet. Familiene skal få større frihet til å velge det rette for seg selv. Det er en verdifull investering å tilbringe tid med sine barn. Disse medlemmer mener politikerne ikke skal legge føringer på hvordan familiene organiserer sin omsorg for barna, og vil gi folk mer frihet.

Norge har en av verdens beste foreldrepermisjonsordninger, som sikrer barn en trygg og god start på livet. Disse medlemmer vil sikre at denne gode ordningen bevares, og at den gir rom for fleksibilitet slik at den kan tilpasses hver enkelt families situasjon.

Det er nå økte levekostnader som følge av høyere mat-, drivstoff- og strømpriser samt høyere boliglansrente. Denne triple smellen er spesielt vanskelig for flere hundre tusen husholdninger som allerede sliter. Disse medlemmer vil gi familiene en mulighet til å klare seg selv, ved lavere skatter, en sterkere frivillig sektor og satsing på fattigdomstiltak.

Styrker tilbudet til sårbare barn

Barna er det viktigste vi har. Alle barn har rett til en trygg oppvekst. En dårlig oppvekst kan prege et menneske for resten av livet, og det er skremmende å se omfanget av vold og overgrep mot barn. Disse medlemmer vil styrke arbeidet for å forhindre misbruk og vold mot barn.

Disse medlemmer mener at det er viktig å opprettholde et mangfoldig barnevernstilbud av høy kvalitet. Det er avgjørende at det offentlige sikrer oppvekstvilkår som er best mulig tilpasset det enkelte barn, særlig når hjelp og oppfølging i familien ikke lenger er tilstrekkelig.

Dagens regjering setter ideologi foran barnets beste med sitt uttalte mål om å prioritere offentlige og ideelle tiltak foran bruken av private barnevernsinstitusjoner. Disse medlemmer vil derfor øke muligheten til å velge private barnevernstjenester, fordi de private bidrar til kvalitet og mangfold. Det gir hvert enkelt barn best mulig tilpasset tiltak.

Disse medlemmer mener barnevernets makt må avgrenses, slik at individets rettigheter og handlefrihet bevares. Barnevernet må kun gripe inn der det ikke er noen annen utvei. Flere saker de siste årene har bidratt til å svekke tilliten til barnevernet. Disse medlemmer foreslår mer penger for å heve kompetansen i barnevernet.

Mens regjeringen sier de skal satse mot diskriminering, er de blinde for at mange lever under negativ sosial kontroll. For disse medlemmer er bekjempelsen av dette den viktigste likestillingskampen i vår tid. Det

dreier seg om å sikre alle – uavhengig av bakgrunn – personlig frihet.

Redusert kontantstøtte og engangsstønad

Engangsstønaden til mødre uten inntekt har mer enn doblet seg fra 2014. Dette er uheldig for integrering og sysselsetting. Disse medlemmer foreslår å redusere engangsstønaden slik at vi i første omgang kommer tilbake til 2018-nivå.

I dag kan personer som mottar ytelser fra folketrygden, som sykepenger, arbeidsavklaringspenger, overgangsstønad og uføretrygd, få utbetalt engangsstønad i tillegg. Det betyr at disse får doble ytelser, noe som kan svekke motivasjonen til å søke seg tilbake til arbeidslivet. Disse medlemmer foreslår å fjerne denne muligheten fra 1. juli 2023. Disse medlemmer foreslår samtidig å fjerne adgangen til kontantstøtte ut over den måneden man får barnehageplass.

Kutter til kirke og trossamfunn

Disse medlemmer mener at staten ikke bør prioritere å finansiere driften av Den norske kirke og andre trossamfunn gjennom skatter og avgifter fra folk flest. Det bør være opp til medlemmene selv å velge om de vil gi penger til dette. Derfor foreslår disse medlemmer å kutte bevilgningene til kirke og trossamfunn, slik at båndene til staten kuttes og trossamfunnenes egenart kan styrkes.

Kultur som næring, ikke sløseri

Disse medlemmer mener vi bør se på kultursektoren som en næring som omsetter for milliarder av kroner. Den skaper arbeidsplasser, vekst og aktivitet over hele landet. Kultursektoren omfatter tusenvis av bedrifter og selvstendig næringsdrivende. Den skaper også store ringvirkninger for blant annet reiselivet. Derfor bør sektoren bli mer publikumsrettet, og mindre avhengig av offentlig støtte. Kultursektoren forbindes gjerne med offentlig pengebruk og sløseri. Disse medlemmer er motstander av at skatter og avgifter brukes for å finansiere kultur for eliten.

Kulturen må bli mer publikumsrettet og være fri og uavhengig av politisk styring. Det er ikke offentlig finansiering som skal være målet med kulturaktiviteter, men at kulturlivet i størst mulig grad kan leve av å engasjere publikummet sitt. Det er folk flest, og ikke politikerne, som skal velge hva de skal se på og lytte til.

Derfor vil disse medlemmer gjennomføre store kutt i overføring til kultur som hovedsakelig er finansiert av det offentlige, slik som støtte gjennom kulturfondet og store, tungdrevne institusjoner som Operaen.

Det er viktig at mediene og offentligheten respekterer og dyrker ytringsfriheten. Den er en grunnleggende verdi og helt fundamental for vårt demokrati.

Et løft for frivilligheten

Frivillighet er en viktig drivkraft i vårt samfunn. Kulturaktiviteter spesielt rettet mot barn, unge, frivillige lag og organisasjoner, som for eksempel idrett og musikk, er viktige bærebjelker i norsk kulturliv.

Gode rammevilkår for frivillige lag og organisasjoner over hele landet er en viktig politisk målsetting for å støtte opp om dugnadsånden og engasjementet i det norske folk. Disse medlemmer ønsker derfor at momskompensasjonen skal bli regelstyrt.

Disse medlemmer mener det er et nasjonalt viktig ansvar å ta vare på vår historie og kulturarv og sikre den for kommende generasjoner.

Kutter i NRK

En fri og uavhengig presse er en forutsetning for demokratiet, ytringsfriheten og rettsstaten. Pressen må være fri fra økonomiske bidrag fra staten, derfor kutter disse medlemmer i pressestøtten til aviser. Disse medlemmer mener at NRK, og de såkalt meningsbærende avisene, ikke bør finansieres av skattebetalerne. De bør forholde seg til den samme konkurransesituasjonen som andre mediehus. Disse medlemmer kutter derfor tre mrd. kroner i skattefinansieringen av NRK.

Mindre byråkrati

Disse medlemmer har i alternativt budsjett for 2023 prioritert det viktigste først. Disse medlemmer foreslår flere kutt i offentlig sektor, slik at det i en situasjon med ekstreme prisøkninger blir mulig å kutte i skatter og avgifter for å hjelpe folk og bedrifter gjennom «krisen».

Skatte- og avgiftslettelser vil bidra til vekst i privat sektor, både for bedrifter og husholdninger. Det er privat sektor som er viktigst for å holde samfunnet i gang i by og bygd. Norge preges av for mye konsentrasjon om offentlige stimuleringsordninger og arbeidsplasser. Disse medlemmer vil slippe skaperkraften fri i privat sektor og sørge for at større deler av verdiskapningen blir igjen i lokalsamfunn over hele landet – ikke trekkes inn til Oslo og Finansdepartementet for ny utdeling.

Kutt i offentlig sektor

Disse medlemmer mener det er fornuftig å ha en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i offentlig sektor, som øker bevisstheten rundt hvordan dine og mine skattepenger blir brukt. For 2023 foreslår derfor disse medlemmer at ABE-reformen videreføres med én pst.

Disse medlemmer foreslår videre å legge ned fylkeskommunen, fordi det ikke er behov for tre forvaltningsnivåer i Norge. Det er heller ikke behov for statsforvaltere, som tidligere het fylkesmenn. Oppgavene som fylkeskommunen og statsforvalterne utfører, kan flyttes til kommuner og stat. Disse medlemmer fo-

reslår også å redusere antall skattemilliarder som går til å finansiere NRK.

Slipp private til

Disse medlemmer ønsker at alle gode krefter skal få bidra til å gjøre fellesskapstjenester bedre, ved at også andre aktører enn det offentlige selv skal få produsere tjenesten. Det offentlige er fortsatt ansvarlig for finansieringen. Et mangfold av tjenesteleverandører gir et bedre tilbud der tjenestemottaker selv får forbrukermakt gjennom valgfrihet, samt at dette også bidrar til tjenesteinnovasjon.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023 med forslag til endring av mva.-kompensasjonsordningen for idrett, frivillighet og kultur slik at den blir regelstyrt istedenfor rammebevilget.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide landbaserte strategier for hvordan norsk bistand kan fases ut i motakerlandene på sikt.»

«Stortinget ber regjeringen kutte støtten til de palestinske selvstyremyndighetene inntil ordningen med 'terrorlønn' er avvirket og undervisningsmateriellet i skolene er utbedret.»

«Stortinget ber regjeringen styrke nettolønnsordningen gjennom å fjerne alle tak i de ulike fartøyssegmentene permanent, og beholde tilskuddsmodellen for lasteskip i NIS i utenriksfart.»

«Stortinget ber regjeringen videreføre godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ordning for stamcellebehandling i Norge og/eller bistand til å kjøpe dette i utlandet.»

«Stortinget ber regjeringen kompensere de private barnehagene for kostnaden ved å gjennomføre Stortingets nylig vedtatte krav om at hver private barnehage må gjøres om til et selvstendig rettssubjekt.»

«Stortinget ber regjeringen avvikle dagens bompengeordning og legge til grunn statlig fullfinansiering av infrastruktur.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nedtrappingsplan for engangsavgiften slik at den kan avvikles senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2025. Avvikling av vektkomponenten prioriteres først.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nedtrapingsplan for omregistreringsavgiften slik at denne reduseres til selvkost.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 lage en strategi for å redusere særavgiftsnivået på kjøretøy til et europeisk normalnivå.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om særavgifter i løpet av 2023.»

«Stortinget ber regjeringen opprette egen post på statsbudsjettet for Politiets nasjonale beredskapssenter (PNB).»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av konsekvenser for aktivitet og arbeidsplasser i tiltaksområder med redusert arbeidsgiveravgift som følge av endrede forutsetninger som ble innført i 2010 for bl.a. krav til registrert lokalisering av selskapers hovedkontor.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres en fremtidsrettet 'ultraren' operasjonsstue med en renhetsgrad i lufta på 10 CFU/m³ ved Klinikk Alta.»

3.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Fordeling i dyrtid

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at vi er inne i en generell dyrtid, der husholdningene har fått dårligere råd og folk sliter med store regninger til strøm og mat og med å få endene til å møtes. De som er mest utsatt, er de som har minst fra før. I en slik situasjon er det avgjørende at statsbudsjettet fører til en kraftfull omfordeling og styrket velferd.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås en dyrtidspakke på 8,6 mrd. kroner. Dette går til å øke både den generelle barnetrygden og barnetrygden for enslige forsørgere samt å innføre et søskentillegg, styrke minstepensjonen, studiestøtten, sosialhjelpen, strømstøtten i bostøtten, minstesatsen for uføre, barnetillegget for AAP-mottakere og stønaden for beboere på mottak. I tillegg foreslås det å styrke velferden gjennom en utvidelse av gratis halvdagsplass i SFO til andre klasse og utvidelse av tannhelse reformen. Matmomnsen foreslås redusert med tre prosentpoeng i første halvår for å bidra til lavere matpriser.

Dette medlem viser til at ulikhetene i både formue og inntekt i Norge er svært høye og har vokst de siste årene. Det trengs en kontinuerlig kraftfull omfordelingspolitikk for å reversere denne utviklingen og redusere ulikhetene. Dette medlem mener regjeringens skattepolitikk gir for lite omfordeling fra de rikeste i Norge til folk med lave og vanlige inntekter, ikke minst i møte med dyrtiden. Dette medlem viser til at regje-

ringens forslag om økt beskatning i hovedsak gjelder offentlig eide kraftselskaper, og at det foreslås beskjedne økninger i beskatningen for store formuer og inntekter.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en helhetlig omlegging av skatte- og avgiftspolitikken som sørger for et mer progressivt og rettferdig skattesystem. Gjennom en kraftig økning i personfradraget, samt økninger i frikortgrensen og minstepensjonen og redusert skatt på pensjon, foreslås det at de med inntekter mellom 100 000 og 700 000 kroner får en skattelette på sine inntekter på mellom 4 100 kroner og 7 100 kroner. De som tjener over 1 mill. kroner, får betydelige skatteøkninger. Utbytteskatten endres for å beholde om lag samme differanse i marginals-katten til inntektsskatten som i regjeringens forslag. Formuesskatten foreslås økt ved at aksjerabatten fjernes, satsene i trinn 1 og 2 økes, og det innføres et nytt tredje trinn for formuer over 100 mill. kroner, i tillegg til at verdsettelsesrabatten for primær-bolig med høy verdi fjernes. Det foreslås også å innføre fordelsbeskatning for bolig for boligverdier over 10 mill. kroner samt å øke selskapsskatten og kildeskatten til 23 pst. Dette medlem ønsker videre å innføre skatt på store arveformuer og tette skattehullet i utflyttingsskatten.

Dette medlem viser til at et sentralt virkemiddel for å nå klimamålene er å øke miljøavgiftene, slik at det blir dyrere å forurense. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke CO₂-avgiften med 50 pst. fra 2022-nivå, i tråd med en bane til 3 000 kroner per tonn CO₂ i 2030. Det foreslås å øke veibruksavgiften på diesel med 40 øre fra 2022-nivå og ikke gjennomføre regjeringens forslag til kutt i veibruksavgiften på bensin og grunnavgiften på mineralolje. Videre ønsker dette medlem å opprettholde konkurransefordelen for elbiler vis-à-vis fossilbiler og går derfor imot forslaget om en ny vekt-komponent i engangsavgiften, økt firmabilbeskatning for elbil og økt omregistreringsavgift for elbil. I stedet foreslås det økt engangsavgift for ladbare hybrider og andre fossile biler.

Dette medlem støtter at det skal hentes inn mer av superprofitten på kraft gjennom økt beskatning, og foreslår å også innføre et høyprisbidrag på gass. Dette medlem mener skattepolitikken ikke skal favorisere fossile investeringer fremfor grønne og mindre forurensende investeringer. Det foreslås derfor å fjerne friinntekten i det midlertidige oljeskatteregimet og innføre en omstillingsavgift på produksjon av olje. Dette medlem foreslår betydelige innstramminger innenfor det midlertidige oljeskatteregimet samt å øke CO₂-avgiften på sokkelen. Samtidig foreslås det å øke startavskrivningen i saldogruppe d med 10 pst. for å styrke investeringer i fastlandsindustrien.

Forslag til endringer i skatter og avgifter sammenlignet med Prop. 1 LS (2022–2023), mill. kroner

Skatt	Påløpt (mill. kr)	Bokført (mill. kr)
Formuesskatt (samlet effekt av kursiverte endringer)	14 250	11 400
Øke satsen i trinn 1 til 1,1 pst.		
Øke satsen i trinn 2 til 1,3 pst.		
Fjerne aksjerabatten		
Primærbolig høy verdi (over 10 mill.) får verdsettelsesrabatt 0		
Innføre tredje trinn i formuesskatten, 1,7 pst. over 100 mill.		
Inntekts- og utbytteskatt (samlet effekt av kursiverte endringer)	5 156	4 125
Personfradraget økes til 97 000		
Utbytteskatten økes (oppjusteringsfaktor settes til 2,18)		
Trinnskatt, trinn 1: Uendret		
Trinnskatt, trinn 2: Uendret		
Trinnskatt, trinn 3: Satsen settes til 16,2 pst.		
Trinnskatt, trinn 4: Satsen settes til 19,2 pst.		
Trinnskatt, nytt trinn 5: Innslagspunkt settes til 1,5 mill. kroner. Satsen settes til 27,0 pst.		
Øke frikortgrensen til 100 000	-580	-465
Øke minstefradrag i lønnsinntekt til 51 pst.	-325	-260
Sjømannsfradrag: Sats økes til 35 pst. Øvre grense økes til 100 000 kroner.	-59	-47
Fiskerfradrag. Sats økes til 35 pst. Øvre grense økes til 200 000 kroner.	-71	-57
Øke øvre grense i pensjonsinntekt til 95 000	-615	-490
Inntektsbeskatning av bolig: Markedsverdi fratrukket bunnfradrag på 10 mill. kr, ganget med sats på 1,71 pst. (risikofri rente siste 10 år). Dette gir en «inntekt» som beskattes.	1 500	1 200
Økt skattesats for selskaper til 23 pst.	3 300	0
Øke satsen i kildeskatten til 23 pst.	87	69
Saldogruppe d, forhøyet startavskrivning på 10 pst.	-2 166	-220
Sette firmabilbeskatning av elbil til 80 pst. av fossilbil	-300	-240
Sum skatter	20 403	15 015

Avgifter	Påløpt (mill. kr)	Bokført (mill. kr)
Økt CO ₂ -avgift (50 pst. fra 2022-nivå)	3 069	2 779
Økt avgift på HFK/PFK (50 pst. fra 2022-nivå)	110	101
Økt veibruksavgift på diesel (mineralolje) med 1 kr fra regjeringens forslag	2 759	2 483
Reversere kutt i veibruksavgiften på bensin (25 øre)	260	240
Reversere kutt i grunnavgift på mineralolje	1 450	1 350
Nedjustere intervallgrensen i engangsavgiften for personbiler fra 87 g til 70 g	70	65
Økt engangsavgift ladbar hybrid ved å fjerne vektfradraget	110	100
Ikke øke omregistreringsavgift for elbiler	-250	-250
Øke satsene for utslipp av CO ₂ i engangsavgift varebiler klasse 2 til 50 pst. av personbilsatsene	950	870
Økning av flypassasjeravgiften med 25 pst.	425	390
Avvikle fritak for grunnavgift mineralolje fra 1. juli	130	117
Beholde momsfritak for elektroniske nyhetstjenester	-600	-500
Fjerne ny engangsavgift for alle biler	-2 400	-2 160
Midlertidig reduksjon av matmoms med 3 prosentpoeng første halvår	-2 500	-2 500
Sum avgifter	3 583	3 085

Skatter og avgifter på sokkelen	Påløpt (mill. kr)	Bokført (mill. kr)
Øke CO ₂ -avgiften på sokkelen med 50 pst. fra 2022-nivå	3 650	1 825
Fjerne friinntekten i det midlertidige oljeskatteregimet	5 600	2 800
Innføre omstillingsavgift på olje, 50 kr per fat (nettoproveny)	6 500	3 300
Innføre høyprisbidrag på gass, 250 kr per fat o.e. produsert når prisen er over 7 kr per Sm ³ (nettoproveny)	33 000	16 500
Fjerne CO ₂ -avgiftsfritak på innretninger på kontinentalsokkelen	260	240

Fordelingseffekt av forslagene, endring i skatt i kroner per person sammenlignet med Prop. 1 LS (2022–2023), mill. kroner

Bruttoinntekt	Endret skatt på inntekt og utbytte	Endret boligskatt	Endret formuesskatt	Endret skatt i alt
0–100 000 kr	-300	0	900	600
100 000–200 000 kr	-4 100	0	900	-3 200
200 000–250 000 kr	-4 600	0	400	-4 200
250 000–300 000 kr	-5 900	0	400	-5 500
300 000–350 000 kr	-6 300	100	400	-5 800
350 000–400 000 kr	-6 500	100	500	-5 900
400 000–450 000 kr	-6 700	100	700	-5 900
450 000–500 000 kr	-6 800	100	800	-5 900
500 000–550 000 kr	-7 100	100	900	-6 100
550 000–600 000 kr	-7 100	200	900	-6 000
600 000–700 000 kr	-6 500	200	1 100	-5 200
700 000–800 000 kr	-3 000	300	1 400	-1 300
800 000–1 000 000 kr	1 100	500	2 700	4 300
1 000 000–2 000 000 kr	17 600	1 200	7 700	26 500
2 000 000–3 000 000 kr	105 100	4 500	33 100	142 700
3 000 000 kr og over	463 500	13 100	314 300	790 900
I alt	500	300	3 500	4 300

Fordelingseffekt av forslagene, endring i formuesskatt i kroner per person sammenlignet med Prop. 1 LS (2022–2023), mill. kroner

Beregnet nettoformue	Endret formuesskatt
Negativ	0
0–500 000 kr	0
500 000 kr–1 mill. kr	0
1 mill. kr–5 mill. kr	300
5 mill. kr–10 mill. kr	4 200
10 mill. kr–50 mill. kr	34 600
50 mill. kr–100 mill. kr	257 400
100 mill. kr og over	1 754 500

Et rettferdig grønt skifte

Dette medlem vil peke på at den grønne omstillingen av norsk næringsliv og industri går altfor sakte. Dette medlem vil understreke at dersom vi skal lykkes med omstillingen, må hele Norges økonomi innrettes mot å løse oppgaven. Det krever at staten går foran med storstilte investeringer og bidrar med tålmodig kapital som kan skape nye markeder for et grønt nærings-

liv. Det krever store politiske grep og handlekraft å flytte den private kapitalen i retning av grønne prosjekter. Dette medlem viser i den forbindelse til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det blant annet foreslås å opprette en statlig grønn investeringsbank og et statlig grønt investeringselskap.

Dette medlem viser til at vår tids største oppgave er å sørge for at globale, nasjonale og lokale rammer sikrer en tryggere, mer rettferdig og bærekraftig verden i dag og i fremtiden. Derfor må dette være tiåret vi bygger landet grønt for å løse klimakrisen, sikre naturmangfoldet og ruste Norge og verden for fremtiden. Miljøkrisen og ulikhetskrisen vil definere verden i lang tid fremover. Oppgavene kan ikke løses hver for seg. De henger sammen og må løses sammen.

Dette medlem peker på at vi må gjøre store kutt i klimautslippene frem til 2030. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis klimabudsjett, der det fremgår hvordan Sosialistisk Venstreparti vil oppnå å kutte 70 pst. av utslippene i Norge innen 2030. Norge må ta sitt ansvar for å nå målet om å begrense den globale oppvarming til 1,5 grader. Dette medlem fore-

slår tiltak som kutter utslipp ut tiåret, blant annet i industrien, transportsektoren og oljeindustrien. En slik radikal omlegging skal komme flertallet til gode. Folk flest må komme bedre ut av den store omstillingen Norge skal igjennom, og de økonomiske og sosiale forskjellene må reduseres, slik at vi får et rettferdig grønt skifte.

Dette medlem mener tiden er overmoden for å ta norsk økonomi ut av oljealderen. Heldigvis har vi i Norge gode forutsetninger for et grønt skifte. Vi har høykompetente arbeidstakere og etablerte leverandøriindustrier, vi har naturressursene, og ikke minst har vi tilgang på kapital. For å få til en kraftfull omstilling må hele politikken og økonomien legges om. Vi må gjøre lover, reguleringer, aktivitet, skatter og avgifter grønne.

Dette medlem foreslår å opprette et omstillingsfond for norsk sokkel med 6,5 mrd. kroner i beholdning i første omgang. Fondet finansieres av en produksjonsavgift for oljeselskapene. Denne avgiften vil sikre nødvendig finansiering av investeringer på sokkelen som vil gi norsk leverandøriindustri nye, grønne oppgaver raskt. Samtidig vil fondet bidra til å kutte utslipp på norsk sokkel, for eksempel gjennom elektrifisering av oljeplattformen med flytende havvind. Dette vil bidra til å redusere petroleumsproduksjonens klimarisiko og faren for produksjon som blir ulønnsom.

Dette medlem viser til at karbonfangst og -lagring utgjør en stor mulighet for Norge, både for å skape ny industri og for å kutte utslipp. Derfor vil dette medlem utvikle prosjekter for karbonfangst og -lagring på avfallsanleggene i Trondheim, Bergen, Stavanger, Tromsø og Fredrikstad. Det foreslås også en kraftig styrking av Enova, med satsing på energieffektivisering i husholdningene, teknologiutvikling i industrien og laeinfrastruktur. Dette medlem vil videre styrke satsingen på miljøteknologi og utvikling av nye teknologier og gi kommunene og fylkeskommunene større muligheter til å rulle ut klimaløsninger lokalt gjennom Klimasatsordningen.

Dette medlem viser til at transportsektoren står for om lag en tredel av alle klimagassutslipp i Norge, og disse skal halveres innen 2030. For å få til dette er det behov for en radikal endring.

Sosialistisk Venstrepartis oppskrift er mindre vei – mer jernbane. Jernbanen skal binde byer og landsdeler sammen, som erstatning for firefelts motorvei og fly. Norske byer og tettsteder må bli mindre bilbaserte og mer fremkommelige. Da må satsingen på kollektivtrafikk, sykkel og gange trappes kraftig opp. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det investeres i kollektivtrafikk og sykkelveier og i å få gods over fra vei til bane og sjø. Sosialistisk Venstreparti vil nedskalere store motorveiprosjekter og satse på trygge hverdagsveier i distriktene gjennom rassikring, utbedring og vedlikehold. Vi må fase ut fossilt drivstoff på vei, sjø og skinner. Det er stadig flere elek-

trisk drevne ferger i trafikk, og det samme gjelder nullutslippslastebiler og -anleggsmaskiner. Gjennom regler, avgiftspolitik og støttetiltak vil Sosialistisk Venstreparti fremskynde omstillingen av transportsektoren til nullutslipp. Elektriske biler må være utgangspunktet både som privat- og varebil.

Dette medlem viser til at jordbruk og skog- og fiskerinæringene er hjørnesteinene i samfunnet vårt. Det trengs langt mer innsats på primærnæringene for å sikre sysselsetting og bærekraft. For at disse skal ha gode rammevilkår og inntjening, må vi satse på klimateknologi og bioøkonomi.

For å sikre fiskerinæringene foreslår dette medlem å utvikle låneordningen for grønn nærskipfart og fiskefartøy og øke føringstilskuddet. Et jordbruk som tar jorda i bruk og holder landet i hevd, skjer kun ved rekruttering til jordbruket over hele landet. Det har lenge vært en negativ trend i norsk jordbruk, hvor små bruk går ut av drift og unge ikke slipper til. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås tiltak for å snu denne utviklingen.

Internasjonal solidaritet i krisetid

Dette medlem viser til at man globalt opplever dramatisk økende ulikhet, og at den ekstreme fattigdommen øker. Med pandemien og nedstengingen mistet svært mange inntektsgrunnlaget sitt. Så kom krigen i Ukraina og skyhøye internasjonale matvarepriser. Klimaendringene fører til ekstremvær uten sidestykke. Pakistan og Nigeria er rammet av historiske flommer og Afrikas Horn av tørke. Hvert tiende menneske i verden lever nå med sult.

Dette medlem mener Norge bør bidra mer til internasjonal solidaritet i en tid der Norge har ekstraordinære inntekter fra petroleum, særlig gass. Samtidig har behovet for at Norge yter bistand og viser solidaritet, økt betraktelig som følge av den internasjonale situasjonen. Dette medlem mener at vi da ikke kan bryte forpliktelsene våre til å bruke minst 1 pst. av brutto nasjonalinntekt på bistand og utvikling. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å opprette et humanitært fond som skal oppkapitaliseres ved hjelp av et midlertidig høyprisbidrag på gass fra sokkelen. Slik kan vi avsette noen av de ekstraordinære inntektene i 2023 til bistand, avhjelpe de store humanitære behovene i verden og opprettholde en samlet bistand på minst 1 pst. av BNI i 2023.

I tillegg foreslår dette medlem en økning i det ordinære bistandsbudsjettet på om lag 1 mrd. kroner. Klimaendringer og naturtap truer vårt felles livsgrunnlag, og de fattigste rammes hardest. Dette medlem foreslår derfor å øke det norske bidraget til globale klimainvesteringer, og øke støtten til både utslippskutt og klimatilpasning i utviklingsland. Dette medlem vi-

ser til at demokratiet er på vikende front flere steder i verden, og at folkeretten og menneskerettene står under sterkt press. Fred, demokrati og rettferdighet avhenger av et sterkt sivilsamfunn. Dette medlem vil derfor øke støtten til menneskerettsforkjempere, sivilsamfunn og demokratibevegelser.

En solidarisk flyktningpolitikk

Dette medlem viser til at hundre millioner mennesker verden over har lagt på flukt fra krig og vold. Dette medlem foreslår å ta imot 5 000 kvoteflyktninger i 2023, i tråd med FNs ønsker. Kvinner, menn og barn lever under uverdige og farlige forhold i flyktningleirer. I Hellas bor det fortsatt sårbare asylsøkere under svært kummerlige og uakseptable forhold. For å avlaste Hellas og andre europeiske land med høye asylankomster må Norge evakuere flyktninger.

For å styrke rettssikkerheten i utlendingsforvaltningen må flere få mulighet til å forklare seg muntlig for Utlendingsnemnda. Dette medlem foreslår derfor midler til UNE, slik at det kan gjennomføres flere nemndsmøter med muntlig høring, samt å innføre sakkyndige uttalelser i utvisningssaker som gjelder barn, gi barna selvstendige rettshjelpsrettigheter og innføre en støtteordning for rettslig prøving av utlendingssaker.

De som søker asyl i Norge, skal ha verdige forhold. Dette medlem foreslår derfor å doble stønaden til beboere på asylmottak. De som lever på asylmottak, må få dekket grunnleggende behov. Det foreslås også å styrke aktivitetstilbudet og tilby gratis SFO for barn i asylmottak, samt at barnevernet overtar omsorgen for alle de enslige barna.

Dette medlem viser til at god integrering forutsetter mulighet til å lære norsk, delta i samfunnet og komme i arbeid. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke støtten til kommunale integreringstiltak for å styrke introduksjonsprogrammet og overgang til arbeid og/eller utdanning og for å inkludere nylig bosatte barn og unge i skolen og fritidsarenaen. Det foreslås også midler til Jobbsjansen for at kvinner som mottar sosialhjelp, også kan delta i tiltaket, og at det ansettes flere rådgivere som skal jobbe mot negativ sosial kontroll på ungdomsskoler.

Trygghet i utrygge tider

Dette medlem mener at det i utrygge tider må finnes trygghet i fellesskapet. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke satsene for sosialhjelp, minstepensjon, barnetillegg i AAP og uføretrygd. Etter åtte år med usosiale kutt fra regjeringen Solberg er det skuffende at Arbeiderpartiet og Senterpartiet foreslår kutt i dagpengeordningen. En slik innstramning straffer de som av

ulike grunner ikke har sterkt fotfeste i arbeidslivet, og gjør det vanskeligere å få jobb og vanskeligere å få hjelp i utfordrende tider. Dette medlem vil reversere dette kuttet.

Dette medlem vil ha et løft for landets minstepensjonister og et mer rettferdig pensjonssystem. 75 pst. av enslige minstepensjonister lever i fattigdom, og nivået på minstepensjonen ligger langt under EUs fattigdomsgrense. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke minstepensjonen for enslige og de som mottar garantipensjon, med 7 500 kroner, i tillegg til å skjerme uføre helt mot effekten av levealdersjusteringen.

Dette medlem viser til at kortere arbeidstid er nødvendig for mer rettferdig fordeling av helse, fritid og inntekt, og kampen for heltid og redusert arbeidstid henger tett sammen. Dette medlem foreslår derfor en søkbar pott for å legge til rette for arbeidstidsreduksjon. Det er også viktig at flere får delta i arbeidslivet enn i dag, og derfor foreslås det å opprette flere varig tilrettede arbeidsplasser (VTA) og styrke arbeidet til Helt Med, slik at de kan jobbe for flere arbeidsplasser for personer med utviklingshemming i 2023.

Barn og familie

Dette medlem viser til at stadig flere barn vokser opp i fattige familier. Det er en fallitterklæring i et samfunn med så mye rikdom og overskudd. De siste årene har det vært en økning i barnetrygden for barn mellom 0 og 6 år. For å sikre at alle barn får nytte godt av økt barnetrygd, foreslår dette medlem å øke barnetrygden også for de mellom 6 og 18 år. Dette medlem foreslår også å innføre et søskentillegg i barnetrygden fra barn nummer tre og å øke barnetrygden for enslige forsørgere.

Dette medlem foreslår videre å innføre en minstepensjon for foreldrepenge på 2 G, som alle foreldre skal ha rett på som gulv, og å avvikle kontantstøtten.

Dette medlem mener barnevern skal handle om å beskytte barn, ikke om å tjene penger, og jobber derfor for et barnevern styrt av det offentlige, med langsiktig samarbeid med ideelle aktører. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås et barnevernsløft med flere stillinger i det kommunale barnevernet og økt kapasitet i det statlige barnevernet og utfasing av kommersielle aktører fra barnevernet.

Et løft for helsevesenet

Dette medlem vil ta vare på, og bygge ut, det offentlige helsevesenet vårt. Som pasient skal man være trygg på at man får den hjelpen man skal ha, når man trenger den. For ansatte skal det offentlige helsevesenet være et godt sted å jobbe. Dette medlem vil derfor prioritere 1 mrd. kroner til sykehusene, der de viktigste

grepen er å sikre flere folk på jobb, flere døgnplasser i psykisk helsevern og barnepalliative team.

I Norge mangler vi helsepersonell. Dette medlem foreslår derfor bevilgninger som vil gi bedre arbeidsforhold, hele og faste stillinger og utdanning i hele landet. For å sikre god tilgang til helsetjenester for alle må vi sørge for at den offentlige helsetjenesten har gode rammer, og begrense de private aktørene.

Dette medlem foreslår en videreutvikling av tannhelse reformen. Nødvendig helsehjelp for tennene skal ikke koste mer enn andre helsetjenester. Det foreslås 1 mrd. kroner i 2023 for å få en rask opptrapping og umiddelbar utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten. Personer med store utfordringer, eldre med dårlig tannhelse og de yngste må prioriteres i en innfasing. Regjeringens sosiale økning i gebyr for manglende oppmøte må fjernes, og investeringstilskuddet for omsorgsboliger må videreføres. Dette medlem fremmer også forskning på kvinnehelse, samisk helse og andre minoritetsgrupper.

Utdanning for de mange

Dette medlem viser til at det i dag er mange barn som ikke får være med på leken og læringen. Mens de fleste barna går på SFO etter skolen, er det mange barn som må gå hjem alene fordi familiene deres ikke har råd til å betale. Dette medlem vil fjerne dette klasseskillet i skolen og foreslår derfor gratis halvdagsplass på SFO for alle barn på 2. trinn.

Dette medlem mener skolen skal gi alle elever like gode muligheter til å lykkes, uavhengig av bakgrunn. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås et løft for både yrkesfagene, praktisk-estetiske fag og praktiske læremetoder i alle fag. For at den psykiske helsen til hver enkelt elev skal ivaretas, foreslås det økt bemanning av helsesykepleiere i videregående skole og oppretting av flere studieplasser for utdanning av helsesykepleiere.

Dette medlem viser til at lik rett til utdanning har vært en bærebjelke for det norske samfunnet i etterkrigstiden. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke studiestøtten til 1,4 G og reversere regjeringens forslag om skolepenger for internasjonale studenter. Etter pandemien er det rekordmange studenter som oppgir at de sliter med psykisk helse og mangler noen å snakke med. Derfor foreslås det å øke støtten til det psykiske helsetilbudet for studenter og aktiviteter i regi av studentfrivilligheten.

Sterke, handlekraftige kommuner

Dette medlem vil bygge sterke lokalsamfunn både i bygd og i by. For å få til dette må folk ha mulighet til å bo, arbeide og drive næringsvirksomhet i hele landet. Distriktspolitikken handler om moderne lokalsam-

funn der det skapes trygge og gode arbeidsplasser, og der folk har nærhet til skole, offentlige servicetilbud, jobber og aktiviteter. Dette kan en god kommuneøkonomi sikre. Landets kommuner er ulike, men leverer tjenester til innbyggerne fra vugge til grav. Stadig flere oppgaver pålegges kommunene uten medfølgende finansiering, den demografiske utviklingen gir en eldre befolkning, og flere viktige velferdsreformer krever store ressurser. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås en styrking av rammetilskuddet til kommunene på 2,9 mrd. kroner og en styrking av rammetilskuddet til fylkene på 2,3 mrd. kroner. I tillegg foreslås det 400 mill. kroner til ressurskrevende tjenester.

Økt beredskap og forsvarsevne

Dette medlem viser til at sikkerhet er mer enn militært forsvar. Det norske Forsvaret har blitt bygd ned de siste tiårene, og vi er i ferd med å miste verdifull kompetanse fordi erfarne folk forlater Forsvaret. Dette medlem ønsker et sterkt nasjonalt forsvar med balanse mellom forsvarsgrenene og evne til å hevde vår suverenitet. Regjeringens rådyre kampflykjøp har parallelt med kutt i drift og bemanning ført til at Forsvaret mangler og mister personell. Dette medlem vil styrke bemanningen i Forsvaret og særlig satse på Heimevernet og å kalle flere inn til førstegangstjeneste.

Etterretningstrusselen og risikoen for hybride angrep er forhøyet. Dette medlem foreslår en økt satsing på Cyberforsvaret.

Dette medlem foreslår videre å styrke tilskuddsordningene for sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider med temaene atomvåpen og nedrustning.

Justis

Dette medlem viser til at det er et alvorlig samfunnsproblem at mange mennesker lever med vold, overgrep og trusler. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås tiltak mot vold og overgrep og styrking av støtteapparatet for voldsutsatte. For mange blir utsatt for voldtekt og overgrep uten at politiet oppklarer sakene. Vi trenger et taktskifte i påtale og etterforskning av slike saker gjennom øremerkede ressurser til politiet samt en styrking av Statens barnehus. Gjennom økt støtte til organisasjoner og fagmiljøer vil dette medlem jobbe for å bekjempe alle former for vold og overgrep og støtte kampen mot negativ sosial kontroll.

Dette medlem viser til at rettsstaten skal beskytte og hjelpe alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Vi trenger en rettshjelpsreform for å styrke rettssikkerheten i Norge. Dette medlem foreslår derfor å styrke fri rettshjelp. Domstolene sikrer grunnleggende rettssikkerhet i samfunnet. Dette medlem foreslår derfor midler til faglig sterke domstoler, blant annet på vold og

overgrep, samt oppgradering av lokale rettssteder i hele landet.

Trange budsjetter for kriminalomsorgen over tid har svekket rehabiliteringen av innsatte og forverret arbeidsforholdene til ansatte. For å løfte rehabiliteringen og unngå mer innlåsning og isolasjon foreslår dette medlem å styrke bemanningen i kriminalomsorgen og sikre flere et tilbud om rusmestring.

Kultur og frivillighet

Dette medlem ønsker et rikt og mangfoldig kulturliv der alle har mulighet til å delta, å støtte dem som lager og formidler kunst og kultur, og å gjøre kunst og kultur mer tilgjengelig der folk bor. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å styrke Kulturfondet, Filmfondet og Fond for lyd og bilde. En forutsetning for et rikt kulturliv er en anstendig kunstnerøkonomi. Derfor foreslår dette medlem nye stipendhemler. Det foreslås også en strømstøtteordning for kunsthåndverkere.

Frivilligheten og idretten er blant fellesskapets grunnsteiner. Dette medlem foreslår midler til å styrke den lokale frivilligheten. Bibliotekene er viktige arenaer for kultur i kommunene, og derfor foreslås det økte satsinger her.

En sterk og uavhengig presse er viktigere enn på lenge. Etter at mediene har tapt store summer på grunn av pandemi og tapte annonseinntekter, foreslår dette medlem å øke pressestøtten og opprettholde moms-fritaket på elektroniske nyhetsmedier.

3.1.2.5 Merknader fra Rødt

Komiteens medlem fra Rødt viser til regjeringens forslag til statsbudsjett og at det ikke inneholder tilstrekkelige tiltak for å hjelpe dem som har minst, gjennom en tøff vinter med svært høye priser. Budsjettforslaget gjør heller ikke nok for å redusere forskjellene i Norge og møte klimautfordringene på en rettferdig måte.

Nødhjelp mot priskrisen

Dette medlem påpeker at matkøene vokser i norske byer. Flere hundre tusen familier forteller til Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) at de nå enten må gå til Nav eller frivillige for gratis mat eller hoppe over måltider for å få hverdagen til å gå opp. Matfattigdom, eller sult som det også kalles, er tilbake som samfunnsproblem i Norge.

Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett. Trygdede, lavtlønte, pensjonister og småbarnsforeldre er overrepresentert blant dem med dårlig råd. Derfor er Rødts hovedgrep i forslaget til statsbudsjett en kraftfull pakke på totalt 17 mrd. kroner for å redde folk ut av priskrisen.

Dette medlem mener at grunnplanken i vår velferdsstat bør være at man ikke trenger å bli fattig bare

fordi man blir syk, gammel eller mister jobben. Men dagens minstepensjoner i velferdsstaten er det ikke mulig å leve av. Minstepensjonene ligger på 200 000 kroner, langt under EUs fattigdomsgrense. Minstesatsen for uføretrygd ligger på 250 000 kroner. Sosialhjelpssatsene er enda lavere. Priskrisen gjør at disse ytelsene blir enda mindre verdt.

Dette medlem viser til at Rødt derfor foreslår en økning av alle velferdsstatens minstepensjoner på 12 000 kroner neste år. Det gjelder pensjon, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, sosialhjelp, studiestøtte, overgangsstønad, tiltakspenger og engangsstønad. Økningen skal skje allerede fra 1. januar for å sikre at de som trenger det, får hjelp gjennom vinteren. I tillegg til dette går Rødt inn for å prisjustere barnetrygden. Rødt foreslår også å styrke den med 100 kroner per måned for barn over seks år fra 1. mars.

Dette medlem viser til at regningene blir stadig vanskeligere å betale for nordmenn, og Rødt foreslår kraftfulle grep som vil dempe utviklingen. Rødt foreslår derfor en tannhelsereform som tar et viktig steg i retning av gratis tannhelse neste år, kutt i egenandeler i helsevesenet og gratis barnehage for femåringer. Rødt foreslår også å reduseres billettprisene på kollektivtrafikk med 20 pst. Forslagene til Rødt vil være et viktig bidrag til å lette regningsbunken for dem som sliter, og kan for enkelte være det som skal til for å holde dem flytende gjennom priskrisen.

Rødts priskrisepakke	Beløp (i mill. kroner)
Minstepensjon	1 531
Uføretrygd minstesats	1 600
AAP minstesats	575
Sosialstønad	735
Barnetrygd 0–6 år	439
Barnetrygd 6–18 år	767
Studiestøtte	566
Engangsstønad	123
Overgangsstønad	68
Dagpenger for arbeidsledige	1 717
Tiltakspenger	104
Tannhelse	2 880
Rimeligere kollektivtrafikk	1 510
Barnehage	856
Egenandeler helsetjenester	430
Avgiftskutt	3 160
Totalt	17 061

Kommuneøkonomien bør styrkes

Dette medlem mener at kommunene er hjertet i vår felles velferd og et av våre viktigste verktøy i kampen mot forskjells-Norge. Alle skal kunne leve gode liv uavhengig av hva de har på konto eller hvor de bor. Der-

for er en styrket kommuneøkonomi en av de tyngste satsingene i Rødts alternative statsbudsjett.

Dette medlem viser til at pandemien har hatt store konsekvenser for kommunenes økonomi, og at håndteringen av priskrisen treffer de kommunale tjenestene hardt. Kommunesektoren var allerede før pandemien underfinansiert. Dette medlem mener at nye oppgaver fra staten må fullfinansieres for å sikre likeverdige tjenester på den ene siden og faktisk lokalt selvstyre på den andre. Rødt foreslår derfor å øke inntektene til kommunene med over 10 mrd. kroner, hvorav 5,1 mrd. kroner er frie inntekter. Rødt har tillit til at kommunene selv vet hva innbyggerne deres trenger mest, om det så er flere hjemmesykepleiere, lærere, mer sosial boligpolitikk eller å bygge en ny barnehage.

I tillegg til de frie midlene foreslår Rødt å styrke blant annet skolehelsetjenesten, sette av penger til flere miljøarbeidere i skolen og styrke barnevernet gjennom øremerkede midler. Partiet foreslår å senke innslagspunktet for ressurskrevende tjenester og sette av penger til flere barnehagelærere. Ved å sette av midler til et fond for oppkjøp av strandsoneareal og midler til ulovlighetsoppfølging i strandsona styrker Rødt allemannsretten og verner mer natur til det beste for folk.

Dette medlem mener fylkeskommunene spiller en stor rolle i å skape gode lokalsamfunn landet rundt. Når nye fylkeskommuner igjen skal skapes, forutsetter Rødt at regjeringen holder sine løfter og fullfinansierer delingskostnadene som påløper fra 2024, i tillegg til det som er avsatt for 2023.

Rødt foreslår å styrke fylkeskommunene med 2,8 mrd. kroner, hvorav 900 mill. kroner er frie inntekter. Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier, i tannhelsetjenesten og i videregående opplæring krever betydelig økonomisk innsats i årene som kommer. Rødt foreslår å kompensere fylkeskommunene for å senke billettprisen på kollektivtransport. I Rødts alternative statsbudsjett satses det også på rassikring, som er helt essensielt for at folk skal kunne ferdes trygt.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Økte frie inntekter til kommunene og økte distriktstilskudd	4 200
Økte frie inntekter for fylkeskommunene	900
Kostnadsdekning for deling av fylker og Ålesund kommune	200
Sikre at flere får rett på bostøtte med økte satser	800
Husbanken: Økt låneramme og å reversere kutt i tilskudd til utleieboliger	100

Rettferdig klimapolitikk

Dette medlem viser til at utslippene må ned for å avverge katastrofale klimaendringer og tap av natur. I sitt forslag til statsbudsjett kutter regjeringen i det viktige skogvernet, de når ikke klimamålene og gjør økonomien mer oljeavhengig mens industrien sliter med høye strømpriser. Rødt vil ha kraftfulle utslippskutt gjennom rettferdige fellesskapsløsninger.

Naturen er grunnlaget for vår eksistens og vår viktigste buffer mot klimaendringene. Regjeringens forslag om kutt i skogvernmidlene viser at å stanse tap av natur ikke prioriteres. I Rødts forslag til statsbudsjett foreslår Rødt å reversere kuttet og heller øke bevilgningen.

Flere arter og naturtyper trenger beskyttelse og restaurering. Mer myr må restaureres, både for å være karbonlager og som levested for en rekke arter. Rødt foreslår 225 mill. kroner mer til restaurering av natur og tiltak for bedre vannmiljø og mot fremmede arter. I tillegg til å videreføre og styrke Klimasats, som går til klimatil- tak i kommunene, foreslår Rødt en lignende ordning for naturtiltak.

Dette medlem viser til at det også er viktig å holde naturen intakt for å unngå de verste utslagene av klimakrisen. Rødt foreslår 200 mill. kroner til NVEs flom- og skredforebygging samt deres tilskuddsordning for kommuner og fylkeskommuner. Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett og forslag om å lage en nasjonal handlingsplan for oppgradering av vann og avløp.

Dette medlem viser til at industrien er et område hvor man vet hvordan store utslippskutt kan tas. Når kraftprisene stiger og CO₂-kompensasjonsordningen svekkes, krever det en ekstra innsats for å opprettholde og videreutvikle fastlandsindustrien – og unngå nedleggelse og utflagging til land med mer fossil energibruk og billigere arbeidskraft. Nå er tiden for å få tatt i bruk teknologi man vet virker, for å kutte utslipp og spare energi. Blant annet foreslår Rødt programmer for å kutte store punktutslipp og utfase fossil fyring i industrien. Rødt foreslår å styrke programmene for forskning på og utvikling av miljøteknologi og stille klimakrav ved en del av CO₂-kompensasjonen til industrien. I Rødts alternative statsbudsjett settes det også av penger til å komme godt i gang med utviklingsprosessen for karbonfangst- og lagring på åtte avfallsanlegg over hele landet.

Dette medlem viser til at den mest miljøvennlige energien er den vi ikke bruker. I tillegg er energieffektivisering et klassespørsmål: De skyhøye strømprisene fører i praksis til at de med dårlig eller vanlig råd rasjonerer med strømmen, mens de rikeste kan fortsette å sløse som før.

Rødt foreslår at staten skal investere én mrd. kroner i energieffektivisering og styrke Enovas tilskuddsordninger og gjøre dem enklere og mer tilgjengelige for alle. For annen energiproduksjon foreslår Rødt mer midler

til oppgradering av vannkraftverk og styrket utvikling innen energieffektivisering og bergvarme.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Styrke ENOVA – energisparing og klimatiltak	1 780
Skogvern	331
Restaurering av natur og vannmiljø samt tiltak mot fremmede arter	225
Tilskudd til klimatilpasning og natur- og klimatiltak i kommunene	360
Styrket flom- og skredforebygging	200
Økt støtte til karbonfangst og -lagring	530

Trygghet i og utenfor arbeid

Dette medlem viser til at arbeidsløsheten nå er lav, men at både LO og en rekke økonomer spår at den vil øke raskere enn det regjeringen tror. Regjeringen foreslår å redusere antall tiltaksplasser. Dette medlem mener det er dumt i en tid hvor flere bedrifter søker folk og en del som har falt utenfor arbeidslivet, derfor kan hentes inn igjen. Rødt foreslår derfor å øke antall tiltaksplasser med 1 000 sammenlignet med regjeringens forslag. Partiet foreslår i tillegg å øke antall VTA-plasser betraktelig.

Dette medlem viser til at regjeringen med støtte fra Rødt har reversert en rekke av Høyres smålige og usosiale kutt i velferden, blant annet i brillestøtten og i barnetillegget for uføre. Dette medlem mener at ryddejobben etter åtte år med blått styre fremdeles ikke er ferdig. Ikke minst gjenstår flere av kuttene i arbeidsavklaringspenger (AAP), blant annet et kraftig kutt i satsen for unge AAP-mottakere. Rødt foreslår å bruke 885 mill. kroner på å sikre at unge AAP-mottakere under 25 år skal få samme ytelse som andre på AAP.

Dette medlem mener at dagens trygdesystem er preget av kontroll og mistillit. Både ansatte og såkalte brukere opplever at de blir mistenkeliggjort. Rødt ønsker et oppgjør med mistillitshysteriet i Nav. Det innebærer at vi må bruke mindre penger på kontroll og heller frigjøre midler til å behandle folk som søker hjelp i velferdsstaten, med respekt. Derfor foreslår Rødt å kutte den rådgivende overlegetjenesten i Nav. Nav burde kunne stole på fastlegene og trenger ikke egne leger. Samtidig foreslår Rødt å øke bevilgningene til Nav med 91 mill. kroner sammenlignet med regjeringens budsjett for å sikre at lokale Nav-kontorer kan holde åpent og hjelpe de som trenger det.

Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett, der det settes av en egen pott til organisasjoner som vil hjelpe folk med å få det de har rett på i Nav-systemet, slik som Stiftelsen Rettferd, Nav-opprydningen, AAP-aksjonen og foreningen For økt levestandard Norge (FØL).

Dette medlem viser til Hurdalsplattformen og at regjeringen varsler en storreingjøring i arbeidslivet. Men skikkelige redskaper koster når man skal gjøre reint. Det nytter ikke bare å vedta regler, man må også ha midler til å følge dem opp. Med regjeringens handlingsplan mot sosial dumping får Arbeidstilsynet en rekke nye oppgaver. Oppgavene må følges opp med midler, og derfor foreslår Rødt å øke bevilgningene til Arbeidstilsynet med 40 mill. kroner.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Styrke dagpengeordningen	1 947
1 000 flere tiltaksplasser og 500 flere VTA-plasser	179
Styrke Nav gjennom 100 flere årsverk	128
Skjerme uføre fra pensjonsreformen	290
Fryse levealdersjusteringen i pensjonssystemet	648

Et sterkt nasjonalt forsvar

Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett. Rødt vil gjenreise det norske invasjonforsvaret og styrke nordisk forsvarssamarbeid. Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina viser at det haster å bygge et forsvar som kan avskrekke og sikre nødvendig norsk selvstendighet. Rødt foreslår å øke forsvarsbudsjettet med 700 mill. kroner og frigjøre ytterligere midler til å styrke forsvaret av Norge ved å kutte i antall kampfly og krigsdeltakelse i utlandet.

Dette medlem viser til at krigføring i utlandet var høyt prioritert da det ble besluttet å kjøpe 52 kampfly av typen F-35, Norges dyreste skattefinansierte investeringer noensinne. Med skyhøye driftskostnader vil F-35 gå på bekostning av resten av Forsvaret i flere tiår framover. Ved utgangen av 2022 har Norge 40 kampfly. Det er allerede flere fly enn vi har mannskap til å bruke, og vi mangler luftvern til å beskytte dem. Norge har i dag et forsvar som kan krige under utenlandsk kommando i andre verdensdeler, men som ikke har et eneste luftvern batteri dedikert til å beskytte vår egen sivilbefolkning mot bombefly og missiler. Dette vil Rødt snu ved å stanse kjøpet av de 12 siste kampflyene som ennå ikke er levert, og foreslår å bruke pengene på å gjenoppbygge Norges luftvern som ble nedbygd etter Den kalde krigen. Dette grepet frigjør 2,5 mrd. kroner på 2023-budsjettet og 1,6 mrd. kroner i 2024 som Rødt blant annet foreslår å bruke på luftvernbeskyttelse av både sivilbefolkning og forsvarsanlegg, inkludert gjeninnføring av luftvern for hovedstaden. Gjennom forhandlinger kan Norge også få tilbake mye av de nesten 5 mrd. kronene som allerede er betalt for de 12 siste flyene som ennå ikke er levert, og bruke dette på å fremskynde anskaffelsen av langtrekkende luftvern. Ettersom det er usikkert nøyaktig hvor mye Norge vil få tilbake og når,

budsjetterer ikke Rødt med disse pengene i 2023, men foreslår å sette av midler til opplæring av personell i bruk av langtrekkende luftvern.

Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett, der Rødt foreslår å styrke Hæren med oppbemanning og dedikert helikopterstøtte på Bardufoss og å starte anskaffelse av langtrekkende presisjonsartilleri. Heimevernet foreslås styrket med 5 000 soldater, og Rødt foreslår å reetablere Sjøheimevernet og spesialavdelingen HV-016. Rødt foreslår også 500 flere årsverk i Forsvaret som vil styrke Kystvaktens redningsberedskap, ressurskontrollen i fiskerisektoren og suverenitetshevdelsen i nord. Rødt foreslår å styrke Forsvarets utdanning, øke inntak av vernepliktige og starte arbeidet med innfasing av reservister for å kraftig øke Forsvarets størrelse i årene som kommer.

Dette medlem viser til at Forsvarets viktigste ressurs er menneskene som skal beskytte oss i tilfelle krise og krig: ansatte, vernepliktige og reservister. Dessverre har skiftende regjeringer prioritert ekstremt dyrt utstyr, ofte tilpasset krigføring i utlandet, og nedprioritert personell og drift. Det gir dårlig forsvarsevne og dårlige arbeidsforhold for Forsvarets ansatte. For å bøte på dette foreslår Rødt blant annet å øke antall årsverk, starte reetablering av ettårig befalsskole i forsvarsgrenene, reversere konkurranseutsetting av renhold, stanse privatisering av vedlikehold og IKT og å ta bedre vare på veteranene våre.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Styrke Heimevernet med 5 000 soldater og øke øvingsmengden	537
Reetablere Sjøheimevernet	307
Reetablere Heimevernets spesialavdeling mot sabotasje og terrorangrep, HV-016	31
Luftvern for å beskytte sivilbefolkning, beslutningssentre og flybaser	1678
Styrke Hæren med dedikert helikopterstøtte og langtrekkende presisjonsartilleri	554
Øke bevilgningene til Forsvaret for å styrke Norges selvstendige forsvarsevne	1 005

Helse og omsorg for alle

Dette medlem viser til at økende forskjeller i samfunnet speiles i folkehelse. Folk med dårlig råd har både dårligere helse og dårligere tilgang på helsetjenester. Veksten i de kommersielle helsetjenestene har skutt fart. Samtidig står Norge overfor en alvorlig mangel på helsepersonell. Det offentlige helsevesenet er truet. Rødt jobber for å utjevne forskjellene og sikre lik rett til helse for alle.

Dette medlem viser til at Rødt jobber for en skikkelig tannhelsereform med offentlig finansiert gratis tannhelse, og foreslår et kraftig steg i den retning ved å foreslå å allerede neste år gi over én million mennesker billigere tannhelse. Reformen innføres ved å ta deler av regningen for de som har størst utgifter, med refusjon på 40 pst. av utgiftene over en årlig egenandel på 2 500 kroner. Rødt setter totalt av 2,9 mrd. kroner til første skritt på veien mot gratis tannhelse for alle. Målet er å likestille tannhelse med andre helsetjenester i løpet av fire år.

Dette medlem viser til at folk som har dårlig råd, også har dårligere helse. Helsehjelp må bli billigere, ikke dyrere. Derfor går Rødt inn for å reversere regjeringens økning av egenandelstaket og egenandel på blåresepter, slik at ingen må betale mer for helsehjelp.

Dette medlem viser til at alle helseforetakene har røde tall, og innsparingstiltakene går ut over både ansatte og pasienter. Regjeringens budsjett møter ikke dette underskuddet, men krever ytterligere et effektiviseringskutt, lignende Høyre-regjeringens høvelkutt. Rødt foreslår å reversere dette kuttet og styrke sykehusøkonomien ytterligere. Rødt foreslår å øke basisstøtten og går inn for full rammefinansiering av sykehusene.

Dette medlem mener at helse- og omsorgstjenestene i kommunene må styrkes, ikke svekkes. Rødt foreslår å reversere regjeringens milliardkutt i støtte til investeringer i sykehjem og omsorgsboliger. Psykisk helse har vært en salderingspost i mange år, og i kommunene er det lange køer og et trangt nåløy for å få hjelp. Rødt setter av penger til en pilotordning der kommunene kan få tilskudd til finansiering av psykologer, og foreslår også å reversere kuttene i tilskuddene til frivillige og ideelle tiltak på rusfeltet. Rødt foreslår å styrke den kommunale helsetjenesten med flere jordmødre og helsepsykepleiere og bevilge mer til forskning på kvinnehelse og forebygging av vold i nær relasjoner.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Tannhelse – opptrappingsplan	2 910
Styrke sykehusene	631
Styrke kommunalhelsetjenesten: omsorgsbygg, fastleger og helsestasjon	1 119
Redusere egenandelene	430
Rus og psykisk helse	80
Kvinnehelse og reproduktiv helse	74

Barnehage, skole og framtidens fagarbeidere

Dette medlem viser til at Rødts mål er at utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor man bor og hvor mye ens foreldre tjener. Rødt vil sikre et praktisk orientert utdanningstilbud i hele landet og vil ha en storstilt satsing på praktisk læring, yrkesfag og

fagskoler for å sikre elevenes behov for variert læring og samfunnets behov for fagarbeidere.

Dette medlem vil styrke fellesskapet, også i barnehagene. Rødt foreslår derfor å fase inn gratis barnehage, årskull for årskull, med mål om gratis barnehage for alle. Rødt foreslår å starte med femåringene, slik at alle barn kan bli en del av et større fellesskap før de begynner på skolen. God kvalitet i barnehagen er avhengig av barnehagefaglig kompetanse og god bemanning. Rødt foreslår å bevilge midler til flere barnehagelærere og fagarbeidere i barnehagene. Rødt foreslår også å øke overføringene til kommunene med flere milliarder kroner, slik at de kan oppfylle bemanningsnormen i barnehagene og sette inn vikarer fra dag én.

Dette medlem mener at skattepenger bevilget til barnehage skal gå til barnas beste og gode lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, ikke privat profitt. Private barnehager får tilskudd fra det offentlige til å dekke barnehageansattes pensjon, uavhengig av de reelle kostnadene. Rødt foreslår å endre modell til kostnadsdekning av de faktiske pensjonsutgiftene til barnehagene for å sikre at penger bevilget til pensjon faktisk går til pensjon.

Dette medlem viser til at lærere med nok tid og ressurser er en forutsetning for å sikre barns behov for læring. Rødt vil derfor prioritere å ansette flere lærere, slik at hver lærer får mer tid til å blant annet forberede timene. Rødt foreslår å styrke laget rundt barna og elevene gjennom å øke antall miljøarbeidere, spesialpedagoger og stillinger i PP-tjenesten med mål om å på sikt innføre en bemanningsnorm for tjenesten. Rødt foreslår også å styrke skolehelsetjenesten og helsestasjonene med 100 nye stillinger, slik at barn og unge får tettere oppfølging.

Dette medlem viser til at Statistisk sentralbyrå (SSB) mener at Norge kommer til å mangle nesten 100 000 fagarbeidere fram mot 2035. Skal vi sikre fremtidens fagarbeidere, mener dette medlem at det er nødvendig med en kraftfull satsing på en praktisk skole fra første stund, på yrkesfag og fagskolene (høyere yrkesfaglig utdanning). Rødt foreslår å øke dagens utstyrsstipend, sette av midler til fond for opprusting av verksteder på yrkesfag og øke lærlingtilskuddet med 2 500 kroner.

Dette medlem viser til at regjeringen har lovet å årlig opprette 1 000 nye fagskoleplasser. På to budsjetter har de kun kommet med 500 plasser. Rødt foreslår å levere på regjeringens lovnader og å øke med ytterligere 1 500 fagskoleplasser. Dette er helt nødvendig for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft til sentrale samfunnsområder.

Dette medlem viser til at regjeringen foreslår å innføre studieavgift for internasjonale studenter utenfor EØS og Sveits. Rødt mener dette er et usolidarisk og smålig kutt, og foreslår å reversere denne innføringen. Rødt vil også øke borteboerstipendet til 6 000 kroner i

måneden, øke studiestøtten til studenter til 1,25 G fra 1. januar og bevilge penger til 1 350 nye studentboliger.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Øke studiefinansieringen til 1,25 G fra 1. januar	566
Styrke bemanningen i barnehager og skoler	837
Innføre gratis barnehage for femåringer	856
1 500 nye studieplasser på fagskolene	78
1 350 nye studentboliger	99

Trygge veier og klimavennlig transport

Det finnes ikke penger til alt. Men ved å kutte kostbare og overdimensjonerte motorveiprosjekter mener dette medlem at har vi råd til mye. Rødt vil prioritere nødvendig vedlikehold, utbedring og rassikring av vei og jernbane over hele landet. Det er vanlige veiervers tur. Over hele landet står vedlikeholdet i kø i fylkene. Samtidig brukes de største pengene opp på noen få motorveier. I stedet for å utbedre det vi har, bygges det lange strekninger med firefeltsvei og 110 km/t fartsgrense. Det skader natur, ødelegger matjord, øker klimagassutslippene og utkonkurrerer jernbane.

Dette medlem vil legge ned Nye Veier AS, som har som eneste formål å bygge motorvei. Planene må nedskaleres eller kuttes helt. Alt ansvar må samles hos Statens vegvesen, og porteføljestyringen må avsluttes. Det er Stortingets ansvar å bestemme hva som skal bygges, og hvor stort. Rødt vil bruke 600 mill. kroner mer enn regjeringen på fylkesveier. Rødt vil også sette av 500 mill. kroner til Statens vegvesen øremerket skred- og rassikring, slik at vi blant annet kan komme i gang med nødvendig arbeid på rv. 13. Rødt vil også starte tunneloppgradering på E6 gjennom Sørfold (Nordland), samt utbedring og rassikring av E16 mellom Trengereid og Stanghelle (Vestland).

Dette medlem viser til at vedlikeholdsbehovet innen jernbane øker. Det betyr flere forsinkelser, flere innstillinger og mer buss-for-tog. Rødt vil bruke 1,2 mrd. kroner mer enn regjeringen på vedlikehold. Det er nødvendig for å holde etterslepet i sjakk. Vi må samtidig planlegge for fremtiden. Da må vi prioritere prosjektene som gir raskere reisetid på lange strekninger. Rødt vil starte arbeidet med dobbeltspor mellom Arna og Stanghelle på Bergensbanen. Det reduserer reisetiden med 40 minutter. Rødt vil starte reguleringsarbeid for dobbeltspor mellom Stokke og Sandefjord (Vestfold) og starte planlegging av sammenkobling mellom Vestfoldbanen og Sørlandsbanen. Sistnevnte kan redusere reisetiden Oslo–Kristiansand med én time.

Dette medlem viser til at lavere pris får flere til å reise kollektivt. Rødt vil ha 20 pst. lavere priser i den lo-

kale kollektivtrafikken og styrke de ulike rabattordningene på jernbanen kraftig. Det er nødvendig for å få flere til å reise kollektivt. Men det hjelper ikke med lavere pris hvis bussen ikke går. I flere fylker er reisingen lavere enn før koronapandemien, mens biltrafikken er tilbake på gamle nivåer. I alle fylker merkes priskrisen for busselskapene. Rødt foreslår derfor 500 mill. kroner i et ekstraordinært omstillingstilskudd til kollektivtransporten. Samtidig må vi se fremover. Pandemien har endret reisevaner. Rødt foreslår å opprette en ny ordning på 200 mill. kroner for at fylker kan teste ut nye rabattordninger, og for at flere kommuner kan ha prøvoforsøk med gratis kollektivtransport. Rødt foreslår også å øke statens bidrag til de store lokale kollektivprosjektene til 70 pst. og bevilge penger til byvekstavtaler i mellomstore byer som ønsker det.

Dette medlem viser til at havnene er kritisk infrastruktur i et land med lang kystlinje. Rødt vil øke tilskuddene til vedlikehold, ruste opp fiskerihavner og sikre vedlikehold av fyr. Vi må samtidig satse på den vedlikeholdsrie sjøveien. Rødt foreslår å starte arbeidet med dypvannskai i Mo i Rana, som er nødvendig for utvikling av eksisterende og ny industri i byen. Rødt vil også starte den lovede utbedringen av Andenes havn.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Vedlikehold, bygging og planlegging av mer jernbane både for gods og passasjerer	1 816
Lavere billettpriser, økte rabatter og flere avganger i kollektivtransport	2 684
Vedlikeholdsløft for vanlige veier over hele landet	1 250
Oppstart av prosjektet «K5»: Jernbane Arna–Stanghelle og E16 Tregereid–Stanghelle (Vestland)	200
Oppstart av prosjektet E6 Megården–Mørsvikbotn (Nordland)	150

Miljøvennlig matproduksjon

Dette medlem foreslår å styrke kystflåten og sikre framtida for små og mellomstore gårdsbruk. Fisken i havet tilhører det norske folket i fellesskap og skal gi levebrød til folk langs kysten i generasjoner framover. Jorda og beiteressursene må brukes godt for at vi skal kunne delta i den globale dugnaden det er å skaffe mat til verdens økende befolkning og øke vår egen selvforsyning. Landbruk og fiske må drives innenfor naturens tålegrense, og på måter som ikke forsterker natur- og klimakrisen.

Dette medlem viser til at Rødt foreslår å øke velferdstilskuddet for å sikre drift av de viktige velferdsstasjonene rundt kysten. Rødt vil også støtte sikkerhetsopplæringen for fiskere, som er viktig for helse, sikkerhet og rekruttering i næringa. Rødt foreslår å innføre en

søkbar ordning for fiskemottak i perioder med lav omsetning på 50 mill. kroner. Den havgående fiskeflåten står for de største klimagassutslippene i fiskerinæringa. Rødt vil ikke gi dette flåteleddet kompensasjon for CO₂-avgiften, men vil bruke avgiftssystemet aktivt for å fremme et klimavennlig kystfiske. Rødt vil videreføre avgiftsfritaket for den minste kystflåten og foreslår å sette av midler for å gi kystreketrålerne og fartøyer under 28 meter kompensasjon.

Dette medlem viser til at oppdrettsnæringa kjennetegnes av høy fortjeneste for eierne, men skaper samtidig store miljøproblemer. Rødt støtter regjeringens forslag om grunnrenteskatt for oppdrettsnæringa. Videre foreslår dette medlem å øke naturressurskatten med 370 mill. kroner, som går til kommunene langs kysten. Import av soya til fiskefôr i oppdrettsnæringa bidrar til avskoging av regnskog, og import av fiskemel og fiskeolje kan bidra til overfiske i andre deler av verden. Derfor foreslår Rødt å øke midlene til Bionova for å utvikle bærekraftig fôr fra kortreiste ressurser, samtidig som Rødt ønsker å sette opp tollene på importert soya til fiskefôr.

Dette medlem mener krigen i Ukraina har tydeliggjort hvor viktig matberedskap og selvforsyning er. Rødt foreslår å øke bevilgningene til etablering av beredskapslager for korn, slik at vi ved utgangen av 2023 har kommet nærmere målet om å kunne lagre tre til seks måneders behov for korn. For å øke selvforsyninga foreslår Rødt å sette av midler for å ta mer av matjorda vår i bruk, slik som tilskudd til drenering, grøfting og istandsetting av tidligere dyrka mark og setre. For å starte den viktige omleggingen fra utenlandsk kraftfôr til beitebruk foreslår Rødt å innføre tollavgift og et prisutjevningbeløp på soyamel på 10 øre/kg. Inntektene fra dette foreslås å brukes til tilskudd til dyr på utmarksbeite.

Dette medlem er fornøyd med at regjeringen i årets budsjett oppretter Bionova for å sikre grønn omstilling i landbruket og bioøkonomi. Rødt foreslår å styrke Bionova med 150 mill. kroner i vårt budsjettforslag, slik at man kan få fortgang i arbeidet med å kutte utslipp i landbruket.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Styrking av Bionova	150
Tilskudd for å ta matjord i bruk	59
Driftstilskudd for mindre fiskemottak	50
Økt fiskerioppsyn	20

Barn, familie og likestilling

Dette medlem viser til at priskrisen rammer barnefamilier hardt. I Rødts alternative statsbudsjett prioriteres tiltak som trygger familier og legger til rette for at flest mulig kan fortsette å delta i fritidsaktiviteter

og frivillighet. Rødt foreslår også å starte en stor innsats for de aller mest utsatte barna i barnevernet.

Dette medlem viser til at barn som vokser opp i familier med dårlig råd, selv har større sjanse for å rammes av arbeidsledighet og økonomiske problemer. Barnestrygden er en viktig økonomisk grunnsikring som hindrer fattigdom i mange familier, men i år spises mye av den opp av voldsom prisvekst. Rødt foreslår å prisjustere barnestrygden for alle barn. Rødt foreslår også å øke den med ytterligere 100 kroner i måneden for barn mellom 6 og 18 år.

Dette medlem viser til at vold og overgrep mot kvinner er et alvorlig og vedvarende samfunnsproblem i Norge. 150 000 mennesker opplever vold i nære relasjoner i Norge hvert år. Rødt foreslår å styrke krisesentrenes økonomi, slik at de kan ha trygg kapasitet til å huse voldsofre. Programmer for å forebygge vold i nære relasjoner foreslås styrket også over helsebudsjettet, og midler til 50 nye etterforskere til å etterforske seksuallovbrudd og vold i nære relasjoner settes av i Rødts alternative statsbudsjett under justis.

Dessverre er kvinner nødt til å forsvare sine hardt tilkjempede rettigheter både nasjonalt og internasjonalt. Rødt foreslår å øke støtten til kvinneorganisasjonene og midlene til likestillingssentrene, Diskrimineringsnemnda og Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Dette medlem viser til at kampen for skeives rett til å leve det livet de ønsker, langt ifra er vunnet. Det gjenspeiles ikke minst i at institusjoner som diskriminerer skeive, fortsatt får motta statsstøtte. I utdanningsbudsjettet foreslår Rødt derfor å kutte statsstøtten til NLA Høgskolen. Pengene bruker Rødt blant annet på å fullfinansiere Rosa Kompetanse, som driver opplæring av ansatte og studenter i alle de viktigste velferdsyrkene. De fyller i dag et stort hull i utdanningssystemet. Rødt foreslår også å øke den såkalte LHBTI-potten med 10 mill. kroner ut over regjeringens økning for å gi skeive organisasjoner mer armslag og gi tilbud som Ungdoms-telefonen mulighet til å utvide.

Dette medlem mener det er fellesskapets ansvar å beskytte utsatte barn og sørge for at alle barn får vokse opp i trygge omgivelser og får hjelp i tråd med sine behov. Man kan ikke overlate omsorgen for de mest sårbare barna og ungdommene til kommersielle, profittmotiverte aktører. Alle penger bevilget til barnevern bør gå uavkortet til barnas beste og ikke til privat profitt. Rødt mener at barnevernsdrift skal være forbeholdt offentlige og ideelle aktører. For å komme de kommersielle til livs foreslår Rødt å kutte der de tjener mest penger, nemlig i de akutte plasseringene av barn i krise. Rødt foreslår at 750 mill. kroner heller skal brukes til å bygge opp kapasiteten til å håndtere akutte og komplekse saker i statlig og ideelt barnevern.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Økt barnetrygd	1 206
Tiltak mot barnefattigdom i kommunene	120
Tilskudd til forskning og prøveprosjekter om sekstimersdagen	50
Styrke krisesenterøkonomien	84
Øke engangsstøtten til kvinner som ikke har rett på fødselspenger, med 12 000 kroner	123

Styrk kulturen

Dette medlem mener at kunst og kultur spiller en viktig og selvstendig rolle i samfunnet. Rødt vil prioritere de brede fellesarenaene, og særlig tiltak som gir barn og unge bedre tilgang til kultur. Et profesjonelt kulturliv med gode arbeidsvilkår er grunnmuren for kulturopplevelser for hele befolkningen.

Dette medlem mener at kulturpolitikk overlatt til markedet skaper den kunsten som de med mest penger etterspør. Å være utøvende kunstner blir noe som bare folk med solid økonomi kan ta seg råd til å være. Etterdønningene av pandemien overlapper med den pågående priskrisen og gjør vilkårene spesielt tøffe for mange kulturarbeidere. Derfor foreslår Rødt å opprette flere arbeidsstipender for kunstnere og å øke stipendsatsene og bevilgningene til utstillingshonorarer og tilskuddsordninger som Norsk kulturfond. Rødt foreslår også å bevilge midler til oppstart av to såkalte kunstnerallianser, ordninger som tetter viktige hull i trygdesystemet for kunstnere som arbeider oppdragsbasert. Rødt foreslår en ekstraordinær bevilgning til det frie scenekunstheltet for å opprettholde drift for profesjonelle kompanier i en periode uten fungerende støtteordninger.

Dette medlem viser til at yringsfriheten trues globalt og med det også den kunstneriske uttryksfriheten. Rødt foreslår å sette av penger til å etablere trygge residenser for forfulgte kunstnere i Norge og øke potten med tanke på russiske dissidenter.

Dette medlem tror på å gi unge utøvere eierskap og tillit, og Rødt foreslår derfor en egen tilskuddsordning for ungdomsstyrte kulturprosjekter. I tillegg vil Rødt styrke den kulturelle skolesekken slik at ordningen står bedre rustet til å oppfylle rammeavtalen med de utøvende kunstnerne den engasjerer, uten å kutte i tilbudet. Kulturskolen er utilgjengelig for mange barn i familier med dårlig råd, og årsprisen varierer stort mellom kommunene. Rødt vil innføre makspris på kulturskolen, slik at flere barn kan nyte godt av kulturundervisningen landet over. Rødt foreslår også å styrke prosjekter for mangfold og inkludering i idretten og å øremerke ekstra midler til inkluderingstiltak for ungdom i særlig sårbare byområder.

Dette medlem viser til at lesing og leseglede gir glede og fremmer deltakelse. Derfor foreslår Rødt å øke satsingen på skolebiblioteker over utdanningsbudsjettet og finansiere årlig forsyning av ny barne- og ungdomslitteratur til 500 skolebibliotek.

Dette medlem mener at band, korps, teatergrupper og kor drevet på frivillig basis er selve ryggraden i den brede norske kulturen. De er også fellesskap som kan bidra til å bygge ned sosiale forskjeller. I en tid hvor forskjellene øker, ønsker Rødt å satse på fellesarenaene. Rødt vil satse på helårsarrangørene og på de lokale ildsjelene gjennom å styrke frivilligsentralene. Biblioteket er den viktigste kulturinstitusjonen i mange norske kommuner. Dette medlem foreslår å styrke prosjekter som utvikler biblioteket som felleskapsarena.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Bedre kunstnerøkonomi	87
Makspris i kulturskolen	60
Øke bevilgning til Norsk kulturfond	50
Styrke scenekunsten	30
Tilskuddsordning for ungdomsstyrte kunst- og kulturprosjekter utenfor de faste kulturinstitusjonene	50

1 pst. til bistand

Dette medlem mener at det ikke gir mening at en stat som tjener seg enda rikere på skyhøye priser på olje og gass, skal gi en mindre del av overskuddet til de fattigste i land hvor de samme petroleumsprisene gir hungersnød, krig og forverrede levekår. I Rødts alternative statsbudsjett foreslås det å opprettholde målet om å gi 1 pst. av brutto nasjonalinntekt til bistand. Midler brukt til bistand driver verken opp priser eller renter i Norge, og øker derfor ikke byrden for folk som allerede sliter med å dekke regningene sine her hjemme.

Dette medlem viser til at FN er den største, mest demokratiske og mest anerkjente bekjemper av fattigdom internasjonalt. FNs utviklingsorganisasjoner jobber også tett med lokalsamfunn på bakken, og ikke som en forlenget arm av vestlige, kinesiske eller russiske interesser. Rødt vil gi økt kjernestøtte til FN-organisasjoner slik at de langsiktig kan prioritere sitt eget arbeid i stedet for å være bundet av øremerkede tilskudd. Rødt vil også fjerne regjeringen Solbergs stopp i støtte til organisasjoner som jobber for boikott av regimer som er skyldige i brudd på menneskerettighetene, som sittende regjering viderefører. Rødt foreslår å sette av en ekstraordinær bevilgning på åtte mrd. kroner til FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA). Dette er planlagte programmer for øyeblikkelig nødhjelp som per i dag er underfinansierte. Rødt vil også prioritere å dekke inntektsgapet til blant annet Verdens

matvareprogram og kompensere for flere år med kutt til UNICEFs utdanningsarbeid.

Dette medlem viser til at i 2021 ble 3,2 mrd. kroner av norsk bistand kanalisert gjennom fond i Verdensbankgruppen, som blant andre Riksrevisjonen har kritisert for å gi Norge for dårlig informasjon og kontroll over hvordan midlene brukes. Verdensbanken, IMF og regionale utviklingsbanker viderefremidler primært bistand som lån, og ikke donasjoner, hvor mottakerlandet ofte pålegges å åpne markeder for mektigere lands produkter og investeringer, samt en nyliberal finanspolitikk hvor tilbakebetaling av lån får høyere prioritet enn velferdstjenester. Rødt ønsker å kutte kjernestøtten til Verdensbanken kraftig og heller bruke midlene til direkte gjeldsslette for allerede gjeldstyngede land. Midlene settes delvis av til sletting av gjeld som utviklingsland har direkte til Norge, og som bidrag til en internasjonal gjeldssletteavtale, slik FN-konferansen om handel og utvikling (UNCTAD) har bedt om. Dette vil gi en rekke land større frihet til å velge sin egen fremtid.

Dette medlem mener at Norge bør ta et større ansvar for å hjelpe mennesker på flukt, og foreslår å sette av midler til å ta imot totalt 5 000 kvoteflyktninger i 2023. Dette er i tråd med anbefalingene fra FNs høykommissær for flyktninger.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Ekstraordinær støtte til humanitær hjelp gjennom FN	8 000
Reversere kutt siden 2021 i UNICEFs utdanningsarbeid	882
Økt bidrag til FNs matvareprogram og matsikkerhetsprogrammer under FAO	1 870
Reversere kutt i bevilgninger til Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	324
Ta imot totalt 5 000 kvoteflyktninger	430

Styrket rettssikkerhet

Dette medlem viser til at regjeringen har mange løfter på justisfeltet, og at det gjøres konkrete forbedringer, men dette medlem mener likevel at det er behov for å satse mer på å sikre rettssikkerheten for folk og trygge lokalsamfunn i hele landet vårt.

Dette medlem vil styrke kriminalomsorgen betydelig. Dagens situasjon er ikke holdbar for hverken innsatte eller ansatte. Krisen i kriminalomsorgen har vært varslet i mange år, men kriminalomsorgens samfunnsoppdrag er altfor viktig til at vi kan la situasjonen forverres. Rødt vil derfor styrke førstelinja i kriminalomsorgen for å motvirke skadelig isolasjon av innsatte og vold mot ansatte. Rødt foreslår å satse på økt bemanning i førstelinja og økte ressurser til å etablere aktivitetsteam for de innsatte. For at bevilgningene til krimi-

nalomsorgen faktisk skal gå til å bedre bemanningssituasjonen, vil Rødt også kompensere for økte merkostnader som strøm og leie.

Dette medlem viser til at hverdagskriminalitet forekommer altfor ofte. Ofre for vold i nære relasjoner, voldtekt og overgrep opplever at saker henlegges. Samtidig øremerkes store summer langt vekk fra folk og utenfor politidistriktenes kontroll. Rødt vil sikre politiet de nødvendige ressursene til å nå målet om to politibetjenter i alle politidistriktene i hele landet. Rødt vil legge ned Politiets utlendingsenhet (PU) og Politidirektoratet og fjerne øremerkede midler til uttransportering. Ressursene foreslås overført til politidistriktene, slik at politidistriktene selv kan prioritere det som er mest hensiktsmessig. Rødt vil prioritere etterforsknings- og påtalestillinger innen seksuallovbrudd og vold i nære relasjoner.

Dette medlem viser til at vi lever i en urolig tid. Krigen i Ukraina har gjort oss enda mer bevisste på de potensielle farene som finnes, og hvor viktig vår egen nasjonale beredskap og sikkerhet er. Rødt vil styrke politiets antidrone-kapabiliteter gjennom en satsing på

utstyrsanskaffelse og kompetansebygging. Rødt vil styrke driftsbudsjettet til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) slik at de kan fortsette å prioritere beredskapen og sikkerheten i Norge.

Dette medlem viser til at staten og fellesskapet hvert år taper milliarder som følge av skatteunndragelser og annen arbeidslivskriminalitet. Hvitsnippforbrytere slipper unna fordi Økokrim ikke sikres tilstrekkelige ressurser til etterforskning. Rødt vil ha en slutt på dette og vil styrke Økokrim. Samtidig foreslår Rødt å sette av penger til å opprette ett nytt a-krimssenter og å styrke påtalemyndigheten i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Dette vil sikre inntekter tilbake til fellesskapet og sikre at forbryterne blir stilt ansvarlige. Det er ikke hva du har på konto som skal avgjøre om du har tilgang til nødvendig rettshjelp når du trenger det. Derfor vil Rødt styrke ordningen med fri rettshjelp og styrke lavterskeltilbud som tilbyr fri rettshjelp. Rødt vil også innføre en støtteordning for rettslig prøving av utlendingsaker, slik som rettshjelpsutvalget har anbefalt.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kroner)
Styrke kriminalomsorgen	140
Legge ned Politidirektoratet og omfordele midlene til kriminalomsorgen og politiet	-389
Styrke politiets antidrone-kompetanse og utstyrsanskaffelse	78
Utvide rettshjelpsordningen til å gjelde flere, også barn i utvisningssaker og rettslig prøving av utlendingsaker	161
Økt innsats mot arbeidslivs- og økonomisk kriminalitet	70

3.1.2.6 Merknader fra Venstre

Komiteens medlem fra Venstre viser til innstillingene fra de ulike fagkomiteene, og Venstres merknader i respektive komiteer. Dette medlem viser til at Venstres helhetlige forslag til statsbudsjett for 2023 tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra regjeringen (Prop. 1 S (2022–2023), samt tilleggsproposisjoner 1 og 2.

Klima, miljø og energi

Dette medlem viser til at det med krig i Europa og stor politisk uro er lett å glemme de langsiktige krisene. Klima- og naturkrisen er den aller største utfordringen verden står foran. Anbefalingene i FNs klimareporter er klare. For å nå klimamålene vi har forpliktet oss til, må utslippene betydelig ned og investeringene i fornybar energi og grønn teknologi må raskt opp.

Dette medlem viser til at dagens politikk styrer verden mot 2,8 graders oppvarming. I Norge er ikke regjeringen i rute til å nå klimamålet for 2030. Regjeringen klarer ikke å sannsynliggjøre at de klarer å nå utslippsbudsjettet for 2023 som vi har fått gjennom vårt felles klimasamarbeid med EU. Dette medlem mener det derfor haster å redusere utslippene, og legger derfor

frem et budsjettforslag som kutter over 600 000 tonn CO₂-ekvivalenter mer enn regjeringen i 2023, og investerer i en rekke tiltak som vil få ned utslippene på sikt.

Dette medlem vises til Venstres merknader i energi- og miljøkomiteen og Venstres alternative budsjett for detaljert beskrivelse av hvert enkelt tiltak.

Utdanning og forskning

Dette medlem mener det er viktig å legge til rette for å løse de utfordringene vi står foran akkurat nå, og samtidig ha øye for hvordan vi skal komme oss styrket ut av krisetidene. Omstillingen av norsk økonomi til en klimavennlig og kunnskapsdrevet økonomi er viktig for å gjøre oss i stand til å løse de langsiktige utfordringene våre.

Dette medlem viser til at det overordnede målet for kunnskapssektoren i Venstres forslag til budsjett for 2023 er at vi inkluderer flere i utdanning og gir flere muligheten til å begynne og fullføre utdanningsløp. Dette medlem ønsker å fullfinansiere flere av tiltakene fra fullføringsreformen, hjelpe elevene som har lidd under pandemien og blitt rammet av streiken, og opprettholde gode ordninger for norske studenter. Gjennom tiltak som bransjeprogram, opplæring for voksne og Kompe-

tansepluss gjør vi det lettere for de som er i arbeidslivet, å fylle på med kunnskap og utdanning, slik at vi har flere bein å stå på i framtiden og større omstillingsevne.

De tte medlem viser til Venstres merknader i fagkomiteen og Venstres alternative budsjett for detaljert beskrivelse av hvert enkelt tiltak.

Internasjonalt og forsvar

De tte medlem viser til at krigen i Ukraina ikke bare er et angrep på Ukrainas suverenitet, men også et angrep på verdier som demokrati og frihet. Derfor vil Venstre som et liberalt parti gjøre alt vi kan for å gjenvinne friheten som ukrainerne har rett på. Alt tyder på at krigen dras ut i tid, og derfor er det viktigere enn noensinne at Europa sender et kraftig signal om vår samlede kamp for Ukrainas selvstendighet. Derfor foreslår de tte medlem å øke både den militære og humanitære støtten til Ukraina.

De tte medlem viser til at etter mange år med jevn nedgang i antall fattige global, øker antallet fattige som følge av pandemien og krigen i Ukraina. Mens pandemien i størst grad rammet de fattige landene i sør og økte den globale ulikheten, har krigen i Ukraina utløst en energi- og matvarekrise der verdens fattige blir truffet av skyhøye energi- og matvarepriser. De tte medlem foreslår derfor en rekke tiltak for å styrke bistandsbudsjettet.

De tte medlem mener Norge har et særlig ansvar for å bidra med mer penger til humanitær nødhjelp og Ukraina, og mener derfor det bør settes av en stor engangsbevilgning i ny saldering av statsbudsjettet i desember 2022.

De tte medlem mener globale maktforhold endrer seg foran øynene våre, og at Norges forhold til Russland er varig endret av Putins konvensjonelle krig mot Ukraina. Den hybride krigen mot Europa har synliggjort hvor viktig det er at Forsvaret kan håndtere et bredt spekter av trusler mot norsk sikkerhet, suverenitet og handlefrihet. Derfor foreslår de tte medlem å styrke Forsvaret.

De tte medlem viser til Venstres merknader i utenriks- og forsvarskomiteen og Venstres alternative budsjett for detaljert beskrivelse av hvert enkelt tiltak.

Næringsliv

De tte medlem mener bedriftene er nøkkelen til grønn omstilling av samfunnet. Næringslivets skal omstilles fra en økonomi basert på fossile ressurser til en moderne kunnskapsøkonomi bygget på kompetanse og bærekraftig høsting av naturressurser. Men for å utvikle fremtidens næringsliv må det lønne seg å både starte og drive en bedrift, og det må være mulig å få tilgang på kapital for å få gode ideer til å vokse.

De tte medlem mener regjeringen lar næringslivet betale for store deler av regningen for den økono-

miske innstrammingen som må gjøres. Det rammer særlig bedrifter på vei opp og frem, bedrifter med stort kapitalbehov og få likvide midler. Et forutsigbart skatteinivå er helt nødvendig for å bygge nye grønne bedrifter. De tte medlem foreslår derfor å gjennomføre flere endringer i skattleggingen av bedrifter, blant annet å fjerne den forhøyede arbeidsgiveravgiften for høykompetent arbeidskraft, redusere utbytteskatten og gjøre formuesskatten mer næringsvennlig.

De tte medlem viser til Venstres merknader i fagkomiteen og Venstres alternative budsjett for detaljert beskrivelse av hvert enkelt tiltak.

Kultur

De tte medlem viser til at all kultur er ytringer. Et åpent og liberalt samfunn legger til rette for alle ytringsformer. De tte medlem vil ha sterke kulturinstitusjoner og et fritt kulturfelt som blomstrer. Det vil gi oss et mangfoldig kulturtilbud med mange forskjellige ytringer. Kultursektoren har et stort potensial for utvikling.

De tte medlem mener at det etter pandemien er viktig å satse på utvikling av kulturell og kreativ næring og å styrke eksporten av norsk kultur for å nå nye markeder. Det vil gi oss et nyskapende og bærekraftig kulturliv og gi norske kulturaktører muligheten til å både gi og hente internasjonale impulser. De tte medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å styrke en rekke ordninger som legger til rette for profilering av Norge i utlandet, med totalt 10 mill. kroner.

De tte medlem viser til at regjeringen i sitt forslag til kulturbudsjett skriver at det er viktig at kunstnere i større grad anerkjennes og får betalt for arbeidet de gjør. Men ikke alle kunstnere kan, og mange ønsker heller ikke å være arbeidstakere. Kulturfeltet er preget av mange enkeltstående, frilansere og selvstendig næringsdrivende. De tte medlem mener at det er viktig for utviklingen av næringen at flere får muligheter til å skaffe seg stabil inntekt for å sikre forutsigbarhet og sørge for at flere orker å stå lenger i kulturyrker.

De tte medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett for 2023 og merknader i faginnstillingen.

Barn og familie

De tte medlem viser til at tall fra SSB viser at om lag 115 000 barn vokser opp i fattigdom i Norge. Det er urovekkende høye tall, og gjør at barn ikke har muligheten til å delta på fritidsaktiviteter, dra på ferie eller gå på kino og kafé. De blir stående utenfor fellesskapet, noe de tte medlem mener er uakseptabelt. Barnetrygden er en ytelse som treffer barnefamilier godt, men det er svært dyrt å øke den for alle. De tte medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke og skattlegge barnetrygden, slik at personer med lav eller ingen inntekt sitter igjen med betraktelig mer penger hver måned. En forsørger med to barn på 8 og 12 år og en

skatteprosent på 25 pst. vil sitte igjen med ca. 500 kroner ekstra i barnetrygd hver eneste måned, selv etter skattlegging.

Dette medlem viser til at det norske barnevernet står overfor en alvorlig systemsvikt. 31. mars 2022 publiserte Helsetilsynet sitt landsomfattende tilsyn med undersøkelsesarbeidet i det kommunale barnevernet, som har pågått i 2020 og 2021. Tilsynet avdekket at 80 av de 90 gjennomgåtte barnevernstjenestene hadde begått lovbrudd eller hadde forbedringsområder. Helsetilsynet har aldri sett en så høy andel lovbrudd i sine tilsyn. Noen av de mest sentrale funnene er at barnevernet ikke foretar grundige nok undersøkelser før sine mest inngripende konklusjoner. Barnevernets dokumentasjon, vurderinger og begrunnelser er ikke tydelige nok til at de kan etterprøves. Det er stor forskjell på de ulike saksbehandlernes holdninger og kompetanse. Barnevernet involverer ikke i tilstrekkelig grad barna i sakene. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å styrke det kommunale barnevernet.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett for 2023 og merknader i faginnstillingen.

Justis

Dette medlem vil understreke at det liberale demokratiet bygger på en sterk og uavhengig rettsstat. Rettsstaten skal sikre likhet for loven, ivareta rettsvernet for den enkelte og sette grenser for statens maktutøvelse. Grunnsteinen i rettsstaten er uavhengige, upartiske og effektive domstoler. For at domstolene skal kunne utføre oppgavene sine på en skikkelig måte, må de være økonomisk rustet til det. Regjeringens foreslåtte domstolskutt bidrar til å undergrave rettssikkerheten i landet vårt, og har ført til midlertidig ansettelsesstopp i domstolene. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å styrke domstolene med 80 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner øremerkes til dommerfullmektigstillinger.

Dette medlem vil også understreke at for at rettsstaten vår skal fungere, må den være tilgjengelig for alle. Dette medlem mener at en lite bærekraftig rettshjelpssats er en trussel mot rettssikkerheten. Derfor styrker Venstre i sitt budsjettforslag en rekke ordninger for å forbedre rettssikkerheten i samfunnet.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett for 2023 og merknader i faginnstillingen.

Helse

Dette medlem vil understreke at god helse først og fremst skapes andre steder enn i helsetjenesten, og at det mest helsefremmende vi kan gjøre, er å legge best mulig til rette for gode relasjoner og trygg tilknytning, barnehager og skoler av høy kvalitet, et inkluderende arbeidsliv, fravær av mobbing og utenforskap, fravær av

vold, overgrep og omsorgssvikt, og tilgang til rent vann, natur og fritidsaktiviteter. Dette medlem mener det viktigste vi kan gjøre for å få en bærekraftig helsetjeneste, er å fremme god helse hos flest mulig så tidlig i livsløpet som mulig. Det gjør at helsearbeidet både i og utenfor helsetjenestene i kommunene må styrkes. Flere av Venstres satsinger for å fremme god helse vil derfor være gjennom å styrke andre rammeområder i budsjettet.

Dette medlem mener vi bare har sett begynnelsen på de store omstillingene og nye mulighetene som vil og må komme i helse- og omsorgssektoren. Et viktig grep for å nå målene om en bærekraftig helsetjeneste er å satse offensivt på nye digitale løsninger. Kommunesektoren må få fortgang i digitalisering og økt bruk av moderne helseteknologi. Dette medlem mener en slik satsing vil gi bedre og trygge helsetjenester og store besparelser. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å styrke arbeidet med e-helse i kommunesektoren med 20 mill. kroner.

Dette medlem mener det er viktig å sikre gode, offentlig finansierte helsetjenester, og at det er viktig for å utjevne sosiale forskjeller i Norge, men mener god kvalitet på tjenestene er viktigere enn hvem som utfører dem. Venstre vil arbeide for at offentlige, ideelle og private helsetjenestemiljøer skal utfylle hverandre. Dette medlem er svært lite tilfreds med måten fritt behandlingsvalg har blitt avvirket i et uansvarlig høyt tempo. Dette medlem vil følge nøye med på at denne omleggingen ikke resulterer i færre behandlingsplasser, og at alle behandlingstilbud som leverer god kvalitet, får nye avtaler med de regionale helseforetakene innen årets utløp.

Dette medlem viser til at mange barn og unge har slitt, og sliter, etter pandemien og med økende uro i Europa. Dette medlem viser til at det er mange ungdommer og studenter som opplever en lite tilgjengelig helsetjeneste, samtidig som gruppen unge er i en særlig sårbar fase med store omstillinger i livet. Dette medlem er glad for den økte åpenheten rundt psykisk helse og at det er økt fokus på mental trening og livsmestring ved lærestedene våre. Dette medlem foreslår økt støtte til psykisk helse både til ungdomsskoler, videregående skoler og til høyskoler og universiteter. Se ramme 16 for utdypende merknader. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår 5 mill. kroner for å etablere programmet «Youth Aware of Mental Health» i grunnskolen, først som en prøveordning og på sikt som et tilbud til alle elever på ungdomstrinnet. Dette er et prosjekt, med god støtte i forskning, som reduserer selvmordstanker og -handlinger med 50 pst. etter gjennomført program.

Dette medlem mener frivillige og ideelle organisasjoner er svært viktige bidragsyttere i samfunnet. Den samfunnsøkonomiske nytten er uvurderlig, og staten

får igjen langt mer i sosial kapital for hver investerte krone til frivilligheten. Dette medlem mener kuttene og omleggingen av støtte til frivillige og ideelle organisasjoner er svært uheldig og har skapt mye og unødvendig usikkerhet. De frivillige organisasjonene er viktigere enn noen gang med tanke på de negative konsekvensene for mange etter pandemien og økte bekymringer for framtiden i en urolig tid. Dette medlem foreslår derfor både en reversering av regjeringens kutt og en styrking til de frivillige organisasjonene.

Dette medlem foreslår 25,8 mill. kroner i Venstres alternative statsbudsjett til bruker- og pårørendeorganisasjoner, som blant annet vil sørge for fortsatt støtte til Rådgivning om spiseforstyrrelser (ROS), Pårørendesenteret i Stavanger, Harry Benjamin ressurscenter (HBR) m.fl. Videre vil dette medlem øke finansieringen av hjelpetelefoner, bla. Mental Helse, Kirkens SOS m.fl. Dette medlem foreslår 15 mill. kroner til hjelpetelefoner mv. i Venstres alternative statsbudsjett. Dette medlem vil særskilt sette søkelyset på de helseutfordringene vi har relatert til psykisk uhelse og rusavhengighet. Økt fokus på dette feltet er viktigere enn noen gang, og vi ser at det virker med økt forståelse for at dette er tilstander som skal møtes med aksept og hjelp, og ikke fordømmelse.

Dette medlem mener regjeringens kutt i støtte til organisasjoner innenfor psykisk helse og rusfeltet er uforståelige, og foreslår 40,6 mill. kroner i Venstres alternative statsbudsjett for å opprettholde støtten til en rekke organisasjoner som driver aktivitetstilbud for målgruppene, f.eks. gatefotball og andre aktivitetstilbud. For dette medlem er det ikke et spørsmål om vi har råd til å prioritere mer til organisasjonene og deres viktige samfunnsinnsats, svaret er at vi ikke har råd til å la det være. Til sammen foreslår dette medlem 81,4 mill. kroner mer enn regjeringen i sitt alternative statsbudsjett til frivillige organisasjoner.

Dette medlem viser til at Venstre over lang tid har arbeidet for å etablere Fontenehuset i alle fylker. Allerede i 2013 satte vi et mål om 20 fontenehus i 2020. I dag er det 22 fontenehus i Norge, og vi nærmer oss at dette kan bli et landsdekkende tilbud. Fontenehusene er et arbeidsfelleskap for personer som har eller har hatt psykiske lidelser, der det legges vekt på mestring og tilhørighet, og det gis mulighet for å prøve seg i ordinært arbeidsliv. Fontenehusene kan vise til svært gode resultater både for den enkeltes opplevde livskvalitet og antallet medlemmer de får tilbake i arbeid eller aktivitet. Dette medlem mener det er synd at sittende regjering kuttet regjeringen Solbergs bevilgninger til fontenehus med 15 mill. kroner i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022). Det stanset mulighetene for å etablere nye fontenehus samt sikre driften av eksisterende. Dette medlem foreslår derfor at

fontenehus styrkes med 15 mill. kroner i Venstres alternative statsbudsjett.

Dette medlem viser til at Venstre gjennom flere år har arbeidet for å åpne for heroinassistert behandling for de aller tyngste brukerne. Dette medlem er veldig fornøyd med at behandling er igangsatt i Oslo og Bergen. Dette viktige tilbudet bør utvides, og dette medlem foreslår en økt bevilgning på 5 mill. kroner i Venstres alternative statsbudsjett.

Venstre synes det er beklagelig at rusreformen ikke ble gjennomført som forutsatt, og mener det ville ført til svært positive helseeffekter. Dette medlem mener straffesporet er feilslått og rammer sårbare unødig. I påvente av at reformen vil bli gjennomført, mener dette medlem at det er nødvendig med avbøtende tiltak.

Dette medlem mener det må åpnes for at personer som bruker rusmidler, kan få rusmidlene analysert for å forebygge risiko for skade og overdoser. En slik tjeneste vil også legge til rette for at det kan etableres kontakt og dialog med ukjente brukergrupper. Det vil kunne være en viktig plattform for å gi risikoreduserende råd og faglig kunnskapsformidling. Dette medlem foreslår på denne bakgrunn å bevilge 10 mill. kroner i Venstres alternative statsbudsjett til øremerket tilskudd til rusmiddelanalyser i kommunene.

Dette medlem viser til LIS1 (leger i spesialisering), som er starten på spesialistutdanningen for leger. Det er behov for flere slike utdanningsstillinger. I statsbudsjettet for 2022 ble antallet LIS1-stillinger økt med 62, med oppstart av 31 nye stillinger høsten 2022, resten av stillingene skulle startes opp våren 2023. Regjeringen foreslår redusere denne økningen med 31 LIS1-stillinger. Dette medlem foreslår i Venstres alternative budsjett å bevilge 30 mill. kroner til flere LIS1-stillinger ut over regjeringens forslag.

Dette medlem vil også understreke betydningen av å styrke fastlegeordningen, blant annet gjennom å øke kapasiteten i legeutdanningen i årene framover gjennom desentraliserte modeller for legeutdanning. Dette medlem merker seg at Universitetet i Bergen neste år vil starte opp prosjektet «Vestlandslegen», som vil styrke rekruttering av leger til hele Vestlandet ved at flere legestudenter vil få mulighet til å ta deler av legeutdanningen i Stavanger, Haugesund/Fonna og Førde/Sogn og Fjordane. I årene framover må det legges til rette for å opprette flere studieplasser i medisin slik at Vestlandslegen og tilsvarende modeller for desentralisert legeutdanning andre steder i landet kan utvikles videre.

Dette medlem mener det skal være trygt å føde uansett hvor i landet man bor. En trygg og god barselomsorg er viktig for barnets og foreldrenes beste, og kan forebygge fysiske og psykiske plager senere. Til tross for vedtatte kvalitetskrav for trygg fødsel rapporterer over 90 pst. av jordmødre at de ikke klarer å oppfylle kravet om én-til-én-omsorg for kvinner i fødsel, blant annet på

grunn av høyt arbeidspress og lav grunnbemanning. Jordmødre rapporterer at de frykter at de fødende ikke vil få forsvarlig helsehjelp som følge av at ressursene ikke er tilstrekkelige.

De tte med le m er kjent med at det allerede er foretatt kutt i fødselstilbudet mange steder i landet, og at helseforetakene planlegger ytterligere kutt flere steder. Nylig ble det kjent at fødetilbudet ABC-klinikken ved Oslo universitetssykehus (OUS) skal helgestenges. Det betyr en svekkelse av fødetilbudet til innbyggere i og rundt Oslo. De tte med le m mener en slik svekkelse ikke er akseptabel, og viser i forbindelse med dette til Venstres forslag i Dokument 8:39 S (2022–2023) om å opprettholde ABC-tilbudet i Oslo som et helårig tilbud, og om en plan for å løse den akutte mangelen på jordmødre.

De tte med le m vil peke på at Finnmark er et fylke som krever særskilt oppmerksomhet og oppfølging også innenfor helseområdet på grunn av store avstander, krevende klima og værforhold og situasjonen som har oppstått for hele samfunnsutviklingen i Finnmark som nærmeste nabo til Russland i kjølvannet av Russlands angrepskrig i Ukraina. De tte med le m mener det er nødvendig å ha et særskilt blikk på utvikling av helsetilbudet til innbyggerne i Finnmark i årene framover. Venstre foreslår i vårt alternative statsbudsjett å sette av 23 mill. kroner til opprettelsen av en fødeavdeling i Alta for å sikre et forsvarlig fødselstilbud til hele Finnmarks befolkning.

De tte med le m viser til at Venstre vil beholde Ullevål sykehus og si nei til gigantsykehuset på Gaustad. De tte med le m foreslår et kutt i investeringstilskuddet til nye OUS med 655 mill. kroner. Venstre vil komme tilbake i fremtidige budsjetter om investeringsmidler til oppgradering av Ullevål sykehus.

Kommunal

De tte med le m viser til at regjeringen prioriterer å senke den maksimale prisen på opphold i barnehage med 50 kroner framfor å gjøre opptaket i barnehagen mer fleksibelt og tilpasset familienes situasjon. Gjennom en rekke budsjetter har tilgangen på barnehageplass for de med dårligst råd blitt gjort betydelig enklere ved at barn i familier med en lav inntekt har fått tilbud om gratis halvdagsplass i barnehage. Dette innebærer at disse barna i dag får 20 timer per uke for barn i alderen 2–5 år fra familier med lav inntekt. De tte med le m er glad for at denne ordningen videreføres på samme reelle nivå slik at inntektsgrensen blir satt til 615 590 kroner fra 1. august 2023.

De tte med le m viser til Innst. 324 S (2021–2022) og Dokument 8:204 S (2021–2022), der Venstre foreslår å innføre en garanti slik at alle barn får tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder. De tte med le m prioriterer å begynne

med innføringen av en slik rett gjennom først å innføre flere barnehageopptak i flere kommuner. Som en konsekvens av at Venstre foreslår å fjerne kontantstøtten, fremmes det forslag om å øke antallet barnehageplasser med 3 200 plasser i 2023. Dette er for å sikre at de barna som i dag har foreldre som benytter seg av kontantstøtte, får tilbud om plass i barnehage når ordningen avvikles.

De tte med le m viser videre til forslagene knyttet til fullføringsreformen, omtalt i Innst. 12 S (2022–2023). Et viktig ledd i å sikre alle elever rett til å fullføre, er at elevene også har tilgang til lærlingplasser. Regjeringen foreslår å styrke arbeidet for flere læreplasser over Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon, men uten å legge til rette for at det er mer lønnsomt for bedrifter å ta inn lærlinger. De tte med le m foreslår i stedet å øke lærlingtilskuddet til 5 000 kroner per plass fra neste år.

De tte med le m viser til at regjeringen innførte et tilskudd per grunnskole i rammetilskuddet til kommunene i forbindelse med Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022). Dette tilskuddet, populært kalt grendeskoletillegget, er på om lag 500 000 kroner per kommunale grunnskole og ble finansiert gjennom å ta penger fra innbyggertilskuddet.

De tte med le m mener at det er opp til kommunene å bestemme skolestrukturen i sin kommune. Grendeskoletillegget har som konsekvens at det lønner seg mer å opprettholde en desentralisert skolestruktur, uten å ta inn over seg om det er den mest faglig forsvarlige strukturen for å sikre alle elevene et godt opplæringstilbud. Kommuner som har vært gjennom vanskelige omstruktureringer de senere årene, straffes for dette ved at de nå er med på å finansiere kommuner som ikke har gjennomført slike endringer. Å velge hva slags skolestruktur man ønsker i den enkelte kommune, må til syvende og sist være opp til kommunen selv og bør ikke være preget av sentralt gitte incentiv fra Stortinget.

De tte med le m foreslår videre kutt i skjønnstilskuddet til kommunene, som forutsettes å ta ned den skjønnssrammen som statsforvalterne fordeler. Dette er fordi mest mulig av overføringene til kommunesektoren bør gå gjennom rammetilskuddet og fordeles i demokratisk valgte organer heller enn av embetsmenn.

De tte med le m viser til at regjeringen foreslår å kompensere fylkene for økte kostnader som følge av at CO₂-prisen øker i 2023, særlig knyttet til hurtigbåter og ferjer. Prinsippet om at forurenser betaler, må også gjelde for fylkene, og de tte med le m foreslår derfor at fylkene ikke kompenseres ekstra for dette i 2023.

De tte med le m foreslår å flytte bevilgningen til Oppfølgingstjenesten fra rammetilskuddet til fylkene til posten for gjennomføring av fullføringsreformen under

Kunnskapsdepartementet. Det vises til merknad om dette i Innst. 12 S (2022–2023).

De tte medlem støtter ikke regjeringens prioritering av å ytterligere redusere ferjeprisene ut over 2022-nivå, og foreslår å redusere bevilgningen til fylkeskommunale ferjer. Innsparingen brukes for å styrke samferdselsbudsjettet på andre områder.

Arbeid og sosial

De tte medlem understreker at for å leve gode og frie liv er det en forutsetning at man har økonomisk frihet og mulighet til å ta egne livsvalg. Det skal alltid lønne seg å jobbe. Men det skal være et trygt sikkerhetsnett i bunnen når man ikke kan jobbe. I dag er det for mange som står på utsiden av arbeidslivet. Selv om velferdsordninger er med å gi inntektssikring, løser det ikke fattigdomsutfordringer – det løfter heller ikke mennesker ut av fattigdom. Inntekt fra arbeid er den viktigste inntektskilden for de fleste husholdninger.

De tte medlem viser til at det i Venstres alternative statsbudsjett er gjort flere grep for å møte disse utfordringene. Der man har valgt å målrette ordninger for de som trenger det mest, i solidaritet med mennesker som opplever levekårsstress og fattigdom. Herunder øke personfradraget, øke og skattelegge barnetrygden, innføre en egen forsøksordning for kommunalisering av AAP, øke studiestøtten, sørge for at selvstendig næringsdrivende beholder dagpengerettigheter, og gjeninnføre skattefradrag på individuell pensjonssparing.

De tte medlem mener at dersom AFP skal videreføres, bør det være som en ren avtale mellom arbeidstaker og arbeidsgiver uten statlig bidrag. Venstre vil derfor avvikle det statlige bidraget til AFP. Avtalefestet pensjon (AFP) har en urettferdig utforming. AFP har gått fra å være en målrettet ordning som skulle treffe sliterne i arbeidslivet, til å bli en generell tilleggspensjon for fagorganiserte og arbeidstakere over 62 år som har tariffavtale, og hvor staten tar minst en tredjedel av kostnadene. AFP gir rettigheter for drøyt halvparten av alle arbeidstakere, men delfinansieres av alle arbeidstakere med flere mrd. kroner hvert år over statsbudsjettet. De tte medlem mener det er feil bruk av det offentlige penger.

De tte medlem mener at et forbedret pensjonssystem lar hver enkelt ta med seg sine pensjonsrettigheter, uansett om man arbeider i det offentlige, i privat sektor eller i egen bedrift.

De tte medlem mener at et rettferdig pensjonssystem bør understøttes av økt skattefradrag for individuelle forsikrings- og pensjonsspareordninger. Dagens AFP undergraver også ideen bak pensjonsreformen, som er å få flere til å stå lenger i arbeid. Det gjør det viktig å reformere offentlige pensjonsordninger i tråd med pensjonsreformen og endringer i private pensjonsordninger. Derfor ønsker Venstre å avvikle det statlige bi-

draget til avtalefestet AFP og gi incentiver for at folk skal jobbe lenger, og ikke kortere.

Sykepenger

De tte medlem viser til at Norge har både verdens mest sjenerøse sykelønnsordning og verdens høyeste sykefravær. Dagens sykepengeordning har i liten grad sørget for å gi incentiver til at man kommer tilbake på jobben. Det er ikke bra for den enkelte eller for samfunnet at sykefraværet er så høyt. Derfor mener de tte medlem det er behov for å endre dagens sykelønnsordning.

De tte medlem vil imidlertid understreke at en god sykepengeordning hovedsakelig skal være statlig finansiert og er et viktig velferdsgode og et sentralt element i den norske arbeidslivsmodellen. Den sikrer likebehandling av alle arbeidstakere og beskytter arbeidsgivere mot uforutsette kostnader ved høyt omfang av sykdom og helseproblemer hos de ansatte. På den annen side vil en sykepengeordning med langvarige høye ytelsler og der folketrygden dekker sykepenger opp til 6 G ved langtidsfravær, kunne svekke insentivene til å motvirke sykefravær både for arbeidstaker og arbeidsgiver.

De tte medlem viser til at det i Venstres alternative statsbudsjett for 2023 blir foreslått å gjøre endringer for å redusere sykefraværet gjennom å gjennomføre endringene som ble foreslått av Sysselsettingsutvalgets ekspertgruppe (NOU 2019:7). Målsettingen med endringene er et lavere sykefravær og en styrket arbeidslinje gjennom at både arbeidsgivere og arbeidstakere skal få en sterkere økonomisk egeninteresse i å ta i bruk graderte sykemeldinger og legge til rette for at arbeidsforholdet blir gjenopptatt så raskt som mulig. Samtidig åpner endringene for lengre sykemeldingsperioder enn i dag dersom det tas i bruk graderte sykemeldinger, og når det er gode utsikter til at arbeidstaker kommer tilbake i jobb.

De tte medlem mener en slik omlegging av systemet for sykemeldinger vil kunne styrke arbeidslinjen, øke verdiskapingen og inkludere flere i arbeidslivet.

De tte medlem viser til at det i denne modellen fortsatt skal være slik at sykepengeperioden skal være 12 måneder for den som er 100 pst. sykemeldt. Dersom man er delvis sykemeldt (gradert sykemelding), kan den totale perioden utvides til 18 måneder. Dersom man har gode utsikter til å komme tilbake til jobb, kan perioden utvides ytterligere til maksimalt 24 måneder.

Sykepengesatsen skal som i dag være 100 pst. for alle, men bare de første seks månedene av sykemeldingsperioden. Ved 100 pst. sykemelding blir satsen satt ned til 80 pst. etter seks måneder. Ved bruk av gradert sykemelding vil satsen forbli 100 pst. i inntil 12 måneder. Dersom man forlenger sykemeldingen ut over 12 måneder, blir satsen satt ned til dagens AAP-sats. Vi foreslår også

at sykmeldte uten arbeidsgiver får en ytelse på samme nivå som vedkommende ville fått uten å være sykmeldt, som vanligvis vil tilsvare nivået på dagpengene, og Venstre vil endre inngangskravet for arbeidsavklaringspenger fra 50 til 40 pst. redusert arbeidsevne for de som kommer fra sykepenger.

Dette medlem mener det bør gjøres en endring i perioden der arbeidsgiver dekker alle sykepengeutgifter, herunder at denne reduseres fra dagens 16 dager til 7 dager. Til gjengjeld skal arbeidsgiver, i resten av sykefraværet, dekke 10 pst. av sykepengene opp til 50 pst. av fulle sykepenger og deretter 25 pst. av sykepengene ut over dette.

Dette medlem viser til at å øke antallet VTA-plasser var en sentral prioritering for regjeringen Solberg og det ikke-sosialistiske flertallet med Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Antallet plasser har derfor blitt økt jevnlig, og senest høsten 2021 er det innført 300 nye plasser. Til sammen økte regjeringen Solberg antallet VTA-plasser med nærmere 3 000. Selv om det er gjort mye de senere årene, er behovet like fullt fortsatt stort. Dette medlem mener det bør være et mål at alle som kan, får delta i det ordinære arbeidslivet.

Dette medlem mener det er viktig at en sikrer tilstrekkelig oppfølging basert på den enkeltes behov. For VTA-O-plassene er det Nav som har det formelle ansvaret for oppfølgingen, mens det i praksis er bedriftene som utfører det. For dette kompenseres de med midler. VTA reguleres i dag av tiltaksforskriften. Den åpner imidlertid ikke for å støtte den typen oppfølging som gjøres av aktører som leverer supplerende tjenester utenfor Nav (sosiale virksomheter). Det kan derfor være nødvendig å se nærmere på dagens organisering og finne en mer fleksibel modell, hvor også andre aktører kan få bidra. Dersom de som trenger det, kan få tettere og mer tilpasset oppfølging også i VTA-O, kan det bidra til å få flere inn i det ordinære arbeidslivet.

Dette medlem mener det er svært positivt at noen velger å starte en bedrift, fordi det gir flere mennesker frihet og muligheter til å realisere drømmene sine for livet – og samtidig skape nye arbeidsplasser, nye næringer og utvikle nye markeder. Da er det synd at de som tar det valget, slik ordningene er i dag, tar en mye høyere personlig risiko enn de som for eksempel velger å bytte jobb. Å gjøre noe med dette problemet har Venstre kjempet for i mange år, fordi Venstre mener gründerne er viktige. De sitter på morgendagens løsninger og skaper jobber til seg selv og andre.

Man hadde under pandemien en ordning som styrket de sosiale rettighetene til selvstendig næringsdrivende. Koronapandemien viste tydelig hvor stor forskjell det er mellom det sosiale sikkerhetsnettet en ansatt har, sammenlignet med det en frilanser eller selvstendig næringsdrivende har. Det gjør at dette med-

lem har en løsning på bordet, og den mener dette medlem er et godt utgangspunkt. Dette medlem mener ordningen som kom på plass under koronapandemien, ga oss nok kunnskap til å kunne få på plass en ordning som sikrer inntektssikring. Derfor foreslo dette medlem en permanent ordning fra revidert nasjonalbudsjett 2022.

Dette medlem viser til at Venstre har foreslått både å videreføre ordningen og at det nedsettes et utvalg for å gjennomgå de sosiale rettighetene for selvstendig næringsdrivende og frilansere og fremme forslag som sikrer større grad av likebehandling mellom disse og andre i arbeidslivet.

Forsøk med kommunalt ansvar for arbeidsavklaringspenger

Dette medlem viser til at verken sosialhjelp eller arbeidsavklaringspenger er varige ytelser. Sosialhjelp er bunnplanken i det sosiale sikkerhetsnettet vårt. Det er ikke noe som er tilfredsstillende som en varig løsning for noen, og det bør være en ambisjon at færrest mulig trenger å motta sosialhjelp og ha det som livsopphold over tid. Dette medlem mener samtidig at det er viktig, både for storsamfunnet og de som er på arbeidsavklaringspenger, at man blir avklart. Dette medlem tror at dersom kommunene får større lokal handlefrihet og tydeligere eierskap til avklaringsprosessen, vil man kunne sørge for at flere avklares raskere. Dette medlem mener også at kommuner som er gode på å følge opp og hjelpe sine innbyggere på AAP inn i arbeidslivet, bør belønnes økonomisk for det. Dette medlem setter derfor av 35 mill. kroner til forsøk med kommunalt ansvar for AAP.

ABE-reform

Dette medlem viser til at Venstres helhetlige forslag til statsbudsjett for 2023 tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra regjeringen (Prop. 1 S (2022–2023) samt tilleggsproposisjoner 1 og 2).

Dette medlem viser i tillegg til at det i de siste budsjettene har vært en kraftig økning i driftsutgiftene i den offentlige forvaltningen. Dette medlem ønsker å videreføre avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og foreslår å underregulere pris- og lønnsjusteringen av driftspostene på statsbudsjettet med 0,7 pst. Dette medlem viser til at det vil gi en innsparing på 2 800 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag. Dette medlem foreslår i første omgang at denne reduksjonen føres teknisk under tilfeldige utgifter, og at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag til postering på ulike poster eller andre effektiviseringstiltak med samme provenyvirkning. Dette medlem mener arbeidsintensive deler av den offentlige forvaltningen med lite effektiviseringspotensial bør skjermes for kutt.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget samtykker i at det spares inn 2 800 mill. kroner på departementenes driftsutgifter (postene 1–29). Regjeringen gis fullmakt til å foreta den endelige fordelingen av beløpet. Innsparingen spesifiseres på kapitler og poster, og Stortinget orienteres om fordelingen i forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for 2023. Alternativt til en lik reduksjon i alle driftsutgifter kan regjeringen fremme andre effektiviseringstiltak med samme provenyvirkning. Innsparingen tas foreløpig ved å redusere kap. 2309 Tilfeldige utgifter med 2 800 mill. kroner. Når beløpet er fordelt på kapitler og poster, tilbakeføres 2 800 mill. kroner til kap. 2309.»

3.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne

Et nytt solidaritetsfond

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at Putins energikrig mot Europa har ført til høye olje- og gasspriser. Norge er nå Europas største gassleverandør og får enorme ekstrainntekter. I 2022 estimerer regjeringen at staten vil få 900 mrd. kroner i ekstra skatteinntekter fra oljebransjen. I 2023 er estimatet 1 000 mrd. kroner mer enn i et normalår. Disse pengene går direkte inn i oljefondet vårt.

Dette medlem foreslår at alle ekstrainntektene på totalt 1 900 mrd. kroner settes inn i et solidaritetsfond. Pengene skal gå til humanitær hjelp og gjenoppbygging av Ukraina, til å støtte Europa gjennom krisen kontinentet nå står i, til investeringer i fornybar energi og til verdens fattigste, som rammes hardest av høyere priser, matmangel og sammenfallende kriser.

En klimaprosent til verdens fattige

Klimakrisen er grunnleggende urettferdig. De rike landene som opp gjennom historien har sluppet ut mest klimagasser, rammes ikke like hardt av klimaendringene som verdens fattigste land, som har sluppet ut minst. I tillegg har de fattigste landene mindre penger og mindre mulighet til å hjelpe befolkningen sin å tilpasse seg endringene.

Norge må ta sin del av ansvaret for den globale innsatsen mot klimaendringer. Miljøpartiet De Grønne har lenge foreslått å innføre en klimaprosent som et nytt prinsipp på linje med bistandsprosenten. Om Norge innfører et prinsipp om en klimaprosent, vil det kunne bidra til at andre land også innfører lignende prinsipper. Et slikt fond bør bidra inn i fondet vedtatt etablert under klimaforhandlingene til støtte for finansiering av tap og skade som følge av klimaendringer. Dette medlem foreslår derfor å gi én pst. av BNI, tilsvarende 58 mrd. kroner, til tiltak for å kutte klimagassutslipp og til klimaberedskap og -tilpasning.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av § 5 i lov om Statens pensjonsfond for å tillate direkte overføring fra fondet til et klimabistandsfond og et solidaritetsfond.»

Bistand for global rettferdighet

Behovet for bistand har økt dramatisk i 2022. Antall mennesker med behov for nødhjelp har økt med over 50 millioner. Over 800 millioner mennesker sulter i verden i dag. Samtidig er over 100 millioner på flukt. Denne situasjonen krever ekstraordinær innsats. Så langt i år er kun 39 pst. av verdens samlede bistandsbehov finansiert. Flere land velger å kutte i internasjonal bistand på grunn av utfordringer på hjemmebane.

Norge er ett av få land som har enorme ekstrainntekter som følge av krigen. Norge har gitt én pst. i bistand i over 50 år, men det prinsippet bryter regjeringen nå.

Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen med 14,3 mrd. kroner ekstra til bistand, slik at Norge når målet om én pst. av BNI i bistand. Dette finansieres ved å øke uttaket innenfor handlingsregelen. Det vil ikke påvirke presset i norsk økonomi, siden midlene nyttes utenfor landets grenser.

En human asylpolitikk

For første gang er over 100 millioner mennesker på flukt i verden. Norge har et grunnleggende ansvar for å bidra i en verden der mange er på flukt fra krig, forfølgelse og klimaendringer. Norge trenger en mer ansvarlig og anstendig flyktningpolitikk, forankret i våre lange tradisjoner for å bidra internasjonalt og her hjemme. Dette medlem foreslår at Norge tar en betydelig større andel kvoteflyktninger enn det regjeringen foreslår.

Både asylsøkere som venter på å få søknaden sin behandlet, og flyktninger som venter på å bli bosatt, fortjener anstendige leveforhold mens de venter i mottak. Satsene for beboere på ordinære mottak og transittmottak i dag er så lave at det ikke er mulig å leve av dem. Derfor prioriterer dette medlem en kraftig økning av satsene for alle typer asylmottak.

Enslige mindreårige asylsøkere ligger i dag under barnevernet, med unntak av de som er over 15 år. Denne sårbare gruppen må håndteres av barnevernet, som har mest kompetanse på barns rettigheter og behov, og ikke av Utlendingsdirektoratet. Ansvaret for denne gruppen flyttes til barnevernet.

Asylsøkeres rettssikkerhet må styrkes i møte med utlendingsforvaltningen. I dag blir de fleste klager på Utlendingsdirektoratets vedtak avgjort av nemndleder og sekretariatet i Utlendingsnemnda alene, uten at de behandles i nemnd med to meddommere til stede. I regjeringens forslag til statsbudsjett er det foreslått å kutte

ned på antall nemndmøter. Det foreslår dette medlem å reversere. På sikt ønsker dette medlem å styr-

ke rettssikkerheten ved å reformere Utlendingsnemnda og innføre en topartsprosess.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Ta imot 5 000 kvoteflyktninger.	430
Øke støtten til beboere i alle asylmottak med 50 pst.	54
Overføre ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet.	224
Styrke rettssikkerheten til asylsøkere ved å reversere kuttet i antall nemndmøter i Utlendingsnemnda.	6

En krisepakke for energisparing

Den mest miljøvennlige energien er den vi ikke bruker. I energikrisen Europa står i, er dette også den mest effektive måten vi i Norge kan bidra til mindre energibruk på på kort sikt.

Norge har et stort potensial for energisparing som ikke er utnyttet. Stortinget har vedtatt å redusere energiforbruket i bygninger i Norge med 10 TWh innen 2030.

En ny SINTEF-rapport anslår at det kan spares 16 TWh bare i yrkesbygg.

Det er dyrt å skifte vinduer eller etterisolere. Mange opplever nå økte utgifter til huslån, mat og strøm. Mange vet ikke om støtteordningene hos Enova, og tilskuddene har vært dårlig innrettet ved for eksempel at man ikke får støtte til å utbedre boligen gradvis. Derfor legger dette medlem frem en egen krisepakke for energisparing for både det offentlige, næringsbygg og boliger.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Ekstra midler til Enova til en krisepakke for raske investeringer i solenergi, energisparing og varmepumper.	2 500
Statlig tilskudd til investeringer i energisparing og solenergi i offentlige bygg gjennom Klimasatsordningen.	400
Investeringstilskudd fra Husbanken for å støtte investeringer i energisparing for husholdninger med lav inntekt.	300
Rentefrie lån for investeringer i energisparing i regi av Husbanken.	200

Mer fornybar energi istedenfor olje og gass

Regjeringen har valgt å beholde størsteparten av den svært lukrative oljeskattepakken. Det har ført til en massiv boom i oljeindustrien.

Norge skal levere så mye gass vi kan til Europa nå, men vi kan ikke fortsette å satse på olje og gass om Norge skal kunne være en viktig energinasjon i fremtiden. Leting etter eller investeringer i nye felt vil ikke hjelpe Europa i den akutte krisen de står i nå.

Det neste tiåret må Europas energipolitikk løse to store kriser samtidig: Energiforsyningen må bli uavhengig av Russland samtidig som klimagassutslippene må halveres innen 2030 og fjernes innen 2040. Det krever en massiv satsing på både energisparing og utbygging av fornybar energi.

Veksten i energiprisene har gjort det mer lønnsomt å oppgradere vannkraftverk og satse på vindkraft til havs eller på land. Imidlertid bidrar regjeringens forslag til skatteøkning på vann- og vindkraft til å bremse en helt nødvendig fornybarsatsing. Dette medlem foreslår å reversere regjeringens nye fornybarskatter og foreslår isteden å innføre en ekstra avgift på olje- og gassproduksjon, slik at lønnsomhet og investeringer flyttes fra fossil til fornybar energi. I tillegg foreslås det å fjerne oljeskattepakken som gir særfordeler til oljeindustrien, og stanse ny leting etter olje og gass. Grunnrenteskatt på vind må være innrettet slik at det lønner seg å bygge mindre turbiner i allerede utbygde områder.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Reversere regjeringens forslag om å innføre et høyprisbidrag på fornybar energi.	-22 700
Reversere regjeringens forslag om å øke grunnrenteskatten på vannkraft.	-11 200
Innføre en avgift på olje og gass til erstatning for regjeringens skattlegging av fornybarnæringen.	
Øke uttaket fra oljefondet med tilsvarende for å kunne fjerne de økte skattene og avgiftene på vann- og vindkraft. Grunnrenteskatt på vindkraft støttes, men med en noe annen innretning.	
Dette har ikke budsjetteffekt i 2023.	33 900
Fond for rask utbygging av havvind på norsk sokkel.	1 000
Kartlegging av dyreliv og økosystemer for å sikre miljøforsvarlig utbygging av havvind.	50

En rettferdig og miljøvennlig strømbonus

Strømprisene i Sør-Norge har vært rekordhøye det siste året. Vanlige folk sliter med å betale regningene. Samtidig tjener staten store penger på de økte prisene.

Statistisk sentralbyrås gjennomgang av strømstøtten til regjeringen viste at de 10 pst. rikeste fikk dobbelt så mye fra statens strømstøtte i vintermånedene som de 10 pst. fattigste. Derfor har Miljøpartiet De Grønne, flere økonomer og aktører som Energi Norge tatt til orde for at regjeringen heller bør innføre en flat utbetaling til alle, en strømbonus.

Dette medlem foreslår derfor en ordning hvor ca 45 mrd. kroner deles ut igjen gjennom strømbonusordningen. Utbetalingen per person vil variere mellom prisområder og vil typisk være høyere i vintermånedene, men forenklet vil ordningen gi en årlig utbetaling per person på 10 000 kroner i 2023, til sammen 40 000 for en familie på fire.

Kraftig omfordeling gir bedre samfunn

Et inkluderende samfunn med små forskjeller er grunnmuren i et grønt samfunn. Derfor må vi ha en kraftigere omfordeling gjennom skattesystemet. De som tjener mest, må også bidra mest. Dette medlem fremmer forslag som vil øke skatten for de som tjener over 800 000 kroner, og senke den for de som tjener mindre. Dette medlem foreslår også å gjeninnføre arveavgiften og øke formuesskatten. Samtidig fremmes det forslag som vil gjøre det vanskeligere å gjemme unna rikdom i skatteparadiser.

Miljøavgifter trengs for at det skal lønne seg å velge miljøvennlige løsninger, og for å vri forbruket i en miljøvennlig retning. For å unngå at det rammer skjevt, foreslår dette medlem å dele ut mye av avgiftene igjen til befolkningen, flatt per hode.

Dette medlem vil bekjempe utviklingen med stadig større ulikhet. Derfor foreslår dette medlem en kraftig omfordeling gjennom både inntektsskatten og formuesskatten.

Tabell med inntektsskatt, strømbonus og klimabelønning:

Bruttoinntekt inkl. skattefrie ytelser	Antall	Gjennomsnittlig endring i skatt og utbetalinger i kroner			
		Redusert skatt inntekt	Strømbonus	Klima- belønning	Totalt
0–100 000 kr	372 800	0	-10 000	-2 500	-12 500
100 000–200 000 kr	242 400	-1 100	-10 000	-2 500	-13 600
200 000–250 000 kr	190 300	-2 700	-10 000	-2 500	-15 200
250 000–300 000 kr	270 500	-4 900	-10 000	-2 500	-17 400
300 000–350 000 kr	301 100	-6 100	-10 000	-2 500	-18 600
350 000–400 000 kr	317 000	-6 200	-10 000	-2 500	-18 700
400 000–450 000 kr	299 800	-6 000	-10 000	-2 500	-18 500
450 000–500 000 kr	305 500	-5 700	-10 000	-2 500	-18 200
500 000–550 000 kr	300 200	-5 300	-10 000	-2 500	-17 800
550 000–600 000 kr	282 900	-5 000	-10 000	-2 500	-17 500
600 000–700 000 kr	496 800	-4 200	-10 000	-2 500	-16 700
700 000–800 000 kr	348 800	-1 300	-10 000	-2 500	-13 800
800 000–1 000 000 kr	380 700	3 700	-10 000	-2 500	-8 800
1 000 000–2 000 000 kr	385 200	17 700	-10 000	-2 500	5 200
2 000 000–3 000 000 kr	38 800	57 800	-10 000	-2 500	45 300
3 000 000 kr og over	23 900	212 900	-10 000	-2 500	200 400
I alt	4 556 900	100			
Påløpt proveny. Mill. kr		560			
Bokført proveny. Mill. kr		445			

Formuesskatt og arveavgift

Formuesskatten er et viktig tiltak for å forebygge og begrense ulikhet i samfunnet. Samtidig anerkjenner dette medlem at den kan slå uheldig og urettferdig ut for enkelte som har lav inntekt og begrenset mulighet til å betjene en høy formuesskatt. Dette gjelder ikke

minst gründere og eiere av småbedrifter i etableringsfasen.

Dette medlem foreslår derfor å endre innretningen på formuesskatten. Bunnfradraget økes slik at færre må betale, samtidig som det foreslås å innføre flere trinn i formuesskatten med høyere satser for de største for-

muene. Samtidig foreslås det å redusere regjeringens skatterabatt på aksjer og driftsmidler ytterligere.

OECD har slått fast at riktig utformet skatt på arv bidrar til å redusere ulikhetene i samfunnet. 24 av OECDs 37 land har i dag skatt på arv. Dette medlem foreslår derfor å innføre en arveavgift med et høyt bunnfradrag. Det er viktig at bunnfradraget er så høyt at arveavgiften ikke i realiteten blir en ekstra skatt for alle, men blir en skatt for de mest formuende blant oss. Dette medlem

vil derfor foreslå å innføre en arveavgift med følgende forutsetninger:

- 7 mill. kroner i bunnfradrag
- 5 pst. skatt på arv og gaver mellom 7 og 20 mill. kroner
- 10 pst. skatt på arv og gaver mellom 20 og 100 mill. kroner
- 15 pst. skatt på arv og gaver over 100 mill. kroner

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Skatter – privatpersoner</i>	
Øke inntektsskatten fra 22 til 23 pst. samtidig som man foretar en kraftig omfordeling fra de som tjener mest, til de som har minst.	445
Endre innretningen på formuesskatten. Bunnfradraget økes samtidig som satsene økes. I tillegg reduseres rabatten på aksjer.	4 490
Innføre en arveavgift. Det vil ikke ha budsjetteffekt før i 2024.	0
Reversere regjeringen Støres endringer i skattefradraget for reiser.	820
Avvikle individuell skattefinansiert pensjonssparing.	245
Fjerne mulighet til å trekke fra renter på skatten for lån over 4,6 mill. kroner.	3 115
Øke fiskerfradraget.	-42,9
Øke jordbruksfradraget.	-41,8
Doble skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner.	-99
Sum skatt privatpersoner	8 931
<i>Skatter – bedrifter</i>	
Fjerne regjeringens forslag til økt grunnrenteskattesats på vannkraft.	-11 200
Øke skatteprosenten fra 22 til 23 pst. Det vil ikke ha provenyeffekt i 2023, men en påløpt provenyeffekt på 3,3 mrd. kroner i 2023.	0
Endre reglene for innbetaling av forskuddsskatt for å gjøre det enklere for selvstendig næringsdrivende.	0
Innføre et standardisert fradrag for faktiske kostnader for selvstendig næringsdrivende.	-183
Redusere avskrivningssats for fossile vogntog, lastebiler og busser til 20 pst. som anbefalt av Skatteutvalget.	115
Øke avskrivningssatsen for skip.	-115
Reversere regjeringens forslag om å øke skattlegging av elfirmabiler.	-251
Øke avgift på petroleumssektoren for å dekke inn regjeringens forslag til økt grunnrenteskatt på fornybarnæringen.	11 200
Sum endringer selskapsbeskatning (bokført)	-434
Øke utgiftene til kontroll mot skatteunndragelse. Forventer økte skatteinntekter.	500

Et sterkere sikkerhetsnett

Velferdsstaten har gjort Norge til et samfunn med høy levestandard, høy tillit og gode forutsetninger for omstilling. Likevel vokser ett av ti barn opp i fattigdom. Over 400 000 norske familier sliter nå med å få endene til å møtes. Køene til matsentralene vokser. Det er behov for større omfordeling gjennom skattesystemet.

Miljøpartiet De Grønne prioriterer derfor mer penger til barnefamilier, de som står utenfor arbeidslivet, og de som trenger helsehjelp. Dette medlem foreslår å øke inntektsgrensen og satsene i bostøtteordningen under Husbanken, slik at flere får mer hjelp. Dette medlem foreslår også å reversere kuttet i dagpenger samtidig som dette medlem innfører en ny ordning med dagpenger for nyutdannede som ikke kommer i jobb.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Øke satsene i bostøtten med 10 pst. og heve inntektsgrensen med 20 pst., slik at flere blir omfattet av ordningen.	900
Etablere en ordning med dagpenger for nyutdannede.	55
Reversere regjeringens kutt i opptjeningsperioden for å få dagpenger.	190

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke de frivillige organisasjonenes innsats mot fattigdom.	10
Styrke innsatsen mot barnefattigdommen ved å øke midler til Nav.	75
Midler til implementering av forbedrede tiltak for BPA, basert på forslag i fremmet i NOU 2021:11	
Selvstyrt er velstyrt.	250
Opprette 800 flere tiltaksplasser for utviklingshemmede og personer med psykiske lidelser og øke lønnstilskudd til personer som har vansker med å komme inn på arbeidsmarkedet.	117
Øke midlertidig lønnstilskudd for å bidra til at personer kan bli fast ansatt i ordinære virksomheter.	115

En historisk rettshjelpsreform

God tilgang på rettshjelp er et avgjørende enkelttiltak for å ivareta den alminnelige rettssikkerheten i samfunnet. Ingen skal lide rettstap på grunn av manglende økonomisk evne eller mangel på informasjon. D e t t e

medlem foreslår å implementere en rettshjelpsreform i tråd med anbefalingene til rettshjelpsutvalget, blant annet ved å heve inntektsgrensen og inkludere flere sakstyper i ordningen.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Øke rettshjelpssatsen med 200 kroner.	379
Utvide dekningsgraden for dagens rettshjelpsordning fra 9 til 25 pst. av befolkningen over to år. I 2023 utvides ordningen til å nå 15 pst. av befolkningen. Det koster om lag 300 mill. kroner med økte satser som vi foreslår.	300
Innføre et førstelinje-rettshjelpstilbud for hele landet.	170
Utvide fri rettshjelpsordningen til også å omfatte arbeidsrett, gjeldsrett, husleierett, straffegjennomføringsrett, utlendingsrett (herunder også familiegjenforening) og saker om helsehjelp og sosiale ytelser. Venstre inkluderer også fri rettshjelp til barn i UNE-saker (1 mill. kr.)	200

En god start på livet

Samfunnet må ta gravide og fødende kropper på alvor. Barseltilbudet er under konstant press og kuttes flere steder. Dette medlem foreslår å styrke føde- og barseltilbudet. Dette medlem foreslår også å bevare kontantstøtten.

Dette medlem foreslår å styrke Barneombudets arbeid, samt familievernet og meklingstilbudet til familier som trenger det. Dette medlem foreslår også å ansette 150 nye saksbehandlere i det kommunale barnevernet og trapper opp arbeidet for voldsutsatte barn.

Dette medlem foreslår å styrke økonomien til barnefamilier med lav inntekt, særlig for aleneforeldre, og foreslår å tilføre mer penger til barnetrygd. Dette medlem ønsker også å legge bedre til rette for at små barn får tid med begge sine foreldre. Derfor innfører dette medlem selvstendig opptjeningsrett for far.

Alle barn bør ha tilgang til opplevelser som gir rike liv, uavhengig av foreldrenes inntekt. Dette medlem prioriterer derfor støtte til Den kulturelle skolesekken, idrettsaktiviteter og velutstyrte frivilligsentraler.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke føde- og barseltilbudet.	150
Sikre far/partner eller annen omsorgsperson to ukers lønnet omsorgspermisjon i forbindelse med fødsel.	323
Begynne en opptrapping av engangsstønaden ved fødsel og adopsjon, med mål om tredobling på sikt.	658
Utvide småbarnstillegget til enslige forsørgere med barn på 0–3 år til å omfatte alle barn under 18 år og prisjustere barnetrygden.	1 305
Styrke familievernet og meklingstilbudet til familier som trenger det.	25
Øke potten for tilskudd til inkludering av barn og unge for å tilgjengeliggjøre fritidsaktiviteter for flere barn og unge, med særlig fokus på lavinntektsfamilier.	30
Øke grunnstøtten for barne- og ungdomsorganisasjoner for å sikre at demokratiske barne- og ungdomsorganisasjoner styrkes igjen etter koronapandemien.	15
Reversere regjeringens kutt i kontantstøtten.	223,5
Styrke Barneombudets arbeid ytterligere.	5
Flere saksbehandlere i det kommunale barnevernet.	110
Overføre ansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet.	224

Et mer mangfoldig samfunn

Miljøpartiet De Grønne jobber for et mangfoldig samfunn for og med alle. Dette medlem ønsker et samfunn der alle uavhengig av de forutsetningene man har i livet, skal kunne delta i arbeidslivet, samfunnslivet, det frivillige og på sosiale arenaer. Derfor må det tilrettelegges for at alle uavhengig av funksjonsvarians, legning, kjønn, seksualitet, etnisitet, alder, tilhørighet til religion

eller livssyn, språk og kulturell bakgrunn skal få denne muligheten.

Dette medlem vil gjøre kommunenes flyktning-tjeneste mer stabil og holde kompetansen oppe ved å gjøre dette til en fast, lovpålagt oppgave som enhver kommune har ansvar for og eventuelt heller kan reservere seg mot i enkeltår ved behov.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Tilbud om flerkulturell doula for fødende.	15
Støtte til frivillige organisasjoners arbeid for å gi helsehjelp til papirløse mennesker i Norge, herunder kostnadene ved å drifte hhv. Helsehjelp til papirløse i Oslo og Helsesenteret for papirløse migranter Bergen.	13
Styrke forskning på kvinnesykdommer, som endometriose, adenomyose osv. og styrke forskning på mannens helse, inkludert mental helse.	10
Etablere en tilskuddsordning mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer.	10
Styrke frivilligsentralene, slik at enda flere barne og unge kan delta på idretts- og fritidsaktiviteter.	100

En likestilt hverdag med funksjonsvarians

All ny kollektivtransport skal oppfylle kravene til universell utforming, arbeidsplasser og utdanningsinstitusjoner skal legge til rette for mangfoldet av funksjonsvarianser, alle barn skal kunne bruke parker og leksplasser, og det skal være mulig for alle å ferdes i det offentlige rom uten unødvendige hindringer.

Ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er et frihetsverktøy som skal sikre alle innbyggere økt mulighet til å delta i samfunnet. Ordningen er et viktig sosialpolitisk verktøy som sikrer inkludering i samfunnet på tvers av funksjonsvarians, og Miljøpartiet De Grønne foreslår å øke bevilgningen for å sikre at flere kan ta del i ordningen.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Satse på tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelse med flere universelt utformede holdeplasser og stasjoner, samt enklere tilgang på kollektivtransport for gående og syklende gjennom snarveiprosjekter, sykkelparkering og sykkelhotell ved knutepunktene.	100
Utvide TT-ordningen til å gjelde hele landet.	146,5
Øke antall tiltaksplasser for personer som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet med 800 stk.	188
Forbedre BPA-ordningen som oppfølging av forslag fremmet av utvalg.	250

Et sterkere helsevesen

Fastlegeordningen er en av de mest vellykkede helsereformene, men nå er den i ferd med å kollapse. Fastlegene har for stor arbeidsbelastning, og færre søker seg til yrket. Miljøpartiet De Grønne vil at fastlegene skal ha tid til den enkelte pasient, og at det skal være mulig å kombinere en slik jobb med familieliv. Derfor vil dette medlem styrke fastlegeordningen med blant annet tiltak for å korte ned pasientlistene, flere sosiale rettigheter for fastlegene og flere stillinger for nye fastleger i spesialisering.

Samtidig har Norge kritisk og økende mangel på sykepleiere. Arbeidshverdagen til sykepleiere skal ikke være så belastende at det går på bekostning av livskvalitet og helse. Derfor foreslår dette medlem å øke bemanningen og sørge for at alle som ønsker full stilling, får det, med mer forutsigbare og levelige arbeidstider. For å øke rekrutteringen vil dette medlem desentralisere sykepleierutdanningen og sørge for gode praksisplasser og tilbud om videreutdanning.

Dette medlem starter arbeidet med å innføre en tannhelsereform.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Stanse fastlegekrisen:	950
- Styrke fastlegeordningen ved å doble regjeringens innsats for 2023.	
- Styrke opptrappingen av ALIS.	
- Tilskudd til kommuner som sliter med høye kostnader til vikarbruk pga. stor rotasjon eller ubesatte fastlegestillinger.	
- Kompensasjon til fastleger for tapt arbeidsfortjeneste ved deltagelse på obligatoriske kurs.	
- Årlig styrking av SOP-fondet (Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger).	
Øke grunnbemanningen på sykehusene.	500
Flere utdanningsstillinger for sykepleiere.	100
Styrke føde- og barselstilbudet og flere utdanningsstillinger for jordmødre (10 mill. kr).	160
Tiltak mot antibiotikaresistente bakterier.	20
Styrke forskningen på ME.	20
Starte innfasingen av en tannhelsereform gjennom å styrke ordningene for de svakeste, slik som TOO-ordningen, og sette igang en helhetlig gjennomgang av hele tannhelsetjenesten.	150

Bedre psykisk helse

Psykisk helse har blitt systematisk underprioritert i det norske helsevesenet i mange år.

Miljøpartiet De Grønne prioriterer å bygge god mental helse ved å jobbe for et helsefremmende samfunn med mindre prestasjonsjag, ensomhet og utenfor-skap. Samtidig satser dette medlem tungt på tiltak

for å tidlig fange opp, forkorte ventetid og sikre bedre behandling og oppfølging av psykisk helse i helsevesenet. Tidlig innsats er viktig. Derfor foreslår dette medlem en tiltakspakke for psykisk helse i skole og barnehager.

Dette medlem foreslår også å styrke det psykiske helsetilbudet for studenter med en egen tiltakspakke.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke det psykiske helsevernet i kommunene. Pengene går blant annet til rask psykisk helsehjelp, etablering av flere MO-sentre, flere lavterskel substitusjonsbehandlingssentre og til å ansette flere psykologer.	55
Innføring av maksimalt én ukes ventetid for å fastsette første møte mellom pasient og spesialist på psykisk helse. Dagens frist er 10 virkedager.	50
Styrke skolehelsetjenesten for å gi bedre oppfølging av ungdom som sliter.	150
Oppussing og økt vedlikehold av de psykiatriske spesialsykehusene.	50
Øke antall døgnplasser i psykisk helsevern.	220

En medmenneskelig ruspolitikk

Rusproblematikk har blitt stigmatisert altfor lenge. Dersom noen utvikler et problematisk forhold til rusmidler, mener Miljøpartiet De Grønne at samfunnets oppgave er å hjelpe og støtte våre medmennesker til å

finne veien ut av det fremfor at de skal bli jaktet på som kriminelle. Miljøpartiet De Grønne mener at de som har utfordringer med rus, skal møtes med hjelp i helsevesenet, ikke straff.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke tilskuddsordningen for frivillig rusmiddelforebyggende innsats med 7 mill. kroner og styrke tilskudd til organisasjoner på rusfeltet med 10 mill. kroner, inkludert midler til analysetjenester og brukerutstyr.	17
Doble tilskuddet til tilskuddsordningen Studenter – psykisk helse og rusmiddelbruk.	22
Styrke ettervern for psykisk helse og rus.	20
Styrke det generelle rusarbeidet. I tillegg prioriteres 134 mill. kroner innenfor kap. 765 post 62 til å ha statlig finansierte sprøyterom i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Fredrikstad, Tromsø og Bodø.	50
Styrke det frivillige arbeidet innen psykisk helse og rus.	10

En verdig alderdom

Den norske befolkningen blir stadig eldre. God livskvalitet skal vare hele livet. Derfor reverserer dette

medlem regjeringens kutt i støtte til kommuner som investerer i nye sykehjem og omsorgsboliger. Miljøpartiet De Grønne vil også sertifisere flere kommunale hel-

se- og omsorgsinstitusjoner med Livsglede for eldre-sertifisering og jobbe for å sikre både god ernæring og flere aktivitetstilbud til eldre og også til pleietrengende.

For mange enslige minstepensjonister er det spesielt vanskelig å få hverdagen til å gå opp, og dette medlem foreslår derfor å øke minstepensjonen deres.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Reversere regjeringens kutt i investeringstilskudd til nye sykehjem og omsorgsboliger.	1 020
Kompetanseheving om ernæring og aktivitet hos ansatte i omsorgstjenestene.	10
Satsing på velferdsteknologi:	60
- Tilskudd til utprøving av velferdsteknologi i flere kommuner, fortrinnsvis med distriktsprofil.	
- Tilskuddsordning for privatpersoner som ønsker å tilrettelegge for en trygg og aktiv alderdom ved innkjøp av velferdsteknologiske løsninger i eget hjem.	
- Forbrukerportal som gir produktinformasjon om velferdsteknologiske produkter.	
Prøveprosjekter for samlokalisering av eldre og studenter i nye bolig- og omsorgsinstitusjoner etter modell fra Nederland.	20
Opptrapping av Livsglede for eldre-sertifisering av kommunale helse- og omsorgsinstitusjoner.	20
Øke minstepensjonen med 4 000 kroner for alle enslige minstepensjonister.	146

Grønne, trygge nabolag og miljøvennlige hverdagsreiser

Dette medlem foreslår å øke bevilgningen til både by- og bygdevekstavtaler som skal bidra til trygge og mer miljøvennlige lokalsamfunn gjennom blant annet satsing på gang- og sykkel, og å legge til rette for bildelingsordninger og samkjøring for å redusere behov for antall biler i husholdningen.

Satsing på kollektivtransport og sykkelveier er avgjørende for å kutte utslipp fra transportsektoren. Miljøpartiet De Grønne vil gjøre det enklere for folk å velge miljøvennlige transportmiddel, enten de må reise på vei, bane eller med ferge over fjorden.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Innføre et nasjonalt månedskort for kollektivtransport til 500 kr.	3 100
Redusere vedlikeholdsetterslepet på jernbane.	1 000
Øke det statlige bidraget til byvekstavtaler til 80 pst.	1 228
Øke bidraget til kollektivtransport, sykkel og gange i mellomstore byer.	200
Utbygging av sykkelvei langs riks-, fylkes- og kommunale veier.	1 300
Økt innsats for utbedring, rassikring og vedlikehold av fylkesveiene.	300
Øke støtten til bygdevekstavtaler for å utvikle levende og bærekraftige lokalsamfunn.	400

Kommuner med gode tjenester

Det er i kommunene folk bor, og det er kommunene som leverer de grunnleggende tjenestene folk trenger i sin hverdag, som skole, kollektivtransport og barneha-

ger. Dette medlem foreslår å øke de frie inntekter til kommunene og fylkeskommunene med 4,4 mrd. kroner for å styrke grunnlaget for gode velferdstjenester til befolkningen.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Krisepakke for kollektivtransporten for å unngå rutekutt og prisøkning.	1 000
Finansiere spesialpedagog- og bemanningsnorm i barnehage.	400
Økt støtte til vedlikehold og drift av vann- og avløpsnett.	200
Utbygging av kommunale sykkelveier.	400
Styrking av skolehelsetjenesten.	150
Opptrapping av lavterskeltilbud for psykisk helse og rus.	150

Mer til nærnaturen

Kommunene trenger insentiver og økonomiske muskler til å ta vare på naturen. Dette medlem fremmer forslag om målrettede tilskudd som gir kommunene økt kompetanse, med miljørådgivere, et spleiselag mellom stat og kommune for konkrete tiltak gjennom Natursats og at staten fullfinansierer større restaure-

rings- og verneprosjekter. Et statlig program for naturrestaurering, for å redde Oslofjorden, for restaurering av natur i bymarker eller en større Østmarka nasjonalpark er eksempler på dette.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Statlig program for å redde Oslofjorden, herunder nitrogenrensing, flere verneområder, mer strandsonevern, forbud mot bunntåling etc.	190
Natursats, tilskudd til kommuner som vil bevare og restaurere natur.	300
Klima og miljørådgivere i alle kommuner.	175
Større nasjonalpark i Østmarka.	80
Femdobling av posten «Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivsområder».	84
Restaurering av naturskog, myr og dyreliv i bymarkene.	100

Et kraftiltak for livet i havet

Bestandene av marine arter er halvert siden 1970, ifølge WWF. Klimaendringer, havforsuring, forurensing, ødeleggelse av viktige leveområder og overfiske er viktige årsaker. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 er et svakt havbudsjett.

Dette medlem vil endre på innretningen av grunnrenteskatten på havbruk for å stimulere overgan-

gen til anlegg med null utslipp og høy dyrevelferd. Dette medlem vil også etablere en ny global finansieringsordning for livet i havet, styrke arbeidet med opprydding i marin forsøpling og forurenset sjøbunn og reversere regjeringens kutt i arbeidet for å bekjempe marin forsøpling.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Opprette et eget program for etablering av marine nasjonalparker.	20
Vern av minst 30 pst. av Norges havområder.	70
Tredobling av støtten til strandrydding og kamp mot marin forsøpling.	90
Tilskudd til å stanse utslipp av gummigranulat og andre mikroplastutslipp.	35
Statlig program for å redde Oslofjorden, herunder nitrogenrensing, flere verneområder, mer strandsonevern, forbud mot bunntåling etc.	190
Endre innretningen på grunnrenteskatten på havbruk for å stimulere overgangen til anlegg med null utslipp og høy dyrevelferd.	0
Helhetlig naturkartlegging av naturmangfold og økosystemer i forbindelse med utbygging av havvindområder.	50
Styrket overvåkning av sjøfugl for å styrke miljøfaglig grunnlag for forsvarlig havvindutbygging.	20
Styrke arbeidet med opprydding av forurenset sjøbunn, herunder mer miljøvennlig løsning for Borg havn.	90
Ny global finansieringsordning for livet i havet etter modell fra REDD.	100
Trappe opp støtten til å bekjempe plastforurensing i utviklingsland.	100
Styrke Havforskningsinstituttet: Det trengs blant annet mer kartlegging av karbonopptak og utslipp fra havbunn, klimaeffekt av ulike fiskemetoder og naturkartlegging på dyphavet. En del av midlene omdisponeres fra petroleumsforskning.	50
Økt innsats for villaksen (laksetrappet, Gyro-behandling m.m.).	40

Naturvern og naturrestaurering

Miljøpartiet De Grønnes forslag til statsbudsjett for 2023 vil redusere presset på norsk natur. Dette medlem foreslår å droppe en rekke veiprosjekter samtidig som det foreslås å verne store områder.

Høsten 2022 møtes verdens ledere for å forhandle frem en ny global naturavtale som må snu trendene for naturen over hele verden. Før 2030 må tapet av natur stanses og gjenoppbyggingen av rikere og mer robuste og mangfoldige økosystemer starte. Verktøyene som

trengs for å gjøre denne jobben i Norge, finnes ikke i dag. I statsbudsjettet for 2023 har regjeringen i stedet foreslått så store kutt i skogvernet at det vil bli vernet 100 kvadratkilometer mindre skog i 2023 hvis forslaget vedtas.

Norge trenger en ny naturpolitikk. Det trengs radikale endringer både i arealpolitikken og i form av store satsinger på statsbudsjettet.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Statlig program for reetablering av våtmarker, naturskog og andre norske naturtyper, herunder tredobling av innsatsen for restaurering av myr.	500
Øke skogvernbevilgningen til 750 mill. kroner med opptrapping til 1,5 mrd. kroner i 2024 for å nå målet om 10 pst. skogvern innen 2030.	515
Natursats, tilskudd til kommuner som vil bevare og restaurere natur.	300
Klima- og miljørådgivere i alle kommuner.	175
Styrke regnskogsatsingen og miljøinstitusjonene i Brasil.	400
Innføre toll på soya til bruk i husdyr- og fiskefôr, blant annet for å redusere presset på verdens gjenværende regnskoger.	109

En redningsaksjon for insektene

Opp mot 40 pst. av verdens insekter er truet av utryddelse. I Norge er mer enn 1 200 insektarter klassifisert som truede eller sårbare. Den viktigste årsaken er at leveområdene deres ødelegges av oss mennesker. Andre viktige årsaker er klimaendringer, som forrykker øko-

systemenes balanse, forurensing og lysforurensing. Vi trenger insektene, og det haster å gjennomføre tiltak. Dette medlem vil derfor styrke skogvernet og ta vare på gammelskogen som mange insektarter lever i, og styrke innsatsen for truede arter, både insekter og arterne insektene er avhengige av.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Ny jordbrukspolitikk som er bedre for dyr, distrikter, natur, insekter og kulturlandskap. Herunder driftsvansketilskudd, økt tilskudd til beite, areal- og kulturlandskap. Støtte til regenerativt landbruk, og dobling av støtte til økologisk drift. Omprioriteringer innenfor jordbruksavtalens ramme.	0
Dobling av støtten til utvalgte kulturlandskap.	40
Tredobling til tiltak for ville pollinerende insekter under post 80 kap. 1420.	7
Styrke arbeidet med å redde truede arter og ta vare på naturtyper som er viktige for insektene, som slåttemark og hule eiker.	80
Styrke skogvernet kraftig for å nå målet om 10 pst. skogvern.	515
Satsingsprogram for andelslandbruk, REKO-ringer, markedshager, besøksgårder og urban dyrkning.	20
Tilskudd til blomsterenger og pollinatorvennlige vekster.	30

Omsorg for dyrene

Miljøpartiet De Grønne mener at dyr har egenverdi. Derfor jobber dette medlem for et samfunn der solidariteten utvides til å omfatte dyr og natur. Miljøpartiet De Grønne vil bevare og reparere leveområdene for ville dyr, sikre at produksjonsdyr og familiedyr behandles

godt, og ta større hensyn til dyrs behov. Derfor vil dette medlem styrke Mattilsynets tilsynskapasitet kraftig, etablere et senter for alternativer til dyreforsøk, etablere dyrepoliti over hele landet, styrke veterinærdekningen over hele landet, spesielt i distriktene, og prioritere dyrevennlig landbruk over jordbruksavtalen.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Opprettholde regjeringens kraftige økning til bevilgninger til jordbruksavtalen, men prioritere mer dyrevennlige driftsformer enn regjeringen bl.a. gjennom økt beitetilskudd og økt støtte til økologisk drift.	0
Styrking av Mattilsynet.	100
Økt tilskudd til veterinærdekning i distriktene.	30
Støtte til arbeid for hjemløse dyr i de store byene.	2
Etablere et senter for alternativer til dyreforsøk.	20
Reversere regjeringens kutt i støtte til NOAH og Dyrevernalliansen.	0,79
Doble bevilgningen til dyrepoliti med mål om å dekke hele landet.	25
Styrke Økokrims arbeid med dyrekriminalitet.	5
Redusert tilskudd til konvensjonelle oppdrettsanlegg gjennom Havbruksfondet, for å stimulere kommunene til å prioritere utslippsfrie oppdrettsanlegg med god dyrevelferd ved nye konsesjonstildelinger.	-100

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Innrette grunnrenteskatten på havbruk på en måte som gir både oppdrettere og kommuner incentiver til bruk av utslippsfri teknologi ved at konvensjonelle anlegg betaler en høy avgift direkte til staten, mens utslippsfrie anlegg betaler en lavere avgift som går til kommunene.	0
Reetablere omstillingstilskudd til beitebrukere i spesielt rovdyrutsatte områder, slik at de kan satse på andre næringer enn beite.	30

Et mer bærekraftig jordbruk

De tte medlem vil tilrettelegge for små bruk ved å halvere bunnfradraget over jordbruksavtalen, prioritere jordbruk over hele landet, miljøvennlige driftsfor-

mer og god dyrevelferd gjennom jordbruksavtalen og styrke Mattilsynet, blant annet for å gi dem mulighet til å gjennomføre flere tilsyn.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Vi støtter regjeringens kraftige økning av rammen for jordbruksavtalen, men ønsker å disponere midlene annerledes enn regjeringen. Vi legger inn driftsvansketilskudd, herunder støtte til grøntproduksjon. Vi øker beitetilskudd, areal- og kulturlandskapstilskudd, støtte til regionale miljøprogram med spesielt fokus på vannmiljøtiltak, støtte til korn- og grøntproduksjon og støtte til regenerativt landbruk, og dobler støtten til økologisk drift.	0
Halvering av bunnfradraget for rett til produksjonstilskudd over jordbruksavtalen for å legge bedre til rette for de minste brukene.	114,5
Økt støtte til beredskapslagring av matkorn.	100
Styrking av Mattilsynet.	100
Styrking av veterinærdekningen i distriktene.	30
Mer tilrettelegging for andelslandbruk, flere kolonihager, parsell- og skolehager og andre former for matproduksjon i byer og tettsteder.	30
<i>Inntekter</i>	
Fjerne moms på frukt og grønt.	-3 300
Øke moms på kjøtt (unntatt økologisk kjøtt).	2 025
Innføre toll på soya til bruk i husdyr- og fiskefôr.	109,5

Utslippsfri og dyrevennlig fiskeri- og oppdrettsnæring

Miljøpartiet De Grønne jobber for en oppdrettsnæring med null rømming, null lus og null spredning av sykdommer, med langt bedre dyrevelferd enn i dag. Dette medlem vil innrette grunnrenteskatten på

havbruk på en måte som stimulerer til mer miljø- og dyrevennlig drift, herunder bruke noe av provenyet til investeringsstøtte til konvertering av konvensjonelle anlegg.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Redusere tilskuddet til CO ₂ -avgiftskompensasjon for fiskeflåten. Kystflåten skal fortsatt kompenseres.	-247
Opprette et CO ₂ -fond for næringstransport der en andel tilsvarende kuttet i CO ₂ -avgiftskompensasjonen reserveres fiskefartøy.	247
Utrede grunnrenteskatt på fiskeri med et bunnfradrag som sikrer at kystflåten faller under skattepliktig grense.	2,5
<i>Inntekter</i>	
Øke fiskerfradraget fra 154 000 til 180 000 kroner og endre satsen fra 30 til 35 pst.	- 42,9
Innføre toll på soya til fiskefôr.	109,5

Klimabelønning

Skal vi få til en omlegging til en utslippsfri økonomi, er det viktig å bruke markedskreftene slik at det koster mer å forurense og lønner seg å velge miljøvennlige alternativer.

Høye avgifter rammer imidlertid skjevt. De med dårligst råd bruker mye mer av sin inntekt på forbruk og

rammes derfor ekstra hardt av avgifter. Miljøpartiet De Grønne omfordeler kraftig over skatteseddelen ved at de som tjener mest, skal betale mest i skatt, og de som tjener minst, skal betale mindre. Denne omfordelingen er imidlertid ikke tilstrekkelig for å veie opp for belastningen i høye avgifter. Derfor må en del av miljøavgiftene gis tilbake til folk gjennom klimabelønning.

Dette medlem foreslår derfor å dele ut igjen en langt større andel av klima- og miljøavgiftene i årets alternative budsjett.

Dette medlem foreslår ikke en differensiering av utbetaling basert på inntekt, fordi det vil utelukke en utbetaling til barn. Med dette medlems løsning vil derimot barnefamilier i større grad tilgodeses.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Flyseteavgift for å gi insentiver til å fylle opp flyene. Betale ut igjen inntektene fra regjeringens flypassasjeravgift.	1 850
Utbetaling av deler av flyseteavgiften.	6 500
Utbetaling av økt veibruksavgift for å oppnå en økning på 5 kroner for bensin og diesel.	5 326
Fond til utvikling av utslippsfri nyttetransport på vei og sjø, inkludert fiskefartøy. Deler av fondet skal benyttes til etablering av hydrogenstasjoner og ladestasjoner for næringstransporten langs hovedveinettet.	1 419
Deler av inntektene fra flyseteavgiften settes i et fond for utvikling av utslippsfri luftfart.	1 500
Strømbonus	45 000
Sum: Vi deler totalt ut igjen	95

Lett å reise miljøvennlig

Det skal være enkelt og billig å reise miljøvennlig i hele Norge. Derfor foreslår dette medlem å innføre et nasjonalt reisekort til 500 kroner som kan brukes på kollektivtransport i hele landet.

Flyrutene mellom de store byene i Norge er blant Europas mest brukte. Tog, ikke fly, må bli førstevalget for reiser mellom de store byene. Dette medlem foreslår

å øke tempoet i jernbaneutbyggingen, å reise med tog billigere og ta igjen mer av vedlikeholdsetterslepet på jernbanenettet. Samtidig foreslår dette medlem å gjøre det dyrere å fly mellom Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand, der det er mulig å ta tog, og der mye av trafikkveksten i flyreiser har vært de siste årene.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Innføring av nasjonalt månedskort på tog- og kollektivtransport.	3 100
Reversere regjeringens innføring av vektkomponent for elbiler. Gjøres kun gjeldende for fossile biler.	-1 970
Reversere lettelsener gjennomført av regjeringen Solberg for motorsykler, snøscootere, vannscootere og båtmotorer.	430
Øke avgiften på de fossile varebilene så det blir mer lønnsomt å skifte til elektriske varebiler.	2 100
Avvikling av hybridbilenes avgiftsfordeler.	100
Reversere regjeringens forslag som gjør det dyrere å selge en elbil.	-250
Reversere regjeringens forslag som reduserer pumpeprisen på bensin.	240
Reversere regjeringens forslag om å gjøre diesel billigere.	1 490
Reversere regjeringens forslag om å innføre moms på dyre elbiler.	-1 000
Redusere vedlikeholdsetterslepet på jernbane.	1 000
Tredobling av støtten til pilotprosjekt med fossilfrie anleggsplasser på alle vei- og baneprosjekter under Bane Nor og Statens vegvesen.	200
Øke det statlige bidraget til byvekstavtalene til 80 pst.	1 228
Kraftig satsing på utbygging av sykkelveier langs riks-, fylkes- og kommunale veier.	1 300
Øke støtten til kollektivtransport, sykkel og gange i mindre byområder.	200
Øke støtten til bygdevekstavtaler for satsing på miljøvennlige og tryggere lokalsamfunn.	400

Lett å spise miljøvennlig

Det skal være enkelt og billig å spise miljøvennlig og sunt. Derfor foreslår Miljøpartiet De Grønne å fjerne momsen på frukt og grønnsaker.

Det høye kjøttforbruket i Norge har negative konsekvenser for klima, ressursbruk, dyrevelferd, helse og matsikkerhet. Et høyt kjøttforbruk gjør det også vanskelig å få til en bærekraftig melk- og kjøttproduksjon, fordi

presset på pris og effektivitet blir stort. Derfor foreslår dette medlem å sette opp momsen på kjøtt.

Lett å dele og reparere

Dersom alle i verden skulle hatt det samme materielle forbruk som oss i den vestlige verden, hadde vi trengt ressursene til 3,4 jordkloder. I stedet for å kaste og kjøpe nytt må det bli enklere å dele og reparere tingene vi har. Dette medlem foreslår derfor å fjerne mom-

sen på reparasjon og gjøre det billigere å reparere og gjenbruke.

Grønn næringstransport på vei, bane og sjø

Næringslivet er avhengig av et effektivt og forutsigbart transportsystem for å få fisk, tømmer og andre va-

rer og tjenester ut til markedene. Det har lenge vært et vedtatt mål i Norge å få mer av varetransporten over fra vei til bane og sjø, både av hensyn til miljøet, mobiliteten på veiene og trafikksikkerheten.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Øke tilskuddsordningen for overføring fra vei til sjø og bane.	120
Redusere vedlikeholdsetterslepet på jernbanenettet for å gjøre jernbanen mer konkurransedyktig for person- og godstransport.	1 000
Inntekt fra økte dieselpriiser på nyttetransport settes av til et fond for utvikling av utslippsfri næringstransport og til etableringer av hydrogen, og ladestasjoner for næringstransporten langs hovedveinettet.	1 172
Innføre en vrakpantordning for skip. Det vil gi insentiver for bygging av miljøvennlige skip, samtidig som det bidrar til å skape arbeidsplasser ved norske verft. Skraping av 25 skip vil kunne gi 600–700 arbeidsplasser og reduksjon i utslippene på 150 000 tonn CO ₂ .	200
Innføre en tilskuddsordning til ombygging av skip til miljøvennlige løsninger og modernisering av fremdriftssystemer. 75 skip som ombygges per år, vil kunne gi 500 arbeidsplasser og en reduksjon i utslippene på 250 000 tonn CO ₂ .	200
Øke byggelånsgarantiordningen for skip fra verft i Norge med 2 mrd. kroner og sette av 150 mill. kroner i tapsfond. Det stilles krav om null- og lavutslippsteknologi for å kunne motta garanti.	150

En trygg hverdag i barnehage og skole

Barnehagen er ofte barnets første møte med en institusjon utenfor hjemmet. Tid til omsorg og tilrettelegging for mestring er grunnsteiner i en god barnehagehverdag. Dette medlem vil tilby lavinntektsfamilier gratis barnehage. Samtidig ønsker dette medlem å beholde kontantstøtten for å gi foreldre mest mulig valgfrihet.

Dette medlem vil gi lærerne tiden og tilliten tilbake etter mange år med avskilting, et kontroll- og rapporteringsregime som tar tid vekk fra alt annet, og en

lang rekke obligatoriske prøver som tar skolens fokus. Dette medlem ønsker heller å legge til rette for mer praktisk og variert undervisning med mulighet for bruk av kunst, kultur, natur og mat.

Elevenes trivsel legger grunnlaget for all læring i skolen. Et sterkt resultat- og målefokus kan bidra til at vi nedprioriterer det viktigste: at elevene blir kjent med sine sterke sider og blir rustet til livet etter skolen. Derfor vil Miljøpartiet De Grønne redusere antall tester og gi lærere tid til å være lærer. Derfor foreslår dette medlem også å styrke PP- og skolehelsetjenesten.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Barnehagen</i>	
Gratis barnehage for lavinntektsfamilier.	180
Spesialpedagog- og bemanningsnorm i barnehagene.	400
Reversere regjeringens kutt i kontantstøtten.	223,5
<i>Grunnskolen:</i>	
Halvere antallet nasjonale prøver i grunnskolen.	-244
Styrke PP-tjenesten.	100
Reversere regjeringens kutt i samiske læremidler.	9
Styrke skolehelsetjenesten, blant annet ved å innføre en norm på én helsesykepleier per 500 elever i grunnskole og videregående skole.	150

Videregående skole og fagskoler

Norge trenger flere håndverkere og praktikere i næringsliv og det offentlige. Videregående opplæring og fagskolene er avgjørende for at barna blir trygge voksne med relevant kompetanse for framtidens behov. Fagfornyelsen har styrket læreplanene i alle fag for å møte utfordringene samfunnet står overfor. Samtidig trengs en større satsing, spesielt på yrkesfagene. Dette medlem

foreslår derfor å sette av midler til å etablere landslinjer på kritiske fagområder der vi ikke har landsdekkende kompetanse i dag.

Dette medlem vil utvikle en videregående skole som fremmer læringslyst og mestring, med ulike tilbud som sikrer at flest mulig er rustet for en jobb eller videre utdanning. Utdanningstilbudet må være desentralisert, og det må være mulig for elever å få utdanning som er

relevant for det lokale næringslivet. Derfor foreslår dette medlem å øke borteboerstipendet og utstyrs-

stipend og setter av en pott til å støtte desentralisert opplæring.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Opprette 1 000 nye studieplasser ved fagskolene for å styrke høyere yrkesfaglig utdanning.	40
Innføre en norm på én helsesykepleier per 500 elever i grunnskole og videregående skole.	45
Øke utstyrsstipendet.	76
Øke borteboerstipendet til 6 000 kroner per måned.	40
Opprette fire profilskoler for grønn omstilling på yrkesfag – én i hver landsdel.	50
Pott for desentralisert opplæring i samarbeid med arbeidsliv.	50

Fremtidsrettet forskning og høyere utdanning

Gode studieforhold er viktig for at studenter skal ha det godt, fullføre studiene og kunne bidra til forskning, i arbeidslivet, og et samfunn som tåler nye utfordringer.

Å studere skal være en fulltidsjobb. Fortsatt jobber mange studenter så mye at det går ut over studiene, eller

de er avhengige av hjelp hjemmefra for å klare seg. Derfor foreslår dette medlem å trappe opp studiestøtten til 1,5 G, sikre støtte 12 måneder i året og gjøre om en større del av lånet til stipend.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke Forskningsrådet, herunder reversere regjeringens kutt i næringsrettet forskning.	524
Reversere regjeringens kutt i regionale forskningsråd.	36,9
Opprette 1 500 nye studieplasser ved universiteter og høyskoler.	86
Kutt i støtte til petroleumsforskning (flere kapitler og poster).	-695
Bygge 1 350 flere studentboliger per år enn regjeringen, 3 000 totalt.	99
Styrke psykisk helsearbeid blant studenter.	59
Styrke basisbevilgningene til universiteter og høyskoler.	100
Reversere regjeringens innføring av studieavgift for studenter utenfor EØS og Sveits.	74,4
Øke bevilgningene til NTNU for å realisere miljøambisjoner knyttet til ny campus.	70
Reversere regjeringens kutt i tiltak for høyere utdanning.	88,9
Starte opptrapping av studiestøtten til 1,5 G og sette av midler til omgjøring av 40 pst. av studielånet til stipend etter beståtte studiepoeng.	687
Øke borteboerstipendet til 6 000 kroner per måned.	40,1
Pott for desentralisert opplæring i samarbeid med arbeidsliv.	50

En sirkulær økonomi

Politikken må sette rammer som gjør at verdiskaping skjer innenfor naturens tålegrenser. I stedet for et bruk og kast-samfunn må vi ta vare på infrastrukturen, byggene og tingene vi allerede har. Store deler av næringslivet har allerede planer for å bli mer sirkulære, men rammebetingelsene henger etter.

I en slik økonomi er gjenvinning, reparasjoner og gjenbruk regelen, mens bruk og kast er unntaket. Resurser på avveie tas hånd om og bidrar til verdiskaping. Norge har gode forutsetninger for sirkularitet innenfor industri, ren energi, bioøkonomi og digitalisering.

Både reguleringer, virkemiddelapparatet og skatte- og avgiftssystemet må innrettes for sirkulærøkonomien.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Skatte- og avgiftsendringer:</i>	
Fjerne moms på gjenbruk og reparasjoner av klær og sko, husholdnings- og fritidsvarer.	-500
Fjerne moms på gjenbruk og reparasjon av elektronikk.	-100
Gi insentiver til resirkulering, reparasjon og gjenbruk og innføre en særavgift for produkter med stor miljøbelastning. Gjennomføres fra 1. juli.	3 290

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Innføre en avgift på deponering av gruveavfall.	600
Innføre en gradert emballasjeavgift som graderes etter andel resirkulert materiale i produktet.	
Vi legger til grunn en provenytnøytral omlegging.	0
<i>Endringer i bevilgninger:</i>	
Miljøpartiet De Grønne mener at Bionova skal være et Enova for bioøkonomi, som i tillegg til å finansiere klimatiltak på gårder slik regjeringen vil, må bidra til risikoavlastning for lovende sirkulær- og bioøkonomiprojekter både innen landbruk og havbruk. Vi øker derfor bevilgningen.	1 012
Styrket satsing på grønne og sirkulære offentlige anskaffelser.	100

Industri og skipsfart

Siden 1990 har fastlandsindustrien i Norge økt produksjonen kraftig, samtidig som klimagassutslippene i sektoren har blitt redusert med over 40 pst. Nå står imidlertid industrien overfor neste utfordring: Å fjerne alle klimagassutslipp og slik innføre helt nye standarder for industriproduksjon som erstatter lineære produksjonsmønstre med sirkulære.

Omstillingsavgiften på olje og gass vil være med på å finansiere veksten i den bærekraftige industrien. Lav- og nullutslippsløsninger for skipsfarten og havvindsatsing betyr nye muligheter for verftsindustrien. I tillegg kan det være nødvendig at staten delfinansierer CCS eller andre nullutslippsløsninger for punktutslipp i fastlandsindustrien. Olje- og gassnæringen må selv finansiere investeringen i sine nullutslippsløsninger og kan ikke elektrifiseres med kraft fra land.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Forby store punktutslipp i Norge innen 2030. Staten bør delfinansiere CCS eller overgang til andre nullutslippsløsninger der dette er nødvendig, unntatt for olje og gass.	1 400
Innføre et mål om 1 million tonn CO ₂ -fjerning fra industrielle løsninger i 2030. Vi setter av midler til å utrede hvordan dette kan gjennomføres.	15
Utrede og starte prosjektering av CCS på avfallshåndtering i Bergen, Trondheim, Tromsø, Stavanger og Kristiansand.	150
Styrke Enova. 1 mrd. kroner ekstra til Enovas klimaarbeid i industrien. 2,5 mrd. kroner ekstra til en krisepakke for enøk og solenergi.	3 500
Opprette et fond for å bidra til rask utbygging av mye havvind på norsk sokkel innenfor forsvarlige miljørammer. Vi vil koble nye havvindparker, herunder Sørlige Nordsjø, både til Norge og våre naboland, noe som vil gi økt lønnsomhet og dermed bedre muligheter til å realisere store prosjekter samtidig som nødvendige miljøkrav ivaretas. Pengene kan blant annet gå til innføring av differansekontrakter for flytende havvind med en garantert minstepris på salg av kraft. Utgiftene på posten vil øke utover på 2020-tallet.	1 000
Omstillingsavgift på olje og gass som finansierer grønn omstilling.	0

Gradvis avvikling av olje- og gassektoren

Det er en stor oppgave å omstille Norge vekk fra oljeavhengigheten. Det må skje på en trygg og forutsigbar måte for arbeidstakere og for industrien. Verden har funnet mye mer olje og gass enn klimaet tåler. Olje- og gassindustrien er Norges største bidrag til global oppvarming.

Satsingen på ny industri og fornybar energi er avhengig av den kompetansen og kapitalen som i dag låses inne i oljenæringen. Derfor er stans i nye investeringer det aller viktigste for norsk økonomi og energisikkerhet på lang sikt. For å fremme investeringer i fornybar energi og redusere inflasjonspresset foreslår vi å erstatte regjeringens nye skatt på fornybarnæringen med en større skatt på oljenæringen.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Øke CO ₂ -avgiften på sokkelen.	1 825
Avvikle oljeskattepakka.	4 000
Innføre en omstillingsavgift på olje- og gassproduksjon.	10 000
Innføre en ekstra avgift på olje for å erstatte fornybarskatten.	900

Mer innovasjon og entreprenørskap

Små bedrifter, innovatører og gründere er avgjørende for at samfunnet blir utfordret og utviklet til det bedre. Dette er spesielt viktig når samfunnet har så store oppgaver foran seg som nå. Virkemiddelapparatet må

spesielt styrkes for selskaper som skal skalere og kommersialisere. Derfor prioriterer dette medlem å fremme forslag om å reversere regjeringens forslag til økt arbeidsgiveravgift, og øker tilgangen til risikokapital og testfasiliteter.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Reversere regjeringens foreslåtte økning i arbeidsgiveravgiften.	6 400
Styrke Investinor: Det er behov for økt tilgang på kapital i den tidlige kommersialiseringsfasen (såkalt venturekapital). Vi foreslår å gi Investinor ressurser til å investere i oppstartsselskaper med globalt potensial, særlig innenfor helse, miljøteknologi, utdanning, transport og offentlige tjenester.	100
Sette av 40 mill. kroner til nærings- og innovasjonsklynger, blant annet innenfor helse- og velferdsteknologi, marine alger og biogass.	40
Styrke satsingen på pilot- og demonstrasjonsprosjekter innenfor miljøteknologi med 50 mill. kroner. Ordningen er etterspurt og viser til gode resultater. Samtidig reduserer vi støtten til petroleumsrelaterte aktiviteter.	50
Sivas testfasiliteter gir oppstarts- og gründerbedrifter mulighet til å teste ut og utvikle sine produkter uten å investere i dyr testinfrastruktur. Ordningen er vellykket og etterspurt, men trenger økt finansiering.	50
Romindustri: Opprettholde Norges forpliktelser til å bidra til ESAs internasjonale programmer, som er svært viktige for norsk romindustri. Ingen budsjettkonsekvenser for 2023.	0

Bioøkonomi – det levende og fornybare

Norge er som skapt for bioøkonomien. Å foredle fornybare, levende naturressurser har vi gjort lenge. Det kan gjøres bedre og mer bærekraftig enn i dag. Norge har enorme naturressurser til havs og til lands som både gir oss muligheter og ansvar for å satse på bærekraftig forvaltning og utnytting av disse ressursene.

NIBIO estimerer at det finnes potensial for 130 000–260 000 flere jobber i bioøkonomien. Disse jobbene må finnes der ressursene ligger, nemlig spredt utover hele landet. Dette medlem foreslår å øke midlene til desentralisert utdanningsstruktur i utdanningsbudsjettet. Sammen med satsing på klynger, Bionova og innovasjon vil dette bidra til varig verdiskaping over hele landet.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke Bionova kraftig. Miljøpartiet De Grønne mener at Bionova skal være et Enova for bioøkonomi, som i tillegg til å finansiere klimatiltak på gårder slik regjeringen vil, må bidra til risikoavlastning for lovende sirkulær- og bioøkonomiprosjekter i hele verdikjeden fra hav- og jordbruk.	1 012
Sette av 40 mill. kroner til nærings- og innovasjonsklynger, blant annet innenfor helse- og velferdsteknologi, marine alger og biogass.	40

Kultur, opplevelser og frivillighet

Møteplasser og opplevelser gir fellesskap og livsglede. Pandemien viste oss hvor viktig kultur og frivillighet er for livskvaliteten og helsa vår. I et grønnere samfunn har slike arenaer mer plass. Etter år med stramme smittevernrestriksjoner trengs et særskilt løft i disse sektorene.

Miljøpartiet De Grønne foreslår å styrke det frie kulturfeltet og mangfoldet i norsk kulturliv. Kulturfeltet er også en næringssektor som gir mange tusen arbeidsplasser og eksport.

Dette medlem foreslår å gi mer støtte til de frivillige organisasjonene. Den frivillige sektoren er en bærebjelke for norsk kultur og samfunn. Det er en av de viktigste arenaene for demokratiutøvelse, dugnadsånd og inkludering. Frivillig arbeid er svært verdifullt for både den enkelte og for samfunnet som helhet. Derfor foreslår dette medlem å reversere regjeringens kutt til frivillige organisasjoner og støtter regjeringens forslag om momskompensasjon.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke den frie kunsten med belønningsordning for samarbeid med frie kunstnere.	20
Øke støtten til kulturlokaler i kommunen, sånn at vi kan senke terskelen for kulturaktiviteter og realisering av kunst og kulturuttrykk i alle formater.	50

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Stryke frivilligsentralene, sånn at enda flere barn og unge kan delta på idretts- og fritidsaktiviteter.	100
Øke støtten til Norsk kulturfond med fokus på konsertarrangører, scenekunstformål og bevilgningene til kunstnere og prosjekter på feltet.	105
Øke garantiinntekter og langvarige stipend slik at flere kunstnere sikres forutsigbare økonomiske rammebetingelser.	20
Etablere en støtteordning for gatekunstprosjekter.	30
Styrke finansieringen av bibliotekene.	50
Øke posten for Norsk kulturminnefond og trappe opp arbeidet for å verne kulturminner.	70
Øke støtten til barne- og ungdomsorganisasjonene, som er viktige demokratiske bærebjelker i samfunnet vårt og trenger støtte for å komme seg etter pandemien.	15

Økt selvforsyning, klimatilpasning og beredskap

Krigen i Ukraina har satt matsikkerhet og beredskap på det politiske sakskartet. Nå ser vi hvor viktig det er å ta vare på matjorda og sørge for at befolkningen har nok mat i krisetider. En styrket beredskap innebærer derfor en mer desentralisert jordbruksstruktur og fiskerinæring med en mer bærekraftig bruk av lokale ressurser. Matpro-

duksjonen vår er sårbar for klimaendringene og ligger derfor i kjernen av en styrket beredskap.

Klimaendringene skjer nå. I Norge fører klimaendringene til økt stormflonivå, mer overvann, større og hyppigere regnflommer og snøsmelteflommer, flere jord-, flom- og sørpeskred, flere snøskred og sannsynligvis også hyppigere tørke og skogbrann.

Miljøpartiet De Grønnes viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke flom- og skredsikringsarbeidet.	450
Økt satsing på klimatilpasning i kommunene.	100
Styrke beredskapslagring av matkorn.	100
Styrket beredskapslagring av legemidler, medisiner og smittevernustyr.	25
Prioritering av små og mellomstore bruk i jordbruksavtalen for å sikre jordbruk og matproduksjon i hele landet.	114,5
Støtte til kommunene for å ta igjen vedlikeholdsetterlepet i vann- og avløpsnett.	200
Forbedre samarbeidet mellom nødetatene, Forsvaret, Sivilforsvaret og sentrale frivillige aktører ved større ulykker, katastrofer og mulige terrorangrep, blant annet gjennom flere sektorovergripende øvelser.	20
Kartlegging og oppgradering av tilfluktsrom.	50
<i>Inntekter</i>	
Innføre toll på soya med mål om å øke norskandelen i husdyr- og fiskefôr.	109,5

Forsvar og samarbeid i en ny sikkerhetspolitisk situasjon

Miljøpartiet De Grønne vil styrke det norske Forsvaret gjennom omprioritering av rammen. Miljøpartiet De Grønne prioriterer økt tilstedeværelse i norsk økonomisk sone og foreslår å gjenopprette Sjøheimevernet til et nytt moderne kystheimevern, Heimevernet foreslås styrket med mer personell, og ny overflatestruktur i Sjøforsvaret skal utredes.

Miljøpartiet De Grønne ønsker en styrking av den nordiske grenen av NATO ved å utvikle samarbeidet mellom Finland, Sverige, Danmark, Island og Norge.

USA vil vende blikket mot Stillehavsregionen og Kina. De politiske endringene internt i USA gir en ny usikkerhet om hvordan deres engasjement i NATO vil endres på sikt. Miljøpartiet De Grønne mener vi må styrke det europeiske og det nordiske samarbeidet innenfor rammen av NATO, slik at interne politiske endringer i USA ikke går ut over NATOs forsvarsevne i Europa og Norden. Arbeidet med å redusere Norges mi-

litære avhengighet av USA må starte nå, slik at nytt samarbeid under NATO-paraplyen, kan utvikles over tid.

De tte medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå innføring av en CO₂-avgift på importvarer som er produsert med høye klimagassutslipp.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan beskatning på sekundærboliger kan økes.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning for hvordan man kan hindre at leasingmarkedet blir en barriere for å nå målet om at alle nye biler i 2025 skal være nullutslippsbiler.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan kommunene kan innføre en frivillig, lokal turistskatt (kurtax) for å finansiere fellesgoder.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en avgift på gods-transport på vei i korridorer hvor det også er jernbane. Utredningen skal vurdere ulike typer avgifter, herunder en bomavgift, samt handlingsrommet for dette innenfor EØS-avtalen. Utredningen må også vurdere på hvilke strekninger ordningen kan egne seg.»

«Stortinget ber regjeringen utforme en modell for avgift på lakselus i oppdrettsnæringen som gir en anslått provenyeffekt på 900 mill. kroner.»

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en sosialt omfordelende arveavgift med høyt bunnfradrag og med en ekstra progressiv sats for arv over 20 mill. kroner.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om skattlegging av utleie av egen bolig som i dag er skattefri.»

«Stortinget ber regjeringen endre reglene for utbetaling av sosial støtte slik at utbetalinger fra innføring av en klimabelønningsordning ikke gir fradrag i hvor mye man har rett til å få utbetalt.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan dagens merverdiavgiftssystem kan omgjøres til et miljøverdiavgiftssystem. Utredningen skal vurdere hvordan dagens merverdiavgiftssats kan differensieres basert på produktenes miljøbelastning, slik at miljøvennlige produkter får lavere avgift og miljøbelastende produkter høyere avgift. Slik vil miljøbelastningen til ethvert produkt gjenspeiles bedre i prisen på produktet, uansett opphavsland.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at norske naturressurser forblir fellesskapets eiendom og gir grunnlag for lokal og nasjonal verdiskaping, ved å innføre hjemfallsrett til naturressurser som eies av fellesskapet, slik at private aktører hverken kan sitte på bruksrett til evig tid eller kapitalisere på salg av slike rettigheter.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en sektordelt plan med konkrete mål og virkemidler for elektrifisering av samfunnet.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en reform som sikrer at tvangsmulkt og gebyrer som følge av administrative feil eller forsinkelser følger et proporsjonalitetsprinsipp og ikke rammer små virksomheter urimelig hardt.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om full elavgift for datasentre som utvinner energiintensiv kryptovaluta.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere en endring i beskatningen på landbasert oppdrett for å unngå at landbasert oppdrett får en skattefordel sammenlignet med sjøbasert oppdrett.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fjerning av moms på elbildeling.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en grunnrenteskatt på fiskeri, med et bunnfradrag som sikrer at kystflåten faller under skattepliktig grense.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innrette grunnrenteskatten på en måte som premierer utslippsfrie anlegg med høy dyrevelferd, for eksempel ved at utslippsfrie anlegg ilegges en lav grunnrenteskatt som tilfaller kommunene, mens konvensjonelle anlegg ilegges en høy grunnrenteskatt som tilfaller staten.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring av kommunenes inntektssystem slik at dette belønner bærekraftig areal- og naturforvaltning.»

«Stortinget ber regjeringen åpne for at Buskerudbyen, Grenland, Kristiansand og Nedre Glomma også får anledning til å starte forhandlinger med staten om byvekstavtaler, og at dette ikke utsettes i påvente av en evaluering av ordningen.»

«Stortinget ber regjeringen om at støtten til mellomstore byer uten byvekstavtale gjøres om til en fast post på statsbudsjettet og ikke utbetales som en engangsstøtte, og at det settes av nok midler til å være i rute til å nå satsingen i Nasjonal transportplan om 600 mill. kroner over en fireårsperiode.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner og fylkeskommuner skal legge frem areal- og naturbudsjett i den årlige budsjettbehandlingen, med virkning fra 2024.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levekårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.»

«Stortinget ber regjeringen utrede ordninger og økonomiske incentiver som gjør det mer attraktivt å bosette seg og bli boende i distriktskommuner.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en ikke-kommersiell tredje boligsektor i sjiktet mellom kommunale boliger og det åpne markedet og gi kommunene mulighet til å kreve at inntil 30 pst. av boenhetene i nye boligprosjekter avsettes til tredje boligsektor.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som bidrar til å styrke leietakernes rettigheter.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i utgiftsutjevning og/eller storbytilskuddet slik at disse bedre fanger opp utgiftene ved opphoping av levekårsutgifter.»

«Stortinget ber regjeringen videreføre og videreutvikle innovasjonsprogrammet FutureBuilt som satsing for grønn omstilling i by- og stedsutvikling og byggenæringen og bidra til at programmet også kan løftes som en nasjonal satsing som omfatter øvrige byregioner, distrikter og landet for øvrig.»

«Stortinget ber regjeringen endre forslag om at nullutslippskjøretøy kan måtte betale opptil 70 pst. av normaltakst ved passering av bom, og sette den til grensen som gjelder i dag, som er 50 pst. av normaltakst.»

«Stortinget forutsetter at statlig finansieringsbidrag til Bybanen til Åsane utgjør minimum 70 pst. av totalkostnad, jf. løfte i Hurdalsplattformen, og ber regjeringen sikre rask fremdrift for tilleggsavtale til byvekstavtalen i Bergensområdet og at alle nødvendige vedtak fattes innen utgangen av 2023.»

«Stortinget ber regjeringen prioritere planarbeidet med og finansiering av de statlige riksveiprojektene E39 Fløyfjell-tunnelen i kombinasjon med tunnelsikkerhetsoppgraderingsprosjektet i Fløyfjell-tunnelen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om finansiering av sykkelveiprojektet som reguleres samtidig med bybaneprosjektet i Bergen.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det blir mulig for fylkeskommunene å finansiere drift av kollektivtransport med bompenger gjennom byvekstavtalene.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til en lovendring som gir kommunene adgang til å pålegge avgiftsparkering på privat grunn, herunder på kjøpesentre og arbeidsplasser.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere effekten på trafikksikkerhet, energibruk samt drifts- og vedlikeholdskostnader ved å sette ned fartsgrensen på motorveier som i dag har fartsgrenser på 120 km/t, 110 km/t, og 100 km/t, til henholdsvis 100 km/t og 90 km/t.»

«Stortinget ber regjeringen sikre bedre korrespondanse mellom togene fra Norge og videre ut i Europa.»

«Stortinget ber regjeringen opprette et sentralisert system, for eksempel gjennom Entur, hvor reisende med tog enkelt kan bestille hele togreisen på tvers av landegrenser og togoperatører på lik linje med en flyreise.»

«Stortinget ber regjeringen utrede, med tanke på innføring, en bomavgift på hovedveier mellom landsdeler og riksgrensen hvor det også er jernbane, øremerket for utbygging og kapasitetsforbedringer på jernbanen i samme korridor.»

«Stortinget ber regjeringen legge ned Nye Veier AS og stanse videre planlegging av nye motorveier.»

«Stortinget ber regjeringen gjøre det gratis for passasjerer å ta med sykkel på ferger som er en del av det fylkeskommunale kollektivtilbudet, slik at man ikke diskriminerer mellom de som har med personbil, og syklist.»

«Stortinget ber regjeringen iverksette en satsing på direkte togforbindelse til og fra større byer i Europa.»

«Stortinget ber regjeringen utrede høyhastighetsbaner for person- og godstransport på strekningene Bergen–Oslo, Trondheim–Oslo og Stavanger–Oslo, inkludert konsepter som bygger videre på eksisterende traseer og planer for å redusere reisetiden på disse strekningene.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ overfor svenske myndigheter til en felles utredning av ny høyhastighetsbane for person- og godstransport mellom Oslo og Göteborg.»

«Stortinget ber regjeringen om å gjøre miljøstøtteordningen for godstogselskapene til en permanent ordning og vurdere om den bør utvides med en stimuleringsordning for etablering av nye rutetilbud, etter mønster fra sjøfarten.»

«Stortinget ber regjeringen tillate et prøveprosjekt med lavere fartsgrense på riksvei 4 mellom Sinsen og Grorud i Oslo hele året og redusere antall felt for å skjerme befolkningen langs veien.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å legalisere bruk og regulert omsetning av cannabis.»

3.2 Oversikt over partienes forslag til rammevedtak

Oversikt over forslag til netto rammevedtak fra de respektive partier. Avvik fra regjeringens forslag i parentes. Alle tall i 1 000 kroner.

Komité	Nr.	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A og Sp	Høyre	FrP	SV	Rødt	Venstre	MDG	KrF
Kommunal- og forvaltningskomiteen	1	Statsforvaltning mv.	17 304 700 (0)	17 304 700 (-485 200)	16 819 500 (-4 206 455)	13 098 245 (-47 000)	17 257 700 (-727 880)	16 834 700 (-470 000)	17 427 700 (+123 000)	16 670 500 (-634 200)
Familie- og kulturkomiteen	2	Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	59 054 119 (0)	59 054 119 (+2 980 770)	62 034 889 (-734 098)	58 320 021 (+2 548 700)	61 602 819 (+1 560 750)	60 614 869 (-1 220 210)	61 937 679 (+2 883 560)	63 433 119 (+4 379 000)
	3	Kultur og likestilling mv.	23 592 325 (0)	23 592 325 (-81 475)	23 510 850 (-5 698 403)	17 893 922 (+638 250)	24 230 575 (+335 851)	23 928 176 (+152 244)	24 252 605 (+660 280)	24 196 625 (+604 300)
Utenriks- og forsvarskomiteen	4	Utenriks	48 494 052 (0)	48 494 052 (-869 766)	47 624 286 (-10 627 223)	37 866 829 (+1 168 464)	49 662 516 (+14 295 735)	62 789 787 (+3 767 400)	52 261 452 (+72 453 000)	70 499 252 (+22 005 200)
Justiskomiteen	5	Justis	40 895 764 (0)	40 895 764 (-151 690)	40 744 074 (+374 000)	41 269 764 (+448 500)	41 344 264 (+46 814)	40 942 578 (+300 440)	41 196 204 (+1 383 620)	40 916 664 (+20 900)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	6	Innvandring, regional utvikling og bolig	24 017 912 (0)	24 017 912 (-360 755)	23 657 157 (-8 100 615)	15 917 297 (+1 462 600)	25 480 512 (+1 129 456)	25 147 368 (+114 250)	24 132 162 (+2 310 722)	24 328 812 (+310 900)
Arbeids- og sosialkomiteen	7	Arbeid og sosial	557 085 618 (0)	557 085 618 (-1 775 157)	555 310 461 (-1 332 950)	555 752 668 (+1 855 200)	558 940 818 (+8 070 200)	565 155 818 (-11 523 600)	545 562 018 (+969 400)	558 055 018 (+415 600)
Utenriks- og forsvarskomiteen	8	Forsvar	66 598 975 (0)	66 598 975 (+1 000 000)	67 598 975 (+1 751 000)	68 349 975 (0)	66 598 975 (+699 997)	67 298 972 (+3 768 000)	70 366 975 (0)	66 598 975 (0)
Næringskomiteen	9	Næring	8 871 010 (0)	8 871 010 (+91 500)	8 962 510 (+173 643)	9 044 653 (+311 500)	9 182 510 (+270 000)	9 141 010 (+295 500)	9 166 510 (+554 144)	8 604 010 (-267 000)
	10	Fiskeri	1 463 285 (0)	1 463 285 (-629 500)	833 785 (-23 545)	1 439 740 (+10 000)	1 473 285 (+37 700)	1 500 985 (+12 500)	1 121 485 (-341 800)	863 285 (-600 000)
	11	Landbruk	28 631 267 (0)	28 631 267 (-78 540)	28 552 727 (-2 739 070)	25 892 197 (+188 000)	28 819 267 (+358 012)	28 989 279 (-142 800)	28 488 467 (+314 188)	28 999 956 (+368 689)
Energi- og miljøkomiteen	12	Olje og energi	-462 364 616 (0)	-462 364 616 (+15 000)	-462 349 616 (+18 771 500)	-443 593 116 (+288 600)	-462 076 016 (+453 500)	-461 911 116 (-190 000)	-462 554 616 (-519 300)	-450 184 616 (+12 180 000)
	13	Miljø	17 442 920 (0)	17 442 920 (-176 754)	17 266 166 (-3 058 387)	14 384 533 (+1 801 700)	19 244 620 (+1 641 570)	19 084 490 (+97 500)	17 540 420 (+7 773 880)	17 009 520 (-433 400)
Kontroll- og konstitusjonskomiteen	14	Kontroll og konstitusjon	778 371 (0)	778 371 (-7 520)	770 851 (0)	778 371 (0)	778 371 (0)	778 371 (0)	778 371 (0)	778 371 (0)

Komité	Nr.	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A og Sp	Høyre	FrP	SV	Rødt	Venstre	MDG	KrF	
Helse- og omsorgskomiteen	15	Helse	258 611 888	258 611 888 (0)	260 266 068 (+1 654 180)	264 271 057 (+5 659 169)	259 973 288 (+1 361 400)	263 758 188 (+5 146 300)	258 146 288 (-465 600)	262 624 130 (+4 012 242)	262 516 281 (+3 904 393)
Utdannings- og forskningskomiteen	16	Utdanning og forskning	85 722 467	85 722 467 (0)	86 536 718 (+814 251)	84 551 842 (-1 170 625)	87 016 767 (+1 294 300)	86 640 973 (+918 506)	87 563 207 (+1 840 740)	88 076 728 (+2 354 261)	85 769 367 (+46 900)
Transport- og kommunikasjonskomiteen	17	Transport og kommunikasjon	85 050 914	85 050 914 (0)	84 674 270 (-376 644)	87 907 488 (+2 856 574)	84 131 814 (-919 100)	83 142 214 (-1 908 700)	85 930 214 (+879 300)	82 108 927 (-2 941 987)	83 067 914 (-1 983 000)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	216 575 138	216 575 138 (0)	214 543 438 (-2 031 700)	215 615 138 (-960 000)	222 188 638 (+5 613 500)	226 467 562 (+9 892 424)	215 380 538 (-1 194 600)	220 935 138 (+4 360 000)	213 895 138 (-2 680 000)
Finanskomiteen	19	Tilfeldige utgifter og inntekter	8 380 400	8 380 400 (0)	624 400 (-7 756 000)	2 080 400 (-6 300 000)	8 380 400 (0)	8 372 800 (-7 600)	5 580 400 (-2 800 000)	8 880 400 (+500 000)	704 400 (-7 676 000)
	20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	43 986 606	43 986 606 (0)	43 729 606 (-257 000)	44 146 606 (+160 000)	43 958 406 (-28 200)	44 040 206 (+53 600)	43 996 606 (+10 000)	1 943 996 606 (+1 900 010 000)	43 986 606 (0)
	21	Skatter, avgifter og toll	-2 209 626 914	-2 209 626 914 (0)	-2 199 644 914 (+9 982 000)	-2 151 901 914 (+57 725 000)	-2 252 392 114 (-42 765 200)	-2 238 485 414 (-28 858 500)	-2 204 069 914 (+5 557 000)	-2 244 711 369 (-35 084 455)	-2 213 395 914 (-3 769 000)
	22	Utbytte mv.	-47 818 702	-47 818 702 (0)	-51 318 702 (-3 500 000)	-90 338 217 (-42 519 515)	-47 818 702 (0)	-48 755 702 (-937 000)	-48 718 702 (-900 000)	-47 818 702 (0)	-52 466 502 (-4 647 800)
		Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 127 252 501	-1 127 252 501 (0)	-1 129 252 501 (-2 000 000)	-1 127 252 501 (0)	-1 152 021 287 (-24 768 786)	-1 114 781 766 (+12 470 735)	-1 129 364 437 (-2 111 936)	834 522 254 (+1 961 774 755)	-1 105 707 019 (+21 545 482)

3.3 Statens lånebehov

3.3.1 SAMMENDRAG FRA PROP. 1 S (2022–2023) GUL BOK

3.3.1.1 Fullmakt til å ta opp statslån o.a.

Statens lånebehov for 2023 følger av forslaget til statsbudsjett for 2023. Det blir lagt opp til at finansieringsbehovet i hovedsak blir dekket ved opptak av nye, langsiktige lån innenlands. Av hensyn til markedet for statspapirer søkes det normalt å jevne ut den langsiktige opplåningen over flere år. For 2023 er det foreslått en fullmakt på 125 mrd. kroner for opptak av nye, langsiktige lån.

Statens kortsiktige opplåning i markedet skjer ved salg av statskasseveksler, som er papirer med løpetid på inntil tolv måneder. For 2023 er det foreslått en ramme på 100 mrd. kroner for utestående volum i kortsiktige markedslån.

Rammen for opptak av langsiktige lån er 25 mrd. høyere enn i 2022, mens rammen for kortsiktige låneopptak er den samme som for 2022.

Sammensetningen av statsgjelden

	31. desember 2020	31. desember 2021	Mill. kroner 30. juni 2022
Langsiktige lån ¹	469 005	466 000	508 760
Kortsiktige markedspapirer ²	61 000	56 000	61 000
Andre kortsiktige lån ³	107 958	130 533	138 829
Statsgjelden	637 963	652 533	708 589
Memo:			
Rentebytteavtaler			5 400

¹ Lån med lengre løpetid enn ett år.

² Lån med løpetid inntil ett år.

³ Kontolån fra statsinstitusjoner mv.

Kilde: Finansdepartementet.

Statsgjelden består av langsiktige lån, kortsiktige markedspapirer og andre kortsiktige lån. Staten dekker behovet for langsiktig finansiering ved å selge statsobligasjoner i det innenlandske markedet gjennom auksjoner. Den kortsiktige opplåningen i markedet skjer gjennom salg av statskasseveksler i auksjoner. Statskasseveksler er omsettelige lån uten kupongrente, hvor avkastningen er knyttet til underkursen de blir lagt ut til. Andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond samt eventuelle kontolån fra institusjoner som i særskilte tilfeller kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten.

For andre kortsiktige lån ber regjeringen om en fullmakt uten konkret beløpsgrense. Regjeringen ber i tillegg om at den generelle fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført. Det bes også om fullmakt til å gjennomføre sikkerhetsplasseringer knyttet til slike avtaler.

Dette er omtalt nærmere i avsnitt 7.3, og forslagene er sammenfattet i tabell 7.3 i proposisjonen.

Det vises også til generell omtale av statsgjeldsforvaltningen i Meld. St. 1 (2022–2023) Nasjonalbudsjettet 2023. Dersom Stortinget vedtar de fullmaktene det her bes om, vil Finansdepartementet gi Norges Bank fullmakt til å dekke lånebehovet og eventuelt inngå derivatavtaler samt gjennomføre sikkerhetsplasseringer knyttet til disse.

3.3.1.2 Sammensetningen av statsgjelden

Tabell 7.1 viser størrelsen på og sammensetningen av statens bruttogjeld ved utgangen av de to siste årene og første halvår i 2022.

3.3.1.3 Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2023

I tråd med lov om Statens pensjonsfond blir det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet foreslått dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Avdrag på statsgjelden, netto utlån og kapitalinnskudd til statsbankene mv. blir dekket ved nye låneopptak og/eller ved å trekke på statens kontantbeholdning. Staten har ut fra forslaget i denne proposisjonen et brutto finansieringsbehov på 3,6 mrd. kroner i 2023.

Statens finansieringsbehov i 2022 og 2023

		Saldert budsjett 2022	Mrd. kroner Gul bok 2023
A	Oljekorrigert overskudd på statsbudsjettet	-300,1	-257,0
B	Overført fra Statens pensjonsfond utland	300,1	257,0
C	Overskudd før lånetransaksjoner (A + B)	0,0	0,0
D	Utlån til statsbankene, aksjetegning o.l., netto	95,6	-74,8
E	Statens netto finansieringsbehov (D – C)	95,6	-74,8
F	Gjeldsavdrag ¹	0,0	78,5
	Statens brutto finansieringsbehov (E + F)	95,6	3,6

¹ Dette gjelder avdrag på langsiktige statslån.

Kilde: Finansdepartementet.

Når en vurderer statens lånebehov i markedet, tar Finansdepartementet normalt utgangspunkt i statens finansieringsbehov, jf. tabell 7.2. Videre tas det hensyn til virkningen av statens transaksjoner på likviditeten i pengemarkedet. Pengemarkedet blir tilført likviditet når staten betaler avdrag på gjelden eller øker netto utlån fra statsbankene, mens opptak av statslån inndrar likviditet fra markedet. Det er et mål at statens transaksjoner over tid ikke skal endre den samlede likviditeten i pengemarkedet.

Siden underskuddet på statsbudsjettet blir dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland, påvirker ikke statsbudsjettet den samlede likviditeten i pengemarkedet. Samtidig er det slik at noen poster på statsbudsjettet påvirker balansen på budsjettet og størrelsen på statens kontantbeholdning, men ikke likviditeten i pengemarkedet. Det gjelder blant annet renter

og overføringer fra Norges Bank. Når statens kapitaltransaksjoner samlet sett ikke skal påvirke likviditeten i pengemarkedet, må det korrigeres for slike poster. Det må også korrigeres for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men som ikke har likviditetseffekt, som innskudd i eller avvikling av fond. For 2023 er det beregnet at disse postene vil øke behovet for likviditetsinndragning med om lag 114 mrd. kroner netto. Et likviditetsjustert finansieringsbehov blir dermed på om lag 118 mrd. kroner.

Tabellen nedenfor gir en samlet oversikt over gjeldende lånefullmakter for 2022 og forslag til nye fullmakter for 2023. I tillegg ber regjeringen om at fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført, og at det gis fullmakt til å foreta sikkerhetsplasseringer hos motparter i rentebytteavtaler.

Fullmakt til å ta opp statslån i 2023

	Fullmakt for 2021	Utnyttet per 30. juni 2021	Mill. kroner Forslag til full- makt for 2022
Nye langsiktige lån	100 000	44 000	125 000
Kortsiktige markedslån	100 000	61 000	100 000
Andre kortsiktige lån	Ubegrenset	138 829	Ubegrenset

Kilde: Finansdepartementet.

Fullmakt til å ta opp langsiktige lån i 2023

Statens lånebehov blir dekket ved å ta opp nye, langsiktige lån innenlands. Finansdepartementet legger normalt opp til å søke å jevne ut opptakene av langsiktige lån. Formålet er at store svingninger i finansieringsbehovet fra ett år til det neste ikke skal slå ut tilsvarende på opplåningstakten. I 2023 er forfall av et lån med utestående volum per 1. september 2022 på 78 mrd. kroner. Om lag halvparten av dette forfallet har blitt finansiert i løpet av 2022. Denne strategien innebærer at behovet for nye langsiktige lån i 2023 blir i overkant av 40 mrd. kroner lavere enn det som følger di-

rette av det likviditetsjusterte finansieringsbehovet. Fra og med 2023 er det forfall i statsobligasjonslån hvert år, og i 2024 er det forfall av et lån med utestående volum per 1. september 2022 på 70 mrd. kroner. Det er trolig at om lag halvparten av dette lånet vil refinansieres i 2023, slik at behovet for låneopptak øker med om lag 35 mrd. kroner. Et samlet anslag på opplåningen i 2023 er om lag 107 mrd. kroner. Et ønske om relativt stabile låneopptak fra år til år kan begrense dette noe.

For å ta hensyn til usikkerhet er det hensiktsmessig med en lånefullmakt som er noe høyere enn planlagt opplåning. Regjeringen ber på denne bakgrunn om at

fullmakten for 2023 til å ta opp nye langsiktige lån innenlands blir satt til 125 mrd. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette er 25 mrd. høyere enn fullmakten for 2022.

Fullmakt til å ta opp kortsiktige markedslån i 2023

Fullmakten under kortsiktige markedslån er utformet som en ramme for maksimalt utestående beløp. Regjeringen ber om at fullmakten til å ha utestående kortsiktige markedslån blir satt til 100 mrd. kroner i 2023, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette tilsvarer fullmakten for 2022.

Fullmakt til å ta opp andre kortsiktige lån i 2023 mv.

Fullmakten for andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond samt eventuelle kontolån fra institusjoner som kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten. Fullmakten omfatter også eventuelle plasseringer som er gitt som sikkerhet fra motparter i rentebytteavtaler. Størstedelen av andre kortsiktige lån er innskudd fra operatørbanken for skattebetalingsordningen.

Lånene under denne fullmakten er gjeld av en slik karakter at en ikke bør fastsette en beløpsgrense. Det foreslås at Finansdepartementet for 2023 får fullmakt til å ta imot slike plasseringer som kontolån uten at det blir satt en beløpsgrense, jf. forslag til romertallsvedtak. Da unngår en at staten ev. må avvise innskudd fordi fullmakten ikke er stor nok.

Fullmakt til å inngå derivater mv.

I gjeldsforvaltningen brukes rentebytteavtaler for å styre rentebindingen på gjelden sammenlignet med det som følger direkte av en strategi der opplåningen spres på løpetider fra null til ti år. Rentebytteavtaler gir staten fleksibilitet til å endre den gjennomsnittlige rentebindingen på gjeldsporteføljen uten at selve opplåningen blir endret.

Det følger av statens avtaler med motpartene i rentebytteavtalene at motparten må innbetale kontantsikkerhet på konto i Norges Bank dersom rentebytteavtalene har en netto markedsverdi i statens favør som er over avtalte terskelnivåer. Dette reduserer statens risiko for tap hvis en motpart får betalingsproblemer. Det er i dag ikke et krav etter avtalene at staten innbetaler slik kontantsikkerhet til motpartene. Norges Bank har anbefalt at avtalene reforhandles slik at også staten vil måtte betale sikkerhet. Slike tosidige avtaler er markedspraksis mellom banker og etter hvert også for statsgjeldforvaltere. Innskudd som sikkerhetsstillelse skiller seg fra vanlige bankinnskudd ved at det potensielle tapet er svært begrenset. Volumet av sikkerhetsstillelsen vil være lik markedsverdien av rentebytteavtalene, slik at netto

markedsverdi av stilt sikkerhet tillagt rentebytteavtaler er null.

Det bes om fullmakt til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler samt å gjennomføre sikkerhetsplasseringer knyttet til slike i 2023, jf. forslag til romertallsvedtak.

3.3.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag, jf. forslag til romertallsvedtak II.

3.4 Omtale av særskilte saker

3.4.1 OPPDATERING AV VEILEDER I STATLIG BUDSJETTARBEID

3.4.1.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok

Finansdepartementet utgir Veileder i statlig budsjettarbeid, senest oppdatert mars 2014. Veilederen gir i del I en oversikt over statsbudsjettets funksjoner og budsjettysklusen fra forberedelsen av et budsjett til budsjettåret er passert og Riksrevisjonen har kontrollert regnskapet. Del II inneholder kommentarer til bevilgningsreglementets bestemmelser fastsatt av Stortinget, senest med endringer vedtatt 26. mai 2005.

Finansdepartementet har nå startet et arbeid med å oppdatere budsjettveilederen. Selv om bevilgningsreglementet ikke er endret siden mai 2005, blir budsjettveilederen oppdatert med ujevne mellomrom som følge av endringer i annet regelverk eller ordninger som veilederen omtaler. Det legges opp til å revidere budsjettveilederen blant annet knyttet til endringer i lov om Statens pensjonsfond med forbud mot å ta opp statslån for å finansiere ordinære utgifter på statsbudsjettet og endringer i utredningsinstruksen.

Omtalen i veilederen av statens forretningsdrift og statens forvaltningsbedrifter er ikke helt dekkende for den praksis som følges for forvaltningsbedriftene i statsbudsjettet. Dagens generelle omtale er basert på foreleggelse for Stortinget i St.prp. nr. 87 (1989–90) Om videreutvikling av statens organisasjons- og budsjettssystem og St.prp. nr. 48 (2004–2005) Om bevilgningsreglementet. Forvaltningsbedriftene består i dag av Statsbygg, Statens pensjonskasse og Eksportfinansiering Norge. I tillegg kommer Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), som rent budsjettmessig håndteres som forvaltningsbedriftene, men som baserer sine avskrivninger og regnskapsføring på etablert standard i oljebransjen. Statens øvrige forretningsdrift er organisert utenfor staten, som selskap og foretak. Stortinget ble i 2015 forelagt justerte regler for avskrivninger i Statsbygg, og fra 2022 er all kapital i virksomheten gjort rentebærende. Oppdatert veileder i statlig budsjettarbeid vil presentere de justerte reglene

for avskrivninger og rentefastsettelse av kapitalen i Statsbygg. I budsjettet for 2023 endres betegnelsen Statens forretningsdrift til Statens forvaltningsbedrifter.

Finansdepartementet vil også vurdere behov for å foreslå enkelte oppdateringer i bevilgningsreglementet uten substansielle endringer og vil da komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

3.4.1.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering.

3.4.2 PRINSIPPER OG PRAKSIS FOR BUDSJETTERING AV LÅNETRANSAKSJONER

3.4.2.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok

Rammeverket for finanspolitikken trekker et klart skille mellom ordinære utgifter og lånetransaksjoner. Ordinære utgifter på statsbudsjettet finansieres med skatte- eller oljeinntekter og slår ut i handlingsrommet i finanspolitikken. Ordinære utgifter veies opp mot hverandre i budsjettprosessen. Lånetransaksjoner er formuesom plasseringer og prinsipielt sett å betrakte som utlån fra statskassen. Lånetransaksjonene finansieres ved at staten tar opp lån. God og konsistent praksis for budsjettering av lånetransaksjoner er viktig for å unngå omgåelser av handlingsregelen og for å ivareta statsbudsjettets funksjon som finanspolitisk styringsverktøy.

Med virkning fra 1. januar 2020 ble det presisert i § 7 annet ledd i lov om Statens pensjonsfond at «Staten skal ikke lånefinansiere utgifter på statsbudsjettet så lenge det er midler i Statens pensjonsfond utland». Med utgifter menes ordinære utgifter til drift, investeringer og overføringer til private, kommuner og fylkeskommuner, som inngår i det oljekorrigerte underskuddet.

Normalt må følgende to vilkår være oppfylt for at noe skal kunne budsjetteres som lånetransaksjon og føres på 90-post:

1. Tiltaket må gi en forventet avkastning som svarer til risikoen ved plasseringen.
2. Avkastningen må være finansiell og stamme fra inntekter i et marked.

Etter bevilgningsreglementet § 13 skal kapitalregnskapet gi en oversikt over eiendeler og gjeld og vise sammenhengen med bevilgningsregnskapet. Ifølge bestemmelser om økonomistyring i staten skal bevilgninger på 90-poster aktiveres som formuesøkning i kapitalregnskapet. Tilhørende løpende inntekter og utgifter knyttet til formuen, som renter, utbytte og avskrivninger, føres i utgangspunktet som ordinære utgifter og inntekter og inngår i det oljekorrigerte underskuddet.

Nærmere om vilkårene for budsjettering av lånetransaksjoner

For at en plassering skal gi tilstrekkelig finansiell avkastning, må staten kunne forvente å få like godt betalt for risikotaking som det en finansiell investor ville ha krevd i samme situasjon. At private investorer deltar i en finansiering på samme vilkår som staten, er normalt et argument for at investeringen kan ansees som markedsmessig og dermed svare til risikoen ved plasseringen. Dette gjelder blant annet når staten deltar i emisjoner i børsnoterte selskaper på lik linje som andre investorer. Insentivene for en privat medinvestor til å gjøre markedsmessige vurderinger kan imidlertid svekkes av for eksempel en forventning om at det vil være krevende for staten å la et selskap gå konkurs (implisitt statsgaranti) eller dersom staten må ta tap foran private investorer. I slike tilfeller er ikke staten og private med på like vilkår. Private investorer kan også i enkelte tilfeller ha andre motiver enn ren finansiell avkastning. Hvorvidt privat deltakelse er en reell markedstest, må derfor vurderes i hvert enkelt tilfelle, herunder i lys av hvilke andeler av investeringen hhv. staten og private investorer tar, og i noen tilfeller porteføljesammensetning og ordningens utforming.

Nye statlige virkemidler inneholder ofte et element av at staten gjør noe annet enn markedet gjør. Det kan være i form av støtte som ekstra lav rente, eller begrensninger eller pålegg i et investeringsmandat. I slike tilfeller kan ikke staten forvente samme avkastning som en privat investor ville kreve. Differansen mellom den avkastning man forventer fra investeringen, og den avkastningen som ville svare til risikoen i plasseringen, utgjør en forventet mindreavkastning sammenlignet med markedsmessige investeringer. Denne forventede mindreavkastningen er sentral i vurderingen av riktig budsjettmessig håndtering.

Videre må avkastningen være finansiell. Statlige realinvesteringer, i for eksempel veier, kan ha høy forventet nytte i samfunnsøkonomisk forstand som følge av tidsgevinster. Statlige realinvesteringer er imidlertid en ordinær utgift i statsbudsjettet, ettersom de ikke gir en finansiell avkastning.

Den finansielle avkastningen må stamme fra inntekter i et marked. Det innebærer at inntektene ikke kan baseres på støtte gjennom statlige bevilgninger. For eksempel vil et lån der avdrag og renter finansieres av staten, eller egenkapitaltilførsel der avkastningskrav innfris som følge av statlige tilskudd, ikke kunne regnes som en finansiell plassering.

Fordeling med en andel ført som ordinær utgift

Så lenge vilkårene for å føres som en lånetransaksjon ikke er møtt, er hovedregelen at hele beløpet skal føres som en ordinær utgift. Det er likevel praksis for at det kan budsjetteres med en andel som ordinær utgift.

Dette gjelder blant annet for investeringsporteføljer hvor den forventede avkastningen ikke svarer til risikoen, eller utlånsordninger der risikoen for mislighold er høy. Ved opprettelsen av nye virkemidler, hvor staten skal gjøre noe annet enn det som vil bli realisert gjennom markedet, vil det forventes lavere avkastning enn markedet ville kreve. Nøyaktig hvilken fordeling som da skal legges til grunn, kan være krevende å fastsette, da det sjelden vil foreligge et godt tallgrunnlag for hhv. forventet og markedsmessig avkastning. Andelen som føres som ordinær utgift, er derfor normalt sjablongmessig fastsatt.

Staten har flere ordninger hvor næringslivet kan få tilgang på egenkapital, lån og garantier. Blant annet som følge av lavere avkastning enn forventet i de første rundene med såkornfond og Investinors direkteinvesteringer har man de senere årene i all hovedsak lagt til grunn en fordeling av nye bevilgninger med 65 pst. som lånetransaksjon og 35 pst. som ordinær utgift for denne typen virkemidler. Sjablongen gjelder blant annet for bevilgninger av kapital til Nysnø Klimainvesteringer AS.

Overfor mottaker av midler kan staten stille andre forventninger enn det som må tas høyde for i budsjett-sammenheng. For eksempel vil staten overfor et selskap kunne uttrykke forventning om at en portefølje eller et fond opererer på markedsmessige betingelser sammen med private investorer og leverer avkastning til staten på hele investeringen. Samtidig kan det i budsjettet være behov for å bevilge en andel som ordinær utgift fordi man forventer en avkastning som ikke svarer til risikoen. Uavhengig av budsjetteringsmåte vil staten ved et utlån ha en fordring på hele lånebeløpet med renter på lik linje med andre långivere.

3.4.2.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering.

3.4.3 GJENNOMGANG AV NAVNGITTE TILSKUDDSMOTTAKERE

3.4.3.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok

Tilskuddsmidler skal normalt lyses ut og fordeles på grunnlag av åpne søknadsprosesser og kjente tildelingskriterier, slik at flere får mulighet til å søke tilskudd og alternative tilnærminger for oppnåelse av mål og samfunns effekter kan vurderes opp mot hverandre. Tilskudd der mottakeren er navngitt i budsjettproposisjonen, utgjør unntak fra bestemmelsene i økonomiregelverket. Slike unntak kan være hensiktsmessige i enkelte tilfeller, for eksempel dersom det gjelder viktige formål uten alternative tilbydere, men navngitte mottakere kan også medføre mindre effektiv måloppnåelse fordi mottakeren unntas fra konkurranse og prioritering. Det er også risiko for at grunnleggende forvaltningsprinsip-

per, som likebehandling, etterprøvbarehet og transparens, ikke følges ved tildeling av enkeltstående tilskudd.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har gjennomført en områdegjennomgang av praksis for å navngi tilskuddsmottakere i statsbudsjettet. DFØ vurderer at omfanget av navngitte tilskudd er stort både i antall tilskudd og beløp, selv om dette er et unntak i regelverket. Det er store variasjoner mellom departementene både i omfang og måten unntaksbestemmelsen brukes. Dette skyldes til en viss grad forskjeller mellom sektorer og mottakergrupper. Flere av departementene har store porteføljer av enkeltstående tilskudd, og det synes ifølge DFØ å være en for lav terskel for å navngi tilskuddsmottakere.

Navngivning av tilskuddsmottakere er et unntak som bør begrenses. Regjeringen har derfor startet et arbeid med å redusere antall navngitte tilskuddsmottakere i statsbudsjettet. Arbeidet har resultert i en reduksjon i antall enkeltstående tilskudd med i overkant av 100, fra om lag 900 i saldert budsjett for 2022 til om lag 800 i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023. Gitt variasjonen mellom departementene vil potensialet for reduksjon også variere. Der det er aktuelt, vil tilskuddene innlemmes i nye eller eksisterende søkbare ordninger. På enkelte områder vil det ta noe tid å etablere nye søknadsbaserte ordninger, slik at arbeidet vil pågå utover 2023-budsjettet. Det vises til nærmere omtale av arbeidet med å redusere antall navngitte tilskuddsmottakere i de enkelte departementenes budsjettproposisjoner.

3.4.3.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil understreke at en mangfoldig frivillig sektor spiller en sentral rolle for vårt velferdssamfunn. Det er avgjørende å sikre dette arbeidet gjennom statlige tilskudd. Aktørene trenger stabilitet og forutsigbarhet.

Disse medlemmer forstår regjeringens bekymring for at det er for mange navngitte tilskuddsmottakere i budsjettproposisjonen. Det er viktig å finne strukturer for tildeling som gir forutsigbarhet og likebehandling. Samtidig må disse ordningene sikre at mottakerne ikke bruker uforholdsmessig tid på søknadsprosedyrer, administrasjon og rapportering som tar tid og energi bort fra viktig kjernevirksomhet.

Disse medlemmer vil likevel uttrykke bekymring for måten regjeringen kutter i navngitte tilskuddsmottakere på i forslag til statsbudsjett for 2023. Dette har gitt stor usikkerhet hos viktige aktører. Flere har gitt uttrykk for at de er usikre på driften i 2023, og at tilskuddsordningene enten ikke er opprettet, har for sen søknadsfrist og/eller ikke er tilpasset organisasjonens virksomhet. Det er viktig å sikre god og rask tilskuddsbe-

handling. Dette er særlig viktig for de aktørene som har forventet å få tilskudd over statsbudsjettet for 2023.

Disse medlemmer peker også på behovet for flerårige tilskudd for å sikre stabilitet og forutsigbarhet. Disse medlemmer forventer at regjeringen jobber videre med tilskuddsforvaltningen og unngår tilsvarende situasjon i behandlingen av statsbudsjettet for 2024.

3.4.4 OVERSKRIDELSE AV DRIFTSBEVILGNINGER TIL INVESTERINGER

3.4.4.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 vedtok Stortinget å forlenge prøveordningen med utvidet innsparingsperiode ved gjennomføring av investeringer i perioden 2017–2019 til også å gjelde for perioden 2020–2022, jf. romertallsfullmakt:

«Utvidet innsparingsperiode

Kongen kan gi bestemmelser om en prøveordning for budsjettårene 2020–2022 med adgang til å overskride driftsbevilgninger med inntil fem prosent til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de følgende fem budsjettår.»

Uprøvingen er en oppfølging av Børmer-utvalget og NOU 2015:14 Bedre beslutningsgrunnlag, bedre styring, der det bl.a. ble foreslått å utvide forvaltningens investeringsfullmakter. Begrunnelsen var at fullmakten kan bidra til god likviditetsstyring og rasjonell fremdrift, men at ordningen bør utvides til for eksempel fem år, med en lengre periode for investering og gevinstrealisering før tilbakebetaling må starte opp. Prøveordningen innebærer to års «avdragsfrihet» ved at innsparingen

først må starte i år tre etter at investeringen er gjort. Med mindre prøveordningen gjøres permanent ved endring av Stortingets bevilgningsreglement eller forlenges ytterligere, vil det ordinære kravet til tre års innsparing, jf. bevilgningsreglementet § 11, gjelde fra og med 2023.

Hvordan fullmakten er benyttet, er vist som tilleggsinformasjon til hjemmelsoversikten i den årlige stortingsmeldingen om statsregnskapet. Denne viser at ordningen kun er benyttet i syv tilfeller fra 2017 til 2021, under Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og Nærings- og fiskeridepartementet. Ved utgangen av 2021 er det to aktive tilfeller, begge under HOD, på til sammen 37,8 mill. kroner. De øvrige sakene er ferdig innspart.

Den beskjedne bruken av fullmakten før og etter 2019 viser at utvidelsen fra tre til fem års innsparing ikke har hatt særlig betydning. Dette tilsier at utvidelsen ikke videreføres, og det fremmes derfor ikke forslag om forlengelse eller å gjøre ordningen permanent. Det innebærer at fra 2023 gjelder regelen om tre års innsparing slik det fremgår av Stortingets bevilgningsreglement. For øvrig videreføres innretningen av ordningen. Virksomhetene vil da fortsatt ha fleksibilitet, innenfor en ramme på fem pst. av driftsbevilgningen, til å dekke investeringsformål som bygningsmessige arbeider, utstyrsanskaffelser eller IKT-baserte tjenester og systemer, som virksomhetene selv prioriterer. For de utestående sakene fra 2021, og eventuelt nye som kommer til i 2022, vil kravet til innsparing over de fem følgende budsjettår bestå inntil disse er ferdig innspart.

3.4.4.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	16 819 500 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	62 034 889 000
3 Kultur og likestilling mv.	23 510 850 000
4 Utenriks	47 624 286 000
5 Justis	40 744 074 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	23 657 157 000
7 Arbeid og sosial	555 310 461 000
8 Forsvar	67 598 975 000
9 Næring	8 962 510 000
10 Fiskeri	833 785 000
11 Landbruk	28 552 727 000
12 Olje og energi	-462 349 616 000

Nr. Betegnelse	Kroner
13 Miljø	17 266 166 000
14 Kontroll og konstitusjon	770 851 000
15 Helse	260 266 068 000
16 Utdanning og forskning	86 536 718 000
17 Transport og kommunikasjon	84 674 270 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	214 543 438 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	624 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	43 729 606 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 199 644 914 000
22 Utbytte mv.	-51 318 702 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 129 252 501 000

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	13 098 245 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	58 320 021 000
3 Kultur og likestilling mv.	17 893 922 000
4 Utenriks	37 866 829 000
5 Justis	41 269 764 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	15 917 297 000
7 Arbeid og sosial	555 752 668 000
8 Forsvar	68 349 975 000
9 Næring	9 044 653 000
10 Fiskeri	1 439 740 000
11 Landbruk	25 892 197 000
12 Olje og energi	-443 593 116 000
13 Miljø	14 384 533 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	264 271 057 000
16 Utdanning og forskning	84 551 842 000
17 Transport og kommunikasjon	87 907 488 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	215 615 138 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	2 080 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	44 146 606 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 151 901 914 000
22 Utbytte mv.	-90 338 217 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 127 252 501 000

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 med forslag til endring av mva.-kompensasjonsordningen for idrett, frivillighet og kultur slik at den blir regelstyrt istedenfor rammebevilget.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide landbaserte strategier for hvordan norsk bistand kan fases ut i motakerlandene på sikt.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen kutte støtten til de palestinske selvstyremyndighetene inntil ordningen med «terrorlønn» er avviklet og undervisningsmateriellet i skolene er utbedret.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen styrke nettolønnsordningen gjennom å fjerne alle tak i de ulike fartøyssegmentene permanent og beholde tilskuddsmodellen for lasteskip i NIS i utenriksfart.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen videreføre godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ordning for stamcellebehandling i Norge og/eller bistand til å kjøpe dette i utlandet.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen kompensere de private barnehagene for kostnaden ved å gjennomføre Stortingets nylig vedtatte krav om at hver private barnehage må gjøres om til et selvstendig rettssubjekt.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen avvikle dagens bompenggeordning og legge til grunn statlig fullfinansiering av infrastruktur.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nedtrapingsplan for engangsavgiften slik at den kan avvikles senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2025. Avvikling av vektkomponenten prioriteres først.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 18**Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nedtrapingsplan for omregistreringsavgiften slik at denne reduseres til selvkost.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 lage en strategi for å redusere særavgiftsnivået på kjøretøy til et europeisk normalnivå.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om særavgifter i løpet av 2023.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen opprette egen post på statsbudsjettet for Politiets nasjonale beredskapssenter (PNB).

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av konsekvenser for aktivitet og arbeidsplasser i tiltaksområder med redusert arbeidsgiveravgift som følge av endrede forutsetninger som ble innført i 2010 for bl.a. krav til registrert lokalisering av selskapers hovedkontor.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres en fremtidsrettet «ultraren» operasjonsstue med en renhetsgrad i lufta på 10 CFU/m³ ved Klinik Alta.

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	17 257 700 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	61 602 819 000
3 Kultur og likestilling mv.	24 230 575 000
4 Utenriks	49 662 516 000
5 Justis	41 344 264 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	25 480 512 000
7 Arbeid og sosial	558 940 818 000
8 Forsvar	66 598 975 000
9 Næring	9 182 510 000
10 Fiskeri	1 473 285 000
11 Landbruk	28 819 267 000
12 Olje og energi	-462 076 016 000
13 Miljø	19 244 620 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	259 973 288 000
16 Utdanning og forskning	87 016 767 000

Nr. Betegnelse	Kroner
17 Transport og kommunikasjon	84 131 814 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	222 188 638 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	8 380 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	43 958 406 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 252 392 114 000
22 Utbytte mv.	-47 818 702 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 152 021 287 000

Forslag fra Rødt:*Forslag 19**Rammevedtak*

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	16 576 820 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	60 614 869 000
3 Kultur og likestilling mv.	23 928 176 000
4 Utenriks	62 789 787 000
5 Justis	40 942 578 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	25 147 368 000
7 Arbeid og sosial	565 155 818 000
8 Forsvar	67 298 972 000
9 Næring	9 141 010 000
10 Fiskeri	1 500 985 000
11 Landbruk	28 989 279 000
12 Olje og energi	-461 911 116 000
13 Miljø	19 084 490 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	263 758 188 000
16 Utdanning og forskning	86 640 973 000
17 Transport og kommunikasjon	83 142 214 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	226 467 562 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	8 372 800 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	44 040 206 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 238 485 414 000
22 Utbytte mv.	-48 755 702 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 114 781 766 000

Forslag fra Venstre:*Forslag 20**Rammevedtak*

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	16 834 700 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	57 833 909 000
3 Kultur og likestilling mv.	23 744 569 000
4 Utenriks	52 261 452 000
5 Justis	41 196 204 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	24 132 162 000
7 Arbeid og sosial	545 562 018 000
8 Forsvar	70 366 975 000

Nr. Betegnelse	Kroner
9 Næring	9 166 510 000
10 Fiskeri	1 475 785 000
11 Landbruk	28 488 467 000
12 Olje og energi	-462 554 616 000
13 Miljø	17 540 420 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	258 146 288 000
16 Utdanning og forskning	87 563 207 000
17 Transport og kommunikasjon	85 930 214 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	215 380 538 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	5 580 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	43 996 606 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 204 069 914 000
22 Utbytte mv.	-48 718 702 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 129 364 437 000

Forslag 21

Stortinget samtykker i at det spares inn 2 800 mill. kroner på departementenes driftsutgifter (postene 1–29). Regjeringen gis fullmakt til å foreta den endelige fordelingen av beløpet. Innsparingen spesifiseres på kapitler og poster, og Stortinget orienteres om fordelingen i forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for

2023. Alternativt til en lik reduksjon i alle driftsutgifter kan regjeringen fremme andre effektiviseringstiltak med samme provenyvirkning. Innsparingen tas foreløpig ved å redusere kap. 2309 Tilfeldige utgifter med 2 800 mill. kroner. Når beløpet er fordelt på kapitler og poster, tilbakeføres 2 800 mill. kroner til kap. 2309.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 22

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	17 427 700 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	61 937 679 000
3 Kultur og likestilling mv.	24 252 605 000
4 Utenriks	120 947 052 000
5 Justis	42 279 384 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	26 328 634 000
7 Arbeid og sosial	558 055 018 000
8 Forsvar	66 598 975 000
9 Næring	9 425 154 000
10 Fiskeri	1 121 485 000
11 Landbruk	28 945 455 000
12 Olje og energi	-462 883 916 000
13 Miljø	25 216 800 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	262 624 130 000
16 Utdanning og forskning	88 076 728 000
17 Transport og kommunikasjon	82 108 927 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	220 935 138 000

Nr. Betegnelse	Kroner
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	8 880 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	1 943 996 606 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 244 711 369 000
22 Utbytte mv.	-47 818 702 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	834 522 254 000

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av § 5 i lov om Statens pensjonsfond for å tillate direkte overføring fra fondet til et klimabistandsfond og et solidaritetsfond.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå innføring av en CO₂-avgift på importvarer som er produsert med høye klimagassutslipp.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan beskatning på sekundærboliger kan økes.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av hvordan man kan hindre at leasingmarkedet blir en barriere for å nå målet om at alle nye biler i 2025 skal være nullutslippsbiler.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan kommunene kan innføre en frivillig, lokal turistskatt (kurtax) for å finansiere fellesgoder.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen utrede en avgift på gods-transport på vei i korridorer hvor det også er jernbane. Utredningen skal vurdere ulike typer avgifter, herunder en bomavgift, samt handlingsrommet for dette innenfor EØS-avtalen. Utredningen må også vurdere på hvilke strekninger ordningen kan egne seg.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen utforme en modell for avgift på lakselus i oppdrettsnæringen som gir en anslått provenyeffekt på 900 mill. kroner.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en sosialt omfordelende arveavgift med høyt bunnfradrag og med en ekstra progressiv sats for arv over 20 mill. kroner.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om skattlegging av utleie av egen bolig som i dag er skattefri.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen endre reglene for utbetaling av sosial støtte slik at utbetalinger fra innføring av en klimabelønningsordning ikke gir fradrag i hvor mye man har rett til å få utbetalt.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan dagens merverdiavgiftssystem kan omgjøres til et miljøverdiavgiftssystem. Utredningen skal vurdere hvordan dagens merverdiavgiftssats kan differensieres basert på produktene miljøbelastning, slik at miljøvennlige produkter får lavere avgift og miljøbelastende produkter høyere avgift. Slik vil miljøbelastningen til et hvert produkt gjenspeiles bedre i prisen på produktet, uansett opphavslend.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen sikre at norske naturressurser forblir fellesskapets eiendom og gir grunnlag for lokal og nasjonal verdiskaping, ved å innføre hjemfallsrett til naturressurser som eies av fellesskapet, slik at private aktører hverken kan sitte på bruksrett til evig tid eller kapitalisere på salg av slike rettigheter.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen utarbeide en sektordelt plan med konkrete mål og virkemidler for elektrifisering av samfunnet.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en reform som sikrer at tvangsmulkt og gebyrer som følge av administrative feil eller forsinkelser følger et proporsjonalitetsprinsipp og ikke rammer små virksomheter urimelig hardt.

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om full elavgift for datasentre som utvinner energiintensiv kryptovaluta.

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen vurdere en endring i beskatningen på landbasert oppdrett for å unngå at landbasert oppdrett får en skattefordel sammenlignet med sjøbasert oppdrett.

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fjerning av moms på elbildeing.

Forslag 40

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en grunnrenteskatt på fiskeri, med et bunnfradrag som sikrer at kystflåten faller under skattepliktig grense.

Forslag 41

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innrette grunnrenteskatten på en måte som premierer utslippsfrie anlegg med høy dyrevelferd, for eksempel ved at utslippsfrie anlegg ilegges en lav grunnrenteskatt som tilfaller kommunene, mens konvensjonelle anlegg ilegges en høy grunnrenteskatt som tilfaller staten.

Forslag 42

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring av kommunenes inntektssystem slik at dette belønner bærekraftig areal- og naturforvaltning.

Forslag 43

Stortinget ber regjeringen åpne for at Buskerudbyen, Grenland, Kristiansand og Nedre Glomma også får anledning til å starte forhandlinger med staten om byvekstavtaler, og at dette ikke utsettes i påvente av en evaluering av ordningen.

Forslag 44

Stortinget ber regjeringen om at støtten til mellomstore byer uten byvekstavtale gjøres om til en fast post på statsbudsjettet og ikke utbetales som en engangsstøtte, og at det settes av nok midler til å være i rute til å nå satsingen i Nasjonal transportplan om 600 mill. kroner over en fireårsperiode.

Forslag 45

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner og fylkeskommuner skal legge frem areal- og naturbudsjett i den årlige budsjettbehandlingen, med virkning fra 2024.

Forslag 46

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levekårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.

Forslag 47

Stortinget ber regjeringen utrede ordninger og økonomiske incentiver som gjør det mer attraktivt å bosette seg og bli boende i distriktskommuner.

Forslag 48

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en ikke-kommersiell tredje boligsektor i sjiktet mellom kommunale boliger og det åpne markedet og gi kommunene mulighet til å kreve at inntil 30 pst. av boenhetene i nye boligprosjekter avsettes til tredje boligsektor.

Forslag 49

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som bidrar til å styrke leietakernes rettigheter.

Forslag 50

Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i utgiftsutjevningen og/eller storbytilskuddet slik at disse bedre fanger opp utgiftene ved opphoping av levekårsutgifter.

Forslag 51

Stortinget ber regjeringen videreføre og videreutvikle innovasjonsprogrammet FutureBuilt som satsing for grønn omstilling i by- og stedsutvikling og byggenæringen og bidra til at programmet også kan løftes som en nasjonal satsing som omfatter øvrige byregioner, distrikter og landet for øvrig.

Forslag 52

Stortinget ber regjeringen endre forslag om at nullutslippskjøretøy kan måtte betale opptil 70 pst. av normaltakst ved passering av bom, og sette den til grensen som gjelder i dag, som er 50 pst. av normaltakst.

Forslag 53

Stortinget forutsetter at statlig finansieringsbidrag til Bybanen til Åsane utgjør minimum 70 pst. av totalkostnad, jf. løfte i Hurdalsplattformen, og ber regjeringen sikre rask fremdrift for tilleggsavtale til byvekstavtalen i Bergensområdet og at alle nødvendige vedtak fattes innen utgangen av 2023.

Forslag 54

Stortinget ber regjeringen prioritere planarbeidet med og finansiering av de statlige riksveiprojektene E39 Fløyfjell tunnelen i kombinasjon med tunnelsikkerhetsoppgraderingsprosjektet i Fløyfjell tunnelen.

Forslag 55

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om finansiering av sykkelveiprojektet som reguleres samtidig med bybaneprojektet i Bergen.

Forslag 56

Stortinget ber regjeringen sikre at det blir mulig for fylkeskommunene å finansiere drift av kollektivtransport med bompenger gjennom byvekstavtalene.

Forslag 57

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til en lovendring som gir kommunene adgang til å pålegge avgiftsparkering på privat grunn, herunder på kjøpesentre og arbeidsplasser.»

Forslag 58

Stortinget ber regjeringen vurdere effekten på trafikksikkerhet, energibruk samt drifts- og vedlikeholdskostnader ved å sette ned fartsgrensen på motorveier som i dag har fartsgrenser på 120 km/t, 110 km/t, og 100 km/t, til henholdsvis 100 km/t og 90 km/t.

Forslag 59

Stortinget ber regjeringen sikre bedre korrespondanse mellom togene fra Norge og videre ut i Europa.

Forslag 60

Stortinget ber regjeringen opprette et sentralisert system, for eksempel gjennom Entur, hvor reisende med tog enkelt kan bestille hele togreisen på tvers av landegrenser og togoperatører på lik linje med en flyreise.

Forslag 61

Stortinget ber regjeringen utrede, med tanke på innføring, en bomavgift på hovedveier mellom landsdeler og riksgrensen hvor det også er jernbane, øremerket for utbygging og kapasitetsforbedringer på jernbanen i samme korridor.

Forslag 62

Stortinget ber regjeringen legge ned Nye Veier AS og stanse videre planlegging av nye motorveier.

Forslag 63

Stortinget ber regjeringen gjøre det gratis for passasjerer å ta med sykkel på ferger som er en del av det fylkeskommunale kollektivtilbudet, slik at man ikke diskriminerer mellom de som har med personbil, og syklist.

Forslag 64

Stortinget ber regjeringen iverksette en satsing på direkte togforbindelse til og fra større byer i Europa.

Forslag 65

Stortinget ber regjeringen utrede høyhastighetsbaner for person- og godstransport på strekningene Bergen–Oslo, Trondheim–Oslo og Stavanger–Oslo, inkludert konsepter som bygger videre på eksisterende traseer og planer for å redusere reisetiden på disse strekningene.

Forslag 66

Stortinget ber regjeringen ta initiativ overfor svenske myndigheter til en felles utredning av ny høyhastighetsbane for person- og godstransport mellom Oslo og Göteborg.

Forslag 67

Stortinget ber regjeringen om å gjøre miljøstøtteordningen for godstogselskapene til en permanent ordning og vurdere om den bør utvides med en stimuleringsordning for etablering av nye rutetilbud, etter mønster fra sjøfarten.

Forslag 68

Stortinget ber regjeringen tillate et prøveprosjekt med lavere fartsgrense på riksvei 4 mellom Sinsen og Grorud i Oslo hele året og redusere antall felt for å skjerme befolkningen langs veien.

Forslag 69

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å legalisere bruk og regulert omsetning av cannabis.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:*Forslag 70**Rammevedtak*

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	16 670 500 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	63 433 119 000
3 Kultur og likestilling mv.	24 196 625 000
4 Utenriks	70 499 252 000
5 Justis	40 916 664 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	24 328 812 000
7 Arbeid og sosial	557 501 218 000

Nr. Betegnelse	Kroner
8 Forsvar	66 598 975 000
9 Næring	8 604 010 000
10 Fiskeri	863 285 000
11 Landbruk	28 999 956 000
12 Olje og energi	-450 184 616 000
13 Miljø	17 009 520 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	262 516 281 000
16 Utdanning og forskning	85 769 367 000
17 Transport og kommunikasjon	83 067 914 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	213 895 138 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	704 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	43 986 606 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 213 395 914 000
22 Utbytte mv.	-52 466 502 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 105 707 019 000

5. Komiteens tilråding

Komiteen viser til at det ikke er flertall for tilråding I. Forslag fra komiteens største fraksjon, medlemmene fra regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet, fremmes derfor som tilråding fra komiteen.

Tilråding II og III fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til Meld. St. 1 (2022–2023), Prop. 1 S (2022–2023) og Prop. 1 S Tillegg 1 og 2 (2022–2023) og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	17 304 700 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	59 054 119 000
3 Kultur og likestilling mv.	23 592 325 000
4 Utenriks	48 494 052 000
5 Justis	40 895 764 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	24 017 912 000
7 Arbeid og sosial	557 085 618 000
8 Forsvar	66 598 975 000
9 Næring	8 871 010 000
10 Fiskeri	1 463 285 000
11 Landbruk	28 631 267 000
12 Olje og energi	-462 364 616 000
13 Miljø	17 442 920 000
14 Kontroll og konstitusjon	778 371 000
15 Helse	258 611 888 000
16 Utdanning og forskning	85 722 467 000
17 Transport og kommunikasjon	85 050 914 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	216 575 138 000

Nr. Betegnelse	Kroner
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	8 380 400 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	43 986 606 000
21 Skatter, avgifter og toll	-2 209 626 914 000
22 Utbytte mv.	-47 818 702 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-1 127 252 501 000

II

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2023 kan:

1. ta opp nye langsiktige innenlandske statslån til et beløp inntil 125 000 mill. kroner.
2. ha utestående kortsiktige markedslån til et beløp inntil 100 000 mill. kroner.
3. ta imot innskudd i form av kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond og fra institusjoner som kan bli pålagt å plassere likviditet som kontolån til staten.
4. inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler samt foreta sikkerhetsplasseringer knyttet til slike avtaler.

III

Meld. St. 1 (2022–2023) – Nasjonalbudsjettet 2023 – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 25. november 2022

Eigil Knutsen

leder og ordfører

Finansministeren

Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato
06.10.2022

Meld. St. 1 (2022–2023) Nasjonalbudsjettet 2023 – Rettebrev

Det vises til Meld. St. 1 (2022–2023) *Nasjonalbudsjettet 2023*

Kapittel 3, side 58

Titlene til figur 3.15 og 3.16 er byttet om.

Tittelen på figur 3.15 skal være «**Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP**», mens tittelen på figur 3.16 skal være «**Offentlig konsum. Prosent av BNP**».

Kapittel 3, side 60

I tredje avsnitt i første spalte står det:

«**Lavere utgifter og høyere verdiskaping** gjør at offentlige utgifter er ventet å reduseres til 60,2 pst. av BNP for Fastlands-Norge i 2023, se figur 3.15.»

Det skulle stått:

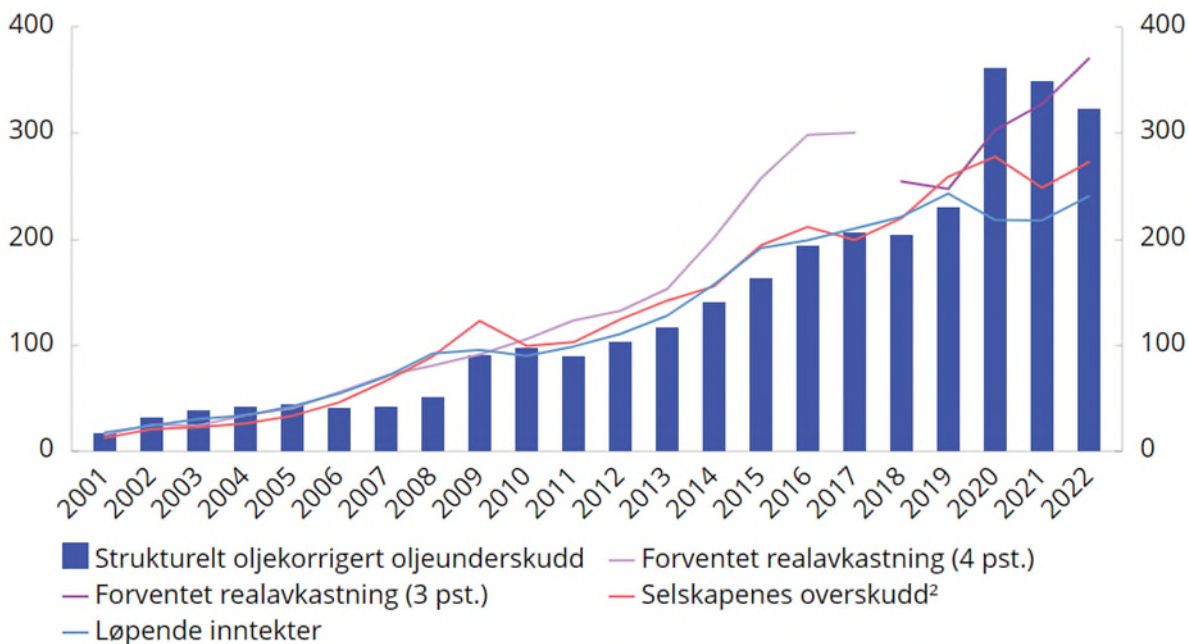
«**Lavere vekst i utgiftene sammenlignet med veksten i verdiskapingen** gjør at offentlige utgifter er ventet å reduseres til 60,2 pst. av BNP for Fastlands-Norge i 2023, se figur 3.15.»

Kapittel 3, side 71

I figur 3.24 er tallet for strukturelt budsjettunderskudd oppgitt til **350,5** mrd. kroner i 2021, og **316,8** mrd. kroner i 2022. Det skal være **350,4** mrd. kroner i 2021 og **323,7** mrd. kroner i 2022.

Nedenfor følger korrekt figur, og korrekt tallgrunnlag.

Historisk utvikling i strukturelt oljekorrigert budsjettunderskudd og den langsiktige rettesnoren

DateTime	Strukturelt oljekorrigert oljeunderskudd	Forventet realavkastning (4 pst.)	Forventet realavkastning (3 pst.)	Selskapenes overskudd ²	Løpende inntekter
2001	17.6	15.5		12.6	17.7
2002	33.2	24.8		20.8	24.1
2003	39.4	24.2		22.7	30.2
2004	43.1	33.9		26.1	33.7
2005	45.2	40.5		33.3	42.3
2006	41.4	55.6		46	54.3
2007	43	71.3		66.3	70.2
2008	52.5	80.7		89.5	92.1
2009	91.6	91.2		122.9	95.4
2010	98.4	105.7		99.2	89.9
2011	90.3	123.2		102.7	98.7
2012	104.8	132.3		124.2	110.5
2013	118.1	153		142	127.8
2014	141.5	201.3		155.4	157.2

DateTime	Strukturelt oljekorrigert oljeunderskudd	Forventet realavkastning (4 pst.)	Forventet realavkastning (3 pst.)	Selskapenes overskudd ²	Løpende inntekter
2015	164.6	257.2		194.1	191.5
2016	195.3	298.4		211.5	198.8
2017	207.8	300.4		199.1	210
2018	205.6		254.5	219.6	221
2019	231		247.3	258.8	243
2020	362.8		302.6	277.8	218
2021	350.4		327.2	248.4	217.6
2022	323.7		370.2	272.8	240.4

Vedlegg 2, side 181

I tabell 2.3 står det oppgitt at anslaget for veksten i BNP for Fastlands-Norge i 2023 er **3,2 pst.**

Det skulle stått **1,7 pst.**

Med hilsen

Trygve Magnus Slagsvold Vedum

